

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Doc. a. n. s. 114

Příloha k čj. 0626/60

© 19956

~~TAJNÉ~~

EV. ČÍS. 176

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1960

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 U PAMÁTNÍKU 2

3

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

- Plukovník Ludvík Varvařovský:
- Některé nové pohledy na pojetí manévru v soudobém boji a operaci 3
- Podplukovník Zdeněk Hradecký:
- Organizace a vedení střetného sražení 11
- Plukovník Josef Průša:
- Střetný boj a střetné sražení 23
- Kapitán František Kantor:
- Problémy organizace součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem v soudobém boji 37
- Major CSc Zbyněk Švandelík:
- K některým otázkám ženiijního zabezpečení střetného boje 46
- Podplukovník Josef Bláha:
- Některé názory na vyhodnocování účinků atomových zbraní 52
- Major Miloslav Pech:
- Organizace spojení při střetném sražení 63
- Kapitán Miloslav Zelniček:
- Některé problémy protivzdušné obrany při organizování armádního týlu 67

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

- Podplukovník Jaroslav Gottwald a kol.:
- Některé závěry o zabezpečení přesunu tankové divize k rychlému provedení armádní protizteče (protiúderu) 76

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

- Možný charakter střetného boje a sražení v počátečním období války 83

DISKUSE

- Diskusní příspěvek:
- „Tendence vývoje obrany“ (genmjr. J. Knotek) 92
 - „Názory na budování obrany motostřelecké divize“ (genmjr. L. Jílma) 103
 - „Soudobý manévru, jeho obsah a význam v boji“ (kroužek dopisovatelů štábu V2VO) . 109
 - „Několik poznatků k otázkám velení“ (mjr. Vl. Polcar) 110
 - „Některé poznatky a zkušenosti v otázkách velení a práce štábu v soudobém boji a operaci“ (pplk. Z. Hradecký) 114
 - „Požární ochrana vojsk v poli“ (plk. V. Deyl) 118
 - „Požární ochrana vojsk v poli“ (pplk. J. Šebek) 120

RECENZE A BIBLIOGRAFIE

- „Ústřední zpravodajská služba a národní bezpečnost“ (recenze knihy) 123
- „Raketové zbraně“ (recenze knihy: „Guided Weapons“) 126
- Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů 130

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník desátý

3

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1960

Některé nové pohledy na pojetí manévru v soudobém boji a operaci

Plukovník Ludvík Varvařovský

Bohaté a všestranné zkušenosti nashromážděné Sovětskou armádou v letech Velké vlastenecké války jsou nejcenějším pramenem pro soustavné zvyšování úrovně operační, bojové a politické přípravy ozbrojených sil všech států Varšavské smlouvy. Proto soustavné studium těchto zkušeností a jejich tvůrčí využívání je jedním z důležitých úkolů velitelského sboru naší lidové demokratické armády.

Při uplatňování této zásady musíme však mít stále na zřeteli, že v soudobých podmínkách, kdy vojska jsou vyzbrojena mohutnou a nejmodernější technikou, nelze v rozvoji vojenského umění vycházet výhradně ze zkušeností minulé války.

Již Engels hovořil o tom, že „pokroky techniky, jakmile se staly vojensky použitelnými a jakmile jich bylo též využito, vynutily si téměř násilím změny ba převraty ve způsobu boje, nadto často ještě proti vůli velení armády.“

O této zkušenosti a dialektické zákonitosti nás přesvědčuje i projev s. Chruščova na IV. zasedání Nejvyššího sovětu z ledna r. 1960. V projevu je dostatek důkazů o tom, že soudobá bojová technika má takové vlastnosti, s nimiž jsme se nestřetli doposud v žádné válce. Ohromná ničivá síla, možnost překonat jakékoli vzdálenosti ve velmi krátkém čase a přesnost zásahu jsou hlavními charakteristickými vlastnostmi soudobé bojové techniky.

Tyto vlastnosti zákonitě vtisknou možné příští bojové činnosti zcela jiný ráz nežli tomu bylo ještě v nedávné minulosti. A nejen, že vtisknou — ony již vtiskují. Již dnes nikdo nepochybuje o tom, že raketové zbraně a zbraně hromadného ničení, motorizace a mechanizace soudobých armád a ostatní různorodé druhy bojové techniky mají přímý vliv na růst dynamičnosti bojů a operací, na náhlé změny situací, na rychlé přechody z útoku k obraně a z obrany do útoku. To vše se ve svém konečném součtu musí zákonitě odrazit v tom, že ope-

Autor článku reaguje na projev s. Chruščova a s. Malinovského z ledna 1960 a uvádí své názory na otázku manévru. Vyzvojuje, že obsahová náplň manévru se mění vzhledem ke vzrůstajícímu významu manévru palbou, který se stává rozhodujícím činitelem v bojové činnosti vojsk.

race a boje příští možné války (nebude-li jí přes veškeré úsilí zabráněno) budou mít již od prvních hodin vysoce pohyblivý, manévrový ráz.

Není proto náhodné, že v poslední době zájem o manévr se dostává stále více do popředí a že se mu věnuje čím dále tím více pozornosti i na stránkách našeho časopisu.

Socialistické vojenské umění považuje manévr nejen za činitele, jehož význam, vzhledem k zavedení raket, zbraní hromadného ničení, motorizace a mechanizace armád nepřetržitě vzrůstá, ale také za prostředek nezbytný k dosažení úspěchu a to jak za útoku, tak i v obraně. Přitom se zdůrazňuje, že za útoku se pod pojmem „manévr“ rozumí taková činnost, která směřuje k vytvoření vhodného uskupení, jež je schopno mohutnou palbou a zdrcujícím úderem způsobit nepříteli porážku. V obraně se považuje za manévr naopak ta činnost, která sleduje cíl soustředit úsilí tam, kam směřuje nepřátelský úder a tím zbavit nepřítele možnosti pokračovat v útoku, nebo dokonce tento útok vůbec zahájit a tak vytvořit podmínky k vlastní útočné činnosti. V obou případech je tedy manévr prostředkem, který dává úspěšné předpoklady k tomu, aby nepřítel byl poražen. V obou případech k dosažení tohoto cíle je třeba provést přemístění sil a prostředků.

Odrázem těchto dosavadních názorů je i definice manévru uvedená v našem předpisu Oper-II-15, kterou uvádím v plném znění: „Manévr je organizovaný pohyb sil a prostředků, jehož cílem je vytvořit nejvýhodnější uskupení vlastních sil a prostředků v boji a operaci a uvést je vzhledem k nepříteli do nejvýhodnější situace k zasazení drtivého úderu (nebo k odrazení nepřátelského úderu) a k úspěšnému splnění stanoveného úkolu.“

Zámysl manévru má být jednoduchý a manévr musí být proveden včas, rychle,

skrytě a s překvapením pro nepřítele. Takto uskutečněný manévř je jednou z nejdůležitějších podmínek k dosažení úspěchu.

Podle rozsahu a cíle se manévry dělí na taktické, operační a strategické; podle způsobu provedení na boční (obchvat, obejití), čelní (manévř z týlu k frontě nebo přenesení úsilí z jednoho směru fronty na

jiný) a na odchod (manévř z fronty do týlu). Každého z těchto způsobů se zpravidla používá ve spojení s jinými způsoby a často jeden způsob manévru přerůstá ve způsob jiný.

Manévř může být prováděn také jen některými druhy vojsk, palbou nebo materiálními prostředky.

Toto obsahové vymezení manévru je vzhledem ke zkušenostem získaným ve Velké vlastenecké válce zcela odůvodněné a přesné. Nebylo by však odůvodněné a správné tvrdit, že toto obsahové vymezení je také dostačující i pro soudobý charakter bojové činnosti, vzhledem k soudobým prostředkům, jimiž je možné v ozbrojeném zápasu úkoly řešit. Z projevu ministra ozbrojených sil SSSR maršála Malinovského z 15. 1. 1960 je zřejmé, že všechny dosavadní zkušenosti a zásady vojenského umění je možno správně aplikovat jedině tehdy, jestliže bude tvůrčím způsobem přihlíženo ke všem kvalitativním změnám, které do charakteru soudobé bojové činnosti vnášejí nejnovější objevy vědy a techniky, jmenovitě raketové techniky. Dnes např. nebude nutné, aby za „nejvýhodnější situaci vzhledem k nepříтели“ byla považována taková situace, která staví vlastní uskupení sil a prostředků proti nejslabšímu místu nepřátelské sestavy — dnes možno takové místo rychle vytvořit soustředěným palebným úderem mohutných raket; dnes nemusí být účelné, ale naopak velmi nebezpečné hledat nejvýhodnější položení k zasazení drtivého úderu co nejbližší předního okraje nepřátelské obrany, naopak — položení co nejvíce rozptýlené do hloubky a šířky může být pro vlastní vojska účelnější a bezpečnější.

Uvedl jsem dva namátkou vzaté důvody, které ukazují, že obsahové vymezení pojmu „manévř“ soudobým podmínkám zřejmě nestačí, že je bude třeba rozšířit nebo podstatně pozměnit.

Důvody nelze však hledat pouze v obsahu manévru, ale i v tom, k jakým cílům bylo manévru používáno. V celém průběhu Velké vlastenecké války bylo manévru, kromě jiného, používáno velmi často k tomu, aby bylo dosaženo na nejvhodnějším místě a ve správný čas převahy v silách a prostředcích, nebo aby bylo přeneseno úsilí z jednoho směru na druhý. Projev s. Chruščova i s. Malinovského však naznačuje, že dnes stojí před námi reálná možnost vyjádřit soustředění sil a prostředků na směr hlavního úderu především soustředěním raketových úderů, jejichž účinků využijí ostatní druhy vojsk provedením širokých a hlubokých manévřů různých forem a různého druhu. Rakety mají takový dosah (dostřel), že není problémem, aby jejich úder byly řízeny na libovolné místo, což znamená, že přenos úsilí možno vyjádřit přemístěním palby, aniž by předem muselo předcházet přemístění palebných prostředků. Tato perspektiva nikterak nepopírá nutnost, aby po přenosu úsilí vyjádřením palbou raket následoval i přenos úsilí vyjádřený manévrem živé síly a techniky.

To jsou další závažné důvody k tomu, aby se vážně přemýšlelo nad tím, zda dosavadní obsah pojmu „manévř“ vystihuje dnešní kvalitativně vyšší podstatu manévru.

Další závažnou okolností, která podstatně ovlivňuje manévř v soudobých podmínkách, jsou ty části projevu s. Chruščova, které osvětlují rozhodující význam palby pro vedení soudobé bojové činnosti, a ta část projevu maršála Malinovského, jež je adresována manévru palbou.

Manévr palbou není ve vojenství neznámým pojmem. Podstata manévru palbou spočívá v tom, že se hlavní část paleb umlčovacích a ničících prostředků postupně soustřeďuje nebo rozděluje na nejdůležitější úseky nebo prostory.

Jak je vidět, palba je velmi důležitým činitelem v bojové činnosti vojsk a proto bude účelné objasnit otázku palby a manévru palbou poněkud podrobněji.

Až do doby, kdy byl do vojenství zaveden střelný prach a palebné prostředky, byla protivníkovi způsobována porážka různými bodnými a sečnými zbraněmi v boji zblízka. Bojová činnost se skládala do této doby ze dvou částí: manévru a úderu. Od zavedení palebných prostředků pozorujeme v bojové činnosti vojsk tři základní prvky: manévr, palbu a vlastní úder. Hlavní úkolem palby bylo připravit úder. Teprve tehdy, když objevy vědy a techniky zdokonalily palebné prostředky a ovlivnily i rozvoj vojenské vědy a vojenského umění, úloha palby při ničení nepřítele podstatně vzrostla. Palba, která byla dříve podřízena úderu, která jej připravovala a zabezpečovala, se postupně stala hlavním prostředkem ničení nepřítele, stala se vedoucím prvkem bojové činnosti, ničícím nejen živou sílu, ale i techniku a jiné cíle v nepřátelské sestavě. Zkušenosti z druhé světové války ukazují, že palba ovládla bojiště. Palba připravovala úder i protiúder, byla vedena během útoku i během obrany, byla jejích hlavním prostředkem; palbou byl zabezpečován i manévr. A nejen to — byly hledány a byly také nalezeny i způsoby, aby palbou bylo manévrováno, podobně jako bylo manévrováno živou silou a technikou.

Že se „manévr palbou“ skutečně prováděl již v období Velké vlastenecké války, o tom máme nemálo důkazů. Např. v knize „Razvitije taktiky sovětskoj armii v gody Velikoj otčestvennoj vojny 1941—1945“ na str. 231 se hovoří, že „v bojích u Stalingradu se manévr prováděl především palbou a zálohami“. V téže knize na str. 382 se uvádí, že „rozhodující význam pro dosažení úspěchu v obranném boji měl vhodný manévr dělostřelectvem a jeho palbou. V důsledku takového manévru se zvětšily taktické hustoty a vytvořil se lepší poměr v dělostřelectvu“. Charakteristickým v tomto směru se jeví např. manévr dělostřelectva v obranném boji 64. střeleckého sboru u Blatenského jezera v březnu 1945. Na začátku nepřátelského útoku měl sbor pouze 102 děl a minometů, zatím co u nepřítele jich bylo 400, čili čtyřnásobná převaha. V průběhu boje v důsledku manévru dělostřelectva už ke konci prvního dne boje na směr hlavního úderu nepřítele měl sbor 216 děl a minometů a druhý den operace, díky manévru dělostřelectva z druhých úseků obrany, množství dělostřelectva dosáhlo 548 děl a minometů; třetí den dokonce 690.

Uvedený příklad je poučný ze dvou stránek: první stránka ukazuje na to, že manévr palebnými prostředky pomohl úspěšně řešit situaci na ohroženém úseku fronty, druhá stránka ukazuje na skutečnost, že manévr palbou ve větších rozměrech mohl mít naději na úspěch jedině tehdy, když mu předcházela manévr palebnými prostředky. Takticko-technické vlastnosti palebných prostředků sice dovolovaly rozdělovat nebo soustřeďovat palby, aniž by bylo nutné měnit palebná postavení, ovšem dostřel těchto prostředků byl tak omezený, že manévr palbou mohl být prováděn jen v taktických rozměrech a mohl proto také dosáhnout jenom místních, taktických účinků. Pokud situace vyžadovala, aby manévrem palbou bylo dosaženo účinků operačních, pak bylo bezpodmínečně nutné, aby manévru palbou předcházela manévr značného množství palebných prostředků. *Manévr palebnými prostředky zakončený manévrem palbou se stal pravidelným zjevem v operacích Sovětské armády a našel své nejvýraznější vyjádření v mohutných dělostřeleckých přípravách a protipřipravách.*

Zůstal problém stejný i v soudobých podmínkách, nebo se změnil a do jaké míry? Z projevů soudruha Chruščova i maršála Malinovského na IV. zasedání Nejvyššího sovětu 15. ledna 1960 je zřejmé, že význam a poslání palby i manévru palbou podstatně vzrostly a mohou být v soudobých podmínkách činitelem, jenž rozhodujícím způsobem ovlivní situaci. Jestliže podle slov s. Chruščova „*ozbrojené síly byly do značné míry převedeny na raketové a nukleární zbraně*“ a jestliže podle slov maršála Malinovského existují „*balistické rakety operačně taktické s doletem od několika desítek do několika set kilometrů, a strategické, včetně mezikontinentálních s prakticky neomezeným doletem*“, pak je samozřejmé, že tyto nové bojové prostředky skýtají nepřehlednou možnost pro manévry palbou, a to nejen — manévry k dosažení cílů takticko-operačních, ale i k dosažení cílů strategických, aniž by při tom bylo nutné provádět změnu palebných postavení. Maršál Malinovskij sám ukazuje na skutečnost, že tyto prostředky zaručují možnost zasadit mohutné údery současně velkému počtu objektů“, zatím co s. Chruščov upozorňuje na to, že „*by nebylo ani jednoho hlavního města, ani jednoho velkého průmyslového nebo administrativního střediska, ani jedné strategické oblasti, které by nebyly napadeny nejen v prvních dnech, ale dokonce v prvních minutách války.*“ Což by bylo možné uskutečnit takové rozhodující údery bez manévru palbou? Jistěže nikoliv. Manévry palbou, prováděný raketovými a nukleárními zbraněmi, sehraje, jak vidět, rozhodující úlohu při řešení jakéhokoliv taktického, operačního nebo strategického úkolu, neboť včasným a dostatečně mohutným manévrem palbou může být uskutečněno „fyzické ničení“ nejen taktických uskupení nepřítelů na bojišti, ale i operačních a strategických uskupení na válčištích, nehledě na ničení důležitých objektů v blízkém i hlubokém nepřátelském týlu.

Manévry palbou i v tomto novém světle vystihuje tudíž bez jakékoli pochybnosti zcela jasně to, co je v manévru stále platné a neměnné a co je jeho nejvýraznějším rysem — totiž vysokou aktivitu směřující dnes nejen k řešení úkolů takticko-operačních, ale i strategických. Tato aktivita je v soudobých podmínkách ve srovnání s nedávnou minulostí dokonce nesrovnatelně vyšší, protože „*soudobé balistické rakety, které mají obrovskou rychlost, výšku letu a dolet, jsou s to v krátké době, za jakýchkoli meteorologických podmínek, spolehlivě dopravovat jaderné nálože nej-různější účinnosti do kteréhokoliv bodu*“, jak zdůraznil maršál Malinovskij.

První kvalitativní změny možno proto u soudobého manévru palbou vidět jednak v rychlosti jeho provedení, jednak v prakticky neomezeném rozsahu a jednak i v mohutném růstu jeho ničivých důsledků. Tyto kvalitativní změny nemohou ovšem zůstat bez vlivu na ostatní bojovou činnost vojsk. K jakým důsledkům mohou tyto změny vést, v čem se může tento vliv projevovat, to nelze dnes ještě v žádném případě říci s konečnou platností. Přesto však při pozorném studiu zmíněných projevů s. Chruščova i maršála Malinovského je možno některé perspektivní důsledky alespoň stručně naznačit.

Všimněme si např. toho, co bylo na předchozích stránkách řečeno o soustřeďování úsilí na směr hlavního úderu, nebo o přenosu úsilí v prů-

běhu bojové činnosti. Jestliže v operacích druhé světové války tato činnost vojsk směřující k dosažení žádané převahy, byla vyjadřována manévrem značného množství sil a prostředků a zpravidla si vyžádala mnoho času, je dnes možné, aby nejen odpovídající, ale absolutní převahy sil a prostředků bylo dosaženo především a nejdříve manévrem palbou, a to v nesrovnatelně kratším časovém intervalu; to je zřejmé z té části projevu maršála Malinovského, z níž vysvítá, že „*velký dolet a rychlost raket umožňuje uskutečnit v krátké době manévr palbou s přenesením hlavního úsilí z jednoho směru či válčiště na jiné a soustředěnými jadernými údery rozhodujícím způsobem ovlivnit situaci ve svůj prospěch.*“ Jinými slovy řečeno — *vztah mezi jednotlivými způsoby manévru se mění; dříve manévr sil a prostředků předcházela palbou, v budoucnu manévr palbou bude doprovázen manévrem sil a prostředků; dříve soustřeďování úderných uskupení před palebným úderem, v budoucnu soustřeďování úderných uskupení až po palebném úderu, až v procesu využívání výsledků dosažených manévrem palbou; dříve postupné a pomalé otevírání mezer v nepřátelské sestavě na omezených úsecích, v budoucnu rychlé otevírání značného množství mezer pravděpodobně značně širokých; dříve údery na značně omezeném počtu směrů nepatrně vzdálených, v budoucnu pravděpodobně řada současných úderů na směrech značně vzdálených. Tyto možné perspektivy plynou nejen z „kladných“ vlastností těchto zbraní, tj. nejen z toho, co mohou dát vlastním vojskům, ale i z „negativních“ vlastností těchto zbraní, tj. z nutnosti chránit se před jejich účinky. Zanedbávat tuto povinnost znamená zanedbávat zásadu „rozptýleně žít, rozptýleně se pohybovat, soustřeďovat se jen na nezbytně nutnou dobu a jen na rozhodujících směrech.“*

Tato možná, avšak zcela reálná perspektiva mění nebo alespoň podstatně rozšiřuje i obsah pojmu manévr. Jestliže ještě do nedávna byl manévr chápán jako „*organizované přemístění vojsk*“, pak dnes je možné a jak se zdá i nutné chápat manévr především jako „*organizované přemístění raketových palb*“. Rakety dopravující na cíl jaderné náboje mohou výrazně změnit poměr sil a tím prakticky vytvořit ve správný čas a na nejlepším místě „co nejvýhodnější uskupení vlastních sil a prostředků“, aniž by popřípadě bylo nutné provádět ještě nějaká další přemístění nebo přeskupení. Přemístění bylo prakticky provedeno tím, že mohutná palba soustředěná na určitý prostor způsobila nepříteli značné ztráty, vytvořila mezery v jeho sestavě a tím ovlivnila situaci ve vlastní prospěch. Nikdo totiž nemůže popřít, že jakékoliv uskupení, které stálo proti zmíněnému nepříteli, se tímto okamžikem ocitlo v podstatně výhodnějším položení a může vzniklými mezerami zahájit úder. Nikdo jistě také nepopře, že tento manévr palbou umožnil další manévry různého druhu a různé formy. Nikdo nakonec nemůže popřít ani takovou možnost, že tento *manévr palbou v určitých situacích a za určitých okolností umožní vojskům, aby po manévru palbou přešla napřed k manévru sil a prostředků a teprve potom k úderu.*

Jestliže ještě v průběhu druhé světové války bylo třeba napřed uskutečnit manévry, aby se mohlo vytvořit uskupení, které bylo schopné mohutnou palbou a zdrcujícím úderem porazit nepřítele, pak je třeba s veškerou rozhodností vzít na vědomí, že v nových podmínkách bojové činnosti může tomu být právě naopak — soudobé bojové prostředky mohou připravit vojskům takovou situaci, že napřed bude manévr palbou a teprve po něm manévr ostatních sil a prostředků. Není vyloučena ani taková perspektiva, že manévr palbou prováděný soudobými raketovými prostředky dosáhne takových účinků, že nebude často ani nutné provádět rozsáhlé manévry takového počtu ostatních sil a prostředků, jako tomu bylo ve druhé světové válce. Tato skutečnost může podstatně zmenšit rozsah manévru po komunikacích, může si však naopak vyžádat podstatně větší rozsah manévru vzdušnou cestou. Manévr palbou raketových zbraní, umožňující podporovat vojska na značné vzdálenosti, vytváří současně podmínky pro bojovou činnost na řadě samostatných směrů a pro nové formy a způsoby manévru.

V závěru těchto úvah možno tedy znovu opakovat, že o manévru lze hovořit všude tam, kde jde o organizovanou činnost vojsk, tj. jakýchkoli vojsk v průběhu boje, operace nebo tažení, pokud tato činnost sleduje cíl vytvořit nejvýhodnější uskupení těch sil a prostředků, které jsou nutné k řešení vzniklé situace, pokud je staví do takového položení, které je vzhledem k protivníkovi v dané situaci co nejlepší, čili pokud je prováděna proto, aby vytvořila co nejvýhodnější podmínky k dosažení úspěchu. Pochopitelně, že tyto podmínky vytváří každá část uskupení takovým způsobem, pro který má vzhledem ke své organizační struktuře a vzhledem ke svému poslání v soudobém boji předpoklady.

Jsou-li podle slov maršála Malinovského raketová vojska „*nesporně hlavním druhem ozbrojených sil*“, pak tyto podmínky bude tvořit zřejmě především palba raketových vojsk, aniž by při tom ovšem bylo zapomináno na to, že „*úspěšné vedení vojenských akcí je i v soudobé válce možné jen na základě koordinovaného použití všech prostředků ozbrojeného zápasu . . .*“

Vzrůstající význam palby — ničivých úderů — podstatně ovlivňuje význam manévru pozemními vojsky a určuje těmto vojskům kvalitativně odlišnou úlohu, než tomu bylo v minulých válkách. Zdá se, že jejich úloha bude do značné míry spočívat především v důsledném využívání těchto úderů. Je nesporné, že z tohoto hlediska se bude přizpůsobovat i jejich organizační struktura, další proporcionální rozvoj s těžištěm na tanková vojska, obrněnou pěchotu a vrtulníkové jednotky a v neposlední řadě i formy a způsoby taktické, operační a strategické činnosti.

Jak jinak chápat slova maršála Malinovského, že budou ponechány „*v jistém počtu a v příslušné proporci všechny druhy ozbrojených sil, jichž bojové akce, jak vzhledem k jejich organizaci, tak i ke způsobu činnosti, se budou málo podobat tomu, co bylo v minulé válce.*“

Jaký závěr možno tudíž udělat z toho, co bylo řečeno a tak podrobně rozebíráno?

Je možné odpovědně říci, že obsahová náplň manévru se mění, stává širší a kvalitativně vyšší. Definice manévru, která měla svůj vznik ve zkušenostech druhé světové války, zřejmě nemůže vyhovovat pro současnost. Až do zavedení raket a jaderných zbraní byl to především manévr, který připravoval podmínky k vedení mohutné palby a zdrcujícího úderu. Manévr i palba byly proto zcela oprávněně podřízeny úderu. V soudobých podmínkách bude ovšem situace zřejmě zcela jiná. *Palba soudobých prostředků se stala nejmohutnějším činitelem v bojové činnosti vojsk, palba bude rozhodujícím způsobem ovlivňovat situaci.* Je proto málo pravděpodobné, že by palba připravovala a zabezpečovala podmínky pro zdrcující úder, když její mohutnost je taková, že může celé oblasti přeměnit v hory rozvalin, že může vyřadit z činnosti velká bojová i operační uskupení vojsk. K čemu „zdrcující úder“ do prostoru, kde uskupení nepřítele bylo z větší části nebo zcela zničeno? *Hlavním cílem manévru nemůže tedy být . . . „připravit zdrcující“ úder, protože tento zdrcující úder byl vlastně již proveden raketami a jadernými náboji; zřejmě cílem manévru bude využít výsledků palebného úderu, zabezpečit tyto výsledky, nebo se chránit před účinky nepřátelských palebných úderů.*

Manévr, jak je zřejmé, se podřizuje palbě. Současně má však manévr k palbě velmi blízko, protože bez manévru palbou by nebylo možné v krátké době přenést hlavní úsilí a rozhodujícím způsobem ovlivnit situaci. To znamená, že na jedné straně se manévr podřizuje palbě, ale na druhé straně manévr palbou raket s jadernými náboji se stává nejrozhodnějším manévrem. Tyto nové pohledy na funkci manévru nikterak nevyvracejí možnost, že za určitých okolností, např. v boji malých jednotek, kde nebude hospodárné, nebo z jakýchkoliv důvodů možné provést palebné údery raketami s jadernými náboji, může manévr plnit dosavadní funkci, tj. vytvořit v pravý čas a na nejvhodnějším místě takové uskupení, které by porazilo protistojícího nepřítele mohutnou palbou a zdrcujícím úderem. Takové situace však v soudobých podmínkách nebudou zřejmě zjevem převládajícím, jako spíše zjevem občasným a proto nemohou být rozhodujícím vodítkem pro stanovení nové náplně pojmu manévr. Je zřejmé, že vliv nové vojenské techniky zasáhne i do dosavadního chápání vzájemné závislosti strategie, operačního umění a taktiky. Možnost řešit mohutnými palebnými údery úkoly strategického charakteru změní i charakter operací a bojů a tím i samu náplň a poslání operačního umění a taktiky a samozřejmě i náplň a úlohu manévru.

Perspektivy, které před vojenské umění postavil soudruh Chruščov svými slovy „*kdyby tedy válka byla zahájena, začínala by jinak a rozvíjela by se také jinak*“ jsou tak dalekosáhlého významu, že některé dosavadní názory nebude možné pouze poopravovat, nýbrž je od základu nově budovat. Takovou věc nelze však udělat ani za den, ani za týden, ani jediným člověkem; taková věc bude vyžadovat přísné zkoumání a odpovědnou práci širokého kolektivu vysoce kvalifikovaných a dialekticky myslících

pracovníků. Proto by nebylo ani správné, ani možné formulovat okamžitě novou definici manévru. Na druhé straně by však nebylo rovněž správné dělat úvahy a neučinit z nich závěry; právě z tohoto důvodu cílem tohoto článku nebylo pouhé objasňování dosavadního pojmu manévr, ale vypracování alespoň dílčích závěrů zdůvodňujících nutnost změnit uvedenou definici a ukazujících, v čem asi by tato změna měla být, jaké nové poslání a nová podstata manévru by se měly v nové definici vyjádřit.

Автор откликается на выступление тов. Хрущева и тов. Малиновского в январе 1960 г., приводя свое мнение по вопросу о маневре. Он делает вывод, что содержание маневра меняется с учетом возрастающего значения маневра огнем, который становится основным фактором боевых действий войск.

Organisace a vedení střetného sražení

Podplukovník Zdeněk Hradecký

Článek rozebírá obsah pojmu střetné sražení, charakteristické rysy a podmínky vzniku střetného sražení vševojskové armády, jeho organizaci, přípravu a vedení.

Poukazuje na zvláštnosti velení, spojení a materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení v přípravě i průběhu střetného sražení armády.

Manévrový charakter soudobých operací, vysoká tempa útoku, vysoká aktivnost obrany a rychlé změny situací na bojišti vytvářejí základní podmínky vzniku střetných bojů a sražení. Z toho vyplývá, že jestliže historie vojenského umění a zvláště zkušenosti z druhé světové války znaly střetné boje a střetná sražení jakožto zvláštní druh bojové činnosti vojsk, bude v soudobých podmínkách střetný boj (sražení) častým zjevem jak v útoku, tak i v obraně.

K upřesnění celkového obsahu pojmu „střetné sražení a střetný boj“ v plné souvislosti s pojetím vedení soudobých útočných a obranných operací, je třeba jasně vidět, že střetné sražení je souhrn střetných bojů svazků, které jsou vedeny v rámci armády, tedy utkání bojujících stran v operačním měřítku s cílem útočnou činností rozhodnout situaci ve svůj prospěch.

Jestliže jsme v současné době vypustili pojem „protiútok“, jakožto projev aktivní činnosti vševojskové armády v obranné operaci frontu, ale hovoříme o „přechodu vševojskové armády do všeobecného útoku“, nutně docházíme k závěru, že v rámci vševojskové armády může docházet ke střetnému sražení jen v průběhu útočné operace armády. „Střetný boj“ útvarů a svazků však bude na druhé straně charakteristickým rysem bojové činnosti vojsk jak v útočných, tak obranných armádních operacích. Ke střetnému sražení vševojskové armády může však dojít v různých druzích frontové operace.

Mluvíme-li tedy o střetném sražení vševojskové armády, máme na mysli jedno z období útočné operace armády prováděné všemi silami nebo hlavní částí sil armády.

Svým způsobem charakteristické rysy budou mít střetná sražení v počátečním období války při střetnutí vševojskové armády s přicházejícími operačními zálohami nepřítelů.

Pokládal jsem za nutné stručně se zmínit o významu pojmů „střetný boj“ a „střetné sražení“, aby byl správně chápán jejich obsah a pojetí v soudobém boji a operaci. Ve správném pochopení obsahu pojmů „operace vševojskové armády“, „boj vševojskových svazků, útvarů a jednotek“ a z těchto hledisek i chápání významu pojmů „střetné sražení“ a „střetný boj“, je třeba vidět základní charakteristické rysy bojové činnosti vojsk v soudobých podmínkách a v souvislosti s tím i úlohu a místo vševojskové armády.

Vzhledem k tomu, že pod pojmem „střetné sražení“ je možné vyjádřit i střetnutí vyšších operačních svazů (frontu, skupin frontů) nepokládám za účelné používat pojmů „střetná operace“ a popřípadě i pojmů „střetná tažení, bitva, válka“, kterých se ve vojenském odborném tisku, i když jen zřídka, někdy používá.

Tolik jsem pokládal za nutné uvést v úvodu.

K objasnění a rozvedení základních problémů organizace a vedení střetného sražení vševojskové armády chci ve svém článku zmínit v hlavních rysech o těchto otázkách:

— základní charakteristické rysy a podmínky vzniku střetného sražení;

- organizace a příprava střetného sražení z hlediska činnosti velitele a štábu armády;
- zvláštnosti vedení střetného sražení v soudobých podmínkách;
- zvláštnosti velení a spojení ve střetném sražení vševojskové armády;
- zvláštnosti materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Základní charakteristické rysy a podmínky vzniku střetného sražení vševojskové armády

Základní charakteristické rysy střetného sražení vyplývají zákonitě z cíle střetného sražení, který spočívá v rychlém rozdrčení a zničení útočících nebo přicházejících svazků nepřítele, v získání a udržení iniciativy a ve vytvoření výhodných podmínek pro další pokračování operace. V soudobých armádních útočných operacích, vedených v širokých útočných pásmech a na jednotlivých směrech, zvláště v horském a zalesněném terénu, budou se střetná sražení vševojskových armád skládat zpravidla z jednotlivých střetných bojů zejména prvosledových svazků, které jsou řízeny v intencích zámyslu velitele armády. Charakteristické bude, že jednotlivé svazky armády v rámci vedení střetného sražení mohou v závislosti na rychle se měnící situaci často přecházet od jednoho druhu bojové činnosti ke druhému.

Nebude řídkým zjevem, že jeden svazek bude úpornou obranou zabezpečovat stanovenou čáru a další svazky povedou rozhodnou útočnou činnost na zvoleném směru hlavního úderu, zatím co svazky druhého sledu budou provádět hluboký manévr formou obchvatu nebo obejití s cílem proniknout a udeřit do boku nebo týlu hlavního uskupení nepřítele. Stejně tak bude častým zjevem, že jeden a týž svazek bude v průběhu střetného sražení (v důsledku vytvoření se vhodné či nepříznivé operačně taktické situace) určitou dobu útočit, poté přecházet do obrany nebo bude provádět přeskupení na nový směr, popřípadě přejde do pronásledování.

Účelně volený a provedený manévr s využitím všech jeho forem bude právě ve střetném sražení tím nejúčinnějším prostředkem ke splnění nejen cíle vlastního střetného sražení, ale i operace jako celku.

Rychlé a poměrně časté změny situace a druhů bojové činnosti svazků s dovedným využitím účinků atomových a raketových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, spolu s cílevědomým provedením nepřátelských úderů zbraněmi

hromadného ničení, budou mít za následek značně složitou situaci a časté změny operační sestavy armády.

Úpornost střetných bojů jednotlivých svazků a střetného sražení armády jako celku bude charakterizována postupným narůstáním úsilí z hloubky tak, jak budou druhé sledy a zálohy přisunovány z hloubky zasazovány postupně do boje.

Jedním ze základních podmínek úspěchu ve střetném sražení bude boj o čas, s cílem předstihnout nepřítele v provedení úderů atomových a raketových zbraní, úderů letectva, dělostřelectva, jakož i v zahájení útoku rozvinutými silami k provedení rozhodného úderu.

Z uvedeného stručného rozboru vyplývá, že střetné sražení vševojskové armády v soudobých podmínkách bude mít tyto základní charakteristické rysy:

- úpornost bojů s cílem zmocnit se iniciativy a udržet si ji, což je základním předpokladem úspěchu ve střetném sražení;
- rychlé a často i zásadní změny v situaci, bojové činnosti svazků a v operačním učenění armády a z toho plynoucí často ne úplně jasná situace zvláště při zahájení střetného sražení;
- využití všech forem manévru k proniknutí mezerami v operačním učenění nepřítele s cílem vyjít hlavními silami armády do boku a týlu jeho hlavního úderního uskupení za současného narůstání úsilí z hloubky;
- maximální úsilí o předstížení nepřítele v provedení úderů zejména atomovými a raketovými zbraněmi.

K podmínkám vzniku střetného sražení vševojskové armády

Již v úvodu jsme si vyvodili, že ke střetnému sražení armády bude docházet v zásadě v průběhu útočné operace armády. Z hlediska soudobého pojetí vedení armádní útočné operace může střetné sražení probíhat buď po prolomení taktické hloubky obrany nepřítele, při vyjítí vojsk úderního uskupení armády do bližší operační hloubky, nebo ve velké operační hloubce ne-

přítele zpravidla při pronásledování s cílem rozdrtit jeho přicházející operační nebo strategické zálohy.

Tyto případy, i když lze o nich hovořit jako o typických, nejsou však jedinými. Zvláště v počátečním období války bude charakteristické, že střetné sražení bude první etapou útočné operace, jinými slovy řečeno, že útočná operace bude zahajována střetným sražením. A stejně tak nelze vyloučit případ, že ke střetnému sražení může dojít i při útoku v taktické hloubce obrany nepřítele. Tento případ bude dosti častý a můžeme říci, že v mnohých případech i charakteristický pro období přechodu vševojskové armády z obrany do všeobecného útoku; bude tomu jak při úspěšně provedeném armádním protiúderu nebo po úspěšné a s překvapením provedené protipřípravě, tak i za podmínek, kdy vševojsková armáda přechází z obrany do všeobecného útoku v důsledku vytvořivší se výhodné operačně taktické situace, když nepřítel svá vojska před frontou armády oslabuje nebo odvádí.

Podle konkrétní situace může tedy ke střetnému sražení docházet ve všech fázích útočné operace armády. Každá z uvedených základních variant bude mít zákonitě určité charakteristické rysy, které ve značné míře ovlivní nejen počáteční fázi, ale v mnohých případech i celé střetné sražení.

Při zahájení střetného sražení v taktické nebo bližší operační hloubce obrany nepřítele bude zpravidla část sil armády v těsném dotyku s nepřítelem, který brání připravené obranné čáry s cílem zpomalit postup svazků prvních sledů útočící armády a získat čas k přisunutí svých operačních záloh a k jejich zasazení do sražení. V těchto případech bude střetné sražení probíhat zpravidla na omezeném prostoru s maximálním úsilím vedeným na směr hlavního úderu armády za podmínek, kdy situace na křídlech a bocích bude dosti stabilní. Cílevědomě řízený a prováděný průzkum nepřítele s důrazem na získání zpráv o jeho bližších operačních zálohách a terénu v pásmu útoku vševojskové armády dává veliteli armády možnost, aby se včas rozhodl pro střetné sražení a provedl řadu opatření pro přípravu vojsk ještě před zahájením útočné operace. Lze proto vyvodit závěr, že střetné sražení v taktické a bližší operační hloubce nepřátelské obrany bude charakterizováno tím, že operační uclnění armády bude již při vyrazení útočné operace uzpůsobeno k rozdrčení záloh nepřítele ve střetném sražení, že uskupení vojsk

bude již z části rozvinuto a manévr vojsk bude do značné míry omezen útočným pásmem armády.

*

Střetné sražení ve značné operační hloubce obrany nepřítele, za pronásledování, při střetnutí s přicházejícími operačními nebo strategickými zálohami nepřítele bude mít poněkud jiný ráz. Bude charakterizováno tím, že bojová činnost vojsk se bude rozvíjet na poměrně velkém prostoru, bez souvislé fronty; střetné sražení bude mít typický manévrový ráz s využitím hlubokých obchvatů a obejítí za účelem provedení rozhodujících úderů do boků a týlu nepřítele za současné aktivní činnosti na směru hlavního úderu armády. Hlavní síly armády budou zpravidla v prouděch na komunikacích, příprava ke střetnému sražení bude probíhat za současného řízení bojové činnosti vojsk, a útvary a svazky budou zasazovány do střetnutí z chodu a to postupně, jak budou docházet na bojiště.

Rozčleňování a rozvíňování vojsk, stejně jako uskutečnění manévru bude velmi často, zvláště v horském a zalesněném terénu, značně ztíženo nedostatkem vhodných komunikací, což nutně ovlivní i plynulé zásobování vojsk.

Vcelku obdobné charakteristické rysy bude mít i střetné sražení, ke kterému dojde v první fázi útočné operace — jestliže útočná operace je zahajována střetným sražením.

☆

Shrňme-li tedy hrubý rozbor podmínek vzniku střetných sražení vševojskové armády za současného způsobu organizace a vedení armádních útočných operací, docházíme k závěru, že ke střetnému sražení může docházet v těchto případech:

- a) v taktické nebo bližší operační hloubce obrany nepřítele; charakteristický případ zpravidla pro vševojskovou armádu, která přešla z obrany do všeobecného útoku;*
- b) ve značné operační hloubce obrany nepřítele za pronásledování;*
- c) při zahájení útočné operace střetným sražením; — charakteristický případ zvláště pro operace v počátečním období války.*

Jednotlivé charakteristické rysy střetného sražení, které jsou uvedeny v první části této stati, budou zákonitě ovlivňovány celkovou operačně taktickou situací způsobenou právě těmito uvedenými pod-

mínkami vzniku střetných sražení v průběhu útočné operace vševojskové armády a pořadí jejich významu a důležitosti se bude měnit od případu k případu.

Organizace a příprava střetného sražení z hlediska činnosti velitele a štábu armády

Organizace a příprava střetného sražení, které je zpravidla charakterizováno, zvláště při zahájení, nedostatečně jasnou situací, klade na velitele a štáb armády vysoké a náročné požadavky. Hlavním rysem jejich činnosti musí být předvídatost průběhu boje a operace, pružnost a operativnost ve velení vojskům.

Velitel a štáb armády musí zabezpečit úspěch střetného sražení organizací včasného a všestranného průzkumu nepřátelských sil, včasným rozhodnutím a předáním úkolů vojskům s cílem rozhodnou a sladěnou činností všech sil a prostředků předstihnout nepřítele v provedení atomových úderů, úderů letectva a dělostřelectva a v rozvinutí vojsk.

Podkladem pro rozhodnutí velitele armády pro střetné sražení jsou především zprávy o nepříteli, a to zejména zprávy o jeho zbraních hromadného ničení a o sestavě, směru postupu a časových možnostech rozvinutí jeho hlavních sil s přihlédnutím k terénu. Základem úspěchu střetného sražení jsou více než kdy jindy včas získané zprávy o nepříteli a nepřetržitá informovanost o jeho činnosti. K plnění průzkumových úkolů je třeba v plné míře využívat jak prostředků pozemního průzkumu jednotek v dotyku, agenturního i rádiového průzkumu a zvláště letectva. Průzkumové úkoly prováděné zvláště pozemními nebo výsadečnými průzkumnými jednotkami budou nezřídka spojovány i s bojovým úkolem, jehož cílem bude obsadit a udržet důležité prostory na přisunových komunikacích nepřítele a desorganizovat přesunované pochodové proudy nepřátelských druhých sledů a záloh.

Okolem průzkumu bude podle konkrétní situace především objevit odpalovací základny atomových a raketových zbraní nepřítele, prostory rozmístění jeho záloh, zvláště obrněných a tankových divizí, a v dalším sledovat směr jejich postupu, složení a stupeň jejich zajištění. Zároveň s tím musí být prováděn průzkum terénu s důrazem na možnosti rozvinutí operační

sestavy vlastní i nepřítele. Zvláště za pronásledování je třeba pozornost průzkumu zaměřit jak na prostory zamořené bojovými radioaktivními nebo atomovými látkami, tak i na zjišťování a vyhodnocování radiální situace v předpokládaném prostoru střetnutí. Všechny tyto okolnosti mohou v nemalé míře omezit nebo ztížit provedení plánovaného manévru.

Velitel armády se musí rozhodnout pro střetné sražení, jakmile na podkladě shora uvedených zpráv o nepříteli předvidá jeho vznik. Ve svém rozhodnutí, které nezřídka bude nucen v důsledku neúplných konkrétních zpráv a podle vývoje situace postupně upřesňovat, musí určit:

- *zámysl střetného sražení s vyjádřením operačního manévru a sestavy armády;*
- *cíl použití atomových úderů a úderů ostatních prostředků hromadného ničení s uvedením objektů, způsobu a přibližné doby jejich provedení a taktéž způsob využití těchto úderů vlastními vojsky armády;*
- *předpokládanou (popřípadě i další variantu) čáru rozvinutí hlavních sil a směr hlavního úderu;*
- *úkoly podřízených svazků a druhů vojsk;*
- *hlavní opatření k zabezpečení součinnosti a operačního zabezpečení;*
- *způsob organizace velení a umístění míst velení.*

Svazkům prvního sledu armády bude velitel armády určovat zpravidla jen bližší a následující úkol, a to podle předpokládaných čar, na jejichž ovládnutí bude záviset rozvinutí hlavních sil armády a rozvíjení střetného sražení. To vyplývá z prostorově omezeného rozsahu úkolů. Úkoly svazků druhého sledu armády musí zabezpečovat narůstání úsilí z hloubky a rozvíjení útoku zpravidla na směr hlavního úderu. Nezřídka bude plánováno použití svazků druhého sledu též k odrážení úderů silných uskupení nepřítele do boků a týlu sestavy armády.

Předvídal-li se střetné sražení a zvláště za situace, kdy hlavní síly jsou v proudech (např. za pronásledování), je třeba sestavu armády volit tak, aby při střetnutí nedocházelo ke složitým manévrum a tím ke ztrátě času, který je jedním z rozhodujících činitelů úspěchu.

Bojové sestavy svazků je třeba uspořádat tak, aby mohly přecházet bez zastávky do útoku z chodu. Přitom tankových svazků je možné s výhodou použít na směr hlavního úderu v prvním sledu armády, nebo zasazením z druhého sledu

provést s nimi překvapivý a hluboký manévru do boku a týlu hlavního úderného uskupení nepřítele.

Zvláštní pozornosti a velitelského umění vyžaduje při rozhodnutí pro střetné sražení volba směru hlavního úderu. Jedním z rozhodujících faktorů ovlivňujících volbu směru hlavního úderu bude zpravidla terén z hlediska výkonnosti pro činnost tankových svazků a pro provedení úderu do boku a týlu hlavních sil nepřítele. Neméně důležitým faktorem bude však i možnost použití atomových zbraní a využití účinků jejich úderů. Za konkrétních výhodných podmínek v případě, že úderná síla nepřítele byla značně oslabena údery atomových zbraní, nebo v případě, že manévru do boku a týlu nepřítele by vyžadoval mnoho času, může být hlavní úder veden i čelně s plným využitím údernosti zejména tankových svazků.

Zásada soustředění sil a prostředků i úsilí úderů a paleb všech druhů na směru hlavního úderu zůstává v plné míře v platnosti i ve střetném sražení.

Těmto zásadám musí být zákonitě podřízeny úkoly a činnost nejen vševojskových svazků, ale i druhů vojsk a zvláště dělostřelectva a letectva, které jsou hlavními představiteli palebné síly. Bez dosažení a zachování palebné převahy lze si těžko představit úspěšné splnění cílů střetného sražení. Podle rozkazu nebo požadavků velitele armády plní dělostřelectvo (zvláště raketové) a letectvo úkoly umlčování a ničení i do celé hloubky operačního učenění nepřítele s důrazem na ničení zbraní hromadného ničení, odpalovacích základen a zařízení a skladů atomové munice; současně umlčuje živou sílu a bojovou techniku přibližujících se svazků a záloh nepřítele na dalekých i blízkých přístupech do prostoru střetného sražení.

Vzhledem k tomu, že střetná sražení budou začínat ještě v období přibližování protivníků oboustrannými údery letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení na postupující proudy vojsk, stávají se otázky organizace protivzdušné obrany prvořadým úkolem, které musí štáb armády řešit z hlediska úkolů operačního zabezpečení. Hlavní úkol především připadá stíhacímu letectvu, které podle požadavků velitele armády a podle plánu velitele fron-

tu musí zabezpečit izolaci bojiště a udržet nadvládu ve vzduchu, která byla vybojována před zahájením útočné operace.

Je nesporné, že otázka využití raketových zbraní v širokém měřítku staví problém zabezpečení protivzdušné obrany do nového světla a ve spojitosti s touto skutečností je ještě mnoho problémů k řešení. Protože však tento problém není jen ve střetném sražení, ale v průběhu všech operací, nemíním jej rozebírat.

Vzhledem k tomu, že zvláště prostředky vzdušného napadení, stejně jako dělostřelectvo, disponují v současné době atomovými zbraněmi a ostatními prostředky hromadného ničení, přistupují k otázkám organizace protivzdušné obrany v nezmenšeném významu i otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení. Podkladem pro organizaci tohoto druhu operačního zabezpečení musí být především reálné vyhodnocení možnosti nepřítele a taktické důkladné vyhodnocení terénu z hlediska vlastní sestavy armády. I když těžiště obrany proti zbraním hromadného ničení bude v protiatomové ochraně, přesto zvláště ve střetném sražení je třeba značnou pozornost věnovat i protichemické ochraně a ochraně proti bojovým biologickým prostředkům. Bojových chemických látek, zvláště látek otravných prchavých, bude nepřítelem používat v široké míře, aby oslabil údernou sílu a zpomalil postup našich vojsk, zmocnil se iniciativy a uskutečnil střetné sražení v terénu pro něho výhodném.

Zpravidla nebude možné zcela vyloučit provedení nepřátelských úderů zbraněmi hromadného ničení, které budou vedeny s maximálním úsilím zvláště na druhé sledy s cílem zabránit jejich manévru, zdržet jejich přesun a tím získat čas k zaujetí výhodné sestavy pro střetné sražení. Proto příprava a včasná organizace příslušných záloh a jejich účelné zařazení do sestavy armády i do bojových sestav svazků na osách přesunu je základní podmínkou k zabezpečení nepřetržité ochrany proti zbraním hromadného ničení. Jistě však nejlepším a neúčinnějším prostředkem ochrany je bezprostřední ničení nepřátelských atomových zbraní a prostředků hromadného ničení ihned po jejich zjištění.

Otázky operačního maskování, zvláště klamání, musí být taktéž řešeny štábem armády při předvídání střetného sražení. V mnohých případech bude probíhat střet-

né sražení nejen ve dne, ale i v noci a tím více může dovedné využití výhod noci s využitím momentu překvapení přispět k úspěchu střetného sražení.

Těžiště práce štábu armády však nelze vidět jen v opatřeních souvisejících s přípravou rozhodnutí velitele a v organizaci operačního zabezpečení, ale v rychlém zabezpečení proniknutí všech rozkazů a nařízení, vyplývajících z rozhodnutí velitele a z opatření operačního zabezpečení, do vojsk a v jejich kontrole. Pružné velení s jednoznačnými, stručnými a zásadními rozkazy doručovanými využitím všech prostředků velení musí být charakteristickým rysem práce velitele a štábu armády při organizaci a přípravě střetného sražení i v jeho průběhu. Rychlá a bezprostřední reakce velitele a štábu armády na vzniklé situace, při zachování a respektování účelné iniciativy podřízených velitelů svazků ke splnění jednotného cíle zámyslu střetného sražení, vytváří nejzákladnější předpoklady k úspěchu.

Zvláštnosti vedení střetného sražení v soudobých podmínkách

Podle konkrétních podmínek vzniku předchází střetnému sražení zpravidla období přibližování hlavních sil armády a hlavního uskupení, popřípadě operačních nebo strategických záloh nepřítele. Z hlediska nastávajícího střetnutí bude tato fáze charakterizována oboustrannými údery nejdříve prostředků vzdušného napadení a později i údery dělostřelectva.

Vlastní střetné sražení vševojskové armády začíná střetnými boji předsunutých odřadů a čelních prvků prvosledových svazků. Podle konkrétních podmínek, za kterých došlo ke střetnému sražení, mohou svazky prvního sledu zahajovat střetný boj buď částí bojové sestavy v rozvinutých nebo rozčleněných tvarech, nebo v prouděch. Hlavní síly těchto svazků, popřípadě druhé sledy a zálohy, a všechny svazky druhého sledu armády budou zpravidla vždy buď na přesunu (tj. v prouděch na komunikacích) nebo v prostorech soustředění připraveny k vyražení. V tomto případě je nanejvýš účelné, aby prostory soustředění (vyčkávací prostory) těchto druhosledových svazků byly voleny oboustranně příhodných komunikací, aby byl zabezpečen rychlý jejich výjezd na stanovené osy.

Již v úvodu jsme si vyvodili závěr, že ne zřídka bude střetné sražení armády, ze-

jména v horském a zalesněném terénu, skládat se z jednotlivých střetných bojů zejména prvosledových svazků řízených podle zámyslu velitele armády pro střetné sražení. Ve většině případů však bude pro průběh střetného sražení charakteristické to, že bude zpravidla zahajováno střetnutím někdy i jen některých prvosledových divízi, tedy střetným bojem a teprve v průběhu dalšího boje, přivedením a zasazením dalších sil armády, bude střetný boj přerušit ve střetné sražení, na němž budou zainteresovány buď veškeré nebo hlavní síly vševojskové armády.

Tato zásada postupného narůstání úsilí bude u prvosledových svazků vyjadřována snahou využitím činnosti průzkumných a předsunutých odřadů, za podpory palbou dělostřelectva a úderů letectva předejít nepřítele v rozvinutí hlavních sil svazku a rozhodným úderem zničit jeho čelní jednotky, z chodu zaútočit na jeho hlavní síly, rozdělit je a postupně zničit.

Rozhodujícím pro úspěch celého střetného sražení mohou být rychle a organizovaně provedené obchvaty zvláště druhých sledů svazků s cílem udeřit do boku a týlu přicházejících svazků nepřítele. Rozumná a cílevědomá iniciativa velitelů svazků a odvažný manévry v tomto případě jsou nejen žádoucí, ale nutným prostředkem k uchopení iniciativy v počátečním období střetného sražení.

Zejména velitelé prvosledových svazků si musí být plně vědomi toho, že na úspěšném splnění úkolu jejich svazku bude v mnohých případech záviset i splnění úkolu celé armády — a že tedy svazek bude ve střetném boji často plnit důležitý operačně taktický úkol v rámci střetného sražení armády.

Průvodním rysem tohoto prvního období střetného sražení bude v pravém slova smyslu „boj o čas“ s cílem předejít nepřítele. Proto nelze brát doslova zásadu, že „ve střetném boji vítězí ten, kdo se dříve rozvine do bojové sestavy“. V mnohých případech bude účelnější nerozvínovat zbytečně bojovou sestavu, ale naopak rychlým úderem v rozčleněných nebo předbojových sestavách s maximálním využitím terénu a účinků vlastních atomových úderů proniknout do bezprostřední blízkosti nepřítele a z chodu s překvapením jej napadnout a zničit.

Za jiné situace, zvláště podařilo-li se nepřítele předejít čelní svazky naší armády v rozvinutí nebo při jeho značné převaze, bude v tomto prvním období střetného sražení úkolem prvosledových svazků rozví-

nout se na určité výhodné čáře, přejít dočasné do obrany, připoutat na sebe hlavní síly nepřítele a tím zabezpečit zasazení hlavních sil armády do střetného sražení.

V neposlední řadě nebudou řídké případy, že prvosledové svazky po úspěšném zahájení střetného boje a proniknutí do sestavy nepřítele budou nuceny se zřetelem na hrozící úder do boku nebo narůstajícího úsilí nepřítele, přejít dočasné na dosažené čáře do obrany nebo dokonce ustoupit na určenou čáru. Přitom i v rámci divize budou časté případy, že charakter bojů nebude v celém pásmu divize stejný. Některé útvary budou využívat dílčích úspěchů a pronikat vpřed, jiné se budou úporně bránit nebo odrážet úderu nepřítele. Široký manévry, rychle provedené přeskupení vojsk s cílem využívat i dílčích úspěchů ve svůj prospěch má i v rámci svazků a útvarů často dalekosáhlý význam.

Bude to právě v tomto prvním období střetného sražení armády, kdy se v plné míře projeví základní charakteristické rysy střetnutí — rychlé změny situací a druhů bojové činnosti svazků a útvarů a úporný boj o zvládnutí a udržení iniciativy.

Jeden z nejvýznamnějších úkolů v tomto období střetného sražení připadá bezesporu dělostřelectvu. Rychle se měnící situace nutně vyžaduje dokonalou a nepřetržitou součinnost dělostřelectva s pěchotou a tanky. Základy této součinnosti musí být vytvořeny již v uskupení dělostřelectva v sestavě armády i v bojových sestavách svazků, zvláště prvosledových. Rozdělení dělostřelectva musí zabezpečovat předstížení nepřítele v rozvinutí jeho dělostřelectva a v zahájení palby. Toho lze dosáhnout účelným rozdělením dělostřelectkových prostředků do plukovních a divizních dělostřelectkových skupin a armádní dělostřelectké skupiny, za předpokladu vyčlenění až jedné poloviny všeho dělostřelectva divizí do sestav předpusunutých odřadů a předvojů a umístění ostatního dělostřelectva do čela hlavních sil. Stejně tak včasným průzkumem terénu v prostorech předpokládaného střetnutí a průzkumem komunikací musí být zabezpečeno rychlé rozvinutí dělostřelectva do bojové sestavy při zachování možnosti postupné centralizace ve vedení dělostřelectvu minimálně v rámci divize.

Přes značný dostřel dalekonosného dělostřelectva a tím možnosti provádět široký manévry palbou vzhledem k vzniklé situaci, je třeba dělostřelectvo, které je předvídané k vytvoření armádní dělostřelectké skupiny, začlenit za divize prvního sledu armády na směr hlavního úderu armády.

Oddíly atomového dělostřelectva mohou být umístěny v sestavě divizí úderného uskupení armády po bateriích, nebo pohromadě v sestavě jedné z divizí na směr hlavního úderu armády. V určité konkrétní situaci bude účelné přesunovat je po samostatné ose.

Včasně rozvinutí zvláště oddílů atomového dělostřelectva a oddílů dělostřelectkových reaktivních střel za současného zásahu letectva dává možnost provést mohutné úderu na čelní sledy nepřítele jak v období přibližování, tak i při jeho rozvinování. Hromadné použití zvláště atomových zbraní v tomto období dává možnost rozdrtit a dezorganizovat i silnějšího nepřítele ještě před provedením úderu hlavními silami armády a zničit jej útokem z chodu. Ve vlastním střetném sražení armády je hromadné a centralizované použití atomových zbraní právě v této první fázi často rozhodující.

V případě, že nebylo možné provést atomové úderu na čelní svazky rozvinujícího se nepřítele, ať již z jakýchkoli důvodů, bude třeba zabezpečení rozvinutí a vyražení útvarů a svazků prvního sledu spočívat na „klasickém dělostřelectvu“, které musí podle konkrétní situace krátkým ale mohutným palebným přepadem před vyražením pěchoty a tanků a dále postupným soustřeďováním palby umožnit útvarům a svazkům přecházet do rozhodných útoků. Stejně tak musí být dělostřelectvo s to přehradnými palbami chránit boky a křídla útočících vojsk nebo zabezpečit spolu s palbami protitankových prostředků dosaženou čáru.

Tolik stručně k prvnímu období vedení střetného sražení.

Jestliže první fáze střetného sražení armády bude charakterizována zpravidla střetnými boji prvosledových divizí, a to někdy jen některých, s cílem vytvořit výhodné podmínky pro zasazení hlavních sil armády, pak druhá fáze — zasazení těchto hlavních sil, bude mít již charakter operační v plném rozsahu. Zasazení hlavních sil armády (do střetného sražení) musí být v zásadě rozhodujícím momentem (v průběhu celého střetného sražení), který je s to s konečnou platností rozhodnout o úspěchu či neúspěchu střetného sražení a tím i úspěchu či neúspěchu splnění cílů útočné armádní operace. Rozhodujícími faktory při zasazení hlavních sil armády je vhodně volená forma manévru, rychlost

provedení manévru a všestranné jeho zabezpečení s maximálním využitím účinků úderů atomových a raketových zbraní na jádro operačního uskupení nepřítele.

Cílem úderu hlavními sil armády musí být rozdrtit úderné uskupení nepřítele pokud možno ještě před jeho rozvinutím a s konečnou platností rozhodnout o výsledku střetného sražení ve svůj prospěch, rozdělit nepřátelské hlavní uskupení, po částech je zničit a hlavními silami přejít do rozhodného pronásledování.

Vzhledem ke konkrétní situaci mohou být hlavní síly armády zasazeny do střetného sražení *k provedení úderu do boku přibližujícího se uskupení nepřítele, k provedení čelního úderu, nebo k provedení úderu do obou boků nepřítele* s přechodem části sil před frontou tohoto uskupení do dočasné obrany. Volba manévru bude v nemalé míře závislá jednak na terénu a též na situaci sousední armády. Nebudou řídké případy, že úder do boku nepřátelského uskupení bude veden za současného vstřícného úderu části sil sousední armády. V tomto případě však zákonitě přerůstá střetné sražení zájmový prostor jedné armády a situaci bude nucen koordinovat a svými prostředky ovlivňovat velitel frontu. Jisté, že bude rozhodujícím faktorem, zda armáda, která nese tíhu střetného sražení, je na směr hlavního úderu či nikoli.

Úderné uskupení armády bude zasazováno z chodu s maximálním využitím překvapení. Proto bude účelné, aby jádrem tohoto uskupení byla tanková divize, která musí být připravena rychle proniknout do týlu nepřítele, přetnout jeho přísunové komunikace, které by zároveň mohly sloužit nepříteli k ústupu, a rozhodnou činností na směr hlavního úderu vytvářet předpoklady pro obklíčení a ničení nepřítele.

Nesouvislá fronta, široká pásma činnosti a použití atomových zbraní i ostatních prostředků hromadného ničení vytváří předpoklady pro široký manévr nejen vlastním vojskům, ale i nepříteli. Je proto nutné reálně počítat se snahou nepřítele taktéž vést úder do našich nekrytých boků a na nechráněná křídla. Proto otázky zabezpečení boků, zvláště hlavních sil armády provádějících buď úder do jednoho nebo do obou boků uskupení nepřítele, i když jsou podle stávajících názorů nedílnou součástí plnění každého bojového úkolu a nejsou zvláštním druhem bojového a operačního zabezpečení, nabývají ve střetném sražení charakteru operačního významu a důležitosti. Zabezpečení boků úderného uskupení armády bude v plné míře spočívat v nepřetr-

žitím průzkumu, který musí neustále sledovat pohyb nepřátelských sil, zvláště obrněných a tankových divizí, a včas upozorňovat na hrozící nebezpečí. Vlastní zabezpečení musí být řešeno jednak vhodným učením bojových sestav křídelních svazků a správným umístěním a přesunem záloh, zvláště protitankových, a pohyblivého odřadu zatarasovacího. Důležitý úkol v zabezpečení boků úderného uskupení armády, jak za jeho přesunu na čáru zasazení, tak při jeho zasazení a po vyražení k úderu, připadá též letectvu a neméně dělostřelectvu, které tím, že jsou v armádě dělostřelecké řízené a neřízené reaktivní střely a dalekonosné dělostřelectvo je s to manévrem palbou ničit a umlčovat nepřátelské svazky, které vycházejí do boku, popřípadě do týlu našeho úderného uskupení. Přitom však hlavní úkol těchto zbraní musí být umlčovat a ničit pozemní prostředky atomového napadení nepřítele.

Velitelé všech stupňů musí mít v průběhu střetných bojů a střetného sražení neustále na paměti, že tam, kde nepřítel v důsledku neúspěšného střetného sražení (boje) přechází do obrany, útvary i svazky musí neprodleně účinit z chodu s cílem nedopřát nepříteli čas k zaujetí a organizování obrany. V případě, že vojska nepřítele zahájí odchod, musí vlastní vojska neprodleně a bez rozkazu nadřízených velitelů přejít do pronásledování, aby zejména rovnoběžným pronásledováním ovládla cesty odchodu v týlu nepřítele, obklíčila jeho hlavní síly a po částech je zničila. V žádném případě nesmí být ztracen dotyk s odcházejícími vojsky nepřítele a dopřán jim čas k organizování nové obrany.

Vzhledem k tomu, že v průběhu střetného sražení bude zpravidla velmi málo času na přípravu a propočty epicenter výbuchu atomových zbraní a většinu úderů nebude lze předem plánovat, bude v maximální míře využíváno těch nosičů atomových zbraní, které nevyžadují dlouhé přípravy k provedení úderu. Budou to zpravidla atomové dělostřelecké granáty a dělostřelecké reaktivní střely s atomovou náplní.

Z uvedeného rozboru vedení střetného sražení je možné učinit závěr, že začíná-li střetné sražení vševojskové armády střetnými boji předsunutých odřadů a čelních prvků provosledových svazků, pak o ukončení střetného sražení můžeme hovořit tehdy, kdy hlavní síly vlastní nebo nepřítele přešly k jinému druhu operačního manévru.

Závěrem k této stati pokládám za účelné zmínit se o některých otázkách nejbližší perspektivy, které podle mého názoru nutně ovlivní i organizaci a způsob vedení střetných sražení v souvislosti s využitím nových raketových zbraní. Je pochopitelné, že mezikontinentální raketové střely s atomovými a vodíkovými hlavicemi, téměř s neomezeným dosahem, jsou především zbraněmi strategického významu. Přesto však podle mého názoru nelze vyloučit, že tato téměř neomezená schopnost „manévru palbou“ zůstane bez vlivu na vedení soudobých operací.

Jestliže základním prostředkem bojové činnosti jsou palba, úder a manévr, pak zvláště ve střetném boji (ve střetném sražení) byl a je doposud manévr nezbytnou podmínkou k dosažení úspěchu.

Palba a úder byly dodnes charakterizovány ve vztahu k bojové činnosti tak, že se jimi dosahuje cíle bojové činnosti, tj. zničení protivníka. Manévr pak je chápán jako prostředek, kterým lze připravit nej-
příznivější situaci k splnění tohoto cíle.

Vidíme tedy, že doposud byl vztah manévru a palby chápán sice v plném souladu, ale ve vzájemném vztahu k nadřazenému pojmu — k bojové činnosti.

Definice manévru — že je to „organizované a rychlé přemístění určitého uskupení vojsk nebo jednotek, útvarů a svazků v boji a operaci s cílem zaujmout nejvýhodnější situaci vzhledem k protivníkovi k zasazení úderu nebo k odrazení úderu protivníka“ — více či méně „svazuje“ manévr na oblast pohybu.

Hovořilo se sice též o manévru palbou, ale jen v poměrně omezeném rozsahu vzhledem k možnostem palebných prostředků. Bojová technika vytvářela doposud ty nejlepší předpoklady k uskutečnění manévru pohybem a tím jej stavěla na první místo co do významu a důležitosti. Lze proto správně konstatovat, že při srovnávání manévru a palby prvořadě místo zaujímal manévr a byl určujícím pro palbu.

Od zavedení atomových zbraní jsme však svědky toho, že čím dále tím více je manévr podřizován úderům těchto mohutných zbraní s cílem využít jejich účinků.

A k tomuto zákonitému procesu při přehodnocování významu palby a manévru se v dnešní době připojuje ještě jeden důležitý faktor — téměř neomezená schopnost manévru palbou spojením raketových zbraní se zbraněmi atomovými — vytvořením raketových atomových zbraní. (Podle slov maršála Sovětského svazu Malinovského — „raketových zbraní s jadernou náplní“.)

Rozsah manévru palbou se tím neúměrně zvětšuje a stává se téměř prostorově neomezeným. Proto se domnívám, že lze v současné době hovořit o nové formě manévru, která nabývá rozhodujícího charakteru — o manévru palbou raketových atomových zbraní.

Jaké mohou být perspektivní důsledky takto chápaného významu nové formy manévru ve střetném sražení?

Je nesporné, že základní charakteristické rysy střetných sražení budou zachovány. Jestliže však dnes tvrdíme, že ve střetném sražení musí být cílem proniknout mezerami v sestavě nepřítele, za využití všech forem manévru, a vyjít hlavními silami armády do boku a týlu jeho hlavního úderného uskupení, myslím, že tento charakteristický rys nebude v plném rozsahu charakteristickým v budoucnu. Rychlým, účelným a překvapivým provedením úderů raketovými atomovými zbraněmi na hlavní uskupení nepřítele bude možné vést hlavní úder, neboli usměrňovat manévr vojsk k rychlému využití těchto úderů tak, aby čelním úderem byly rozbity zbytky nepřítele s minimální ztrátou času a tempa útočné operace.

S otázkou použití raketových atomových zbraní je těsně spojeno i využití momentu překvapení. Včas provedení úderů těmito zbraněmi na přicházející zálohy nebo hlavní síly nepřítele může být v zásadním směru vyřešen výsledek nadcházejícího střetného sražení ve prospěch toho, kdo účelněji a s překvapením provede hromadné úderů na protivníka bez nutnosti rozvinování hlavních sil armády. Nabízí se tedy otázka, zda v soudobých útočných armádních operacích nebude rozhodujícím momentem střetného sražení provedení úderů raketovými atomovými zbraněmi a zda střetná sražení v dnešním operačním pojetí, jakožto střetnutí hlavních sil armád, nebudou méně častá a dokonce zda nebudou jen výjimkou. Na druhé straně však jistě v plné míře bude existovat střetný boj v taktickém měřítku.

Nutnost využívat účinků úderů raketových atomových zbraní, vedených na značné vzdálenosti bude zákonitě vyžadovat větší průměrná tempa útočných operací a při střetných sraženích, pokud o nich budeme moci z dnešního hlediska hovořit, bude třeba, podle mého názoru, využívat těchto účinků co nejrychleji, protože nepřítel je též v pohybu. Proto se zákonitě bude v široké míře využívat vzdušných výsadek jak taktických, tak i operačních.

Využitím raketových atomových zbraní

vstupuje tedy do popředí nová forma manévru — manévr palbou, který bude často rozhodujícím činitelem nejen ve „střetných sraženích“, ale v průběhu všech operací. V široké míře bude tento manévr palbou doplňován manévrem pozemních vojsk vzduchem.

I když naše stávající řády ještě v plné míře nerozebírají hlavní zásady použití nových raketových atomových zbraní, protože jde o otázky v podstatě nové, přesto se domnívám, že by bylo účelné některé otázky nejen střetného sražení, ale vedení operací vůbec, podrobit přehodnocení a zkoumat nové zákonitosti ve vedení boje a operace s využitím nejmodernější bojové techniky a zbraní.

Tolik jako doplněk k vedení střetného sražení.

Zvláštnosti velení a spojení ve střetném sražení vševojskové armády

Jestliže jsme si již v úvodu vyvodili závěr, že střetné sražení bude průvodním zjevem téměř ve všech útočných armádních operacích v soudobých podmínkách, nelze hovořit o podstatných zvláštnostech nebo rozdílech v systému velení a spojení při střetném sražení. Chápeme-li správně a v plném rozsahu pojem velení vojskům v současných podmínkách vedení boje a operace, nutno přiznat, že nemůže být dnes základních rozdílů v metodice práce velitelů a štábů, v materiálně technickém vybavení, v organizaci míst velení ani v organizaci spojení při vedení obranných nebo útočných operací. Soudobý boj vyžaduje mít jednotný systém velení, odpovídající manévrovému charakteru soudobých operací i boje s vysoce uvědomělými a odborně vzdělanými veliteli a náčelníky v čele vojsk a štábů.

Přesto však lze hovořit o určité zvláštnosti velení ve střetném sražení a tato zvláštnost spočívá ve složitosti a ve vysokých požadavcích na velitele a štáby. Zpravidla v žádném jiném druhu boje a v žádné jiné fázi útočné či obranné operace armády nebude se situace tak často a tak rychle měnit, jako ve střetném sražení. Častá nejasnost situace nejen při zahájení střetného sražení, ale nezřídka i ve vlastním jeho průběhu, nutnost plnit často několik úkolů najednou, to všechno jsou ty charakteristické zvláštnosti, které vyžadují vysokou náročnost na práci velitele a štábu armády i svazků v dovedném velení a řízení bojové činnosti vojsk ve střetném sražení.

Základní požadavek velení — nutnost okamžitě reagovat na rychle se měnící situace a udržet iniciativu — si zákonitě vynucuje, aby okamžitě při zahájení střetného boje prvosledovými svazky se před-sunuté velitelské stanoviště armády rozvinulo na směru hlavního úderu s cílem bezprostředně řídit a ovlivňovat boj svazků na směru hlavního úderu.

Velitelské stanoviště armády, které i v průběhu střetného sražení zůstává trvalé hlavním místem velení, se při zahájení střetnutí rozvíjí zpravidla na předpokládaném směru hlavního úderu úderného uskupení armády tak, aby bylo zabezpečeno nepřetržité velení a spojení se všemi svazky armády i druhými sledy a zálohami a zároveň v takovém terénu, aby bylo pokud možno skryto před vzdušným pozorováním nepřítele.

Velitel armády se svými nejbližšími spolupracovníky bude zpravidla při zahájení střetného sražení na PVS a odtud podle vývinu situace bude prostřednictvím náčelníka štábu na VS upřesňovat své předem vydané rozhodnutí k zasazení hlavních sil armády. Jakmile učiní konečné rozhodnutí k zasazení hlavních sil armády, přemístí se zpravidla na zvolenou čáru zasazení a převezme řízení bojové činnosti úderného uskupení. Podle konkrétní situace převezme velení svazků v dotyku buď velitelské stanoviště, nebo velitel armády pověří jejich řízením svého zástupce. Vysoká mobilnost PVS armády vyžaduje, aby bylo obsazeno jen minimálním počtem příslušníků štábů a vybaveno takovými dopravními a spojovacími prostředky, které zabezpečí jeho vysokou pohyblivost, schopnost velet i za pohybu a alespoň částečný kryt.

Vzdálenosti a způsob rozmístování míst velení včetně tylového velitelského stanoviště armády budou zhruba odpovídat ve střetném sražení těm normám, které jsou stanoveny pro útočnou operaci.

Organizace spojení musí odpovídat základním rysům nejen střetného sražení, ale i útočné operace. Rychlý spád bojové činnosti, náhlé a rychlé změny situace vyžadují zabezpečovat spojení v poměrně krátkých lhůtách a za pohybu. Nejúčinnějšími pojítky budou rádio a směrová pojítka. Zvláštní pozornost je třeba věnovat spojení s průzkumnými jednotkami, s čelními svazky na směru hlavního úderu a se svazky, které budou provádět úder do boku nebo týlu nepřítele. Za současných možností rušení a paralyzování rádiového provozu zvětšuje se i význam využití spojovacích letou-

nů, zvláště vrtulníků pro zabezpečení spojení a velení. Zabezpečit nepřetržitost, spolehlivost a pružnost velení a spojení ve střetném sražení musí být hlavním úkolem nejen příslušníků spojovacího vojska, ale velitelů a příslušníků štábů všech stupňů.

Některé zvláštnosti materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení střetného sražení a střetného boje

Organizace materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení střetného sražení a boje bude prováděna v krajně složitých podmínkách, které jsou dány především různorodostí vývoje bojové situace na frontě, rychlým tempem rozvíjení bojové činnosti, náhlými a prudkými zvraty způsobovanými masovým použitím jaderných a raketových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení. Úspěch střetného sražení bude v mnohém záviset na iniciativě a rozhodné činnosti prvosledových svazků, jakož i na zasazování druhých sledů v pravý čas a na pravém směru. Aby byla svazkům zabezpečena volnost manévru a vysoká pohyblivost, je nezbytné učinit je i po týlové stránce do značné míry soběstačnými a nezávislými na tylu armády. To vyžaduje, aby náčelník tylu armády při předvídání střetného boje věnoval prvorádu pozornost včasnému doplnění zásob munice a pohonných hmot především u svazků prvního sledu. Náčelník tylu těchto svazků musí využít všech možností, aby s využitím plné nosnosti vozidel vytvořil zvýšené zásoby hlavních druhů materiálu, které by byly plně pohyblivé. V rámci svazku je třeba přednostně vybavovat útvary a jednotky, které jsou určeny do předposunutých odíadů a také ty jednotky, jichž se předvídá použít jako taktických výsadek.

Tyl armády musí udržovat zásoby hlavních druhů materiálu — municie, pohonných hmot a ženijního materiálu, popřípadě i chemického materiálu — naložené na vozidlech. Tyto zásoby tvoří pohyblivou zálohu materiálu armády a použijí se k doplnění zásob u těch svazků, jejichž bojová činnost je předpokladem dosažení úspěchu ve střetném sražení.

Kromě toho by měl mít náčelník tylu armády k dispozici dopravní letectvo k rychlému doplnění zásob u útvarů.

Obdobně jako po stránce materiálního zabezpečení, tak i po stránce zdravotnického a technického zabezpečení se zesilují

především předem nastavené odřady. Zesilují se zejména zdravotnickými odsunovými a dílenskými prostředky. V pohybových fázích střetného boje bude činnost těchto týlových služeb nejsložitější. Nebude účelné je v plném rozsahu rozvíjet, protože se tak stávají nepohyblivými a okamžitě se odtrhují od svazků, které mají zabezpečovat. Proto bude třeba položit důraz na zdravotnický odsun a rozsah pomoci poskytovaný divizním obvazistěm maximálně zúžit. To vyžaduje jednak posilovat svazky z prostředků armády tak, aby postupně v závislosti na tempu postupu vojsk byly rozvíjeny střídavě svazky a armádou léčebně odsunové etapy poskytující první lékařskou odbornou pomoc zvláště v případech, kdy taková pomoc je nezbytná pro zachování života raněného.

Technické zabezpečení bude nutno rovněž organizovat tak, aby se divizní prostředky technické služby neodtrhly od zabezpečovaného svazku. Z toho vyplývá, že divizní prapor technického zabezpečení bude rozdělen k zesílení technické služby útvarů. Nebude sice plně využito jeho kapacity, avšak nedojde ani k jeho odtržení od svazku a může být podle vývoje situace na frontě kdykoli soustředěn a použit jako celek. V pohybových fázích střetného boje se bude omezovat na provádění jednoduchých běžných oprav nebo i jen na odstraňování poruch té bojové techniky, která je nejméně poškozena a může být v nejbližší době vrácena na bojiště. Vyrošťování a provádění složitějších běžných oprav bude třeba přesunout na technickou službu armády.

Týlové útvary a jednotky divizí se pohybují na zádi hlavních sil. Část zásob munice a pohonných hmot, jakož i zdravotnické a technické útvary a zařízení bude třeba vysunovat blíže k útvarům prvního sledu. Tyl se pohybuje v proudu — na stupni divize zpravidla po dvou osách — ve stálé pohotovosti k doplnění zásob u podřízených útvarů nebo k rozvinutí na místě. Za tím účelem musí náčelník tylu věnovat pozornost dobré organizaci týlového průzkumu, který se pohybuje s útvary prvního sledu a vyhledává vhodné komunikace a označuje skryté prostory v jejich bezprostřední blízkosti, které vyhovují všem podmínkám pro rozmístění tylu. V těchto prostorech se rozmísťují týlové útvary a jednotky v souladu s vývojem situace na frontě. Musí být připraveny rozvinout se při přechodu svazku do obrany stejně tak dobře jako zabezpečovat svazek při pronásledování nebo při odchodu. Z toho vyplývá,

že rozhodující roli pro správnou činnost týlu budou hrát dokonalá znalost situace, plná pohyblivost, dokonalá informovanost o stavu všech příčných i podélných komunikací.

Náčelník týlu se bude zpravidla zdržovat na velitelském stanovišti a musí mít zabezpečeno spolehlivé spojení se svým štábem, který se bude přesunovat v čele proudu týlových útvarů a zařízení. Velení týlovým útvarům a zařízením bude náčelník týlu uskutečňovat krátkými rozkazy nebo jen signály vydávanými po pojítkách. Musí udržovat těsnou součinnost s operačním

oddělením štábu divize, aby mohl včas informovat svůj štáb o situaci po všech stránkách. Bude dále nezbytné, aby se spolu s ním na velitelském stanovišti zdržoval náčelník zdravotnické služby, popřípadě další důstojník týlu, který by plnil funkci styčného důstojníka k týlovému velitelskému stanovišti. Náčelník týlu musí mít také osobní styk se zástupcem velitele pro technické věci, jakož i s náčelníkem dělostřeleckého vyzbrojování. Jen tak bude možno, aby činnost týlu řídil pružně v souladu s vývojem situace.

Závěrem bych chtěl ještě podotknout, že otázky organizace a vedení střetných sražení a střetného boje budou v současné době nejen stále důležitější a aktuálnější, ale též i složitější, v důsledku zvyšující se manévrovosti, dynamičnosti a rozhodnosti cílů. Jestliže do nedávna bylo úspěchu dosahováno ničením nepřítele prolamováním jednotlivých pásem jeho obrany, pak v soudobých podmínkách bude úspěch operací spočívat především na dovedném vedení střetných bojů a sražení. Nové bojové prostředky a v poslední době zvláště raketové zbraně s jadernou náloží, jsou ve své podstatě typickými útočnými prostředky a proto jejich využití ve střetném boji a sražení bude plně charakteristické.

Jestliže tento článek shrnuje jednak dosud platné zásady o organizaci a vedení střetných sražení na jedné straně a zároveň ukazuje některé možné směry nejbližší perspektivy, domnívám se, že právě proto může sloužit jako podklad k rozvíjení dalších myšlenek a rozpracování dalších problémů.

Prameny:

- Válka a vojenská věda II. díl
- Oper-I-3
- VM č. 1/1959
- M. V. Tarančuk: O obecných a specifických zákonech války
- čj. 0010650/GŠ-OS

В статье разбирается содержание понятия встречного сражения, характерные черты и условия возникновения встречного сражения общевойсковой армии, его организация, подготовка и ведение.

В дальнейшем затрагиваются вопросы об особенностях управления, связи, материального, технического и медицинского обеспечения во время подготовки и хода встречного сражения армии.

Střetný boj a střetné sražení

Plukovník Josef P r ů š a

V článku shrnuje autor dosavadní názory na problematiku střetného boje a sražení a rozvíjí některé otázky jejich teorie a vedení v našich současných podmínkách.

■ Soudobé, plně motorizované a mechanizované armády se vyznačují mocnou údernou silou a vysokou manévrovací schopností. Vyzbrojení těchto armád novými bojovými prostředky, hlavně raketovými zbraněmi s nukleárními náložemi, dále jen prohlubuje a zvětšuje operační pohyblivost svazků a svazů. Soudobá technika umožňuje provést překvapivý, soustředěný úder na zvolené skupiny cílů z odpalovacích základů vzdálených od cíle nejen stovky, ale i tisíce kilometrů prakticky bez potřeby měnit místa odpalovacích základů; to dává bojujícím stranám reálnou možnost v nejkratších časových lhůtách i zásadně měnit nevýhodný poměr sil na zvoleném směru ve svůj prospěch.

Je proto logickým závěrem, že obě válčící strany se budou snažit získat a udržet si útočnou iniciativu jak ve strategickém, tak i v operačním a taktickém měřítku; dojde-li k její dočasné ztrátě, budou se pokoušet znovu ji co nejdříve získat.

V důsledku toho bude docházet k častým sražením a bojům, kdy obě strany se budou snažit plnění svých úkolů a dosažení svých cílů prosadit útočnou činností, útočnou operací, útočným bojem.

Takováto střetnutí dvou soupeřů vyúsťují pak zpravidla ve zvláštní druh útočné činnosti — v střetný boj.*)

Problematické střetného boje v podmínkách soudobé války byla v posledních letech věnována, a to zcela oprávněně, mimořádná pozornost. Vojevodští teoretikové rozpracovali řadu otázek střetného boje a střetného sražení a zveřejnili i řadu jak vysloveně teoretických úvah a rozborů, tak i praktických zkušeností.

Cílem tohoto článku je jednak podat ucelený názor na tuto problematiku a jednak rozvést některé otázky teorie, přípravy a vedení střetného boje a střetného sražení v našich současných podmínkách.

1. Podmínky a situace, při nichž dochází k střetným bojům a střetným sražením

■ V podmínkách soudobé války bude docházet k střetným sražením a střetným bojům v nejrůznějších situacích; všimněme si blíže nejtypičtějších z nich:

V útočné a obranné operaci (v útočném a obranném boji) bude docházet k střetnému boji vždy tam, kde se střetnou svazky a útvary útočníka v průběhu svého útoku s prvky

*) Tohoto pojmu je v článku používáno i k obecnému označení druhu boje (tedy obdobně jako pojmu útok nebo obrana) v tom kontextu, kdy se nerozlišuje, zda jde konkrétně o činnost v rámci taktického (střetný boj) nebo v rámci operačního (střetné sražení).

aktivní činnosti protivníka (hlavně druhými sledy a zálohami) plnění ve svém celku obranný úkol.

Úderné uskupení útočící strany se může střetnout například po prolomení hlavního pásma nepřátelské obrany při svém pronikání druhým pásmem obrany s druhým sledem nepřátelského sboru, který se snaží obsadit druhé pásmo, do něhož již vnikly předsunuté oddáry protivníka.

Obdobná situace může se vytvořit při boji o kteroukoli další obrannou čáru, o kterýkoli důležitý prostor v operační hloubce obrany, při zásahu bližších či vzdálenějších operačních záloh bránící se strany.

Rozšiřuje-li úderné uskupení vševojskové armády při průlomu úspěch do strany, může se zavázat do střetného boje s druhým sledem nepřátelského sboru v obraně, provádějícího protizteč. Stejně tak může dojít ke střetnému boji při všech protiztečích a protiúderch v obraně (prováděných dnes zpravidla z chodu) ať čelních či vedených do boků a týlu, v kterékoli fázi vedení obranné operace, v jakékoli hloubce obrany a na kterémkoli organizačním stupni.

K střetnému boji může dojít i v nejrůznějších jiných situacích, například při bojové činnosti zadních vojáků, kryjících aktivním způsobem ústup či odchod hlavních sil; k střetnému boji zpravidla dojde při obklíčování, a to v situaci vojsk, kdy obklíčující jednotky se střetnou s jednotkami provádějícími protizteč či protiúder s cílem rozrazit obklíčovací kruh zvenčí, nebo střetnou-li se s úderným uskupením obklíčeného protivníka, pokoušejícího se o probití z obklíčení vlastními silami.

Američtí vojenští odborníci počítají v případné příští válce a nikoli bezdůvodně, s velmi častým použitím vzdušného výsadku, a to jak speciálních výsadkových, tak vševojskových jednotek všech stupňů, od zesílených rot až po několik vzdušných výsadkových svazků.

Američané procvičovali na různých cvičeních vysazování taktických vzdušných výsadků (v síle rota až 1—2 bojové skupení pěší divize) v taktické hloubce obrany protivníka; operační výsadek v hodnotě do vzdušné výsadkové divize vysazovali za druhé pásmo obrany (tj. do hloubky kolem 70 km). Do větší hloubky (150 km i více) používali operační výsadky v síle dvou vzdušných výsadkových divizí, vzdušného výsadkového sboru.

Je tedy nutno v soudobé válce očekávat možnost vzniku střetného boje s nepřátelskými vzdušnými výsadky při jakémkoli přesunu vojsk, nevymáje operační a konec konců ani strategické přesuny a přepravy i v nehlubším týlu. Bude proto třeba, aby byly přesunovány a přepravovány bojeschopné, organické celky, připravené kdykoli zahájit boj za zničení nepřátelských vzdušných výsadků.

Časově může střetný boj vzniknout v kterékoli době: jak při zahájení války, tak i v jejím průběhu; jak v průběhu útočné operace, tak i před jejím zahájením (například provede-li obránce po úspěšné protipřípravě na nepřátelské úderné skupení úder před přední okraj); stejně tak může vzniknout v první den operace při boji o taktickou hloubku nepřátelské obrany, jako v kterýkoli další den při boji v operační hloubce.

Rozbor charakteru počátečního období možné příští války, jakož i rozbor možných způsobů jejího zahájení a počátečního průběhu není obsahem tohoto článku; přesto však považuji za správné uvést předpoklady možného vzniku války (bez nároku na plné a přesné vyčerpání této otázky), abychom na nich mohli zhodnotit možnosti a podmínky vzniku střetných bojů a střetných sražení při zahájení války.

Vyhodnotíme-li jak názory vojenských a politických odborníků obou stran, tak současnou mezinárodní politickou a hospodářskou situaci ve světě, vidíme, že v současné době může válka v podstatě vzniknout

- bezprostředním nepřátelským napadením našeho státu,
- nepřátelským napadením některého ze spojeneckých států tábora socialismu,
- nebo konečně v důsledku imperialistické agrese vůči kterémukoli, i nesocialistickému státu.

Posuzováno z vojenské stránky, může být válka zahájena útokem nepřítele nebo útokem naším (hovořím o druhu bojové činnosti!) popřípadě současným (nebo téměř současným) útokem obou stran. Přitom nepřátelství může být zahájeno po uplynutí určitého období zvýšeného nebezpečí napadení nebo i s určitým stupněm překvapení.

Přítští světová válka bude nejpravděpodobněji zahájena masovými údery ZHN, hlavně jadernými, ze strany jedné a bezprostředně následujícími odvetnými údery strany druhé.

Stejně tak ovšem nelze vyloučit ani možnost, že by se třetí světová válka mohla vyvinout z „neatomových“ pohraničních incidentů a bojů; vzniklá světová válka však byla by i v tomto případě válkou „atomovou“.

Uvážíme-li, že snahou agresorů bude využít možnosti volby způsobu a doby zahájení války k co největšímu překvapení napadených, je nutno přijmout za reálné teoretické úvahy a praktické přípravy imperialistických armád, na zahájení přepadení zemí tábora socialismu (ať celkově či některé z nich) v podstatě kádrovými, mírovými vojenskými silami.

Napadený, podle stupně a času odhalení příprav zahájení agrese bude nebo nebude mít svá vojska připravena v obraně na směrech pravděpodobných hlavních úderů agresora a bude nebo nebude připraven k okamžitému přenesení boje na nepřátelské území na směrech či úsecích pro agresora více méně pasivních.

Bude-li nebezpečí nepřátelského napadení trvat delší dobu, pak může konec konců dojít i k tomu, že na směru možného hlavního úderu agresora bude napadený již připraven k přechodu do útoku současně se svými odvetnými údery (ZHN).

Je tedy logickým závěrem, že v okamžiku zahájení nepřátelství může a bude docházet k vzájemným bojům útvarů a divízi, útočících přes státní hranice s jednotkami, které protivník vyslal k obsazení určitých obranných čar, prostorů či pásem. K útočným akcím předsunutých odřadů obou stran bude samozřejmě docházet i na oboustranně aktivních úsecích, směrech apod. a stejně tak i na pasivních úsecích, i když zde to budou zpravidla organizační celky nižších organizačních stupňů.

Dá se předpokládat, že i když na některých směrech počáteční taktické boje mohou mít charakter útoku jedné strany na připravenou nebo spěšně zaujatou obranu strany druhé a nebudou tedy mít charakter vysloveně střetného boje, povede snaha o získání iniciativy a o přenesení bojů na území nepřítele zpravidla k takovému použití druhých sledů a záloh armád, popřípadě frontů a skupin armád, že v prvních dnech války se rozvinou na jednotlivých válečnických nebo důležitých operačních směrech (a při pravděpodobném použití silných operačních a strategických výsadek — i v týlu obou protivníků) rozsáhlá střetná sražení operačních svazků a svazů.

Vezmeme-li však kteroukoliv variantu možného vzniku války a možného vývoje v prvních dnech jejího trvání, vidíme, že k střetnému boji (sražení) v prvních dnech války bude docházet v podstatě za týchž okolností a situací, které jsme si uvedli na předchozích stránkách. Je ovšem samozřejmé, že střetný boj v prvních dnech války bude mít určité specifické rysy, které budou vyplývat hlavně z masovosti použití ZHN, z neúplnosti početních stavů osob i materiálu u útvarů a svazků, doplňovaných mobilizací, z dočasně velmi účinně působícího momentu překvapení, jež se jedné či druhé straně podaří uskutečnit a podobně. Vzdor těmto zvláštnostem, jež je nutno ovšem plně respektovat, není podle mého názoru nutné, v rámci naší lidově demokratické armády teoreticky

řešit způsob vedení střetných bojů a střetných sražení v počátečním období války jako nějaký zvláštní způsob střetného boje, budou-li naproti tomu plně a správně vyhodnoceny a teoreticky rozpracovány všeobecné zásady soudobého střetného boje.

Závěrem k této statí je možno konstatovat, že střetný boj v soudobé válce bude velmi častou formou útočné činnosti a že se s ním budeme setkávat:

- v průběhu kteréhokoli časového období války či bitvy;
- během kteréhokoli druhu bojové činnosti vojsk;
- nejen na frontě, ale i v hlubokém týlu válčících států a
- při boji organizačních celků kteréhokoli stupně.

II. Charakteristické rysy střetného boje

1. Nejcharakterističtější rysem střetného boje je, že obě strany jsou mimo bezprostřední dotyk a vyvíjejí proti sobě s útočnými úkoly a cíli, jež se navzájem prostorově a časově překrývají.

Tento základní rys má pak řadu doprovodných důsledků pro přípravu a vedení střetného boje.

Velitelé přijímají svá rozhodnutí pro boj ještě před vyražením (svým a zpravidla i protivníkovým), kdy jejich zprávy o nepříteli jsou jen kusé, neúplné.

Jak neúplné budou zprávy o nepříteli v těchto případech, nejlépe vysvětlí ze srovnání objektivních možností průzkumu v této situaci s objektivními možnostmi průzkumu, např. při přípravě útoku na předem připravenou obranu.

V druhém případě bude totiž záviset více méně jen na jakosti našeho průzkumu a na protiopatřeních protivníka, jaké zprávy zjistíme o cílech, které již objektivně existují, jako kupř. rozmístění vojsk, palebná postavení zbraní, zákopová síť, palebný systém jednotek v dotyku, zásobovací a odsunový systém; to vše bude reálně existovat v době činnosti našeho průzkumu, a to vše může být zjišťováno a vyhodnocováno.

Naproti tomu při přípravě střetného boje připravuje velitel své řešení pro boj v prostoru, v němž protivník dosud není a do něhož konec konců jedna či druhá strana ani nemusí se včas dostat.

Nedostatek přesných zpráv o nepříteli však nikterak nemůže oddalovat velitelovo rozhodnutí až na dobu, kdy budou upřesněny zprávy o nepříteli. Naopak velitelé druhohledových jednotek a velitelé záloh musí být stále co nejpodrobněji informováni o síle, činnosti a možnostech svého pravděpodobného protivníka.

Je povinností například velitele divize, která je v druhém sledu útočící vševojskové armády, aby již v prostoru soustředění trvale sledoval nepřátelskou situaci, správně ji vyhodnocoval a stále vyvozoval správné závěry o možnostech činnosti protivníka jak na zemi, tak ve vzduchu a speciálně pak o jeho možnostech použití ZHN.

Jeho náčelník průzkumu musí být ve stálém styku se svým nadřízeným odborným náčelníkem na velitelství armády, aby od něj získával a včas svému veliteli doručoval co nejvíce zpráv o hlubokých operačních zálohách protivníka, o prostorech jejich rozmístění a o pravděpodobném směru jejich použití. Od štábu armády bude náčelník průzkumu divize doručovat svému veliteli zprávy o činnosti jednotek nepřítel na pasivních úsecích fronty, o možnostech jejich přeskupení na jiný směr či úsek; zejména však bude náčelník průzkumu divize předávat svému veliteli zprávy o umístění a činnosti rychlých jednotek nepřítel, zvlášť tankových skupin a lehkých obrněných pluků, a veškeré zprávy o prostředcích ZHN nepřítel, o jejich činnosti a manévru, a zprávy o vzdušné situaci na směru předvídaného použití nepřátelských záloh.

Stejně tak náčelník operačního oddělení, popřípadě sám náčelník štábu divize bude v trvalém styku s operačním oddělením armády a bude trvale informovat svého velitele divize o všech akcích armády a frontu proti nepřátelským ZHN a proti nepřátelským zálohám v zájmovém prostoru druhosledové divize, o průběhu bojů prvosledových divizí apod.

Tyto úkoly může ovšem vůči veliteli divize plnit i směrový důstojník ze štábu armády, zpravidla však i v takovém případě bude ve štábu armády přítomen z operačních orgánů štábu divize (např. zástupce náčelníka štábu, náčelník operačního oddělení apod.).

Na základě těchto zpráv velitel divize se svým štábem bude trvale provádět hodnocení situace, bude trvale upřesňovat pravděpodobné čáry a prostory, v nichž by bylo výhodné a naopak nevýhodné střetnutí s nepřítelem a bude upřesňovat, s jakými svazky či útvary a kdy by mohlo dojít k případnému střetnutí.

V soudbojích podmínkách boje bude nutno velmi bedlivě sledovat vzdušnou situaci; možnosti transportu jednotek dopravními letouny, popřípadě i vrtulníky z operační hloubky sestavy nepřítele na frontu a stejně tak použití taktických i operačních vzdušných výsadek v širokém měřítku mohou totiž velmi podstatně ovlivnit prostor, dobu a celý průběh případného střetnutí.

Veliteli divize k zajištění potřebných zpráv však zdaleka nepostačí spoléhat na štáb armády. Sám musí provést řadu opatření, aby svými prostředky získal co nejvíce zpráv s co nejmenším časovým opožděním; proto vyšle styčné orgány k prvosledovým svazkům, bojujícím na směru jeho možného nasazení, pošle své styčné orgány k sousedům; zejména znalost situace a možnosti protivníka na křídlech a na bocích vytvoří veliteli divize předpoklady k úspěšnému a překvapivému zasazení útvarů.

Velmi důležitým prostředkem rychlého získání důležitých zpráv z hloubky nepřátelského území bude organizovaný a trvalý odposlech rádiových sítí průzkumu prvosledových divizí i armády a okamžité, přímé vyhodnocování přijatých zpráv.

V této době budou připravovány u průzkumného praporu divize průzkumné skupiny k vysazení vrtulníky nebo pomalými vrtulovými stroji v týlu nepřítele.

Otázka co nej přesnějších a všestranných zpráv o situaci bude pro velitele divize prvořadá a bude ještě před zasazením divize rozhodovat o jejím úspěchu v předvídaném střetném boji.

2. Polní řád Čs. lidové armády Oper-1-1 (návrh) v čl. 214 uvádí, že střetný boj se mimo jiné vyznačuje: „... rozvíjením bojové činnosti na široké frontě, volností manévru a zpravidla odkrytými boky na obou stranách“.

Podle Oper-1-1 je tedy možno za střetný boj považovat vzájemné střetnutí dvou nepřátelských organizačních celků jen tehdy, budou-li bojové sestavy (a analogicky i operační uskupení) obou protivníků mít odkryté boky a bude-li tím dána možnost manévru do boku a týlu. (Ovšem při splnění ostatních podmínek charakterizujících střetný boj.)

Posudme v dalším pravděpodobný charakter operací a bojů možné příští války z hlediska bojové činnosti na široké frontě a z hlediska odkrytých boků.

a) Ničivá mohutnost moderních zbraní vede nás k rozptylování vojsk v terénu, k zvyšování obranných i útočných šířek a hloubek sestavy útvarů, svazků i svazů. Tím jsou nutné vytvářeny značné šířkové a hloubkové mezery v sestavách vojsk, jež mohou být využity k vzájemnému prosakování jednotek a k manévru do boku a týlu. Tak podle

Oper-1-1 (návrh) útočí divize v pásmu širokém 6—12 km a americká divize, podle současných amerických řádů v pásmu širokém 10—20 km.

Uvažujeme-li sestavu divize se 4 prapory v prvním sledu, budou rozestupy proudů naší divize 1,5—3 km a americké divize 2,5—5 km. Při dvou plucích v prvním sledu, bude-li pluk postupovat po jedné ose, budou rozestupy těchto plukovních proudů u naší divize 3—6 km, u americké divize pak dokonce 5—10 km.

Je tedy nejen možno, nýbrž i nutno předpokládat, že soudobé předbojové sestavy divizí, útočících i v oboustranném svazu, umožňují manévry jak svým prvosledovým praporům a plukům, tak ovšem i prvosledovým praporům a plukům protivníka. Střetnutí prvosledových praporů a pluků obou protivníků, bez ohledu na celkovou sílu stran, budou mít při oboustranném útočném způsobu plnění úkolu charakter střetného boje.

b) V minulosti, kdy nebyly dosud známy atomové zbraně, bylo vytváření křídel, boků a mezer odvislé v podstatě jen od řešení (a jeho provedení) vlastních velitelů příslušné strany; avšak soudobé jaderné náboje, dopravované na cíl nejnovějšími nosiči (rakety, výškové, dělostřeleckými a leteckými) umožňují svými ničivými účinky vytvářet prakticky jakékoliv mezery v nepřátelské sestavě.

Vytvoření křídel, boků a mezer v sestavě vojsk ovlivňuje tedy dnes nejen rozhodnutí velitele příslušné strany, nýbrž i způsob použití ZHN.

Při soudobém střetnutí dvou stran, které plní své úkoly útočně, je nutno tedy vždy očekávat vznik střetného boje (sražení) a to i u útvarů, svazků a svazů, plnících své úkoly v oboustranném svazu se sousedy.

3. Charakteristickým rysem střetného boje je rovněž i celkové usměrnění bojové činnosti obou stran na získání (udržení) taktické a operační (popřípadě i strategické) iniciativy. Obě strany se snaží co nejrychleji ovládnout nejdůležitější čáry nebo prostory a vnutit pak nepříteli boj v čase a v prostoru pro sebe co nejvýhodnějším a pro nepřítelě naopak v čase a prostoru co nejnevýhodnějším.

Důležitým faktorem při plnění tohoto charakteristického úkolu střetného boje bude snaha dosáhnout co nejúčinnějšího překvapení protivníka. Tato snaha bude realizována především nečekanými masovými údery ZHN na zjištěné cíle a jejich vyražením. Stejně důležité však bude co nejrychlejší rozvinutí hlavních sil s bezprostředně následujícím úderem do boku či týlu nerozvinutého dosud protivníka; cílem úderu bude dosáhnout místní i časové převahy svých rozvinutých sil a takto získaný výhodný poměr sil trvale udržet zdržováním příchodu na bojiště a rozvíjení druhých sledů a záloh protivníka a tím si trvale vytvářet předpoklady k úspěšnému ničení protivníka po částech. Je samozřejmé, že k dosažení co největšího překvapení protivníka bude nutno co nejdéle a co nejúplněji utajit své přípravy, svůj manévry a svou činnost — utajit svůj záměr boje.

4. Dalším typickým rysem střetného boje je nepřipravenost bojiště v ženíjním směru; střetné boje a střetná sražení budou se odehrávat v terénu, kde zpravidla nebyla žádnou z bojujících stran provedena potřebná opatření v ženíjní úpravě terénu.

V důsledku toho ta strana, která z jakékoli příčiny bude nucena buď zcela nebo částečně svých sil přejít do obrany, bude zpravidla moci využít jen přirozených ochranných vlast-

ností terénu; proto charakteristickým při střetném boji bude útok na protivníka snažícího se částí sil přejít do dočasné, zpravidla spěšně zaujaté obrany.**)

Z uvedeného vyplývá jednak vysoká ničivá účinnost zbraní hromadného ničení a jednak nutnost co nejúčinnějšího využití všech protiatomových, ochranných vlastností terénu; z uvedeného vyplývá i zcela pochopitelná snaha co nejvíce rozptylovat vojska v terénu. Naproti tomu při rozvíjení hlavních sil k úderu, kdy chtě nechtě bude nutno útočící vojska určitým způsobem soustřeďovat, projevuje se snaha co nejrychleji vejít v dotyk s nepřítelem a proniknout do jeho sestavy a zkrátit tak na minimum dobu, již může nepřítel výhodně využít k provedení svých úderů ZHN.

Při posuzování možností použití ZHN je nutno v otázkách organizování a zabezpečování střetného boje vzít v úvahu, že z počátku, pro celkový nedostatek přesných zpráv o důležitých cílech vůbec, bude obtížné zvolit výhodné cíle pro ZHN, poněvadž většina sil nepřítel bude v pohybu, v prouděch. Teprve při střetnutí předsunutých jednotek a předvojů bude zpravidla možno bezpečněji vyhodnotit výhodné cíle pro ZHN (zálohy, místa velení atd.). Je tedy nutno počítat s početně vyšší zálohou atomových nábojů v rukou velitelů na dobu průběhu a vedení operace a boje.

Ve střetném boji (sražení) bude zcela možno účinně využívat moderních raketových zbraní, jež svým dosahem zabezpečují — (při co největším rozptýlení svých odpalovacích základen) — v minimálních časových lhůtách provést nebyvale ničivé úderů na důležité cíle, jak bezprostředně na frontě, tak i v hlubokém týlu.

Nepřipravenost bojiště v ženíjném ohledu, spolu s vysokou ničivou účinností ZHN a velkou schopností manévru palbou u raketových nosičů ZHN, budou mít při vedení střetného boje za důsledek značné zvýšení manévrovosti vojsk té strany, již se jednak podařilo předstihnout nepřítele v provedení zničujících úderů a jednak bezpečně ochránit své hlavní síly před důsledky úderů ZHN protivníka.

Manévr rozvinutých hlavních sil k úderu do boku a týlu nerozvinutých dosud sil nepřítel bude i v soudobém střetném boji velmi častým druhem manévru.

Velmi rozšířeným manévrem však bude i čelní úder na hlavní síly protivníka, umožněný hromadnými úderů ZHN, které podstatně rozruší sestavu nepřítel a zeslabí jeho bojové možnosti. V soudobém střetném boji bude takováto forma čelního úderu proto tak výhodná, že umožní nejrychlejší rozvinutí sil, jejich vyrazení a celkové zničení hlavních sil protivníka v nejkratším možném čase a že se tím nevyhneme časově náročnějšímu rozvíjení hlavních sil k úderům do boku a týlu nepřítel.

Tak například při čelním protiúderu druhého sledu armády nebudou na sebe zpravidla narážet postupně rozvíjené prvky pochodové sestavy (průzkum, předsunuté oddáky, předvojové prapory pluků, hlavní síly pluků, druhé sledy divízií atd.), nýbrž narazí na sebe hlavní síly úderního uskupení útočnicka a rozvinuté hlavní síly protiúderního uskupení bránící se armády nepřítel; mezery a, odkryté boky budou v sestavách obou stran vytvářeny nepřátelskými úderů ZHN.

Takovéto střetné sražení bude mít opět některé specifické zvláštnosti, hlavně ve způsobu vyvedení protiúderního uskupení na čáru zasazení, a v řešení otázek jeho zabezpečení proti zásahům ZHN nepřítel v kritické době rozvinutí úderního uskupení do praporních, popřípadě rotních proudů.

Ze schematického náčrtku (č. 1) postupného rozvíjení protiúderního uskupení tří divízií, jež mají provést protiúder v úseku $3 \times 10 \text{ km} = 30 \text{ km}$, vidíme, že při 2 komuni-

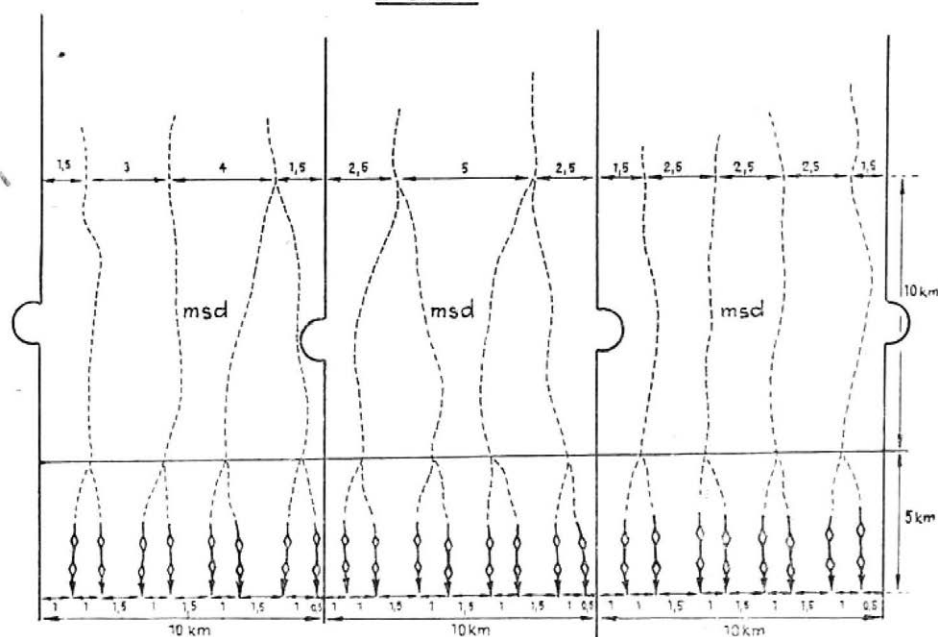
**) Naproti tomu bude jednou ze specifických rysů pohraničních střetných sražení v počátečním období války, že se zpravidla budou odehrávat v terénu tou či onou stranou předem, plánovaně upraveném ať již k obraně či k rychlému rozvinutí úderních skupení.

kacích na divizi jsou proudy vzdáleny od sebe 5 km, při 3 komunikacích kolem 3 km, při 4 proudech tedy při rozvinutí 2 prvosledových pluků do praporních proudů (což bude normální požadavek sestavy divize v podobné situaci) dokonce jen 2,5 km.

I když se budeme snažit soustřeďovat protiúderná uskupení z větší šířky, pak ve vzdálenosti asi 10–15 km od čáry zasazení budeme přibližně na uvedených normách vzájemných rozestupů praporních proudů, a při rozvinutí prvosledových praporů do rot-ních proudů bude vzájemná vzdálenost proudů do šířky necelých 1,5 km.

Náčrt č. 1

SCHEMA NAHUŠTĚNÍ OS PŘI ROZVINOVÁNÍ ÚDERNÝCH USKUPENÍ Z CHODU

V takových situacích postačí 2–3 atomové pumy střední ráže na plnou dezorganizaci prvosledových praporů (a to i tankových) každé divize úderného skupení. Přitom skupinový úder potřebného rozsahu (9–10 atomových úderů) je americkými normami pro takovéto situace předvídan a zabezpečen.

5. Důležitým charakteristickým rysem střetného boje budou velmi časté a náhlé změny situace, jež budou vyžadovat okamžité zásahy velitelů a štábů; bude třeba velmi pružně provádět různá přeskupení sil a prostředků, upřesňovat i měnit úkoly podřízených jednotek.

Velmi často bude nutno menší částí sil (například předvoji či předsunutými odřady) přejít na výhodné čáře do obrany a umožnit tak hlavním silám manévr k provedení drtivého úderu do boku hlavních sil nepřítele.

Bude třeba velmi rychle reagovat na nově zjištěné a upřesněné cíle svými údery ZHN, letectva, raketového i klasického dělostřelectva.

Závažným předpokladem konečného úspěchu je i možnost co nejrychlejšího zásahu různých speciálních záloh. Z uvedeného vyplývá požadavek vytvářet na stupni front—armáda a mnohdy i divize vysoce pohyblivé prvky protitankové obrany (např. POZ) a stejně tak i prvky zabezpečení pohybu, prvky pro odstraňování následků úderů ZHN, prvky ženijního zabezpečení přechodu vodních toků a podobně.

Armádní POZ připravený k přesunu vrtulníky je schopen v pásmu armády širokém 60 km zasáhnout ze středu sestavy a ze vzdálenosti asi 40 km od fronty po 30 hodinách letu (rychlost 120 km/hod.) do prostoru předního okraje nebo na styku s levým nebo pravým sousedem.

Stejně tak protitanková záloha, vyzbrojená protitankovými zbraněmi (bezzákulové kanóny, protitankové rakety) může být vrtulníky ve velmi krátké době vysazena na směr průlomu nepřátelských tanků a účinně zbrzdí tempo jejich pronikání do hloubky naší obrany.

Při pronásledování nepřítele ustupujícího k řece nebude vždy dobře možné včas předsunout přepravní prostředky právě na místa, kde naše jednotky dosáhnou řeky; při tom rokádní přesuny těchto prostředků, hlavně při souběžném pronásledování nepřítele, budou při nejmenším velmi obtížné.

Přesun přepravních prostředků vrtulníky do míst, kde naše pronásledující jednotky nejdříve pronikly k řece, umožní velmi účinně využít i dílčího našeho úspěchu, zvláště na směrech podřadných, kde takovýto úspěch nebyl ani očekáván a jednotky na těchto směrech nebyly ani potřebně zesíleny přepravními prostředky.

Stejně tak bude velmi rychle uskutečnitelný přesun jednotek ZUO do prostorů zásahů při hromadných atomových úderech vrtulníky.

Všechny tyto a podobné úkoly mohou být uskutečňovány v podstatě dvojím způsobem:

- buď jako zásah přímo z vrtulníku (například kladení min z vrtulníku za letu, radiační průzkum z vrtulníků apod.),
- nebo jako zásah normální, avšak po rychlém přesunu příslušné zálohy vrtulníky na místo zásahu.

Považuji za velmi účinné zásahy právě ty, při nichž by bylo vrtulníků použito jako přepravního prostředku a dosahováno tak překvapivých zásahů v nečekané době a v nejzávažnějších prostorech.

Závěrem k druhé části článku je možno shrnout nejcharakterističtější rysy střetného boje takto:

- obě strany vyvíjejí proti sobě s útočnými úkoly a cíli, jež se navzájem prostorově a časově překrývají;
- celková bojová činnost bude ve střetném boji zaměřena na získání nebo udržení taktické a operační, popřípadě i strategické iniciativy;
- terén, v němž bude střetný boj probíhat, bude zpravidla nepřipraven v ženijním směru, což bude velmi zvyšovat účinnost úderů ZHN; naproti tomu při zahájení

války bude střetný boj zpravidla probíhat v terénu tou či onou stranou předem připraveném, nejčastěji k obraně;

- střetný boj bude dále charakterizován velmi častými, náhlými změnami situace, vyžadujícími okamžité zásahy velitelů a štábů;
- plného uplatnění dojdou všechny způsoby zrychlení zásahů druhých sledů a záloh, hlavně speciálních záloh, přičemž pro jednotky do hodnoty praporu budou velmi výhodným přepravním prostředkem vrtulníkové jednotky;
- plné uplatnění ničivých možností prostředků soudobých armád bude vytvářet předpoklady pro široký a hluboký manévru obou stran; to ponese ve svém důsledku nesusouvislost front; mezery v sestavách vojsk); v útočné operaci pak umožní současně boje i v značné hloubce nepřátelské obrany.

III. Rozhodnutí velitele pro střetný boj

I když velitel divize (pluku) se zpravidla rozhoduje podle rozkazu bezprostředního nadřízeného velitele, v soudobé válce nikterak nebudou výjimkou situace, kdy nebude možno čekat na nařízení nadřízených, kdy bude nutno rozhodovat se z vlastní iniciativy, zejména při bojích v operační hloubce nepřátelské obrany a v boji s výsadky ve vlastní týlu.

Základní myšlenkou rozhodnutí velitele pro střetný boj je určení nejvhodnějšího manévru pro rozvinutí hlavních sil na směr hlavního úderu (zpravidla daném nadřízeným velitelem). Cílem tohoto manévru bude zabezpečit nejučelnější zasazení úderu do boku či týlu nepřítele tak, aby byl uskutečněn dříve, než se podaří nepříteli rozvinout své hlavní síly.

Velitel musí zhodnotit celkovou situaci podle zpráv, jež má k dispozici, musí vyhodnotit důležité čáry, na nichž může k střetnutí s protivníkem dojít; v úvahu zde bere nejen kilometrovou vzdálenost, ale i řadu dalších činitelů, z nichž nejzávažnějším jsou možnosti zadržení popřípadě zničení nepřítele našimi zásahy (ZHN, letectvo, raketové zbraně); naproti tomu samozřejmě nesmí se opominout ani možné důsledky obdobného zásahu nepřítele vůči nám.

Z těchto úvah vyplynou pak veliteli objekty, na které bude nutno předem plánovat použití ZHN a přibližná doba těchto úderů, a z druhé strany i nebezpečná místa a ty objekty, na něž mohou být soustředěny údery ZHN nepřítele.

Oper-I-1 (návrh 1960) pak vypočítává další body, jež stanoví pro střetný boj velitel svazku ve svém rozhodnutí:

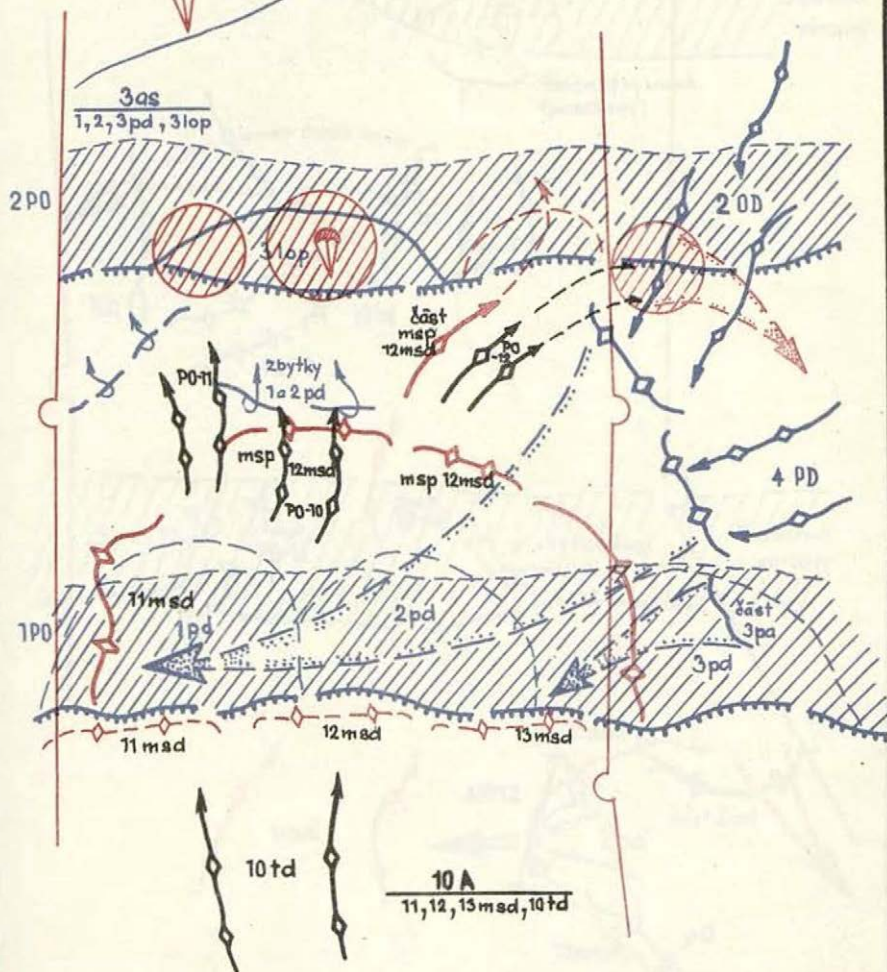
- úkoly dělostřelectva a podpůrného letectva,
- úkoly útvarů protivzdušné obrany,
- způsob součinnosti vojsk,
- úkoly pro zabezpečení boků a pro bojové zabezpečení a
- umístění předsunutého velitelského stanoviště.

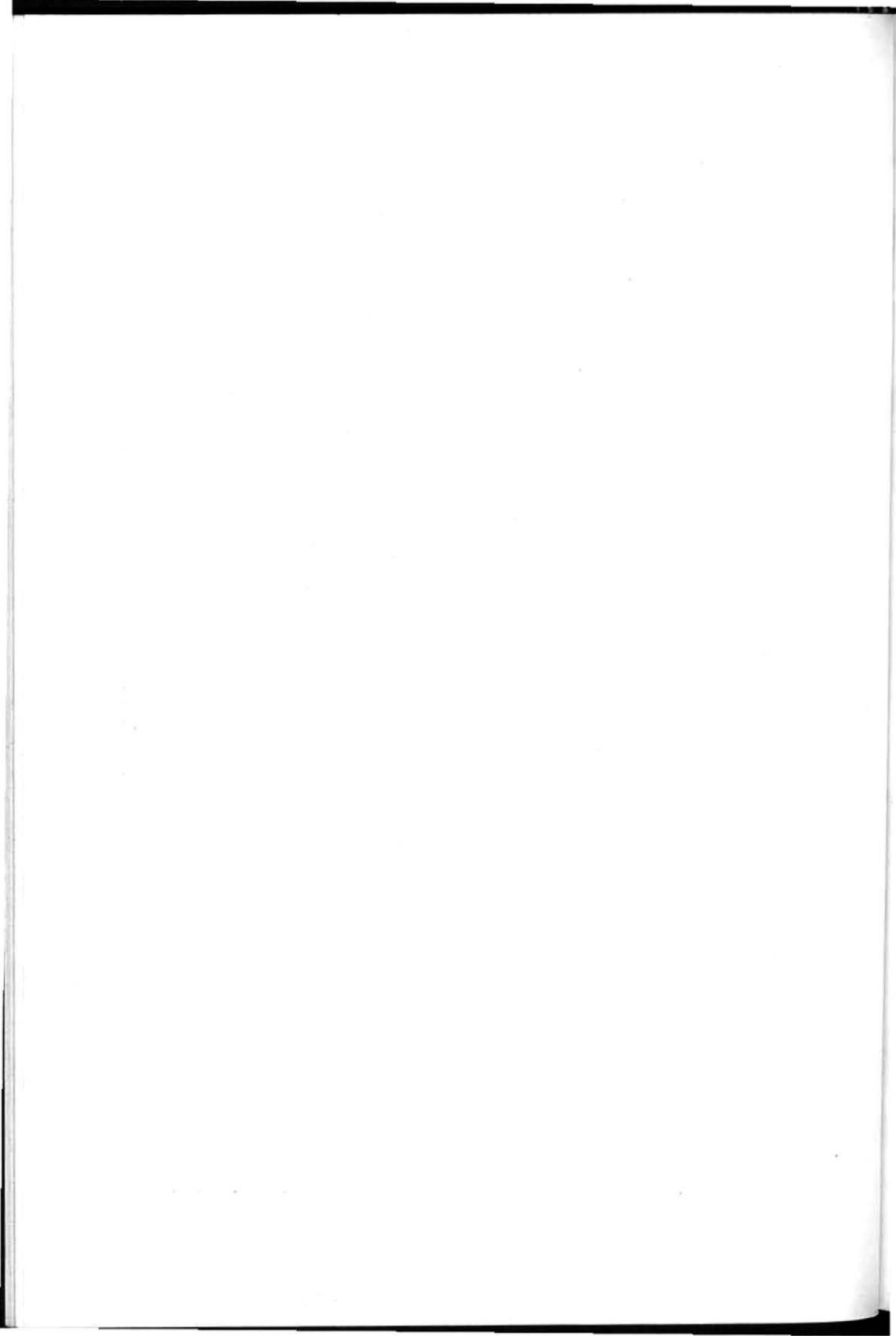
Pokud se týče vlastního operačního či taktického obsahu rozhodnutí velitele, článek nemůže vzhledem k svému zaměření a rozsahu rozebrat a vyčerpávat tuto problematiku. Abychom však přesto mohli provést aplikaci zásad uvedených v předchozích částech článku na praktických příkladech, zvolme si několik možných taktických a operačních situací:

blízké operač. zálohy

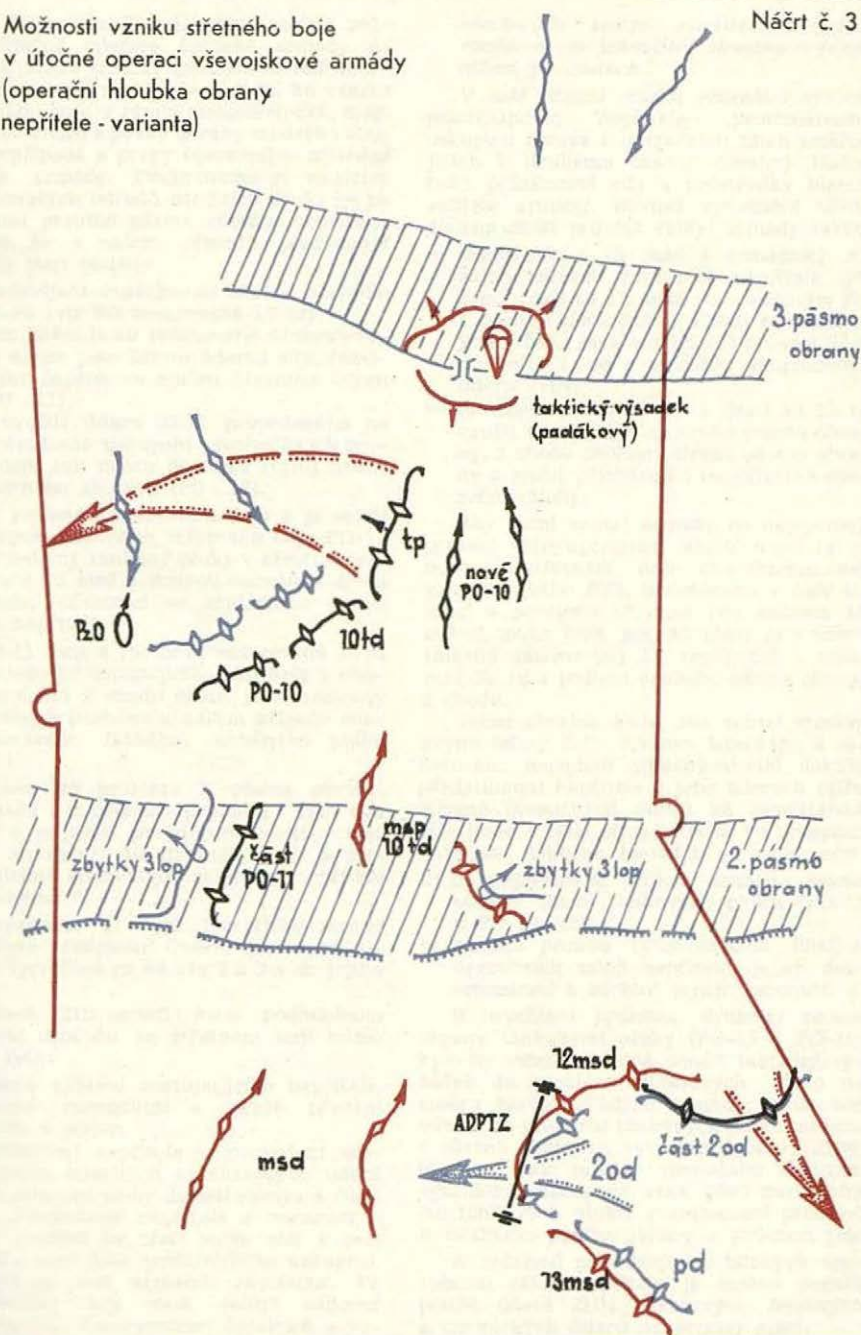
Možnosti vzniku střetného boje
v útočné operaci vševojskové armády
(taktická hloubka obrany
nepřítele - varianta)

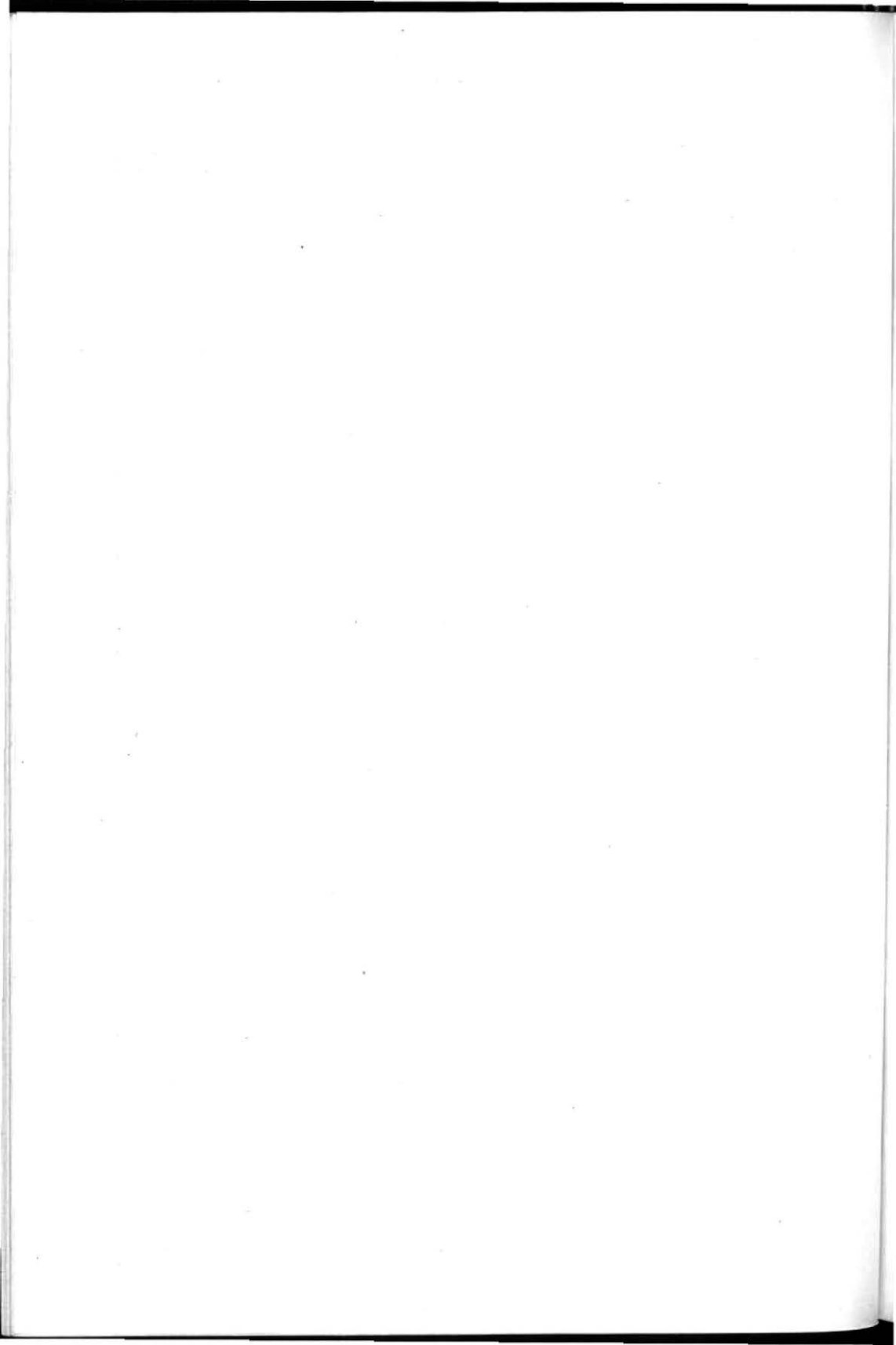

Možnosti vzniku střetného boje
v útočné operaci vševojskové armády
(operační hloubka obrany
nepřítele - varianta)

Náčrt č. 3

1. Náčrt čís. 2 znázorňuje možný průběh útočné operace červené armády na sbor 1. sledu armády modrých a řeší možné situace, při nichž zde dochází ke vzniku střetného boje v rámci motostřelecké, resp. tankové divize s prvky obrany modrého sboru, popřípadě s prvky operačního učlenění modré armády. Povšimněme si nejdříve předsunutých odřadů útočících divízi — po průlomu prvního pásma obrany nepřítele; vidíme, že v našem případě předsunuté odřady jsou použity

- a) k rozvíjení úspěchu na směru hlavního úderu (viz PO zasazované 10 td);
- b) k zajištění boku zasazované druhosledové divize jako hlavní úderné síly, rozvíjející úspěch ve směru hlavního úderu (PO - 11);
- c) k využití úderu ZHN, provedeného na protiúderné uskupení protivníka a k provedení tak úderu do boku (týlu) protiúderného skupení (PO - 12).

Ve zvolené situaci na náčrtu 2 je velmi pravděpodobný vznik střetného boje PO-12 msd (zesílený tankový pluk) v rámci střetnutí celé 12 msd s druhou obrněnou divízi nepřítele, účastníci se armádního protiúderu nepřítele.

PO-11 msd a PO nově zasazované 10 td pronásledující ustupujícího nepřítele s úkolem prolomit z chodu druhé pásma obrany nepřítele, bráněného v našem případě silami sborového lehkého obrněného pluku (lop 3.).

Ovšem po průlomu 2. pásma obrany, popřípadě i v průběhu průlomu i tyto dva PO a s největší pravděpodobností i celá 10 td se zaváží do střetného boje s přicházejícími operačními zálohami nepřítele (viz schéma 3).

Promítněte si nyní teoretické zásady vyjádřené předpisem Oper-I-1 do naší situace, vytvořené na náčrtu 2 a 3 a do jejího řešení:

Článek 215 uvádí mezi podmínkami dosažení úspěchu ve střetném boji mimo jiné i tyto:

- včasné zjištění postupujícího nepřítele,
- včasné rozhodnutí a rychlé předání úkolů vojskům,
- předstížení nepřítele v provedení atomových, leteckých a raketových úderů a v zahájení palby dělostřelectva a říká: „*Předstížení nepřítele v rozvinutí a ve vyrazení ke zteči může vést k zničení i silnějšího nepřátelského uskupení, které se však nestačilo rozvinout. Ve střetném boji musí velitel usilovat o rychlou dezorganizaci bojových a po-*

chodových sestav nepřítele a jejich rozdělení na jednotlivé skupiny a jejich ničení po částech.“

V naší situaci otázku včasného zjištění postupujícího nepřítele (protiúderného uskupení zprava a operačních záloh směřujících k druhému pásmu obrany) budou řešit průzkumné síly a prostředky hlavního velitele armády. Rovněž upřesnění úkolů divizím musí provést velitel armády takto:

- silami 12. a 13. msd a armádních PT záloh zastavit protiúder nepřítele, při čemž částí sil 12. msd (tj. zesíleným PO a později uvolněnými silami zabezpečujícími čáru zasazení 10. td) provést úder do boku 2. od s využitím skupinového úderu ZHN;
- hlavními silami 10. td a částí sil 11. td využít úderů ZHN na druhé pásmo obrany, z chodu prolomit druhé pásmo obrany a zničit přicházející nepřátelské operační zálohy.

Aby mohl velitel armády co nejrychleji provést toto upřesnění úkolů, musí (a to bude ve střetném boji charakteristické) velet ze svého PVS, umístěného v naší situaci v prostoru 12. msd (viz schéma 2), odkud může řídit jak odrazení protiúderu (hlavně aktivní boj 12. msd), tak i zasazení 10. td a průlom druhého pásma obrany z chodu.

Velmi závažné bude, zda velitel armády svými úderu ZHN v rámci leteckého a raketového napadení zjištěných cílů dokáže předstihnout nepřítele v jeho úderech ZHN. Kromě mohutných úderů na nepřátelské cíle bude v naší situaci třeba ve prospěch rozvíjení úspěchu hlavních sil zabezpečit:

- a) co nejrychlejší průlom druhého pásma obrany silami tankových pluků (PO-11 a PO-10. td),
- b) zdržení proudů přicházejících bližších operačních záloh nepřítele, jejich dezorganizaci a zdržení jejich rozvinutí.

K urychlení průlomu druhého pásma obrany tankovými pluky (PO-11 a PO-10) bylo by velmi výhodné použít taktický výsadek do prostoru atomových úderů na směru hlavního úderu armády, s úkolem udržet do příchodu tankových pluků mezeru v obraně nepřítele, vytvořenou úderu ZHN; částí sil pak, nejlépe speciálním ženijním výsadem zabezpečit včas, před dorazením čel tankových pluků, rozminování přístupů k druhému pásmu obrany a průchod jím.

K zdržení přicházejících blízkých operačních záloh nepřítele je možno rovněž použít úderů ZHN, raketových, leteckých a chemických úderů na proudy apod.

Velmi účinná byla by však za dané situace možnost ženijním výsadkem (např. POZ na vtulnicích) zaminovat výhodné čáry či prstory na osách postupu nepřátelských záloh; na zadržení jejich proudů připravit a provést překvapivě zásahy letectva, raketová soustředění, chemické přepady, popřípadě vysadit další speciální protitankový výsadek.

Takovýmto způsobem bude možno nepřátelské zálohy zadržet a dezorganizovat. Vytvoří se tak výhodná situace pro přechod do obrany na odpovídající čáře tou částí sil, jež pronikla druhým pásmem obrany nepřítele a výhodná situace pro rychlý úder dalších sil do boku a týlu těchto záloh. Současně proniká nový PO (z hlavních sil 10. td) k třetímu pásmu obrany nepřítele, aby se spojil s padákovým výsadkem, který v síle 1—2 praporů obsadil a drží důležitý jeho úsek (např. most přes velkou vodní překážku — viz náčrtek 3).

V našem zvoleném příkladu je velmi zřetelně zachycena důležitá operační zásada střetného boje, tj. získat (udržet) taktickou, popřípadě operační iniciativu:

- velitel 11. msd, i když je zatím valná část jeho sil vázána v boji o rozšíření úspěchu do levého boku a k zabezpečení levého boku úderu armády, nevzdává se taktické iniciativy a posílá svůj PO k využití atomových úderů na druhé pásmo obrany a k ovládnutí druhého pásma;
- velitel 13. msd však ztrácí iniciativu, kterou dočasně strhl na svou stranu nepřítele prováděním svého protiúderu a přinutil tak 13. msd přijmout boj v podmínkách (časových a zčásti i prostorových), které odpovídají řešení velitele modré armády;
- naproti tomu velitel 12. msd se snaží udržet si taktickou iniciativu i při odražení nepřátelského protiúderu, chce diktovat nepříteli svou vůli využitím úderu ZHN na 2. od a provedením úderu do boku 2. od nepřítele většinou svých sil v čase a v terénu, jež sám určuje;
- velitel modré armády se snaží svým protiúderem omezit taktickou a operační iniciativu velitele červené 10. A, diktuje mu způsob a i prostor použití jeho záloh; obsazením druhého pásma obrany operačními zálohami zamýšlí zastavit útok červeného a převzít operační iniciativu plně do svých rukou.

Velitel 10. A červených naopak zasazením 10. td na směru hlavního úderu, atomovými údery na druhé pásmo obrany a do boku protiúderného uskupení nepřítele,

svými výsadkovými akcemi jak na druhé pásmo obrany, tak i v operační hloubce nepřátelské obrany, snaží se již v zárodku mařit všechny pokusy modrého zaměřené k převzetí taktické a operační iniciativy a vytvářet si tak výhodné podmínky k ničení nepřítele po částech.

2. Náčrt 4 řeší možný průběh obranné operace dvou armád červeného (každá z nich ve složení 4 vševojskových divízi) a provedení frontového protiúderu formou střetného sražení.

Možná výchozí situace s hrubým zámyslem je schematicky zachycena na náčrtu 4/b.

Všimněme si blíže situace, jež vznikla v průběhu druhého dne operace, tj.:

- po zasazení druhých sledů prvosledových sborů modrého během prvního dne operace,
- po provedení plánované protizteče 5. td do levého boku úderného uskupení modrého k večeru prvního dne operace;
- po průlomu druhého pásma obrany v noci z prvního na druhý den operace;
- po zasazení druhého sledu modré 7. A v poledních hodinách druhého dne operace.

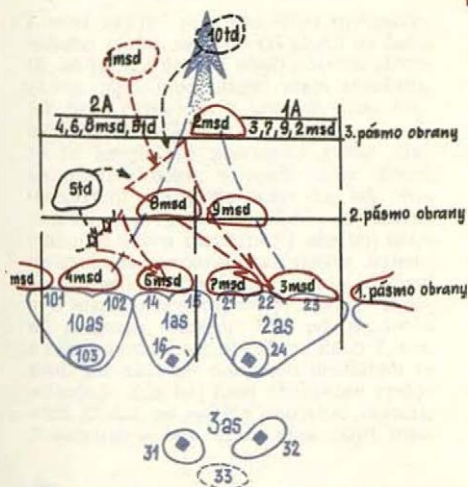
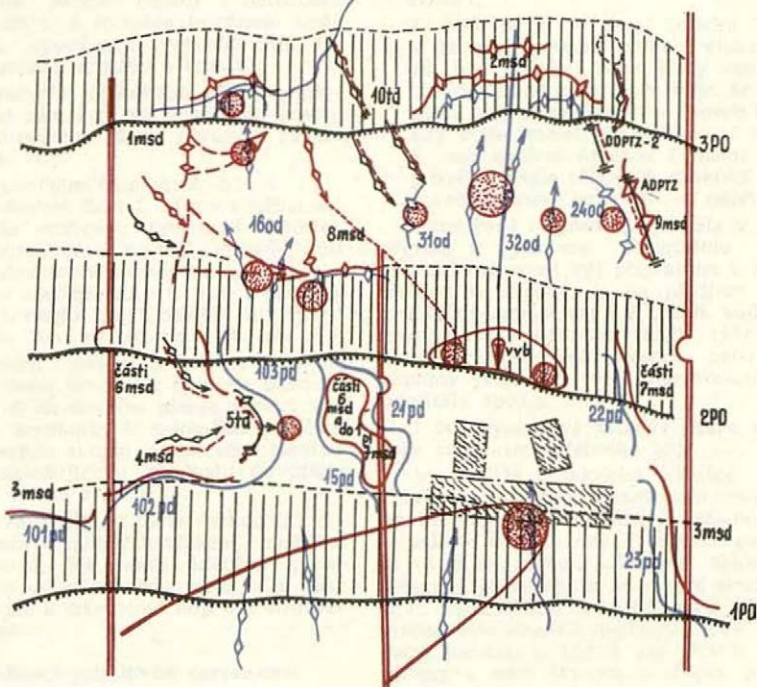
Do třetího pásma obrany se vklínily PO-16. td (po průlomu přičky — výchozí čáry pro plánovaný frontový protiúder červeného) a dále předsunuté odřady nové zasazených 31. od a 32. od; přitom 8. msd podařilo se zadržet postup 14. pd modrého na posledním postavení druhého pásma obrany a 9. msd celkem úspěšně zabráňuje rozšíření úspěchu 24. obrnné divize modrého do svého pravého boku.

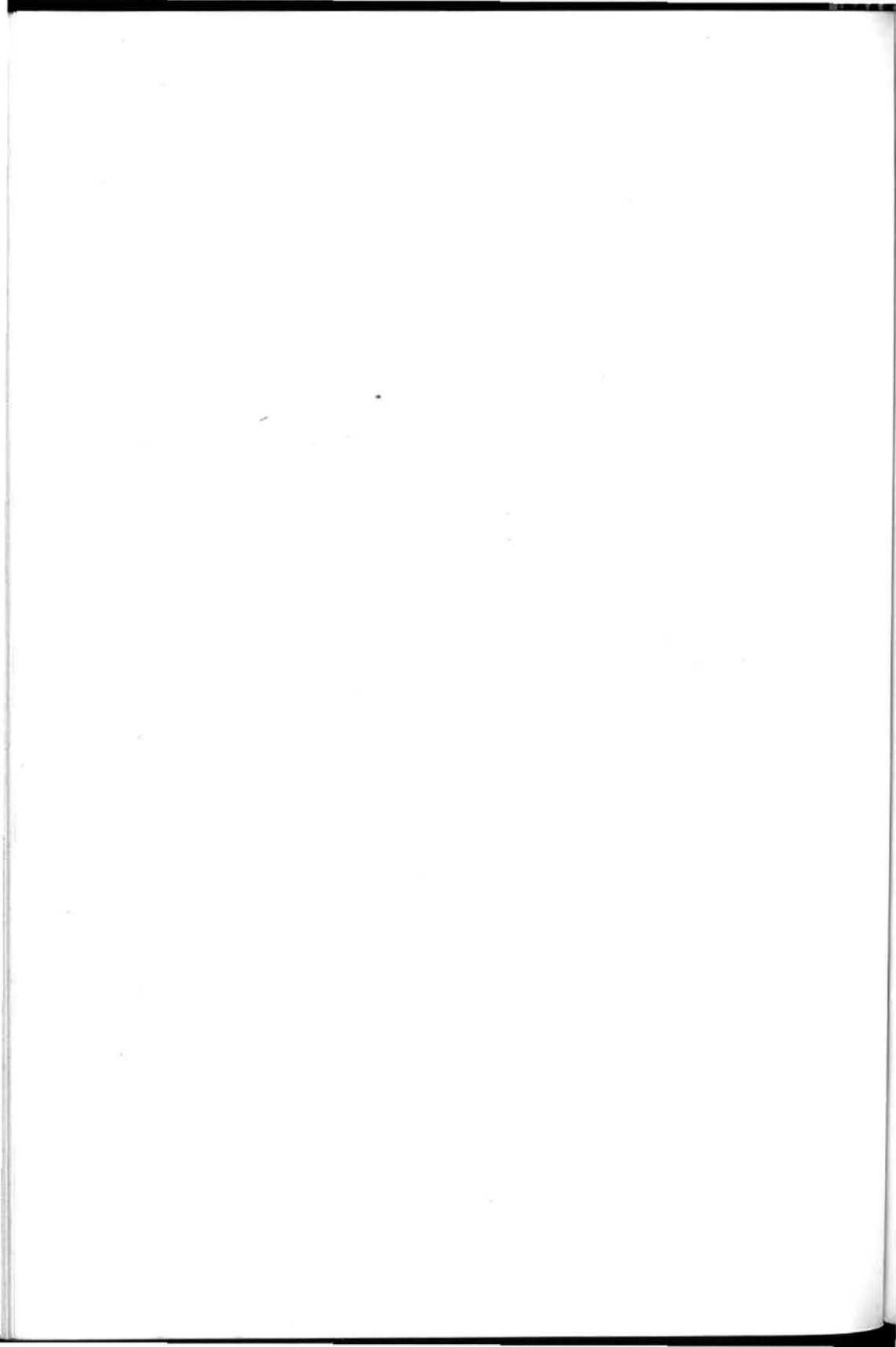
Při našem rozboru dalšího možného vývoje operace budeme uvažovat v úloze bránního se červeného.

Velitel frontu na základě zhodnocení situace se rozhodl:

1. zničit hlavní tankové uskupení nepřítele 16., 31., 32. a 24. od);
 - a) skupinovými údery a masovým použitím raketových zbraní a bojového letectva;
 - b) protiúderem do levého boku silami 10. td a 1. msd, v součinnosti s 2. msd a 9. msd) zabráňujícími dalšímu rozvinutí úspěchu nepřítele na směru hlavního úderu a do boku);
2. zabránit přísunu dalších operačních záloh nepřítele;

Síťové sražení v obranné operaci
při frontovém protiuderu.

- a) skupinovými údery ZHN, včetně pozemního výbuchu atomové pumy 5 KT (vzhledem na stálý a výhodný směr větru),
 - b) vyzazením výsadkové brigády na druhé pásmo obrany v obranném pásmu 1. A (brigáda je přitom zesílena speciálními výsadkovými PT skupinami armády a frontu);
 - c) vytvořením hlubokého pásu chemického zamoření na posledním postavení prvního pásma obrany v pásmu 1. A,
 - d) usměrněním činnosti 2. A:
 - obnovit úder 5. td a v součinnosti se vstřičnou protiztečí obkličovacích částí 6. a 7. armády msd deblokovat obkličené jednotky a v součinnosti s 8. msd a částí sil 1. msd a 10. td obkličít síly 14. pd u částí sil 103. pd a 16. od;
3. obnovením obrany v pásmu 2. A na přiče mezi prvním a druhým pásmem a u 1. A na druhém pásmu obrany vytvořit podmínky k dokončení zničení obkličovacích skupin v operační hloubce a k následujícímu přechodu do útoku silami celého frontu.

Rozborem vzniklé situace rozhodnutí velitele frontu a možných řešení modrého upřesníme si, kde, mezi kterými prvky operačního učení obou stran a v jaké situaci dojde k střetnému boji a k střetnému sražení.

a) Boj jednotlivých divízi červeného:

1. msd kryjící se vlevo silou motostřeleckého pluku, úderem tří pluků do boku 16. od (plnění útočný úkol) rozvine střetný boj, plně odpovídající všem zásadám, jež jsme rozebírali v prvních dvou částech našeho článku;

10. td kryjící se postupem svého msp na pravém boku, provádí úder třemi tankovými pluky do boku 31. od protivníka rozvíjející úspěch ve směru hlavního úderu modrých; i zde boj obou divízi bude vysloveně střetným bojem; 5. td zesílená tankovými pluky 6. msd a 4. msd po přeskupení prolamuje spěšně zaujatou obranu 103. pd modrého s cílem deblokovat obkličené části 7. a 6. msd, jež aktivně vstřičnou protiztečí se připojují. Zde boj nese charakter vysloveně útoku na spěšně zaujatou obranu. K střetnému boji může však dojít mezi

jednotkami 5. td, popřípadě i mezi úderným uskupením obkličovacích 7. a 6. msd (s nepřítelem při útočné akci záloh 15. pd popřípadě 103. pd, budou-li použity k úderům do boků deblokujících jednotek);

8. msd, brání se proti útokům 14. pd a na svém pravém křídle i útoku částí 16. od; její boj nese jasný charakter obrany; i zde však může dojít ke střetnému boji, až projeví-li se úspěch 1. msd, kdy bude iniciativní povinností velitele 8. msd aktivní útočnou činností svého pravého křídla přispět k uzavření obkličovacího kruhu kolem 16. od nepřítele.

Výsadková brigáda: je použita v našem případě k vysloveně obrannému úkolu; ovšem i ona musí být připravena k aktivní činnosti v případě, že na předním okraji druhého pásma, který má bránit, budou jakékoliv prvky modrého (zálohy, tylové jednotky prvosledových svazků nebo průzkumné jednotky vojsk operačních záloh nepřítele apod.).

I boj výsadkové brigády může vzít na sebe charakter střetného boje.

b) Jestliže v taktické hloubce obrany červeného probíhají jednak boje oboustranně obranného charakteru (v pásmu 1. A) a jednak boje útočné (vstřičná protizteč 5. td a úderného uskupení obkličovacích jednotek červeného a na modré straně pak útok obkličovacích divízi (21. pd a 15. pd na zničení obkličovacího nepřítele), pak v operační hloubce, v bojích na třetím pásmu obrany a mezi druhým a třetím pásmem rozehrává se typické střetné sražení, jehož výsledek plně ovlivní celkový úspěch či neúspěch celé operace.

Pokud se týče zásady získání a udržení taktické a operační iniciativy, na tomto případě vidíme vcelku úspěšný pokus velitele červeného frontu podstatně omezit počáteční pochopitelnou převahu iniciativy u útočníka a v operační hloubce využitím mohutných skupinových úderů ZHN a rozhodným protiúderem získat iniciativu do svých rukou.

V taktické hloubce obrany pak vnucuje velitel červeného frontu svou vůli nepříteli manévrem a bojem na deblokování obkličovacích částí 6. a 7. msd a vytvořením pásů překážek a nakonec i obranou druhého pásma svých výsadkem v pásmu 1. A s cílem zabrzdit a posléze zastavit přísun dalších operačních záloh na frontu.

IV. Závěry

Soudobé armády svým celkovým charakterem jsou připraveny vést vysoce aktivní operace, a to nejen útočné, ale, což je nutno podtrhnout, i obranné.

Mohutné ničivé účinky moderních ZHN umožňují i slabším silám vytvořit si výhodné podmínky a výhodně si upravit poměr sil pro útočnou bojovou činnost.

Počáteční období nové světové války bylo by s největší pravděpodobností řadou střetných sražení nejen operačního, ale i strategického rozsahu a významu.

Aktivní pojetí soudobé obrany bude v průběhu příští války trvale vytvářet podmínky pro vznik velmi častých střetných bojů a střetných sražení.

Tyto závěry vytyčují pak závažné požadavky na složení, materiální vybavení a výcvik soudobých armád, z nichž některé jsem se pokusil ve svém článku předložit k diskusi a vědeckému rozboru:

- organizační doplnění moderní armády silnými výsadkovými jednotkami (a to nejen výsadky vrtulníkovými, nýbrž i výsadky padákovými),
- vybavení vševojskové armády silnými jednotkami vrtulníkové přepravy pro přesuny speciálních protitankových záloh, pohyblivých odřadů zatarasovacích, ženijních jednotek k zabezpečení překonávání vodních toků a podobně,
- využívání čelních protiúderů, zabezpečených silnými skupinovými údery ZHN na hlavní úderné uskupení protivníka,
- manévr palbou formou ničivých soustředěných úderů raketových zbraní z rozptýlené sestavy,
- intenzivní příprava velitelů pro bojové úkoly příští války, jejich výchova k rozhodné a iniciativní činnosti již celým systémem mírové práce a života našich vojsk a štábů.

Střetný boj a střetná sražení v příští válce budou nejčastější formou řešení postavených cílů a úkolů a je proto třeba ve všech směrech touto problematikou se zabývat a armádu na vysoce aktivní způsob jakéhokoliv boje, jakéhokoliv sražení připravovat a vybavovat.

Prameny studia

Oper-I-1 a dosavadní publikované práce tohoto směru ve Vojenské mysli a ve Sborníku „Práce VA KG“.

Автор подытоживает существующие до сих пор взгляды по проблеме встречного боя и сражения и развивает некоторые вопросы их теории и ведения в современных условиях.

Problémy organizace součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem v soudobém boji

Kapitán František Kantor

Autor v článku se zabývá principy organizace součinnosti ke slázení bojového úsilí prostředků protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva, vzhledem k tomu, že současný stupeň rozvoje prostředků vzdušného napadení i stupeň prostředků obrany proti nim vyžadují nový způsob organizace této součinnosti.

Protiletadlové dělostřelectvo jako hlavní pozemní prostředek protivzdušné obrany vojsk plní své úkoly v součinnosti se stíhacím letectvem, radiotechnickými a speciálními jednotkami, za současného vzájemného slázení bojové činnosti s bráněnými vojsky a objekty.

Jedním z hlavních opatření PVO je proto organizace součinnosti mezi nimi. Slázení bojové činnosti je nezbytné a bylo jedním z hlavních požadavků PVO sovětských vojsk ve Velké vlastenecké válce.

Kvalitní zvýšení takticko-technických charakteristik prostředků vzdušného napadení, možnost vzniku složité vzdušné situace, zvyšování kvality prostředků PVO, vyžadují nové formy organizace součinnosti mezi pozemními prostředky PVO a stíhacím letectvem. Organizace součinnosti musí být jednoznačná, jednoduchá a musí umožnit včas, hospodárně a efektivně použít ten prostředek PVO, který v dané situaci má nejvýhodnější podmínky pro úspěšné zničení cíle.

Je celkem jasné, že organizace součinnosti nemůže zůstat jen na smluvených taktických zásadách, které budou dohovoreny v přípravných údobích operací, ale musí být řízena hlavně v průběhu operace, kdy může na základě vývoje pozemní a vzdušné situace dojít i k podstatným změnám v taktice a použití prostředků vzdušného napadení.

V současně době je organizace dokonalejší součinnosti těchto dvou hlavních prostředků PVO ztížena těmito okolnostmi.

Oba prostředky jsou organizačně rozděleny, jejich bojové použití se plánuje a uskutečňuje samostatně na základě úkolů PVO stanovených vševojskovým velitelem a zahrnutých v plánu PVO; jejich bojové vlastnosti jsou značně odlišné. Prostředky velení protiletadlovému dělostřelectvu i stí-

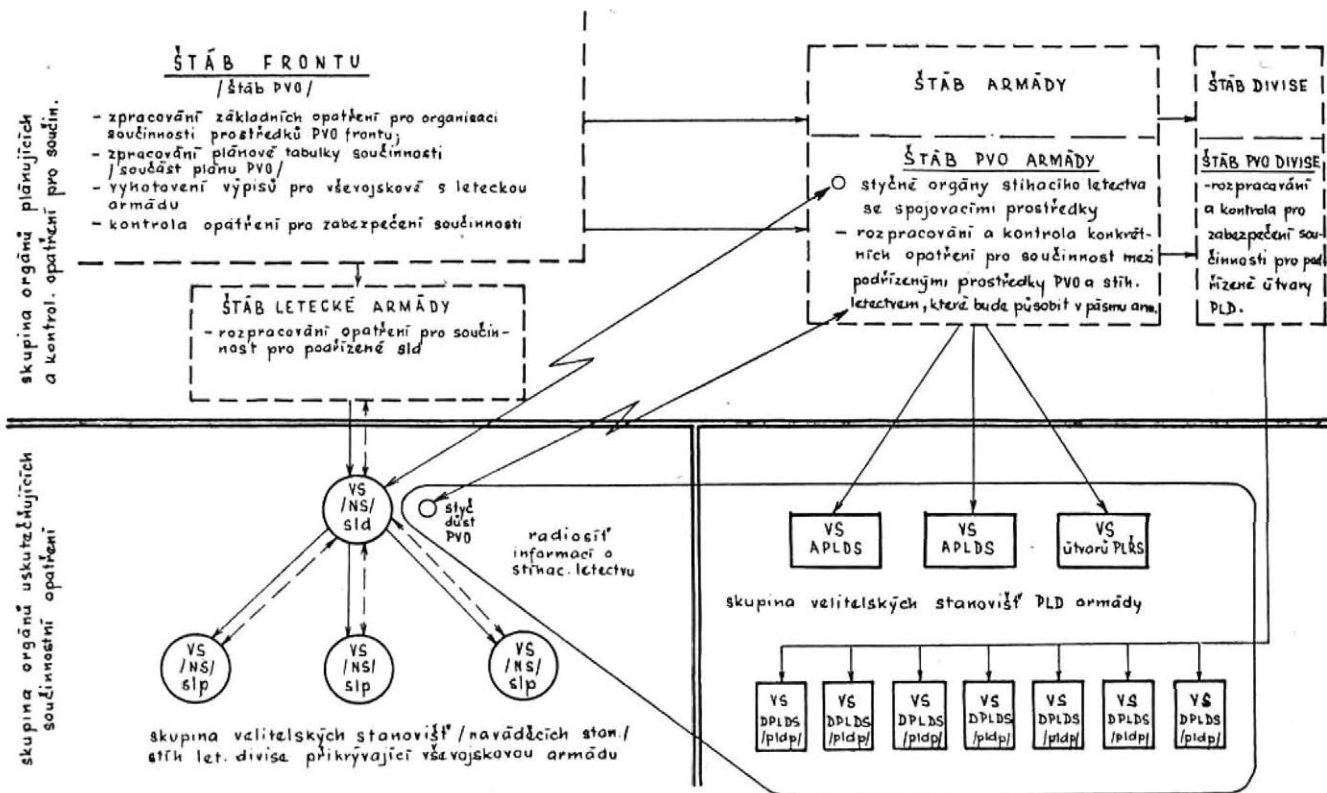
hacímu letectvu, výbava jejich VS, přinucuje jejich velitele stanovit úkoly podřízeným, když cíl je ještě značně vzdálen od bráněného objektu s předpokladem, že do vyplnění uloženého úkolu nedojde k vážnější změně ve vzdušné situaci. Ve skutečnosti tyto úkoly bude třeba často doplňovat, upřesňovat, protože také údaje prostředků průzkumu na základě kterých bylo rozhodnutí vydáno, nemohou být vždy úplné, nehledě k tomu, že často se budou měnit.

Mezi protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem není organizované spojení nebo jiný způsob vzájemného styku pro zabezpečení velení. Vyčlenění styčných důstojníků PVO na VS stíhacích leteckých divízi, hraničních danou armádu, je více méně pomocného rázu a slouží jen pro doplnění informací o stíhacím letectvu.

Současný stav prostředků vzdušného napadení a z druhé strany i stíhacího letectva a hlavně jeho prostředků velení, omezují bojovou činnost na přístupech k linii rozmístění vojsk prvního sledu. Často nedovolí uskutečnit přepad protivníka na možnou vzdálenost, odpoutat se od cíle a včas předat pronikající letouny protiletadlovému dělostřelectvu; tzn., že bojovou činnost obou prostředků bude třeba organizovat většinou v jedné společné zóně. Současné vedení bojové činnosti bude omezo-
váno, jestliže nepřítel bude používat prostředků radiolokačního rušení.

Pro přehlednější posouzení stávající situace použijeme schématu na obr. 1.

Podle řádů a předpisů organizují součinnost všech prostředků PVO orgány frontu (kde jsou také organizačně začleněny všechny prostředky PVO) zpravidla v přípravném údobí každé operace na základě předpokládaného charakteru činnosti vzdušného nepřítel.

Obr.č.1: Schema rozdělení orgánů zúčastňujících se v organizaci a provedení součinnosti vojskového protiletadlového dělostřelectva se stihacím letectvem

Na základě vzájemného dohovoru o hlavních taktických způsobech a úsilí každého prostředku v jednotlivých obdobích operací sestavuje štáb PVO frontu plán součinnosti prostředků PVO, který je zpravidla osnovou pro organizaci všech opatření pro součinnost na celou operaci. Z něho se pořizují výpisy na štáby PVO armád a štáb letecké armády v rozsahu, který obsahuje všechna opatření, která se jich týkají.

Pro zvýšení spolehlivosti vzájemných informací vysílají štáby PVO armád na VS příslušné stíhací letecké divize styčné důstojníky se spojovacími prostředky pro zřízení rádiové sítě informací o stíhacím letectvu pro všechny útvary PLD armády. Ve štábu armády jsou styční důstojníci stíhacího letectva s prostředky pro zřízení spojení s VS divize nebo útvary stíhacího letectva. V podstatě oni vyplňují úlohu styčných důstojníků, protože nemají žádné právo zasahovat do boje prostředků PVO, které zastupují. Spojení s VS protiletadlových dělostřeleckých skupin a VS stíhacího letectva, kromě jednostranné sítě informací, není organizováno a bylo by při tak značném počtu VS protiletadlového dělostřelectva armády i velmi těžko uskutečnitelné.

Jak vyplývá ze schématu, počet VS protiletadlových dělostřeleckých skupin bude dosahovat deseti i více míst, která v průběhu operace budou měnit své umístění a vzájemná vzdálenost mezi nimi a VS stíhacího letectva bude dosahovat často značných rozměrů. K organizaci spojení mezi nimi bylo by tedy třeba nejen znač-

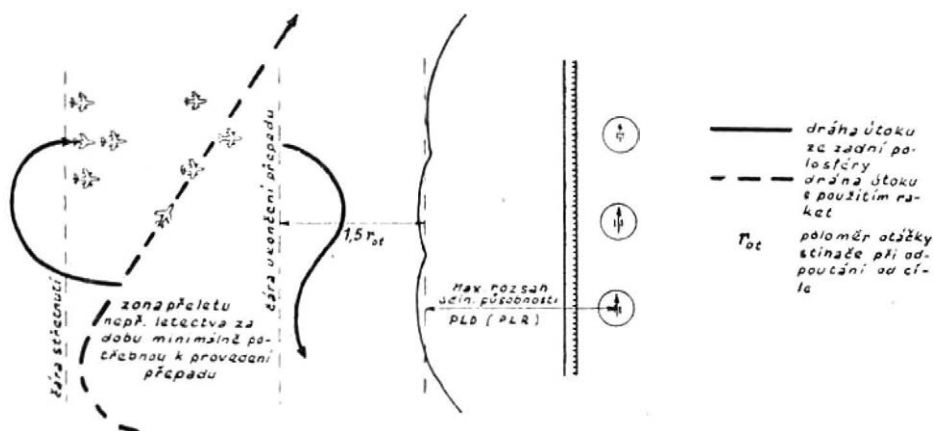
ného počtu sil a prostředků, ale i výkonných rádiových stanic.

Schéma také ukazuje, že celá organizace a uskutečnění součinnosti prostředků PVO jsou určeny formami a strukturou vedení.

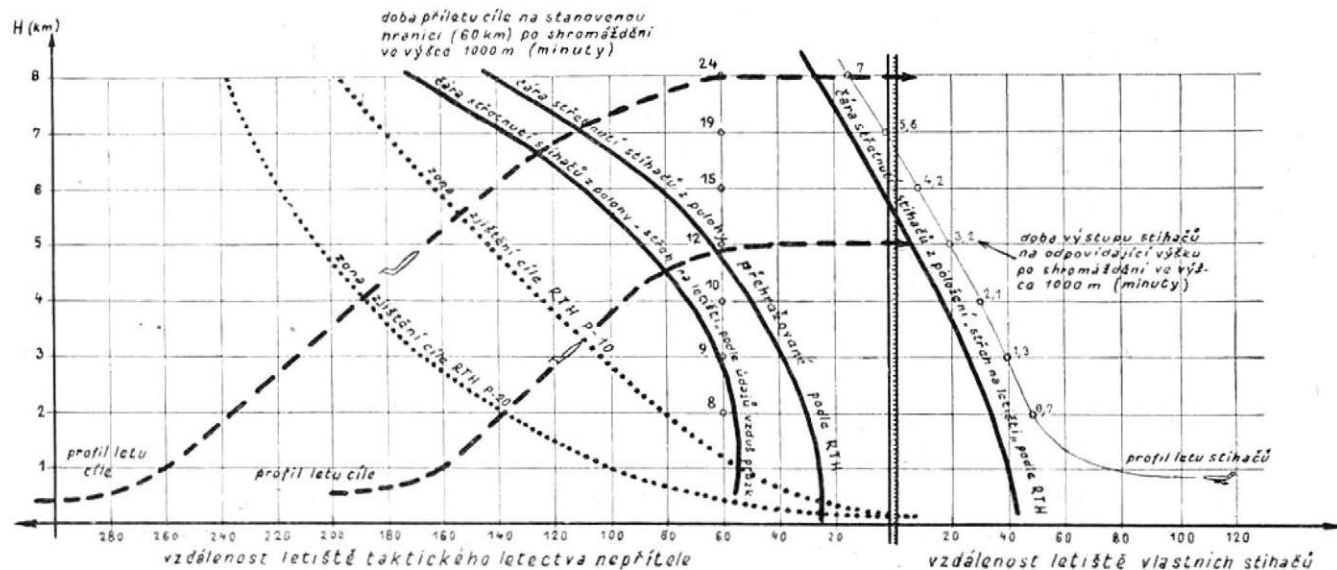
Řízení součinnosti v průběhu odrážení náletů vzdušného nepřítele je roztrženo na VS protiletadlových dělostřeleckých skupin (útvary), na VS stíhacího letectva, na radio-technických a speciálních útvech a jednotkách, kde je uskutečňováno bezprostřední řízení jejich bojové činnosti. Zdálo by se tedy nejvýhodnějším, aby hlavní otázky součinnosti v průběhu odrážení náletu byly řešeny právě na těchto VS. Toto opatření by ovšem znovu vyžadovalo značného počtu spojovacích prostředků, nebo použití jiného způsobu styku mezi VS, třeba jen hlavních prostředků PVO, tj. protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva, působících v jednom prostoru.

Vezmeme-li v úvahu charakter soudobých prostředků vzdušného napadení i možnosti prostředků PVO, můžeme vyvodit nejpravděpodobnější formy součinnosti a určit nejúčelnější způsoby její organizace a provedení. Mnoholetými zkušenostmi byly vymezeny a dosud se používají tyto formy součinnosti:

- rozdělení úsilí po zónách, přičemž vchod stíhacího letectva do zóny palby protiletadlového dělostřelectva se nedovoluje;
- rozdělení úsilí v jedné zóně pro případy, že oba hlavní prostředky PVO jsou nuceny vést bojovou činnost v jedné zóně.

Obr. 2

Obr. 3: Srovnávací grafík možností stíhacího letectva pro případ letounů nepřítele před předním okrajem vojsk

Při vyvozování nejpravděpodobnější formy součinnosti použijeme schémat na obr. 2 a 3. Použití jedné nebo druhé formy součinnosti bude záviset od možnosti stíhacího letectva pro přepad nepřátelských letounů před linií rozmístění prvního sledu vojsk, tj. před zónou palby protiletadlového dělostřelectva, příkryvacího divize prvního sledu armády.

Podle zkušeností Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce nejúčinnější byl při odrážení úderů letectva nepřítele první přepad stíhačů. Tato zásada v současné době vzhledem k malé převaze rychlosti stíhacího letectva nad prostředky vzdušného napadení má ještě větší opodstatnění.

Rozhodující bude, zda může vlastní stíhací letectvo uskutečnit přepad, včasné se odpoutat od cíle, aniž by vešlo do zóny palby protiletadlového dělostřelectva, jak ukazuje obr. 2. Umístění čáry ukončení přepadu je tedy závislé na vzdálenosti čáry střetnutí.

Výpočty z uveřejněných již prací příslušníků stíhacího letectva ukazují, že poloha čáry střetnutí vzhledem k linii rozmístění vojsk, v závislosti od celé řady faktorů (metoda navedení, taktický způsob útoku, vzdálenost letiště stíhacího letectva od fronty, druh prostředků napadení, vzdálenost zjištění nepřítele atd.), jak je vidět z obrázku 3, se bude pohybovat ve značném rozmezí. Zkušebními nálety soudobých letounů bylo na příklad zjištěno, že za současného stavu prostředků velení stíhacímu letectvu při zjištění cíle na vzdále-

nutí v zóně palby protiletadlového dělostřelectva.

Tak na obr. 3 je vidět, že při startu stíhačů k přepadu vzdušného nepřítele podle údajů radiolokačních stanic ze střehu na letiště, čára střetnutí bude procházet v zóně palby protiletadlového dělostřelectva a nad vojsky. Při výletu stíhačů k přepadu z přehrazování čára ukončení útoku může probíhat vně zóny palby protiletadlového dělostřelectva nebo bude možné uskutečnit první přepad vně palby protiletadlového dělostřelectva.

Budou-li k ochraně vojsk použity protiletadlové řízené střely, možnosti stíhacího letectva na provedení přepadu před zónou bojové činnosti prvosledových jednotek protiletadlových řízených střel, se znatelně zmenší.

Z toho vyplývá, že při současném stavu prostředků velení a bojové techniky stíhacího letectva bude provedení prvního přepadu vně zóny palby protiletadlového dělostřelectva, zvláště proti cílům na malých a středních výškách, velmi ohraničeno. Provedení přepadu nepřítele před zónou bojové činnosti protiletadlových řízených střel středního dosahu bude při startu stíhačů ze střehu na letišti ještě více omezeno, v některých fázích operací i neuskutečnitelné.

Vedení bojové činnosti z přehrazování, vzhledem k značnému opotřebování sil, bude uskutečňováno jen v nejzávažnějších fázích průběhu operace a jak uvádí tabulka 1, bude krátkodobým.

Tabulka 1

Vzdálenost letišť od zóny přehrazování v km	Výška přehrazování v km					
	1	2	3	4	5	6
	trvání přehrazování v minutách					
50		16	18	21	23	25
100				17	19	21
150					15	17

nost větší než 200 km od fronty a rozmístění prvních jednotek stíhacího letectva na vzdálenost 50 km od předního okraje, je možné čáru střetnutí vynést na 40–50 km před linií rozmístění vojsk. Při zjištění cíle na menší vzdálenost a za méně příznivých podmínek rozmístění stíhacího letectva (v průběhu operací) často bude čára střet-

Zkušebními lety bylo například odvozeno, že při rychlosti cíle 800 až 1000 km/hod. a rychlosti stíhače 950–1200 km/hod., je třeba hranici přehrazování vynést minimálně na 35 km a do linie fronty. Tím se dosáhne toho, že dvojice stíhačů ukončí první přepad bezprostředně před předním okrajem vojsk, tj. i v tomto případě bude

stíhací letectvo působit v zóně palby protiletadlového dělostřelectva.

Jiné podmínky budou například při příkrytí objektů tylů nebo při značném zpoždění přemístění letišť stíhačů. Bude výhodnější skutečným rozdělení úsilí po zónách, protože stíhací letectvo nebude moci působit před přední linií vojsk. Při součinnosti s protiletadlovými řízenými střelami bude však často třeba i v těchto prostorech organizovat součinnost pro podmínky vedení boje v jedné zóně.

Z uvedeného vyplývá, že podmínky pro organizaci součinnosti při rozdělení úsilí po zónách i když je ani stávající charakter boje nevylučuje, budou prakticky velmi omezené. Zvláště pak při organizaci PVO vojsk armád prvního sledu, nejpravděpodobnější formou součinnosti bude druhá, tj. součinnost za podmínek vedení bojové činnosti v jedné zóně. Ta je také mnohem složitější a při její organizaci bude třeba řešit celou řadu důležitých otázek, mezi které budou zahrnuty i následující požadavky:

- zabezpečit správné rozdělení úsilí protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva v zájmu jejich maximálního a účelného využití;
- zabezpečit bezpečnost vlastního stíhacího letectva při boji v zóně palby protiletadlového dělostřelectva;
- zabezpečit jednoznačné ohodnocení vzdušné situace spolupracujícími prostředky PVO.

Máme-li vyhovět těmto hlavním požadavkům, není možné organizovat součinnost podle starých principů, které neumožňují koordinovat bojovou činnost prostředků PVO při odrazení náletů. Nejlepšího sladění bojové činnosti můžeme dosáhnout bezprostředním řízením bojové činnosti jednotlivých prostředků PVO právě v průběhu odrazení úderu ze vzduchu, tj. řízením součinnosti v průběhu operace a nikoli samostatnými, třeba i v plánu součinnosti uvedenými opatřeními.

Konkrétní stupeň rozdělení úsilí musí být stanoven po důsledném rozboru vzdušné situace, stavu pohotovosti a možnosti stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva k odrazení náletů. Srovnáním těchto faktorů je možné zvolit nejvýhodnější variantu bojové činnosti prostředků PVO, zabezpečující maximální ztráty u nepřítele, při nejvýhodnějším využití vlastních sil.

Takové řešení je možné uskutečnit ze stanoviště, kde jsou k dispozici všechny

nezbytné podklady pro jeho vyhodnocení a kde je i orgán mající právo velet všem prostředkům PVO.

Při organizaci součinnosti prostředků PVO je třeba používat principů a způsobů, které jsou v osnově organizace součinnosti pozemních vojsk. Zde na každém stupni velení má organizace součinnosti dvě etapy. V první (v přípravném období) důsledně a detailně, v terénu nebo na mapách, podle předem zjištěných a ověřených údajů o nepříteli, se stanoví a sladí všechna taktická opatření jednotlivých druhů vojsk podle místa, času a způsobu bojové činnosti. Na základě této důkladné přípravy potom v průběhu boje (tj. v druhé etapě) řídí boj jeden štáb, ten, který součinnost organizoval. Tento štáb uvažuje všechny změny, které se projevují v průběhu boje a na základě připravených opatření, v soulase s nastalými změnami, okamžitě určuje úkoly těm prostředkům, které mají vzhledem k stávající situaci nejvýhodnější podmínky pro jejich uskutečnění.

Základem organizace součinnosti pozemních vojsk je přesné vymezení úkolů a opatření pro postupné zničení pozemních cílů, které byly do organizace součinnosti zjištěny. V podmínkách pro organizaci součinnosti prostředků PVO při boji se vzdušným nepřítelem jsou však odlišné okolnosti, které ovšem tím více zdůrazňují důležitost právě druhé etapy organizace součinnosti, tj. jejího řízení v průběhu boje.

V přípravném období, kdy se připravuje součinnost a ustanovují se hlavní taktická opatření pro boj se vzdušným nepřítelem, na rozdíl od pozemních vojsk, je možné položit důraz jen na všeobecné údaje a předpoklady o pravděpodobném úsilí a taktických způsobech (vyvozené podle zkušeností z předcházejících operací) vzdušného nepřítele. Ve skutečnosti však nebudou vždy tyto předpoklady odpovídat vyvinuvší se situaci. Manévr silami prostředků vzdušného napadení, jejich operační a taktické použití, bude nepřítel centralizovaně řídit v průběhu operací podle vývoje situace na frontě, hlavně pak podle výsledků bojové činnosti pozemních vojsk a všeobecného poměru sil ve vzduchu (štáb taktické letecké armády při štábu skupiny armád).

Sestavit tedy v přípravném období operace plán součinnosti, který by předvídal maximum z možných variant činnosti vzdušného nepřítele, byla by velmi rozsáhlá práce. Při tom bychom museli připravit varianty zásahů na různé cíle, které by se mohly objevit v prostoru činnosti prostředků PVO pro každý prostředek

PVO zvláště, vzhledem k jejich možnostem. Ovšem ani tehdy by plně neodpovídaly tyto varianty konkrétní situaci, tzn. že i rozdělení úsilí by vždy neodpovídalo konkrétnímu nepříteli. Žádným plánem, není-li podložen konkrétními údaji, není možné uhádnout dopředu možné varianty a rozsah bojové činnosti nepřítele. Při současném charakteru vzdušného boje a stavu prostředků velení jak u stíhacího letectva, tak i protiletadlového dělostřelectva i při nejpodrobnější tabulce součinnosti, by nebyla vyloučena nesprávná taktická opatření prostředků PVO pro danou situaci.

Hlavní příčinou je to, že v organizaci součinnosti prostředků PVO není uskutečňována její druhá etapa, tj. její řízení v průběhu boje se vzdušným nepřítelem (jako je tomu v boji s pozemním nepřítelem), protože také není v štábech vojsk žádný orgán, který by mohl tento úkol vyplnit. Jestliže však bojová činnost prostředků vzdušného napadení je řízena hlavně podle výsledků bojové činnosti pozemních vojsk nepřítele, bylo by jistě neúčelnější řídit i bojovou činnost prostředků proti nim, tj. PVO, také hlavně v průběhu operací.

Organizační rozdělení prostředků PVO přinucuje proto jejich štáby rozpracovat jen taková opatření, která jsou při dané struktuře velení a vybavení štábu uskutečnitelná. V podstatě jejich osnovou je vzájemná informace o rozmístění útvarů a bojové techniky, o předvídaném přesunu, o situaci v průběhu boje a hlavně pak opatření pro zabezpečení bezpečného průletu stíhacího letectva v zóně palby protiletadlového dělostřelectva.

Hlavní cíl, který je sledován při každé jiné organizaci součinnosti několika druhů vojsk, tj. sladění bojového úsilí, při současném struktuře velení, je těžko uskutečnitelný. Nejsou prostředky ani systém, které by včas uvědomovaly útvary a svazky stíhacího letectva i protiletadlového dělostřelectva a zabezpečily možnost jejich vzájemného dohovoru do přijetí řešení. Dohovor v průběhu boje, nebo změna řešení, při soudobém spádu vzdušného boje nejsou ve většině případů prospěšná. Rozdřebenost řízení bojové činnosti stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva na velký počet VS ztěžuje organizaci jejich vzájemného spojení pro zabezpečení výměny podkladů pro řešení. Není jednotný systém udávání cílů. Prostředky velení štábů stíhacího letectva i protiletadlového dělostřelectva přinucují jejich velitele přijímat řešení v době, kdy nepřítel je ještě ve

velké vzdálenosti od bráněných vojsk a zprávy o něm nejsou dostatečně úplné.

Krátký rozbor zvláštností organizace součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem ukazuje, že rozpracovat předem všechna opatření pro jejich uskutečnění bude velmi ztíženo. Jestli všechny hlavní úkoly druhů vojsk při boji s pozemním nepřítelem je možné určit a stanovit předem a v průběhu boje je jen upřesňovat, v boji se vzdušným nepřítelem se situace vytváří opačně. Předem je možné stanovit jen všeobecné zásady, hlavní otázky součinnosti bude třeba řešit v průběhu boje na základě vývoje situace.

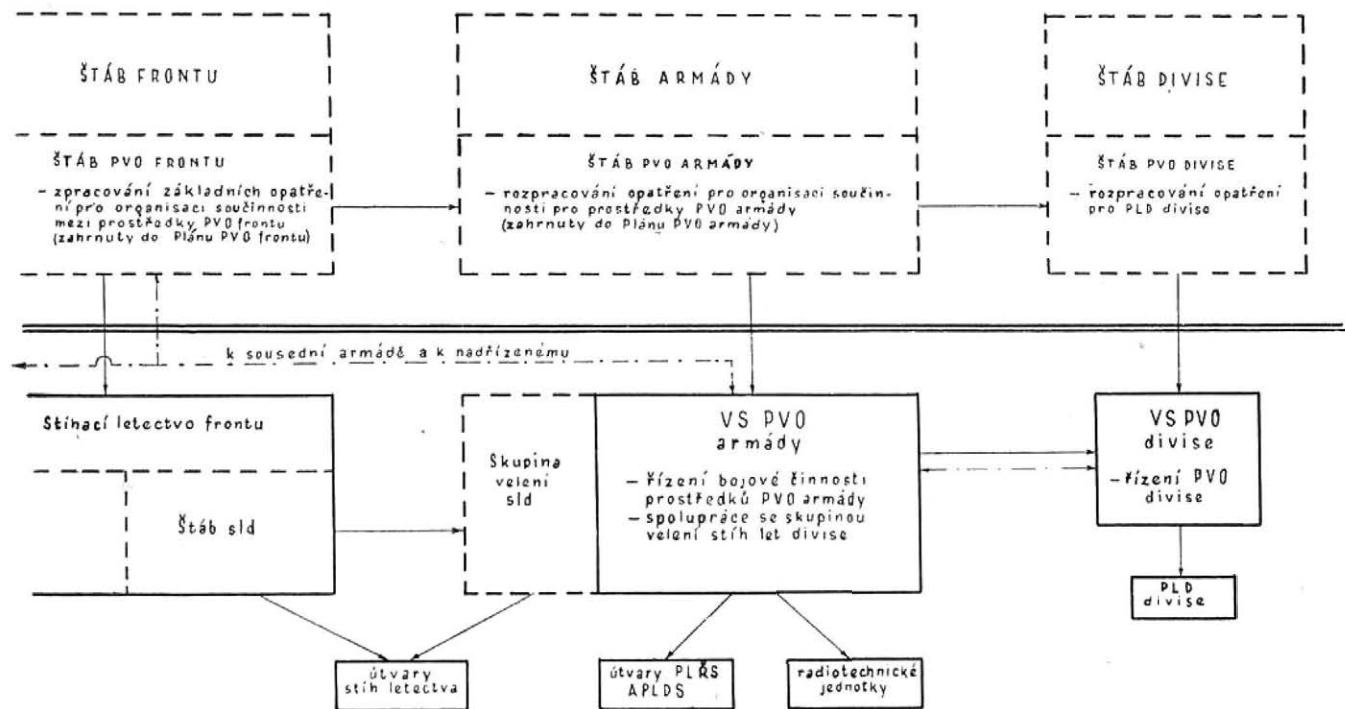
Protože otázky součinnosti prostředků PVO, jak vyplývá z některých rozebraných problémů, ve značné míře jsou spojeny se strukturou velení prostředků PVO, bude třeba především hledat nejúčelnější organizační strukturu velení v systému PVO celkově i v samostatných prostředcích PVO jednotlivě, a na základě této nové organizace rozpracovat i nejúčelnější způsoby přípravy a řízení součinnosti.

Schéma na obr. 4 vychází z předpokladu, že prostředky PVO jsou organizačně včleněny v jeden samostatný druh vojska se svým štábem na všech stupních, divizí počínaje. Tento štáb rozpracovává všechna opatření spojená s organizací PVO, tj. organizuje i součinnost mezi všemi prostředky PVO na daném stupni velení. Štáb PVO zřizuje VS PVO, odkud řídí bojovou činnost prostředků PVO, tudíž tím i prakticky velitelskými opatřeními uskutečňuje a řídí mezi nimi součinnost. Při VS PVO armády zřizuje štáb stíhací letecké divize, příkryvací armádu, skupinu velení, která spolupracuje s velitelem vojsk PVO armády a orgány letecké operační skupiny.

Tato skupina velení má pravomoc stanovit úkoly útvarům stíhacího letectva, začleněných do svazku chránící vojska armády. Vybavení jejího stanoviště musí umožnit nepřetržité vyhodnocování vzdušné situace a situace podřízených útvarů.

Zkvalitněním prostředků velení v útvarch protiletadlového dělostřelectva a vybavením VS PVO armád prostředky pro vyhodnocení vzdušné situace a situace prostředků PVO, bylo by nejúčelnější řídit bojovou činnost prostředků PVO přímo z VS PVO divize (protiletadlového dělostřelectva divizí).

Velitel vojsk PVO armády měl by mít právo rozhodnout o použití všech prostředků PVO armády, tedy i o použití stíhacího letectva, které bylo pro PVO vojsk armády

Obr. 4: Navrhované organizační schéma přípravy a řízení součinnosti prostředků protivzdušné obrany vojsk

vyčleněno. Na základě jeho rozhodnutí byly by stanoveny úkoly útvarům PVO a prostřednictvím skupiny velení stíhacímu letectvu i jí podřízeným útvarům.

Zasazení do boje toho nebo onoho prostředku bylo by uskutečněno v souhlase s taktickou situací a bojovými možnostmi prostředků PVO. Součinnost by byla řešena na základě plánu použití útvarů PVO.

Při tom hlavními zásadami pro součinnost se stíhacím letectvem bylo by možné stanovit:

- aby protiletadlové dělostřelectvo malé ráže vedlo přednostně boj se všemi prostředky vzdušného napadení letícími na přizemních a malých výškách (do 2000 metrů) a stíhací letectvo, aby bylo použito v zóně palby jen ve výjimečných případech;
- aby pro případ cílů na středních a velkých výškách před linií vojsk, neplnili-li v daném prostoru úkol stíhací letectvo příkryvací vojska armády, byly přednostně zásobeny protiletadlové řízené střely a při velkém počtu cílů aby stíhací letectvo bylo naváděno na cíle, které prošly zónou nebo jen vně zóny palby protiletadlových řízených střel;
- aby při předpokládaném postupném nasazení do boje protiletadlových řízených střel, stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva bylo možno v případě zničení cíle palbou řízených střel

navést stíhače i ve prospěch sousední armády nebo jiné zóny PVO.

Uvedená organizační struktura umožňuje zjednodušit nejen přípravu opatření pro organizaci součinnosti, ale hlavně dovoluje bezprostředně ovlivnit bojovou činnost jednotlivých prostředků PVO s cílem úspěšně ničit nepřítele, odrazet jeho úder ve vzduchu účelným a přitom maximálním využitím takticko-technických vlastností jednotlivých prostředků PVO. Sladění jejich bojové činnosti dovoluje udržet PVO organizovanou i v době nejintenzivnějšího úsilí prostředků vzdušného napadení nepřítele. Organizovanou PVO můžeme zabránit předčasnému vyčerpání jejich sil a tím udržet i nepřetržitost PVO, která je jedním z hlavních požadavků pro zabezpečení svobody jednání pozemních vojsk.

Současné principy organizace součinnosti umožňují sladit bojové úsilí prostředků protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva a jsou založeny jen na pasivních opatřeních.

Formy součinnosti mezi nimi, vyvolané současným stupněm rozvoje prostředků vzdušného napadení i prostředků obrany proti nim, vyžadují nových způsobů organizace součinnosti. Protože organizace součinnosti je jedním z opatření pro zabezpečení velení, je třeba i tyto problémy zahrnout do komplexního řešení celkové problematiky PVO.

Автор рассматривает принципы организации взаимодействия для согласованности боевых усилий средств зенитной артиллерии и истребительной авиации, учитывая то обстоятельство, что современный уровень развития средств воздушного нападения, а также средств противодействия требует нового способа организации указанного выше взаимодействия.

K některým otázkám ženijního zabezpečení střetného boje

Major CSc Zbyněk Švandelík

Autor ve svém stručném pojednání rozebírá některé nejzávažnější otázky ženijního zabezpečení střetného boje. Pozornost zaměřil na zajištění pohybu, manévru ztírásky a zabezpečení přechodu pohraničních hor. Tato opatření řeší vzhledem ke třem možným variantám střetného boje.

Z rozboru podmínek a situací, při nichž dochází k střetnému sražení (boji), jež podrobně uvádí plk. Průša ve svém článku, vyplývá především to, že ke střetnému sražení (boji) může dojít z hlediska prostoru a času vždy a všude a prakticky i při boji jakéhokoliv organizačního stupně vojsk.

Platí-li tato teze pro vševojskové řešení střetného sražení (boje), platí v plné míře i v teorii ženijního zabezpečení střetného boje. Před dalším probíráním této otázky chci ještě uvést, zda je nutné a správné tak přísně diferencovat ženijní zabezpečení střetného sražení (boje) a ženijní zabezpečení střetného sražení (boje) v počátečním období války.

Vycházejí z toho, že konečným cílem ženijního zabezpečení musí být úplné zajištění plánovaného vševojskového řešení, vidíme, že hlavní úkoly ženijního zabezpečení v době případných zůstávají zachovány nejen co do obsahu, ale i co do způsobu realizování. Ze těžších (pořadí) plnění základních úkolů spočívá na jiném druhu opatření ženijního zabezpečení v jednotlivých druzích bojové činnosti.

Proti střetnému boji v průběhu války vyskytují se pochopitelně některé zvláštnosti (z hlediska ženijního je to v samém počátku především neúplnost stavu osob, materiálu a techniky, doplňovaných z národního hospodářství, nezkušenost příslušníků ženijního vojska v plnění úkolů při skutečně bojových podmínkách, poměrně velká závislost ženijních opatření na předem zpracovaných plánech a tím obtížnější provedení náhle se vyskyt-nuvších změn obzvláště při manévru s těžkou ženijní technikou). Tyto a jistě i další mnou neuvedené zvláštnosti ovlivňují způsob ženijního zabezpečení střetného sražení (boje). Mám však za to, že není nutné kvalifikovat tento druh ženijního zabezpečení jako zvláštní způsob ženijního řešení.

Plně zůstávají zachována základní ustanovení jak v jednotlivých disciplínách, tak i v celkové koncepci ženijního zabezpečení. Z tohoto hlediska chci proto v dalším pojednat o některých zvláštnostech, jež mohou ovlivnit a také do určité míry ovlivňují způsob ženijního řešení.

Variant, kdy může dojít ke střetnutí s protivníkem, je jistě více, ale vzhledem k vytyčené problematice článku jsem stanovil tři základní situace.

1. Vojska zaujmou podle plánu obranu organizovanou a připravenou ke krytu státní hranice s cílem zabezpečit obranu státního území (nebo jen části) a vytvořit pod-

mínky pro široký manévr druhými sledy a zálohami jak na stupni divize, tak armády. V této situaci půjde o zabezpečení střetného boje při provádění protiztečí a protí-úderů.

2. Vojska rovněž zaujmou podle plánu obranu, ale z ní přecházejí buď svazky prvního nebo druhého sledu armády do střet-

nutí využívat vlastní úderů zbraněmi hromadného ničení.

3. Konečně to může být situace, kdy hlavní síly divizí zahajují pochod do střetnutí přímo z prostorů (kam byly útvary vyvedeny před hrozcím napadením prostředky zbraní hromadného ničení) tzn., že vojska nezaujímají plánovanou obranu.

Ve všech těchto uvedených variantách spočívají hlavní úkoly ženijního zabezpečení v těchto opatřeních:

- ženijní průzkum s důrazem na zjišťování opatření nepřítele, aby byly získány podklady pro stanovení čáry rozvinutí a tím i pro upřesnění předvídaného zatarasování;
- příprava cest pro přesun vojsk na čáry rozvinutí, střetnutí a pro plánovaný manévr vojsk;
- zřizování průchodů v zátarasech jak vlastních, tak nepřítelů;
- zřizování přechodů přes překážky a objížděk při zabezpečování činnosti vojsk během boje;
- zabezpečení boků hlavního uskupení vlastních vojsk a upevnění zaujatých nebo dobytých čar a objektů zřízením zátarasů;
- ženijní opatření při ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení.

Provádění těchto hlavních úkolů je ovlivněno na řadě podmínek, jež vyplývají především z charakteru střetného boje a území, kde bude probíhat. Pro zdárné zabezpečení úspěchu střetného boje musí být však tato základní opatření splněna v jakékoliv situaci, ať při protizteči (protiúderu) v obranné operaci, či při střetném boji provedeném během pochodu přímo z prostorů rozmístění.

Přípravu i provedení výše uvedených úkolů ženijního zabezpečení ovlivňují především tyto činitele:

- nedostatek času pro důkladnější přípravu a organizaci,
- nutnost spoléhat se (obzvláště v počátku) pouze na vlastní síly a prostředky,
- snaha o co největší utajení zámyslu provedení střetného boje,
- častá možnost náhlých změn situace a z nich vyplývajících i změny bojové sestavy, směru hlavního úderu atp.,
- střetný boj se vede zpravidla v terénu velmi málo nebo i vůbec neupraveném (tím vzrůstá i zranitelnost zbraněmi hromadného ničení).

Stupeň ovlivnění těmito činiteli je různý při střetném boji v jednotlivých, vpředu

naznačených variantách. Z pouhého výčtu vysvítá, že velkou úlohu při správném usku-tečnění ženijního zabezpečení má předví-davost a iniciativa náčelníků a velitelů že-nijních jednotek všech stupňů a jejich bezprostřední reakce na všechny náhle se vyskytnuvší změny proti původnímu plánu.

Způsob ženijního zabezpečení střetného boje při protizteči (protiúderu) v obranné operaci byl již vícekrát prociťován a v různých obměnách rozebírán na stránkách vojenského tisku. Nebudu ho proto detailně rozebírat, zmíním se pouze o ně- kterých skutečnostech.

Jednotlivá opatření ženijního zabezpe- čení se v této situaci mohou plně opírat o výhody, jež přináší již v míru připravov- ané válečné. Ať je to příprava systému zatarasení a ničení plánovaná již s ohledem na předpokládanou aktivní činnost v prů- běhu obranné operace, nebo příprava cest a čar rozvinutí jednotek provádějících protizteč (protiúder). Úlohu tu samozřejmě hraje i výhoda vlastního území a poměrný dostatek zpráv a údajů z přilehlého území nepřítel k naší státní hranici.

Důležitou podmínkou v této situaci je správné sladění požadavku zajištění aktiv- ní činnosti (tj. vlastní provedení protizteče a protiúderu) na straně jedné a zajištění maximální hodnoty obrany na straně druhé. To se projevuje především v řešení systému zatarasování a ničení obzvláště u pohranič- ních svazků. Velký význam pro zdárné provedení protizteče (protiúderu) má včas- né seznámení jednotek uskutečňujících protizteč se způsobem zatarasení v před- pokládaném prostoru jejich činnosti a s množstvím, místy a označením průchodů ve vlastních minových zátarasech, jež bu- dou zřizovat jednotky zajišťující protizteč. Vlastní činnost ženijního vojska při boji nebude mít zvláštnosti proti téže činnosti při normální obraně. Určité specifikum by bylo při přechodu pohraničních hor, za- sáhla-li by protizteč (protiúder) území ne- přítele. O této otázce se zmíním později.

Složitější situace vznikají při variantě, kdy vojska zahajují střetný boj ze zaujaté obrany podle plánu. V tomto případě bylo totiž okamžitě přistoupeno k budování obrany a ke zřizování zátarasů s důrazem

na přehrazení hlavních tankových směrů do celé hloubky nejméně prvního pásma obrany. Obdobnou činnost uskutečňují jednotky v předpolí na horských přechodech. Veškeré úsilí je tedy soustředěno na rychlé a neustálé zvyšování hodnoty obrany, pokud to situace dovoluje podle předem připravených plánů a s maximálním využitím všech předem připravených opatření. A do této hořejší činnosti vojsk, zejména u pohraničních svazků, dojde rozkaz k provedení střetnutí. V tomto okamžiku je pak nutno řešit a hlavně provést nová opatření, jejichž společným znakem bude především velmi málo času k jejich provedení.

V tomto případě je třeba provést především tato ženíjní opatření:

Dosáhnout toho, aby všichni velitelé zúčastnění na plnění nového úkolu byli seznámeni se situací o vlastních ženíjních zátarasích a adjustovaných objektech v pásmu jejich činnosti, v tom i se zátarasí zřízenými jednotkami Pohraniční stráže. Vzhledem k době příprav na střetnutí, jež pravděpodobně bude spadat do realizování prací prvního pořadí, můžeme předpokládat, že rozsah zatarasování a ničení nebude tak značný (u pohraniční divize lze předpokládat hustotu zátarasů zhruba 1). Avšak na druhé straně bude zatarasování a příprava ničení uskutečněna převážně na těch směrech, které jsou důležité z hlediska rychlého pochodu vlastních vojsk jdoucích do střetnutí.

Proto bude nutno vytvořit průchody ve výbušných zátarasích, odstranit případné nástrahy a snížit stupeň bojové pohotovosti zátarasů na směrech pochodu.

Na těchto směrech vytyčit dále objížďky. I o těchto opatřeních je nutno důkladně informovat velitele jednotek a podle situace vyčlenit pro ně průvodce.

Důležitým úkolem je zabezpečení cest pro přesun na čáry rozvinutí (střetnutí) i pro manévr hlavními silami během boje, jako součást zabezpečení vysokého tempa soudobé operace. Tento úkol plní především odřady k zabezpečení pohybu, jejichž význam dnes značně vzrůstá.

V této variantě půjde zejména o to, aby byly připraveny cesty pro vyjití vojsk z obranné sestavy do pochodových proudů na čáru střetnutí (rozvinutí). Vzhledem k té skutečnosti, že svazky (útvary) prvního sledu obsadily široká obranná pásma a do střetnutí tudíž půjdou po útvarech, někdy i jednotkách, je nutno počítat s úpravou daleko většího počtu cest, než při zatařazování např. svazku druhého sledu z pro-

storu soustředění. Přitom je třeba si také uvědomit, že svazky prvního sledu budou působit často na samostatných směrech, na kterých může být dosahováno i různého tempa útoku. Bude tedy správná snaha o přípravu co největšího počtu cest. Určitá výhoda spočívá v tom, že můžeme organizovat a připravit řadu opatření již předem (podrobný technický průzkum veškeré stávající silniční sítě až ke státní hranici, zesilování únosnosti silničních objektů, příprava objížďek atp.). To ovšem nikterak nevyklučuje nutnost vytvářet hned z počátku odřady k zabezpečení pohybu na všech stupních.

Z dosud řečeného vyplývá nutnost organizovat již na stupni praporu (prvního sledu pluku) jednotku pro úpravu praporek cesty, složenou z ženistů, motostřelecké jednotky a vybavené nejnútnejší technikou a materiálem (přicházejí v úvahu především řetězové pily, trhaviny, popřípadě miny na obrněném transportéru). Je samozřejmé, že nebude možné vytvářet podobné jednotky (skupiny) u všech praporů prvního sledu. Možnost zřízení závisí pochopitelně na konkrétní situaci ženíjních podobných jednotek svazku v okamžiku přechodu do střetnutí. Hlavním úkolem těchto jednotek (skupin) je především zajištění nejnútnejší sjezdovosti cest při největším využívání objížďek. Je nutno počítat s tím, že tento úkol bude muset plnit útvar především vlastními silami a prostředky, v nejlepším případě silami a prostředky včas přidělenými (byly by to pravděpodobně jednotky plukovních ženíjních rot, které byly předloženy pro zatarasování a přípravu ničení podle plánu obranného boje). Toto opatření klade velké nároky na iniciativu a smělé řešení ženíjních náčelníků pluků a nejobtížnější bude materiálně zabezpečit jednotky pro úspěšné plnění úkolů.

Rovněž bude nutné, podle mého názoru, i na stupni pluk organizovat ihned odřad k zabezpečení pohybu v síle 1 ženíjní četa, motostřelecká četa, s potřebnou mechanizací a materiálem (zde je již možno uvažovat tankodozery i odminovací tanky a určité menší množství výbušných odtarasovacích prostředků). Těžiště činnosti těchto odřadů k zabezpečení pohybu bude spočívat za jednotkami prvního sledu.

Odřady k zabezpečení pohybu na stupni divize a komunikační skupiny armády (vybavené již těžkou ženíjní technikou) budou zabezpečovat přesuny na čáru rozví-

nutí těch bojových prostředků, jednotek a skupin, které nejsou schopny plnit tento úkol vlastními silami a prostředky a mají pro úspěšné splnění úkolu svazku (svazu) zvláštní význam (to znamená hlavně vševojskové zálohy a přesuny jednotek raketových zbraní).

V našich podmínkách bude správné, aby odřady k zabezpečení pohybu kromě vlastní přípravy cest byly schopny provádět nejen nutné odčlívání, ale musí být schopny upevňovat dobytý (dosažený) nebo ohrožený prostor, čáru nebo objekt zřizováním výbušných zářasů.

Ke snadnějšímu překonávání horských přechodů do určité míry napomáhá množství stálých přechodů a sjízdnost vedlejších cest a průseků. Podrobná znalost situace umožňuje ekonomickou organizaci odřadů k zabezpečení pohybu pro uvolňování přechodů a jejich případné odčlívání, uspěje-li je nepřítel zatarasit. Vyplývá z toho nutnost získávat detailní údaje o všech přechodech i ze strany možného nepřítele již v míru. Musí to být samozřejmou povinností každého ženijního náčelníka i náčelníka průzkumu divize. Řadu konkrétních údajů lze jistě v tomto směru získat od štábů jednotek (útvárů) Pohraniční stráže.

K tomu je třeba podotknout, že mnohdy bude výhodné využít pro přechod i více cest podružných, než se snažit přejít po stálém, nepříteli snadno zatarasitelném přechodu. Způsob využití cest pro přechod pohraničních hor musí v každém případě umožňovat manévry za pochodu z hloubky v tom smyslu, že bude možné včas a bez zábran přecházet na ty cesty, jež se uvolní za vlastního přechodu. Je nutno si uvědomit ještě tu skutečnost, že stálé přechody jsou velmi dobře stráženy a že budou předem připravenými palbami ostřelovány a dále, že množství porostu v těchto místech umožňuje velmi snadné zakládání požárů nepřítelem.

Vzhledem ke zvláštnostem přechodu přes pohraniční hory bude nutné vytvořit také rokádní cesty, a to oboustranné přechody, hlavně pro lepší zajištění manévru proudů z jedné osy na druhou.

Vázným opatřením, na jehož důsledném uskutečnění závisí hladký přechod všech jednotek, je pevné spojení regulační služby s veliteli proudů. Stojí rovněž za úvahu, nebylo-li by účelné zřizovat v některých případech i kontrolní propouštěcí místo.

Z hlediska armádních opatření bude také nutno pro tuto fázi střetného boje

přisunout ke státní hranici komunikační skupiny armády a dílenské prostředky, které umístit na hlavních směrech pochodu.

Z dosud řečeného k otázce přechodu pohraničních hor vyplývá podle měho názoru ta skutečnost, že tuto situaci musíme řešit obdobným způsobem jako násilný přechod široké vodní překážky, neboť zde působí mnoho společných činitelů.

Budou-li vytvořeny přechody přes státní hranici, je nutno organizovat budto jejich udržování pro přechod záloh a druhých sledů nebo jejich předání do péče staršímu náčelníkovi. Jako průvodců i jako strážných jednotek lze v tomto případě využít jednotek Pohraniční stráže.

Dalším důležitým prvkem zabezpečení střetného boje je organizování manévru zářasů především vytvářením pohyblivých odřadů zatarasovacích. Úsilí ženijních náčelníků musí směřovat k tomu, aby pohyblivé odřady zatarasovací byly začleněny pokud možno do čel pochodových proudů prvních sledů, aby tak mohly manévrem zářasů zajistit čáru rozvinutí, omezovat pohyb nepřátelských uskupení a účastnit se aktivně jejich obklíčování a zabraňovat nepřátelským jednotkám v odchodu na obranné čáry v hloubce nepřátelského území.

V některých případech bude i nutné snažit se silné pohyblivé odřady zatarasovací, zesílené bojovým zajištěním, předstoupit před proudy prvních sledů k včasnému zajištění vhodných čar rozvinutí nebo postavení.

Na stupni pluk se pohyblivé odřady zatarasovací neorganizují, ale mechanické prostředky k zaminování je vhodné začlenit do plukovních dělostřeleckých protitankových záloh. S ohledem na přechod pohraničních hor jeví se účelné na stupni divize a armády vytvářet i dva pohyblivé odřady zatarasovací v síle ženijní rota až prapor s třemi pokládkami u každého odřadu. Odpovídá to praktickým možnostem odřadu v průběhu jednoho dne a dalšího doplnění.

Zvláštností může být i ta skutečnost, že ve všech případech se nepodaří organizovat armádní pohyblivé odřady zatarasovací v plném rozsahu hned první den zahájení zatarasování. V tomto období bude tedy těžiště manévru zářasů spočívat na pohyblivých odřadech zatarasovacích vševojskových svazků uskutečňujících střetný boj. Vzhledem k této skutečnosti a vzhledem

k obtížnosti přechodu pohraničních hor jeví se nutné organizovat co nejdříve na stupni armáda vrtulníkový pohyblivý odřad zatarasovací. Jsem však toho názoru, že při současných možnostech vrtulníků, používaných v naší armádě, půjde především o zajištění přepravy min pomocí těchto prostředků pro pohyblivé odřady zatarasovací působící bezprostředně za prvním sledem útočné sestavy (uskupení). I když otázky součinnosti v tomto případě jsou velmi složité, jeví se ten způsob jako možné vhodné řešení pro zabezpečení činnosti aktivního ženijního prvku bojové sestavy při střetném boji. Ukazuje se dále možnost řešit tímto způsobem přepravu i ostatních prvků (nebo jejich nejdůležitějších částí) ženijních skupin nebo záloh.

Při této činnosti nabývá na významu i ničení a manévr zatarasovací v týlu nepřítel s cílem zpomalit a brzdit přesuny bližších záloh nepřítel k čáře střetnutí. Šlo by sice o akce menšího rozsahu, ale při správné volbě vhodného místa ničení či zatarasování, je i tento prostředek při střetném boji účinný.

Z hlediska ženijního vojska bude nutné plánovat, organizovat a provést manévr přepravními prostředky na stupni divize i armáda. Půjde prakticky o včasné vysunutí těchto prostředků, aby byly včas k dispozici pro zabezpečení přechodu řek. Důležitý je dohovor s orgány silničního vojska náčelníka týlu armády v otázce zajištění přechodu přes vodní toky na vlastním území pro pohyb druhých sledů, záloh a týlu armády s ohledem na včasné odebrání armádních přepravních prostředků z tohoto prostoru.

Podle situace je také nutné pokračovat částí sil i v zatarasování a přípravě ničení na pravděpodobných směrech útoku nepřítel, pokud nejsou totožné se směry vlastní aktivní činnosti.

Při situaci, kdy vojska nastupují do střetného boje přímo z prostorů (do kterých byly útvary vyvedeny před napadením prostředky zbraní hromadného ničení), půjde především o to, aby ženijní jednotky a útvary byly včas vyrozuměny o nových úkolech. Hlavní úsilí ženijních náčelníků bude spočívat v organizaci silných odřadů k zabezpečení pohybu, vybavených i pro zamínování a pohyblivých odřadů zatarasovacích. I v tomto případě musí být tyto odřady začleněny do čela přesunujících se útvarů divize.

Velký význam při této variantě má zabezpečení vyvedení vojsk z podúderu atomových zbraní nepřítel, obzvláště úprava cest. Vzhledem k možnosti rozptýlení vojsk až na stupeň rota, je nutné připravovat cesty s důrazem na prapor a pluk. To ovšem znamená podstatné zvětšení objemu těchto prací, což vojska v tomto období nejsou zatím schopna splnit. Je proto nutno v daleko větší míře připravovat tyto cesty předem — v míru. Dnes nestačí jenom dokonale zpracované a vyhodnocené výsledky průzkumu cest pro vyvedení vojsk, nýbrž bude nutno především provést zvýšení únosnosti silničních objektů na plánovaných cestách a připravení objízďek snadno zranitelných (zatarasitelných) míst. Při samé volbě cest je samozřejmě nutné brát v úvahu i jejich ochranné vlastnosti z hlediska maskování a ochrany proti zbraním hromadného ničení.

V této variantě může dojít i k tomu, že posilové ženijní útvary předurčené pro svazky prvního sledu nestačí provést svůj přesun a začlenění do bojové sestavy divize. Mám za to, že v tomto případě je správné vytvořit z těchto útvarů armádní pohyblivé odřady zatarasovací, které by postupovaly za „svými“ svazky a podle vývinu situace by těmto divizím byly přiděleny (v průběhu vedení střetného boje při upevňování dobytých čar, při přechodu do obrany atp.).

Ostatní opatření jsou obdobná jako při variantě střetného boje prováděné vojsky ze zaujaté obrany. Určitou výhodou pro vojska je to, že na vlastním území bude minimální rozsah zatarasování a ničení. Tato skutečnost nás však nutí na druhé straně k takovým opatřením, která umožní obranu státního území proti hlavním silám útočníka. To prakticky znamená, že i při současném zabezpečování střetného boje, musíme organizovat přípravu obrany na prvním a druhém pásmu obrany. Podle situace můžeme tuto obranu zesilovat dalšími obrannými pásmy v průběhu operace. Podle toho se také uskutečňuje manévr ženijní techniky pro zemní práce. Je třeba zdůraznit, že předvídací a včasné provedení ženijní opatření zabrání případnému chaotickému zaujímání obrany a že vytvoří i podmínky pro další rozhodná opatření armády.

Ženijní zabezpečení střetného boje vyžaduje od všech náčelníků a velitelů jednotek a útvarů velkou iniciativu, předvídavost a ráznost v jednání.

Těžiště činnosti ženijního vojska musí být v zajištění vysokého tempa a širokého manévru vojsk a v jejich zabezpečení manévrem zátarasy.

Snažil jsem se rozebrat některé, podle mého názoru nejhlavnější, otázky ženijního zabezpečení této složité bojové činnosti a uvést možné způsoby řešení.

Автор в своей короткой статье обсуждает некоторые самые важные вопросы инженерного обеспечения встречного боя. Он обратил внимание на обеспечение движения, маневр заграждениями, а также обеспечение перехода пограничных гор. Данные мероприятия он решает, имея в виду три возможных варианта встречного боя.

Některé názory na vyhodnocování účinků atomových zbraní

Podplukovník Josef Bláha

Příspěvek pojednává o způsobech vyhodnocování radioaktivních stop po pozemních výbuchích AŽ a poukazuje na rozpory v našich podmínkách při srovnání s údaji uveřejněnými ve světové literatuře.

Ve směrnicích ministra národní obrany pro operační přípravu generálů a důstojníků vyšších štábů na výcvikový rok 1960 je kladen důraz na opatření operačního zabezpečení. Všechny štáby mají zvládnout způsoby vyhodnocování radiační situace, způsoby získávání a předávání zpráv o radiační situaci na všech velitelských stupních a využívání těchto zpráv pro řízení bojové činnosti vojsk a překonávání terénu zamořeného silnou radioaktivitou způsobenou pozemními výbuchy atomových a vodíkových zbraní. V tomto směru však nemáme k dispozici dostatek jednotných teoretických podkladů.

V otázkách činnosti vojsk při průchozech radioaktivní stopou a při odstraňování následků napadení při pozemních výbuchích atomových a vodíkových zbraní vyskytují se v naší armádě i ve štábech Civilní obrany dosud různé názory. Tato rozdílnost názorů pramení především z toho, že dosud nemáme dostatečné podklady o skutečných důsledcích a stupni radioaktivního zamoření. Pro řešení těchto otázek se bere za podklad článek plukovníka Ondrůje a majora Počty uveřejněný ve Vojenské mysli č. 4/1958 a nomogram k určení úrovně radiace vydaný velitelstvím chemického vojska. Ovšem uvedený článek a nomogram plně nevyčerpávají dané otázky a údaje v nich uvedené nejsou často shodné s údaji uveřejňovanými ve světovém odborném tisku. Je nutno připustit určité výkyvy v hodnotách radioaktivního zamoření, které je ovlivňováno nejrozdílnějšími velmi proměnnými vlivy, jež nelze nikdy s dostatečnou přesností vyhodnotit. Přesto se domnívám, že údaje o úrovních radiace uveřejněné v uvedených pramenech jsou příliš vysoké a neodpovídají skutečnosti.

Tak v uvedeném článku podplukovníka Ondrůje a kapitána Počty se počítá s tím, že v okamžiku příchodu čela stopy do příslušného místa dosahuje úroveň radiace maximální výše. V textu je uvedeno: „Například při výbuchu atomové pumy s TNT ekvivalentem 20 KT ve vzdálenosti 30 km od místa výbuchu bude v ose stopy úroveň radiace 70 r/hod. a stopa dosáhne tohoto bodu za 64 minut od okamžiku výbuchu. (Tyto údaje se vztahují k rychlosti větru 30 km/hod.)“ Rovněž v nejnovějším pří-

spěvku plukovníka Ondrůje a podplukovníka Votavy se vychází z obdobných předpokladů. Autoři uvádějí: „Ve vzdálenosti 15–20 km od místa pozemního výbuchu atomového náboje s TNT ekvivalentem 20 KT při střední rychlosti větru 30 km/hod. úroveň radiace v ose stopy dosahuje 650 až 200 r/hod. za 30–40 minut od okamžiku výbuchu.“ Použijeme-li nomogram k určení radiace v ose stopy pozemního výbuchu atomové pumy, vydaného velitelstvím chemického vojska, pak zjistíme, že úroveň radiace v 15 km dosahuje 660 r/hod. a ve 20 km 250 r/hod. Zdálo by se tedy, že vše souhlasí a je v pořádku. Bohužel však z nomogramu není ještě patrné, ke které době se určená úroveň radiace vztahuje. A tak při jeho praktickém používání se vychází z toho, že jde o maximální úroveň radiace v daném bodě v okamžiku dojití čela radioaktivní stopy. Například v místě 30 km vzdáleném se při rychlosti větru 30 km/hod. dosáhne této úrovně za 1 hodinu a v 60 km za 2 hodiny po výbuchu.

Někteří uživatelé nomogramu počítají s tím, že uvedená úroveň bude v daném bodě dosažena za 1 hodinu po pozemním výbuchu atomové nálože. Tento závěr by snad platil v bližších vzdálenostech od epicentra, avšak neodpovídá např. pro místo vzdálené 60 km, kam čelo stopy dojde asi za 2 hodiny.

Při prvním i druhém způsobu nevycházíme podle mého názoru ze správných závěrů a proto docházíme k nepřesnému hodnocení situace a vyvozujeme ne zcela správné závěry pro praktické řízení vojsk. Tento příklad se vyskytl na našem ústavě

při armádním velitelско-štábním operačním cvičení, kdy došlo k nejasnostem vyplývajícím zejména z článku uveřejněného ve Vojenské myslí č. 4/1958. Někteří důstojníci poukazují např. na údaje uveřejněné v Technickém zpravodaji VCHS č. 3/1958 v článku „Účinná likvidace následků po výbuchu atomové pumy“. K článku není bohužel zaujato stanovisko redakce a tak je s ním počítáno jako s praktickou pomůckou pro řešení obdobných případů. Tento překlad amerického článku pojednává o likvidaci následků při pozemním výbuchu 20 KT atomové nálože a jsou v něm tyto údaje o úrovni radiace jednu hodinu po výbuchu:

— na vzdálenost 1 míle (1609,3 m)	300 r/hod.,
— na vzdálenost 1,5 míle	100 r/hod.,
— na vzdálenost 2 mil	20 r/hod.,
— na vzdálenost 2,4 míle	10 r/hod.

Srovnáme-li tyto údaje např. s grafem chemického vojska, pak na 1 míli u nás počítáme s úrovní radiace pro rychlost větru 20 km/hod. asi 60 000 r/hod., na 1,5 míle s úrovní radiace 34 000 r/hod., na 2 míle 20 000 r/hod. a na 3 míle 7000 r/hod. To jsou tedy obrovské rozdíly, které lze částečně vysvětlit neznámým údajem o rychlosti větru při americkém pokusu. Avšak přesto vedou k nejasnostem a proto se domnívám, že není účelné uveřejňovat bez vysvětlení redakce tak protichůdné údaje, které pak vedou k četným nejasnostem a rozporům při řešení důležitých otázek.

Pokusím se osvětlit, proč dochází k nejasnostem a vyvodit z toho závěry. K tomu použiji některých údajů uveřejněných v zahraniční literatuře, zejména sovětského překladu americké knihy „Meteorology and Atomic energy“ a jiných zahraničních časopisů.

Při pozemních výbuších asi polovina energie světelného záření se spotřebuje na roztavení povrchu země v nejbližším okolí místa výbuchu a dochází k aktivizaci ohromného množství zeminy. Desítky tun prachu jsou zanášeny do atomového mraku. Terén v místě výbuchu je silně zamořen štěpnými produkty a zejména radioaktivními izotopy vznikajícími zachycením neutronů v půdě. Asi během jedné vteřiny po výbuchu dosahuje svítící oblast maximálních rozměrů a atomový mrak tepelnými účinky vystupuje do výše a nabývá hříbovitého tvaru.

Vrchlík hříbu dosahuje nižších vrstev stratosféry a vystupuje do výšky 9000 až 12 000 m i výše během 5—15 minut po výbuchu. Na zamoření terénu bude tedy mít značný vliv rozměr atomového mraku, který během několika vteřin po výbuchu se zvětšuje až do vyrovnání tlaku s okolním prostředím. Při stoupání hříbovitý oblak nasává do sebe vzduch a proto rychle nabývá na objemu a zvětšuje se 200krát až 400krát. Rozměry i výška, kterou radioaktivní oblast dosahuje, závisí především na ráži nálože a dále pak na povětrnostních a jiných podmínkách. Tak např. v území naší zeměpisné šířky při pozemním výbuchu atomové pumy ráže 100 KT dosahuje výška oblaku v létě 12 km a v zimě 10 km a průměr mraku asi 11 km. V dalším jsou účinky atomového mraku především závislé na rychlosti větru, rozmístění radioaktivních částic, jejich rozměrech a váze, které ovlivňují rychlost dopadu. Přitom např. déšť nebo sněh zachycují a srážejí značné množství radioaktivních částic. *Úroveň radiace v blízkosti epicentra je především závislá na rozměrech a váze částic, neboť největší a největší částice po skončení vzestupu mraku začínají ihned padat na zem. Ve vzdálenějších oblastech pak jsou rozměry radioaktivní stopy závislé na řadě velmi proměnných a prakticky těžko zjistitelných činitelích. Především je nutno přesně znát sílu a směr větru v různých výškách. Dále je nutno znát velikost částic v radioaktivním mraku a podle zvláštních grafů vyhodnocovat dobu jejich pádu z příslušné výšky na povrch země a přitom vzít v úvahu vliv difuze. Je třeba počítat s tím, že se meteorologické podmínky (zejména vítr) téměř stále mění a tak je velmi složité předem určit přesný průběh radioaktivní stopy a úroveň radiace i při použití elektronických počítačích strojů a nejpřesnějších znalostech povětrnostních podmínek.*

Všeobecně však možno říci, že délka vypadávání radioaktivních částic je nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje úroveň radiace v daném bodě. Při velmi silném větru radioaktivní opad v blízkosti epicentra má krátké trvání a při slabém větru probíhá po dobu několika hodin, při čemž přirozeně bude dosaženo vyšších úrovní radiace. Při tom rozhodující vliv na úroveň radiace a zamořenou plochu má ráže atomové nálože. Lze vycházet z předpokladů, že z každé KT atomové nálože vzniknou radioaktivní produkty o aktivitě záření 300 megacurie měřené za jednu hodinu po výbuchu. Jeden megacurie štěpných produktů při rovnoměrném usazení na

1 čtvereční míli rovného a hladkého povrchu tělesa způsobuje úroveň radiace 4 r/hod. gama záření. Při přihlédnutí k nerovnostem terénu možno tuto úroveň snížit na 0,7, tedy na 2,8 r/hod. Nutno zdůraznit, že radioaktivní opad probíhá dlouhodobě až do 18 hodin v závislosti na tritiovém ekvivalentu, vzdálenosti od epicentra a dalších výše uvedených podmínek. Úroveň radiace s časem přirozeně klesá následkem přirozeného rozpadu. Při výpočtu poklesu úrovně radiace se vychází zpravidla z úrovně radiace zjištěné jednu hodinu po výbuchu; ta se v průměru snižuje za 7 hodin 10krát a za 48 hodin 100krát.

Z uvedených skutečností vyplývá, že nelze ani v mírových podmínkách přesně určit úroveň radiace v radioaktivní stopě při pozemních výbuších atomových náloží. Je možno jenom povšechně určit hlavní oblasti, kde bude pravděpodobně docházet k zamoření terénu. V polních podmínkách při použití atomových zbraní nepřitelem bude situace ještě složitější. Nebudou nám známy přesné údaje o výšce výbuchu, ráži nálože, druhu nálože a často ani přesné údaje o epicentru. Také zprávy o povětrnostních podmínkách budou často zastaralé nebo jen částečně platné. Přesto je však nutno vždy každý — zejména pozemní výbuch ihned vyhodnotit aspoň všeobecně a vyvodit závěry pro další činnost vojsk a obyvatelstva. Podle praktických zkušeností z USA v mírových podmínkách při plném využití speciální sítě stanic určených k průzkumu vrchních vrstev atmosféry a při použití elektronických počítačích strojů lze určit radioaktivní stopu s přesností 50 %.

Výše uvedené skutečnosti a nedostatky praktických poznatků jsou tedy jednou z hlavních příčin, proč u nás dochází k různému řešení a posuzování otázek radioaktivního zamoření terénu. Přesto se však domnívám, že je možno najít společná kritéria a těch důsledně používat. Naše dosavadní stanovisko, že úroveň radiace dosahuje maximální hodnoty v okamžiku příchodu čela radioaktivního mraku, je podle mého názoru nesprávné.

Zprávy amerického tisku uveřejněné v recenzi plukovníka F. Andrejeva v časopise „Vojennyj zarubežnik“ uvádějí praktické výsledky pokusu provedeného na Biki v roce 1954. Při pozemním výbuchu vodíkové asi 10 megatonové pumy radioaktivní stopa zamořila terén do hloubky 350 km ve směru větru a šířka stopy dosáhla až 65 km. Pokušem bylo zjištěno, že radioaktivní prach vypadává na zemský povrch dlouhodobě, přičemž hlavní část spadla během prvních 36 hodin po výbuchu. Opad radioaktivních částic v místě vzdáleném od epicentra 160 km ve směru větru začal za 4—6 hodin po výbuchu a probíhal celých 36 hodin. Úroveň radiace po dobu opadu se zvyšovala a dávka záření během 36 hodin dosáhla 2150 r. Opad radioaktivních částic pokračoval dále a na konci týdne se dávka záření zvýšila o dalších 1310 r a do konce měsíce se zvýšila ještě o 950 r.

Američané tedy počítají na podkladě praktických poznatků s dlouhodobým opadem radioaktivních částic, jak o tom svědčí jimi uveřejněná tabulka o době opadu radioaktivních částic podle velikosti v tab. 1

Tyto své závěry opírají o výsledky praktických pokusů a současně zveřejňují i poznatky z dalšího pozemního výbuchu vodíkové pumy ráže několika megaton při

Tabulka 1

Průměr částic v mikronech	Doba opadu v hodinách	% vyjádření radioaktivního zamoření připadající na částice daného rozměru
340	do 0,75	3,3 %
340—250	0,75—1,4	12,6 %
250—150	1,4—3,9	14,5 %
150—75	3,9—16	18,1 %
menší než 75	delší než 16	asi 50 %

rychlosti větru 24 km/hod. Tak v místě vzdáleném od epicentra výbuchu 50 km byla zjištěna úroveň radiace 1 hodinu po výbuchu 30 r/hod., za 6 hodin se zvýšila na 800 r/hod. a celková dávka záření dosahovala přes 3000 r, 18 hodin po výbuchu úroveň radiace již poklesla na 200 r/hod. a dávka záření činila téměř 5000 r. V daném místě tedy probíhal mohutný opad radioaktivních částic nejméně 6 hodin. V okamžiku jeho zahájení byla úroveň radiace téměř 30krát menší než maximální. V místě vzdáleném 150 km od epicentra úroveň radiace 1 hodinu po výbuchu byla rovna nule, za 6 hodin stoupla na 10 r/hod. a za 18 hodin na 50 r/hod. Podle u nás platných údajů by však měla dosáhnout maximální výše v době příchodu čela mraku, tedy asi za 6 hodin 15 minut. Ve skutečnosti dávka záření za 6 hodin dosáhla 30 r a za 18 hodin téměř 1800 r.

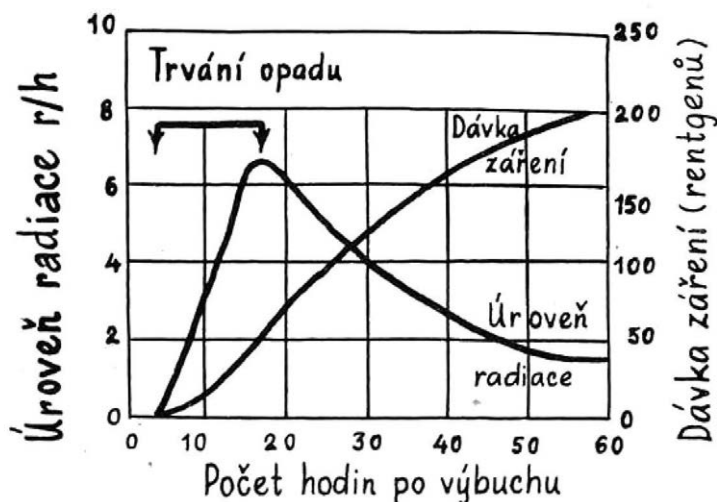
K obdobnému závěru dochází i plukovník Genaud ve francouzském časopise „Revue du corps de santé militaire“ čís. 2/1959. Autor shodně tvrdí, že doba opadu radioaktivních částic je odvislá na vzdálenosti od epicentra, době trvání pádu jednotlivých částic radioaktivního mraku a na střední rychlosti větru. Na počátku opadu je úroveň radiace velmi nízká, pak stoupá a po několika hodinách je opad prakticky ukončen. Od jeho ukončení se úroveň radiace v důsledku radioaktivního rozpadu snižuje. Dávka záření je z počátku rovna nule, pak se prudce zvyšuje a později pomaleji, avšak

trvale stoupá. Vzájemný vztah úrovně radiace a dávky záření je uveden na obr. 1.

Z obrázku 1 tedy jednoznačně vyplývá, že úroveň radiace prudce stoupá po dobu trvání opadu radioaktivních částic, tedy během asi 12 hodin, a pak se s časem snižuje.

Západní autoři mají odlišnou metodu pro provádění výpočtu úrovně radiace a dávek záření po pozemních výbuších jaderných zbraní. Vycházejí z předpokladu, že celkové množství radioaktivních částic vznikajících při atomovém výbuchu je přímo závislé především na tritologem ekvivalentu. Nálože různé ráže se tedy podle nich rozlišují nikoli kvalitou, ale kvantitou částic. Čím větší ráže nálože, tím větší plocha bude zamořena vyšší úrovní radiace. Pro provádění veškerých propočtů a přepočtů na jiné ráže a rychlosti větru vycházejí z tak zvané fiktivní úrovně radiace. Fiktivní úroveň radiace vyjadřuje úroveň radiace 1 hodinu po výbuchu jaderné nálože v celé stopě. Vycházejí z předpokladu, že během jedné hodiny by byl zakončen opad všech radioaktivních částic na celé ploše radioaktivní stopy. Fiktivní úroveň radiace je pouze pomocnou hodnotou, ze které pak vypočítávají nebo odečítají z grafů skutečnou úroveň radiace v závislosti na čase. Fiktivní úroveň radiace jim tedy slouží jako pomůcka pro provádění výpočtů skutečné úrovně radiace i dávek záření v kterémkoli bodě radioaktivní stopy. Přitom používají celkem jednoduchých a názorných pomůcek umožňujících poměrně rychlou práci. Své závěry

Příloha 1

opírají o výsledky četných výbuchů v Nevadě a v Tichém oceánu.

Základní údaje pro výpočty pro ráže od 100 KT do 10 megatun odvozuji z účinků pozemního výbuchu pumy o ráži 1 megatun a pro menší ráže z výbuchu 20 KT nálože. Při grafickém vyjadřování spojují místa se stejnou fiktivní úrovní radiace křivkou, která je zpravidla eliptického tvaru. Výchozí údaje pro rychlost větru 24 km/hod., sloužící jako podklad pro výpočty, jsou uvedeny v tabulce 2

stopy a konečně na stupnici 3 se vyčítá úroveň radiace na průměru zamořeného kruhu v prostoru epicentra atomového výbuchu.

Používaný graf je uveden v příloze 2.

Uvedený graf nám tedy umožňuje vyčíst veškeré hodnoty pro sestrojení fiktivní radioaktivní stopy pro rychlost větru 25 km/hod. Chceme-li sestrojiti stopu nebo určit její hodnoty pro jinou sílu větru, pak vyčtené hodnoty z grafu musíme násobit zlomkem, v jehož čitateli je skutečná

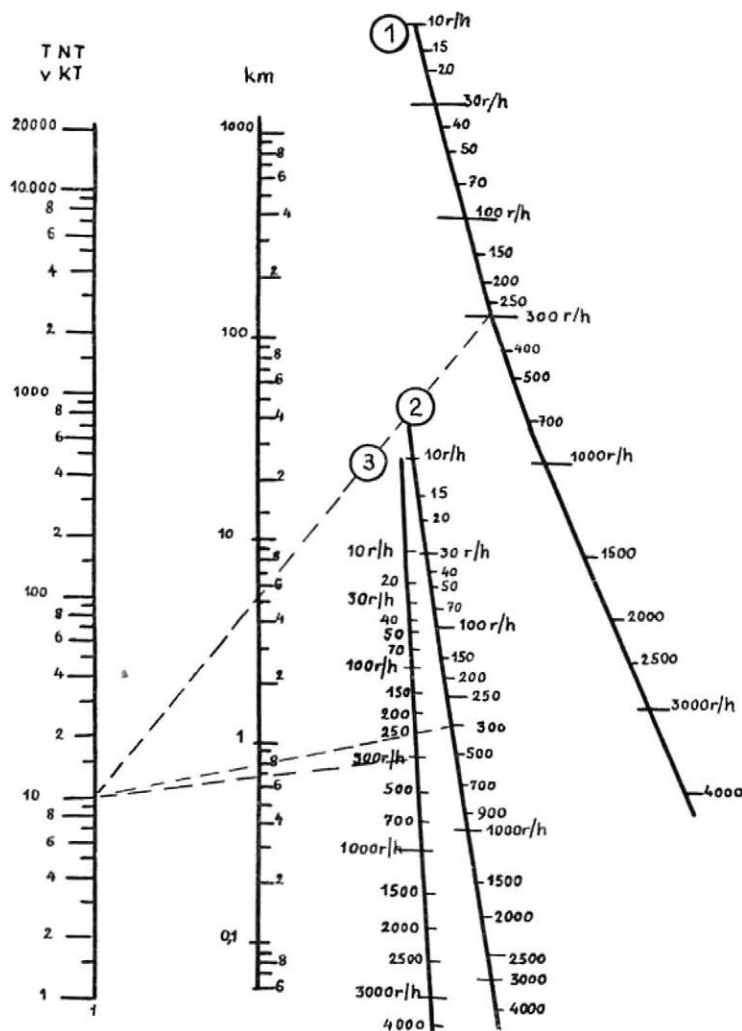
Tabulka 2

Údaje o úrovni fiktivní radiace při pozemním výbuchu

Tritolový ekvivalent	Fiktivní úroveň radiace r/hod.	Poloměr zamořeného kruhu v prostoru epicentra v km	Délka radioaktivní stopy ve směru větru v km	Šířka radioaktivní stopy v km	Poznámka
20 000 t	3000	0,16	1,6	0,48	
	1000	0,35	3,7	1,9	
	300	0,65	8,05	1,9	
	100	1,05	18,4	2,9	
	30	1,05	35,—	4,5	
	10	2,2	80,—	8,1	
1 000 000 t	3000	0,69	35,2	5,—	Podle amerických údajů
	1000	2,24	64,—	10,1	
	300	4,5	112,—	18,9	
	100	7,5	182,—	26,8	
	30	12,—	293,—	35,5	
	10	17,6	508,—	54,5	
10 000 t	3000	0,08	0,67	0,21	Podle francouzských údajů
	1000	0,19	2,01	0,44	
	300	0,33	4,8	0,79	
	100	0,58	9,6	1,2	
	30	0,86	21,1	2,1	
	10	2,2	43,3	3,8	

Údaje o fiktivní úrovni radiace lze vyčíst z grafu používaného podle článku plukovníka Genauda. Přitom na stupnici 1 se vyčítají hodnoty úrovně radiace podélné osy radioaktivní stopy, na stupnici 2 údaje o úrovni radiace na příčné ose radioaktivní

rychlost větru a ve jmenovateli 25. Tedy pro vítr 30 km/hod. musíme údaje násobit $\frac{30}{25}$. Fiktivní úrovně radiace pak převedeme na skutečné podle i u nás běžně používaných grafů poklesu zamoření s časem.

Na první stupnici grafu uvedeného v příloze 2 je udán tritový ekvivalent od 1 KT do 20 megaton (u nás musíme pro tento rozsah ráží použít dvou grafů). Na druhé stupnici vyčítáme údaje o délce a šířce radioaktivní stopy a o průměru maximálně zamořeného kruhu, za jehož střed je z praktických důvodů považováno epicentrum výbuchu. Tento kruh je zamořen

nejtěžšími částicemi spadlými ihned po výbuchu a je v něm nejvyšší úroveň radiace. Na dalších stupnicích se vyčítají úrovně radiace, jak již bylo shora uvedeno. Graf má tedy tu výhodu, že jej lze použít pro všechny ráže a lze na něm vyčíst i údaje o šířce stopy a průměru maximálně zamořeného kruhu. Tyto dvě hodnoty z našich pomůcek vyčíst nelze. Jde hlavně o ma-

ximální úroveň radiace, kterou podle našich názorů musíme vypočítávat na základě složitějšího vzorce. Ve stopě vyjádřených plk. Ondrůjem proti francouzským pramenům dochází k podstatným rozdílům v úrovni radiace na návětrné straně od epicentra, kde naše hodnoty jsou podstatně nižší, jak to vyplývá z údajů o poloměru zamořeného okruhu. Domnívám se, že vzhledem k možnostem vyčíst všechny údaje o účincích výbuchu je výhodnější používat grafu uvedeného v příloze 2 tohoto článku.

Proč všechny tyto údaje uvádím ve svém příspěvku?

Proto, aby čtenáři mohli posoudit u nás používané způsoby a pomůcky se způsoby používanými v zahraničí a abychom po diskusi přišli společně k nejvýhodnějšímu řešení.

Pro názornost a pro porovnání vyjádřím graficky radioaktivní stopy podle pomůcek platných u nás a podle údajů západního vojenského tisku a provedu jejich vyhodnocení. Přitom údaje na naší stopě jsou podle článku plk. Ondrůje skutečné a dané úrovně radiace je dosahováno v okamžiku příchodu čela radioaktivního mraku.

Předpoklad pro sestrojení grafu: Pozemní výbuch atomové nálože o ekvivalentu 10 KT, síla středního větru 25 km/hod. Úrovně radiace na grafu podle francouzských údajů jsou pouze fiktivní a vycházejí, jak již bylo řečeno, z předpokladu, že by veškeré radioaktivní částice dopadly na zem během 1 hodiny po výbuchu. Podrobněji jsou tyto údaje rozvedeny v příloze 3.

Jaké praktické závěry možno provést z uvedených údajů?

Nejprve si všimneme radioaktivní stopy v oblasti vzdálenější než je rychlost větru za 1 hodinu, tedy větší než 25 km. Tak v místě vzdáleném 30 km od epicentra je podle našich údajů úroveň radiace 72 minut po výbuchu 23 r/hod. Podle francouzských pramenů pak dosahuje téměř stejné hodnoty fiktivní úroveň radiace 25 r/hod. Avšak tuto hodnotu musíme převést a snížit o přirozený pokles radioaktivity, takže skutečná úroveň radiace dosahuje 20 r/hod. Obdobně ve vzdálenosti 45 km je podle nás 108 minut po výbuchu úroveň radiace 6 r/hod. a fiktivní úroveň radiace 10 r/hod.; po převedení pak skutečná úroveň radiace

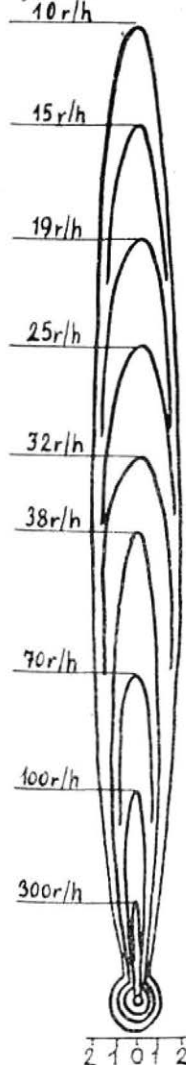
činí 5 r/hod. Tyto hodnoty tedy odpovídají a vcelku souhlasí. K částečným rozporům dochází při srovnání s americkými údaji, podle nichž při výbuchu 20 KT pumy (příloha 1) je ve vzdálenosti 35 km od epicentra fiktivní úroveň radiace 30 r/hod., tedy skutečná v době příchodu mraku (za 88 minut) bude 18 r/hod. My však počítáme s hodnotou téměř dvojnásobnou 33 r/hod. Ve vzdálenosti 80 km je fiktivní úroveň 10 r/hod. a skutečná 2,3 r/hod. a podle našich údajů 1,2 r/hod. *Jak američtí autoři tvrdí, jsou jimi zveřejněné údaje přibližné a nelze je považovat za absolutně přesné.* Zvláště pak proto, že při změně některého z faktorů (výšky výbuchu, druhu zeminy, meteorologických podmínek, druhu jaderné nálože apod.) se mění. Proto lze říci, že ve vzdálenější oblasti je možno vycházet i z údajů u nás používaných. Je nutno zdůraznit, že pro rychlé přepočty četných dalších a pro práci štábů nezbytných údajů o radioaktivní stopě by bylo rovněž účelné používat fiktivních úrovní radiace.

K velkým nesouhlasům v úrovních radiace dochází v blízkých oblastech k epicentru. Tak např. při střední rychlosti větru 25 km/hod. při pozemním výbuchu 10 KT nálože fiktivní úroveň radiace 10 km od epicentra je udávána 100 r/hod.; skutečná úroveň radiace je tedy 280 r/hod. Podle našich tabulek je však 680 r/hod. Ve vzdálenosti 22 km od epicentra je fiktivní úroveň radiace 30 r/hod.; skutečně dosažená 38 r/hod. Podle našeho grafu je však úroveň radiace 60 r/hod., tedy více než dvojnásobná. Obdobně u 20 KT pumy při pozemním výbuchu a rychlosti větru 24 km/hod. je udávána fiktivní úroveň radiace 300 r ve vzdálenosti 8,5 km od epicentra; po převedení je tedy skutečná úroveň radiace podle amerických údajů 1000 r/hod., avšak podle našich tabulek 2300 r/hod. Ve vzdálenosti 18,4 km je fiktivní úroveň radiace 100 r/hod., skutečná 140 r/hod. a podle u nás používaných údajů je 260 r/hod.

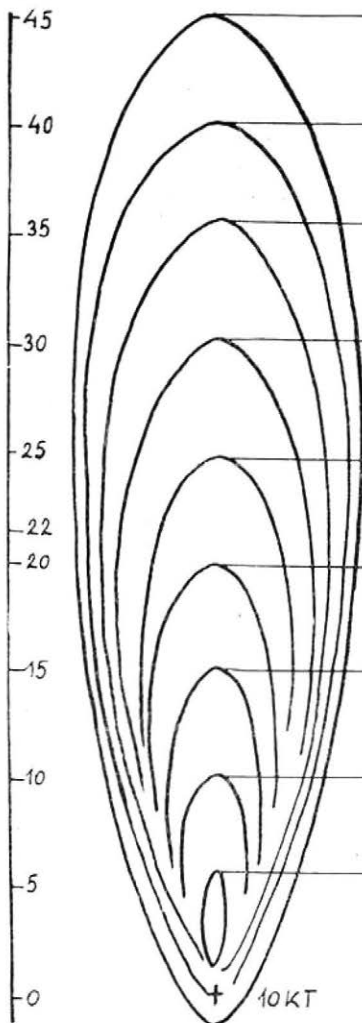
Přirozeně tyto podstatné rozdíly v blízké oblasti k epicentru rozhodujícím způsobem ovlivňují opatření, která je nutno provést po nepřátelských pozemních atomových úderech. Nelze je účinně řešit bez dostatečných podkladů. Proto se domnívám, že bude nutné v další diskusi osvětlit tyto nejjasnosti a tak nám pomoci k hlubokému zvládnutí otázek rychlého vyhodnocování radioaktivních stop. Na podkladě těchto znalostí pak budeme moci cílevědomě plánovat činnost a řídit ji tak, aby naše vojenská byla vždy s to splnit daný bojový úkol.

Fiktivní úroveň
rad. 1 hod po
výbuchu
10 r/h

Vzdálenost
od epicentra
v km

a) podle francouzských
pramenů

b) podle našich
pramenů

Úroveň rad. r/hod	Dosažena po výbuchu v min.
6 r/h	108'
10 r/h	96'
15 r/h	84'
23 r/h	72'
45 r/h	60'
80 r/h	48'
220 r/h	36'
680 r/h	24'
4100 r/h	12'

Včasné splnění úkolů vojsky bude podstatně ztěžováno radioaktivním zamořením terénu. Je proto žádoucí důkladněji tyto otázky osvětlit a zabezpečit proniknutí zá-

sad k celému našemu velitelskému sboru. Zatím v tomto směru dosud u nás uveřejněné články a publikace podle zkušeností nestačí.

Jako podklad do diskuse jsem využil i cizích pramenů, na které se někteří příslušníci naší armády odvolávají. Přitom je nutno připustit, že by bylo účelné zavést i některé v článku uveřejněné pomůcky (graf uvedený v příloze 2 pro rychlý výpočet radioaktivní stopy).

Nutno zdůraznit, že otázka úrovně radiace a doba, kdy bude dosaženo její maximální výše, není jasně vyjádřena ani v cizí literatuře. Tam se podle mého názoru nesprávně počítá, že maximální úroveň radiace bude dosaženo v okamžiku příchodu čela atomového mraku. To je v rozporu s poznatkami o dlouhodobém opadu radioaktivních částic. Proto se domnívám, že maximální úroveň radiace bude dosaženo značně později, než je uvedeno v používaných pomůckách. Tato otázka musí být vyřešena v další diskusi, ke které má být tento článek podkladem.

Studijní prameny:

Pěch-VIII-3,
Meteorology and atomic energy,
Vojenská mysl 4/1958,
Sborník chemického vojska 1/1958,
Technický zpravodaj VCHS 3/1958,
Vojennyj zarubežnik,
Revue du corps de santé militaire 2/1959.

* * *

Redakce uvádí k článku pplk. Bláhy zároveň i názory příslušníků MNO-velitelství chemického vojska, kteří se k problematice článku vyjadřují následovně:

Zásadní otázky diskutované autorem článku jsou tyto:

1. Stanovení úrovně radiace v ose stopy radioaktivního mraku po pozemních výbuších pomocí nomogramu používaného a vydaného MNO-VCHV není jednoznačné a hodnoty se značně liší od údajů uveřejněných ve světovém odborném tisku.

2. Naše dosavadní stanovisko, že úroveň radiace dosahuje maximální hodnoty v okamžiku příchodu čela radioaktivního mraku (do daného bodu na ose stopy) je podle názoru autora nesprávné.

3. Autor doporučuje používat ke stanovení parametrů radioaktivního zamoření ve stopě nomogramu uvedeného v příloze 2 a převzatého z francouzské literatury.

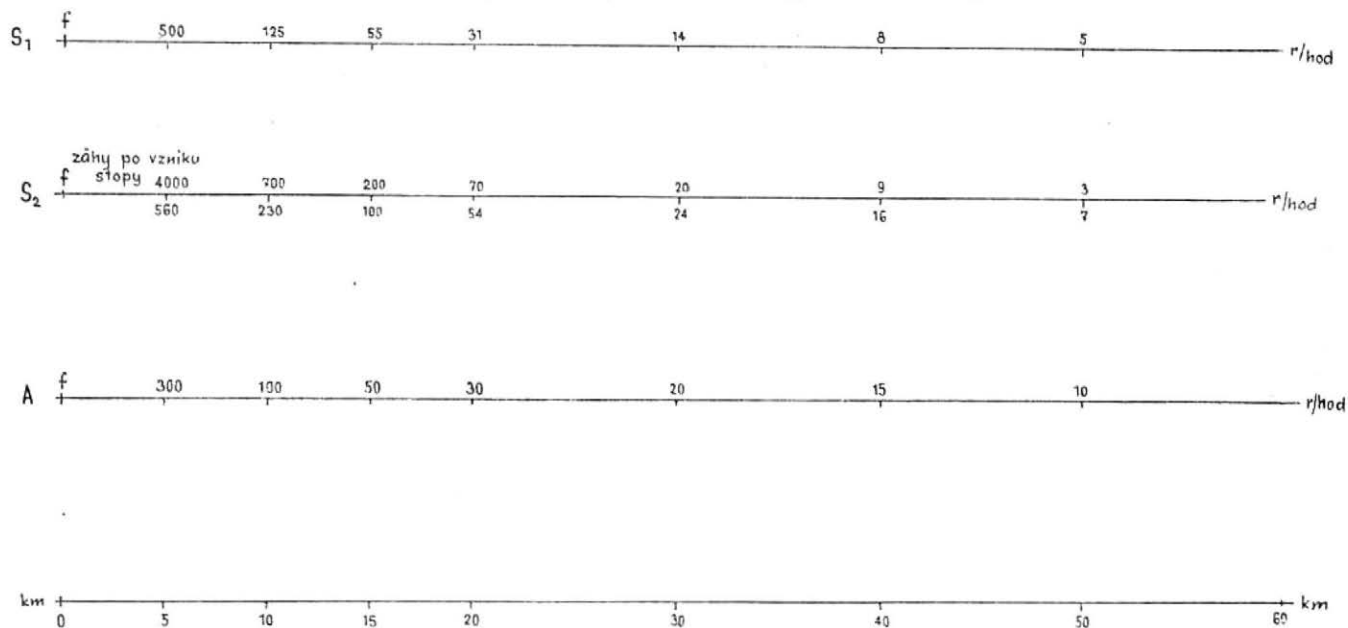
4. K ilustraci rozporů mezi materiály u nás používanými a uveřejněnými v západním tisku předkládá autor přílohu 3.

Některé všeobecné připomínky:

1. Autor se opírá při srovnávání údajů o radioaktivním zamoření po pozemních výbuších používaných u nás a na Západě prakticky o jeden pramen, i když jich uvádí několik. Je jím kniha amerického autora Samuela Gloosstone „The Effects of Nuclear Weapons“ vydaná v r. 1957 komisí pro atomovou energii USA (str. 408 až 445). Všechny ostatní západní prameny se o údaje této knihy opírají a je proto zcela pochopitelné, že se vzájemně od sebe neliší.

2. Údaje používané a zveřejňované pracovníky MNO-VCHV se opírají o sovětské prameny, které byly získány. I když jsou nám známy rozpory mezi prameny americkými

Ráže 10 KT, střední rychlost větru $v_{stř} = 25$ km/hod.

S_1, S_2 — sovětské prameny

A — americké prameny

f — fiktivní úroveň radiace 1 hodiny po výbuchu

i sovětskými a tuto skutečnost konstatujeme, snažíme se vyhledávat u obou společně principy a zásady, ale používáme výhradně pramenů sovětských. Není nám známo, podle jaké metody jsou zpracovány údaje americké a sovětské a také není možno vysvětlit rozpory. Z toho důvodu sovětská literatura, když pojednává o této problematice, pouze konstatuje cizí údaje, ale s vlastními nesrovnává. Nebylo by podle našeho názoru také správně, abychom se hlouběji zabývali příčinou autorem uváděných nejasností a rozporů.

3. Nomogram používaný u nás k stanovení úrovně radiace v ose stopy je podle našeho názoru dostatečný k tomu, aby příslušní velitelé a náčelníci mohli činit předběžná rozhodnutí pro činnost vojsk. Úroveň radiace v daném místě osy stopy se vztahuje k době záhy po jejím vzniku. To znamená k době, kdy nad daným místem vypadnou radioaktivní částice z mraku. Tato doba se pohybuje od 15 minut do 1,5 hodiny od příchodu čela stopy, v závislosti na místních meteorologických podmínkách, které je předem velmi obtížné určit. Z toho důvodu uvažujeme pro naše propočty úroveň radiace v daném místě stanovenou podle nomogramu k době příchodu čela stopy. Dopouštíme se tím vědomě určité chyby, která spočívá v tom, že příslušná opatření plánujeme nebo provádíme o 15 minut až 1,5 hodiny dříve než by teoreticky bylo nutno. Tento způsob je všeobecně používán a jsme toho názoru, že jakékoli upřesňování by vedlo ke komplikacím.

Pokud jde o zaujetí stanoviska k příloze 2, platí všeobecné připomínky uvedené za 2.

Příloha 3 podle našeho názoru není dostatečně průkazná. Autor sice v textu podává vysvětlení, ale do přílohy 3 je nezpracoval. Tuto přílohu nutno upravit tak, aby údaje obou pramenů byly stanoveny k jedné době. Pak rozdíly v úrovni radiace mezi jednotlivými prameny nejsou tak značné. Předkládáme vlastní návrh této přílohy doplněný o údaje z jiného sovětského pramenu.

Z á v ě r:

Článek pplk. Bláhy je sice aktuální, ale nové problémy neřeší. Poukazuje na rozpory mezi údaji americkými a sovětskými, ke kterým je velmi nesnadné zaujímat stanovisko. Autor sice píše, že se pokusí osvětlit, proč dochází k nejasnostem a vyvodit z toho závěry, vybírá z cizí literatury některé údaje, které jsou zajímavé, ale žádné objasnění do problematiky nevňuje. Článek je autorem charakterizován jako diskusní. Jsme toho názoru, že zásadní otázka diskuse v této problematice, jak je nepřímě postavena autorem, by pak byla, zda používat pramenů sovětských či amerických. Souhlasíme s autorem, že některé otázky by bylo třeba hlouběji rozpracovat a ujednotit. To má za úkol konference MNO-VCHV, která proběhne v srpnu podle RMNO.

В статье говорится о способах оценки радиоактивных следов вслед за атомными взрывами атомного оружия и показывается на противоречия в наших условиях по сравнению с данными, опубликованными в мировой литературе.

Organizace spojení při střetném sražení

Major Miloslav P e c h

Článek nadhazuje zásadní otázky organizace spojení ve střetném sražení, činnost veličích i spojovacích funkcí; nastiňuje použití jednotlivých druhů pojtek přičemž zdůrazňuje otázku pomocných spojovacích uzlů a organizační práci štábů.

Základem správného pochopení organizace spojení při střetném sražení je dokonalé ujasnění přesných podmínek, za kterých bude organizováno spojení ve střetném sražení i boji. Předně je nutno vzít v úvahu, že místa velení útvarů a svazků jdoucích do střetného sražení nebo boje jsou v sestavě přesunujících se vojsk. Výjimku tvoří v této situaci pouze velitelské stanoviště a týlové velitelské stanoviště (VS a TVS) polní armády, které by zpravidla bylo na místě, zatím co velitel armády by byl na pohyblivém pomocném velitelském stanovišti (PVS) armády.

Velitel armády vyjížděl by v této situaci proto, aby byl blíže k vojskům jedoucím do sražení a mohl bezprostředně působit na průběh bojové činnosti.

Velitel divize by byl zpravidla během přesunu v čele kolony přemísťujícího se VS divize a od okamžiku navázání dotyku s nepřítelem vyjíždí dopředu se skupinou důstojníků a nutnými pojtkami. Vytváří PVS na výhodném místě, odkud může nejen pozorovat činnost vojsk, ale i jejich činnost maximálně ovlivnit. Štáb divize se v této době připravuje k možnému rozvinutí VS na místě. Velitelé pluků vyjíždějí a zaujmají svá PVS. TVS, která byla na přesunu, se na místě rozvíjí nebo dojíždějí na stanovené vzdálenosti za VS.

Předsunuté odřady (PO) se snaží proniknout do sestavy protivníka všemi možnými mezerami v jeho bojové sestavě. Stejně tak i postupují průzkumné jednotky, hlídky a skupiny. Často bude do bojové sestavy protivníka shazován vzdušný výsadek a maximální úsilí bude zaměřeno na spojení pozemních jednotek se shozeným výsadekem.

Spojovací náčelníci musí v této době za základě hlášení upřesnit jednotlivá místa velení podřízených štábů, dát do pohotovosti vlastní linkový spojení uzel a směrové jednotky. Celý systém spojení v této době závisí na rádiovém spojení a pohyblivých pojtkách, popřípadě i směrovém spojení.

Za druhé je nutno si řádně ujasnit druh pojtky, které hraje ve střetném sražení i boji tu nejdůležitější roli. Vzhledem k vysoké dynamice bojové činnosti vojsk je to především rádio, které je mnohdy jediným pojtkem. Do značné míry vzrůstá i význam pohyblivých pojtek a směrových stanic. Téměř minimální je použití linkových prostředků.

Ve vlastní organizaci rádiového spojení, které je v podstatě organizováno podle platných zásad pro útočnou operaci a boj, je položen největší důraz na spojení s průzkumem, a to na všech stupních. Dále je položen důraz na spojení s PO a s taktickým výsadekem. Je zcela pochopitelné, že v celém rádiovém provozu je nutno s maximální důsledností provádět všechna platná opatření proti rádiovému průzkumu nepřítele. To znamená, že rádiové spojení nutno používat jednosměrně bez potvrzování přijatých zpráv a rozkazů. Většina rádiových sítí je pouze v pohotovosti, tzn., že jsou pouze na příjem. K vlastnímu předávání rozkazů, hlášení nebo zpráv nutno používat velmi omezeně rádiových signálů v souladu s velitelským kódem. Nekompromisním požadavkem ovšem zůstává, aby celý rádiový provoz byl přesně a důsledně usměrňován v duchu radiotechnické části plánu operačního maskování. Lze předpokládat, že do doby zahájení rozvíjení vlastních jednotek do praporek

proudů nebude protivník provádět intenzivní rádiové rušení. Je naopak pravděpodobné, že nebude rušit vůbec. Všechno úsilí v tomto období bojové činnosti vojsk se bude zaměřovat na provádění rádiového průzkumu. To považují za nejvážnější moment, nedat se lákat k uspokojení z celkem nerušeného provozu vlastních rádiových sítí a směrů. Naopak, tím intenzivněji nutno dělat opatření proti rádiovému rušení, které zákonitě musí nastoupit přibližně v okamžiku zahájení rozvíjení vlastních jednotek do praporních proudů. Činnost našich protirádiových prostředků bude analogická, to znamená, že do doby rozvíjení protivníka do praporních proudů, maximální úsilí je nutno zaměřit na průzkumnou a vyhodnocovací činnost. Budeme se o to snažit proto, abychom vlastním rušením předčasně neprozradili prostory rozmístění vlastních protiradiotechnických prostředků a řekl bych, vůbec jejich přítomnost v pásmu činnosti vojsk.

Z ostatních druhů technických pojítek nutno uvést to, že linkové spojení nemá praktické uplatnění ve střetném sražení i boji. Jedině v ojedinělých případech, vzhledem ke zvláštní situaci, možno linkové spojení organizovat. V každém případě nutno uvažovat, že jde o vedení v maximální délce do 5–6 km. Trochu jiná situace je u směrových pojítek. Zde rozhodně nutno vycházet z toho, že toto spojení se organizuje. Je sice pravda, že má některé časové zpoždění za momentální potřebou štábu. Toto zpoždění ovšem nepřesahuje časovou ztrátu 1 hodiny. Je to za předpokladu, že by se používal systém pomocných spojovacích uzlů i na stupni divize. Při použití klasických způsobů organizace směrového spojení po směrech je časová ztráta maximálně 3 hodiny. To prakticky znamená jejich použitelnost.

Vzhledem k této situaci vzniká nutnost využívat ve střetném sražení i boji maximálně neelektrická pojítka, to znamená, pohyblivá pojítka všech druhů, včetně vrtulníků s jejich maximálním vytížením. Po stránce organizační se jeví nejvýhodnější použití těchto prostředků k organizaci spojení po směrech.

Je ovšem zcela jasné, že tato neelektrická pojítka nemohou plně nahradit elektrická pojítka a to, když již ze žádného jiného důvodu, tak pro časové ztráty, které při jejich zasazení vznikají. Ovšem při vhod-

ném jejich doplnění jednostranně vysilnými rádiovými signály velitelského kódu tato neelektrická pojítka velmi účinně pomáhají uchránit vlastní vojska před radio-technickým průzkumem protivníka.

Vážnou otázkou ve střetném sražení i boji a hlavně v přípravě k této bojové činnosti vojsk budou organizátorské schopnosti spojovacích náčelníků všech stupňů, které především spočívají ve vyčleňování dostatečně velké zálohy pojítek. Tato záloha by měla dosahovat nejméně 30 % celkového počtu osob i prostředků spojovacích jednotek, i když to současná organizace spojovacích jednotek nedovoluje. Bez této velké zálohy není schopen zabezpečit spojovací náčelník armády a nižších štábů úkoly, které jsou na něho zákonitě kladeny bezprostředně po zahájení sražení. Z toho vyplývá závěr, že pro zabezpečení spojení ve střetném sražení i boji by spojovací náčelníci měli nasazovat přibližně dvě třetiny sil a prostředků svých spojovacích jednotek a útvarů.

Po ujasnění těchto skutečností, které zákonitě vtisknou základní charakter celé taktice organizace spojení ve střetném sražení i boji, je možné přistoupit k rozboru nejvýhodnější použitelnosti systémů organizace spojení. V této otázce, myslím, že nemůže již vznikat spor o to, že jediné systém pomocných spojovacích uzlů (PSU) může plně zabezpečit tento druh bojové činnosti. Je rozhodně nejvýhodnějším systémem, pomocí kterého jsou spojovací náčelníci schopni úspěšně plnit úkol, zabezpečit velení technickými spojovacími prostředky. Bylo by pouze třeba, aby systém pomocných spojovacích uzlů byl zaveden i na stupni divize. To ovšem nevyklučuje možnost v některých a rozhodně pouze v ojedinělých případech i v této situaci na stupni armáda-divize vybudovat spojení po samostatném směru.

V rádiovém spojení to vyžaduje v plnosti prosazovat neautonomní spojení a vcelku rádiové spojení organizovat podle skutečných potřeb. Rozhodně budeme muset ještě větší úsilí věnovat dalšímu zjednodušení a omezení rádiového spojení. Rádiové spojení nestavět jako samostatný druh spojení, ale jako pevnou součást celkového systému spojení pomocí PSU. V této přestavbě rádiového spojení nebyly by těžkosti ani tak v otázkách organizačních, jako v otázkách myšlení velitelského sboru, které tak nějak je již zaměřeno a plně upjato ke kla-

sickému chápání organizace rádiového spojení.

Významným přechodem k této nové struktuře spojení pomocí PSU je i zavedení jednotné výpravny na spojovací uzlu (SU) armády. Bude ovšem třeba tuto jednotnou výpravnu zříditi a prosazovat na stupni divize. To jsou prvky, které podstatně zlepšují situaci v rychlosti i kvalitě organizace spojení ve střetném sražení i boji.

Je nutné vidět to, že rozvíjení úplného linkového SU se zpravidla z časových důvodů nedá provádět. Bude to tedy jednotná výpravna, která podchytil všechny dálkové spoje a dispečerská zařízení, vzájemně skloubí jednotlivá oddělení štábu po stránce odesílání a přijímání zpráv v pracovní celek. Rozhodně bezdrátové dispečerské zařízení by tuto situaci ještě více zlepšilo ve smyslu časových možností.

Jednou z velmi vážných otázek, kterou je nutno řešit v průběhu střetného sražení i boje, je velmi častá změna podřízenosti, a to až již na stupni operačním nebo taktickým. Je nutno vycházet z toho, že změny podřízenosti jsou zákonitým a průvodním zjevem pro úspěšné vedení střetného sražení i boje, pro soustředování převahy sil i prostředků na jednotlivých směrech a velku jsou pochopitelně podmíněny velmi pružným velením. To jinými slovy znamená, mít velmi pružný spojovací systém. Je to prozatím jeden z nejdůležitějších organizačních problémů v taktice organizace spojení vůbec.

Jedním z předpokladů úspěšného řešení spojení při změně podřízenosti je zavedení spojení pomocí PSU i na stupni divize a široké odbourání autonomního rádiového spojení a intenzivní omezení počtu rádiových sítí na minimum. Je třeba vycházet i z toho, že to je hlavně rádiové spojení, které v této etapě bojové činnosti vojsk je bezesporu nejdůležitějším a v mnohých případech i na delší dobu jediným spojovacím prostředkem umožňujícím velení nově podřízenému svazku nebo útvaru.

Při změně podřízenosti divize jako celku se pochopitelně nemění její vlastní divizní síť a stejně je tomu i na stupni pluk. To znamená, že se těmto svazkům a útvarům nepřidělují žádné nové frekvence, volací znaky nebo síť — směry. Mění se ovšem, a to v plném rozsahu, spojení s nově nadřízeným štábem. Pro doručení nových druhů údajů musí především sloužit služební

rádiové spojení. Údaje těchto služebních sítí musí být proto rozpracovány vždy o dva stupně níže a musí bezpodmínečně i proniknout k spojovacímu náčelníkovi o tyto dva stupně níže. V těchto rádiových sítích je nutno navázat spojení s nově nadřízeným štábem, a to již s armádou nebo divizí. To ovšem je nutno provádět vždy s patřičným předstihem před změnou podřízenosti provedenou po linii velitelské. Nejdůležitější však je to, aby to bylo prováděno iniciativně, bez čekání na pokyny nadřízeného náčelníka, bez pasivního čekání na obdržení provozních údajů od něho.

Úspěchem této činnosti, která se zdá na první pohled velmi jednoduchá, je ujednání velitelského rádiového spojení. Z jakých důvodů je to nutné? Tak předně proto, že spojovací náčelník svazku nebo útvaru by přesně věděl, že proti nově nadřízenému štábu nebude zasazovat více rádiových prostředků než zasazoval doposud a naopak, nadřízený spojovací náčelník by věděl, že jeho nově podřízený spojovací náčelník se zasazením těchto prostředků počítá. V neposlední řadě to pomůže i vševojskovému štábu, že budou znát již předem předpokládané kanálové rádiové možnosti pro velení k nově podřízenému svazku nebo útvaru.

Daleko důležitější je to při organizování linkového a směrového spojení. Tato složitost vzniká proto, že pojítka, až již linková nebo směrová, určená pro spojení s podřízeným štábem, jsou soustředována vždy u spojovací jednotky nadřízeného štábu. Dále i to, že na stupni divize není organizováno spojení systémem pomocných spojovacích uzlů. Z toho vyplývá, že při změně podřízenosti nutno k divizi teprve vysílat směrovou stanicí, navazovat spojení, a to všechno ve velmi složitých bojových situacích. Obdobně je to i u linkového spojení.

Mnohdy ovšem vznikají situace, kdy je prakticky nemožné vyslat k nově podřízenému štábu vlastní spojovací prostředky. V těchto případech a rozhodně velmi častých, je nutno provést předání těchto prostředků z počtu jednoho svazku do druhého nebo zapůjčením a v neposlední řadě i náhradou ze zálohy.

Těmito opatřeními bych ovšem nechtěl snížit význam doručování nových provozních údajů k nově podřízenému štábu cestou styčných, směrových důstojníků nebo osobním stykem. Tento způsob se provádí rozhodně vždy, ale je nutno si uvědomit,

že předání nové provozní dokumentace musí se provádět se značným časovým předstihem. Tento časový předstih nám mohou zabezpečit pouze vhodná organizační opatření ve využívání technických pojtek.

Z toho všeho se jasně ukazuje, jak důležitou roli bude hrát ve střetném sražení i boji řídicí a organizátorská práce štábu. To znamená ta část naší činnosti, na jejíž upevnění a zvládnutí je kladen tak veliký důraz v celé řadě dokumentů strany i velení armády. Části celé této složité problematiky, řídicí a organizátorské práce je i otázka plánování včetně plánu spojení. Je třeba rovnou říci, že jednotná, účelná a hlavně jednoduchá dokumentace bude i ve střetném sražení i boji hrát vážnou úlohu. Bude nutno zajistit to, aby řada dokumentů z plánu spojení byla zpracovávána na delší dobu, než na dobu jedné operace, a aby byla zpracovávána s určitými časovými intervaly. Půjde hlavně o spojení rádiové, kdy hlavní sítě velení, týlové a hlásné budou zpracovávány na několik týdnů dopředu, a to vždy v řadě provozních variant.

Pro konkrétní úkoly potom ve střetném sražení i boji bude třeba vydávat pouze doplňkové rádiové sítě, směry, upřesnit ně-

Závěrem bych chtěl říci, že cílem tohoto článku nebylo vyčerpat celou problematiku organizace spojení střetného sražení i boje. Cílem ale bylo velmi krátce podtrhnout některé zvláštnosti a v jejich důsledku těžkosti v organizaci spojení a ukázat i na některé způsoby osvědčené v praxi pro jejich možné řešení v širším měřítku.

kteří složení rádiových sítí, ale ovšem vždy vycházejí z platného základního rádiového spojení. Analogicky je nutno to zavést i u přidělování frekvencí, volacích znaků, funkčních čísel, hesel a klíčů k tabulkám hesel. Z toho ovšem vyplývá, že spojovací dokumentace, kterou bude nutno zpracovat beprostředně k jednotlivým operacím, a v tom počtu i dílčí úkol pro střetné sražení i boj, se svým rozsahem velmi podstatně zmenší a velká část práce se rozloží rovnoměrně na celé období vedení bojové činnosti armády. Dalším ulehčením musí být to, aby většina dokumentace se zpracovávala na jednotlivě předtisknutých blanketech a aby v textové části se neopakovalo to, co je vyjádřeno v přílohách. V souladu s těmito zásadami je nutno přistupovat k vlastnímu zpracovávání nařízení pro spojení. V textové části nařízení pro spojení není místo pro opakování věcí, zakotvených v předpisech a trvale platných nařízeních. Dále v písemných hlášeních neuvádět to, co je nadřazenému náčelníku známo nebo co mu bylo doloženo osobně, a to, co je vyjádřeno v operačních hlášeních.

Tímto způsobem se podstatně vyšetří čas všem příslušníkům spojovacích oddělení a tento čas, tak velmi drahocenný v době organizování a řízení spojení při střetném sražení i boji, je možno věnovat osobnímu řízení a účinné pomoci podřízenému.

В статье рассматриваются основные вопросы об организации связи во встречном сражении, действия командующих (командиров) и должностных лиц по связи. Далее автор намечает применение отдельных видов средств связи, подчеркивая вопросы вспомогательных узлов связи и организацию работы штабов.

Některé problémy protivzdušné obrany při organizování armádního týlu

Kapitán Miloslav Zelníček

Autor článku vychází z taktiky vzdušných útočných prostředků nepřítele a řeší nejvýhodnější organizaci PVO armádního týlu (organizaci průzkumu vzdušného prostoru a vešdomování tylových útvarů, útvarů a zařízení). Rozebírá zásady organizování protiletadlové dělostřelečné obrany AZZ a organizování protiradiolokačního maskování objektů armádního týlu.

Průběh 2. světové války i bojů v Koreji ukázal, že cílem každé z bojujících stran je desorganizovat činnost týlu, narušit tak plynulost přísunu materiálu, munice, pohonných hmot atd. bojujícím vojskům, zložit tak odpor protivníka a zajistit si co nejrychlejší dosažení úspěchu v boji.

Proto některé objekty armádního týlu, zvláště armádní zásobovací základna (AZZ) a tylové velitelské stanoviště (TVS) budou častým cílem nepřátelských vzdušných útočných prostředků. K těmto útokům může být použito nejen bombardovacích letounů, ale i bombardovacích stíhačů a řízených střel.

Jaké mohou být způsoby útoků těchto vzdušných útočných prostředků nepřítele na objekty armádního týlu.

Lehké bombardovací letouny (B 57, B 66) budou napadat cíle převážně z vodorovného letu z výšky 1500–4500 m. Hlavními prostředky ničení mimo atomové pumy budou trhavé pumy o váze 250–500 kg; tyto budou často používat zapalovače s dlouhodobým zpožděním. Současně s trhavými pumami mohou být používány pumy zápalné a pumy plněné bojovými chemickými a radioaktivními látkami, které značně prodlouží dobu vyřazení objektu z provozu.

Atomové pumy mohou být shazovány z výšek 5000 i více m (podle ráže pumy), ale i z malé výšky systémem LABS (viz článek v časopisu Bojová příprava č. 5/1959).

V noci a při ztížených povětrnostních podmínkách ve dne budou bombardovací letouny k přesnému bombardování používat radiolokační zaměřovače.

Bombardovací stíhací letouny (F 84, F 86, F 100) mohou provádět zteče na objekty armádního týlu několika způsoby:

— Ze střemhlavého letu; — bombardovací stíhací letouny před přiletem do prostoru cíle zvyšují (sníží) výšku na 3000

až 3500 m, ve které při rychlosti letu 400–800 km/hod. přecházejí pod úhlem 55°–60° do střemhlavého letu a zamiřují na cíl. Pumy odhazují z výšky 1000 až 800 m, letecké rakety odpalují z výšky 1200–1000 m. Po vybrání letounů ve výšce 200–100 m nad zemí stoupají do výšky 3000–3500 m za účelem provedení další zteče, nebo od cíle odlétají v přízemní výšce.

— Z klouzavého letu; — tato zteč je zahajována buď z výšky 1500–1200 m, ve které bombardovací stíhací letouny pod úhlem 30° přecházejí do klouzavého letu; nebo z výšky 800–400 m pod úhlem 15°. Pumy v prvním případě jsou odhazovány z výšky 500–200 m, v druhém případě z výšky 150–50 m, letecké rakety (budou-li použity) jsou odpalovány ze vzdálenosti 1000–500 m od cíle.

— Z vodorovného letu; — při tomto způsobu zteče se letouny přiblíží k cíli v malé nebo přízemní výšce, pumy (napalmové a trhavé se zpožděním) odhazují z výšky 10–30 m.

Bombardovací stíhací letouny mohou být též použity jako nosiči atomových pum malé ráže. Shoz atomových pum provádějí ze stoupavého letu, po předchozím přiblížení k cíli v přízemní nebo malé výšce, systémem LABS.

Průzkumné letouny nepřítele (RF 84, RB 57) budou provádět intenzivní průzkum s cílem zjistit rozmístění tylových objektů armády, zvláště TVS armády a objektů AZZ. K průzkumu budou vybaveny nejmodernějšími prostředky (televize, panoramatické radiolokační apod.). Průzkum ve dne bude prováděn převážně ze středních výšek, v noci z výšek 1000–1500 m.

Vzhledem k poměrně velké ploše a delší stabilitě některých objektů armádního týlu, je nutno na tyto objekty počítat i s útoky

řízených střel. Vzhledem k umístění objektů armádního týlu 40–150 km (v obraně i více) od předního okraje můžeme předpokládat hlavně útoky řízených střel typu Corporal a Redstone. Řízená střela Corporal je vystřelována téměř kolmo vzhůru, po dosažení vrcholu (asi ve výšce 80 km) střela padá rychlostí přes 3000 km/hod. po balistické křivce na určený cíl. Vlastnosti řízené střely Redstone jsou obdobné jako u řízené střely Corporal, její rychlost, dolet a dolet je však daleko větší. Obě řízené střely jsou řízeny asi 1/3 dráhy letu. Přesnost zásahu je u nich poměrně malá, proto se zpravidla používají s atomovou náplní.

Proti objektům armádního týlu není vyloučeno i použití bezpilotních prostředků vzdušného napadení TM-61 (Matador). Tato řízená střela po odpálení stoupá pod úhlem 15°–20° do výšky 13 000–14 000 m a zde pokračuje ve vodorovném letu, rychlostí až 1000 km/hod. na cíl, na který dopadá ve střemhlavém letu.

Útoky nepřátelských vzdušných útočných prostředků na objekty armádního týlu mohou být tedy velmi různorodé. Proti všem možným způsobům těchto útoků musíme organizovat protivzdušnou obranu nejdůležitějších objektů armádního týlu. Dokonalé zabezpečení nejdůležitějších objektů armádního týlu se musí stát jedním z hlavních úkolů protivzdušné obrany armády. Ztráty munice, pohonných hmot, proviantu a jiného materiálu, i když by byly zdánlivě malé, narušují nepřetržitě zásobování vojsk na frontě a mohou často, jak ukazují zkušenosti z druhé světové války, zavinit nesplnění operačních úkolů stanovených hlavním velitelstvím.

Uvedu dva příklady z Velké vlastenecké války.

V červenci 1942 v prostoru dvou železničních stanic LISKI a TALOVAJA bylo blízko sebe rozmístěno 10 důležitých skladů. Kromě toho na dalších několika stanicích železničního úseku (o délce 90 km) byly rozmístěny další sklady. U všech bylo provedeno nedostatečně maskování a byla organizována slabá protiletadlová dělostřelecká obrana, ačkoli nepřátelské letectvo provádělo v době před 5. 7. několik průzkumných letů nad tímto prostorem. V době od 5.–10. 7. 1942 provedl nepřítel několik hromadných náletů na většinu těchto stanic. Výsledkem bylo zničení značného množství munice, pohonných hmot, proviantu atd.

Kromě toho bylo zničeno nebo poškozeno velké množství vlakových souprav, železničních zařízení a telefonního spojení. Tím se stalo, že další přísun na frontu byl na 10 dní přerušen.

20. září 1944 147 sovětských bombardovacích letounů Il-14 provedlo úder na stanici SKIROTAVO (jv. RIGA) a shodilo 162 tun pum. Bylo tím zničeno 20 vlaků o celkovém počtu asi 1000 vagonů, dále všech 19 tratí, výtopna, dílny a jiné nádražní budovy a sklady. Výbuch muničního vlaku, který byl ve stanici, značně zvýšil poškození stanice.

Tyto příklady z Velké vlastenecké války jsou pro nás velmi poučné, neboť nám ukazují, že nesmíme podceňovat možnosti vzdušných útočných prostředků.

Při organizování protivzdušné obrany armádního týlu musíme mít především důkladně zabezpečen průzkum vzdušného prostoru a uvědomování.

Průzkum vzdušného prostoru a uvědomování musí být hlavně organizován na TVS armády a u AZZ. Průzkum bude zabezpečen v zásadě celkovým radiolokačním systémem. Pro uvědomování týlových útvarů, útavů a zařízení je třeba využívat příslušné sítě výstrahy (armády, frontu, v počátečním období války PVOS), dále zpráv vidového průzkumu a pro případ rušení přímo zpráv radiotechnických jednotek, které jsou v prostoru rozmístění týlových útvarů, útavů a zařízení armády. V případě obrany TVS a AZZ útvarů (skupinou) PLD je jeho povinností uvědomovat bráněné objekty o nebezpečí vzdušného napadení. Na TVS a VS AZZ je nutno zabezpečit příjem všech včasné proniknutí k zásobovacím stanicím (skladům, nemocnicím apod.). K tomu je možno použít krátkých signálů po normálních pojítkách (rádio, telefon apod.). K zabezpečení příjmu zpráv o vzdušné situaci a k organizování vidového průzkumu je nutno organizovat na TVS a VS AZZ (pluku obsluhy AZZ) hlásku, v síle a složení jako je hláška u motostřeleckého pluku.

Příslušní náčelníci týlových útvarů, útavů a zařízení se však nesmějí spoléhat jen na zprávy o vzdušné situaci, které dostanou od starších náčelníků, ale musí samostatně organizovat vidové pozorování vzdušného prostoru. Tak budou zabezpečeni před překvapivými útoky vzdušného nepřítel. Pozorovatele vzdušného prostoru je

nutno cvičit již v míru v počtu 3—5 na každou jednotku (počínaje samostatnou četou).

Hlavní tíha protivzdušné obrany armádního týlu bude však spočívat na aktivních prostředcích PVO hlavně na protiletadlových dělostřeleckých prostředcích. Nepřátelské letectvo, jak jsme si ukázali v úvodu, může provádět útoky různými způsoby ze všech výšek. Proto budeme muset k jeho zničení použít všech druhů protiletadlových dělostřeleckých prostředků včetně protiletadlových dělostřeleckých řízených střel (PLDŘS). Nebudeme ovšem moci bránit všechny objekty armádního týlu, ale jen ty nejdůležitější a ty, na které bude vzdušný nepřítel nejpravděpodobněji provádět útoky.

V první řadě musíme zabezpečit TVS armády. Protiletadlová dělostřelecká obrana VS armády se už stala samozřejmostí, ale na TVS armády se stále zapomíná. Musíme si uvědomit, že TVS je místem velení, z něhož se řídí organizace armádního týlu, materiální, zdravotnické a technické zabezpečení vojsk. TVS musí zabezpečit nepřetržitě velení armádnímu týlu a neselhávající spojení. Dále v případě vyřazení PVS a VS armády se TVS stává hlavním místem velení. Na TVS se rozmisťují nejen řídicí orgány týlu a technických služeb, ale i ty složky armády, které nemusí být na VS armády (část armádní politické správy, soudní, kádrové orgány, VKR, orgány státní banky atd.), dále různé pomocné jednotky. V blízkosti TVS se umísťuje pohyblivá záloha materiálu a zdravotnický pluk zvláštního určení.

Bylo by tedy účelné vyčlenit na obranu TVS jeden protiletadlový dělostřelecký pluk (pldp) malé ráže. Tento pldp by bránil TVS i jednotky (útvary) umístěné v blízkosti TVS po celou dobu operace.

Dále musíme bezpodmínečně dokonale zabezpečit AZZ. AZZ však pro svou velkou rozlohu nebude možno bránit jako plochu. Toto však ani není nutné, neboť nepřítel bude hlavně napadat zásobovací stanice, které je možno poměrně snadno zjistit a jsou nejvíce zranitelné. U AZZ se zřizují 2—3 zásobovací stanice, které jsou od sebe vzdáleny 10—15 km; kolem zásobovacích stanic se rozmisťují plní sklady a

jiné týlové útvary, které mohou být rovněž cílem útoků nepřátelských letounů.

Protiletadlovou dělostřeleckou (PLD) obranu zásobovacích stanic AZZ před útoky bombardovacích letounů z přízemní a malé výšky a před útoky bombardovacích stíhacích letounů je nejvýhodnější organizovat tak, že tyto objekty budeme bránit samostatně, vždy hodnotou do jedné baterie PLdvK ráže 30 mm. Abychom dosáhli co největšího účinku palby je nutno PLdvK umísťovat co nejbližší bráněnému objektu, ovšem zase na takovou vzdálenost, aby palebná postavení nebyla ohrožena výbuchem nepřátelských pum.

Budeme tedy tyto baterie (čety) PLdvK umísťovat 200—400 m od bráněného objektu ve směru pravděpodobného náletu nepřátelských letounů.

Před útokem nepřátelských letounů ze středních výšek z vodorovného letu je nutno PLD obranu AZZ organizovat bateriemi 57mm PLK. Těmito bateriemi budeme bránit nejdůležitější objekty AZZ. Palebná postavení těchto baterií je nutno volit tak, abychom do hranice bombardování mohli vypálit maximální množství střeliva a tím dosáhli co největších účinků palby. To znamená, že tyto baterie budeme vysunovat na pravděpodobné směry náletů, zhruba na hranici bombardování.

Můžeme tedy říci, že na obranu nejdůležitějších objektů AZZ (zásobovacích stanic), budeme volit palebná postavení 3 až 4 km před těmito objekty, ve směru nejpravděpodobnějšího náletu nepřátelských letounů. Minimální potřeba na obranu těchto objektů jsou dvě baterie. Těmito bateriemi pochopitelně nebudou bráněny jen zásobovací stanice, ale i sklady a dílny AZZ, rozmístěné v okruhu účinnosti PLD. Na obranu AZZ bude tedy nutno vyčlenit nejméně jeden protiletadlový dělostřelecký pluk malé ráže (pldp MPLD).

Použije-li nepřítel při bombardování zásobovacích stanic pouze klasických zbraní, bude potřebovat k jejich vyřazení velké množství letounů a pum, ovšem ani takto se mu nepodaří trvale nebo na delší dobu vyřadit stanici z provozu. Opět si uvedeme některé příklady z druhé světové války.

Němci, kteří se pokoušeli rozrušit kurský železniční uzel, provedli během dne a v noci 2. 7. 1943 údery 664 bombardovacími letouny a způsobili velmi vážné poškození, ale stanoveného cíle nedosáhli. Za 12 hodin po ukončení náletu byl provoz přes železniční uzel obnoven a za 3 dny začal pracovat jako dříve. Celkem proti tomuto že-

lezničnímu uzlu provedli Němci do 4000 vzetů a přece uzel nebyl rozrušen.

Ani americké bombardovací letectvo nespínilo stanovený úkol při úderu na železniční uzel Saarbrücken, i když na něj 755 těžkých bombardovacích letounů ve dnech 13., 16. a 19. 7. 1944 shodilo 2324 tun pum.

Ovšem, co nedokázalo velké množství klasických zbraní v druhé světové válce, to dokáže dnes jedna atomová puma třeba i malé ráže. Proto je nutno počítat při útoku na zásobovací stanice s možností použití atomových pum letectvem nepřítele.

Nejúčinnější je pozemní výbuch, při kterém vzrůstá stupeň zničení, třebaže poměr zničení je menší o 10—15 % než při vzdušném výbuchu. Kromě toho při tomto způsobu útoku bude terén v prostoru výbuchu silně zamořen radioaktivními látkami.

Bude-li nepřátelské letectvo provádět shoz atomové pumy z vodorovného letu z výšek nad 5000 m, bude včas zjištěno našimi radiolokátory a pozemní prostředky PVO i stíhací letectvo budou mít dostatek času k jeho zničení. Ty letouny, které by pronikly až do prostoru AZZ, musí být zničeny. Abychom toto mohli splnit, musíme na obranu AZZ mimo MPLD ještě vyčlenit nejméně jeden oddíl PLDRS. Nebude-li mít armáda dostatek těchto prostředků, bude muset k zničení těchto cílů vyčlenit nejméně jeden protiletadlový dělostřelecký pluk střední ráže (plp SPLD).

PLDRS i středorázové protiletadlové dělostřelectvo je nutno umisťovat tak, abychom do hranice bombardování dosáhli co největších účinků palby. To znamená, že i tyto prostředky budeme předsunovat na pravděpodobnou hranici bombardování.

Nejpříznivější situace pro prostředky PVO bude, bude-li nepřátelské letectvo provádět shoz atomových pum ze stoupavého letu, tj. systémem LABS. Nepřátelské letectvo v tomto případě zpravidla nebude našimi radiolokátory zjištěno, atomové pumy budou odhazovány na velkou vzdálenost od cíle a tak baterie (čty) 30mm PLdvK, které by měly nejvýhodnější podmínky střelby na tyto cíle, protože budou umístěny v těsné blízkosti bráněných objektů, budou často zahajovat palbu až po odpoutání pumy, což už je pozdě. I když tento způsob bombardování má pro útočníka četné nevýhody, je nutno s takovýmto prováděním útoků počítat. Musíme tedy i proti tomuto způsobu útoku organizovat PVO. Abychom si mohli stanovit, kam je nutno umisťovat PL baterie při tomto způsobu útoku, musíme znát místo, kde pilot provede odpoutání atomové pumy od letounu.

Výpočet tohoto místa je velmi složitý a je popsán v časopise Letectvo a PVOS čís. 2/1958 v článku plukovníka A. Jaška.

Vzdálenost, na kterou provádí pilot odpoutání pumy, je různá a je závislá na rychlosti letounu a na úhlu stoupání. Tak na příklad při rychlosti letounu 720 km/hod. a úhlu stoupání 40° je vzdálenost odpoutání pumy od letounu 3742 m, při úhlu 60° se tato vzdálenost zmenšuje na 2716 m a při úhlu 80° dokonce na 786 m.

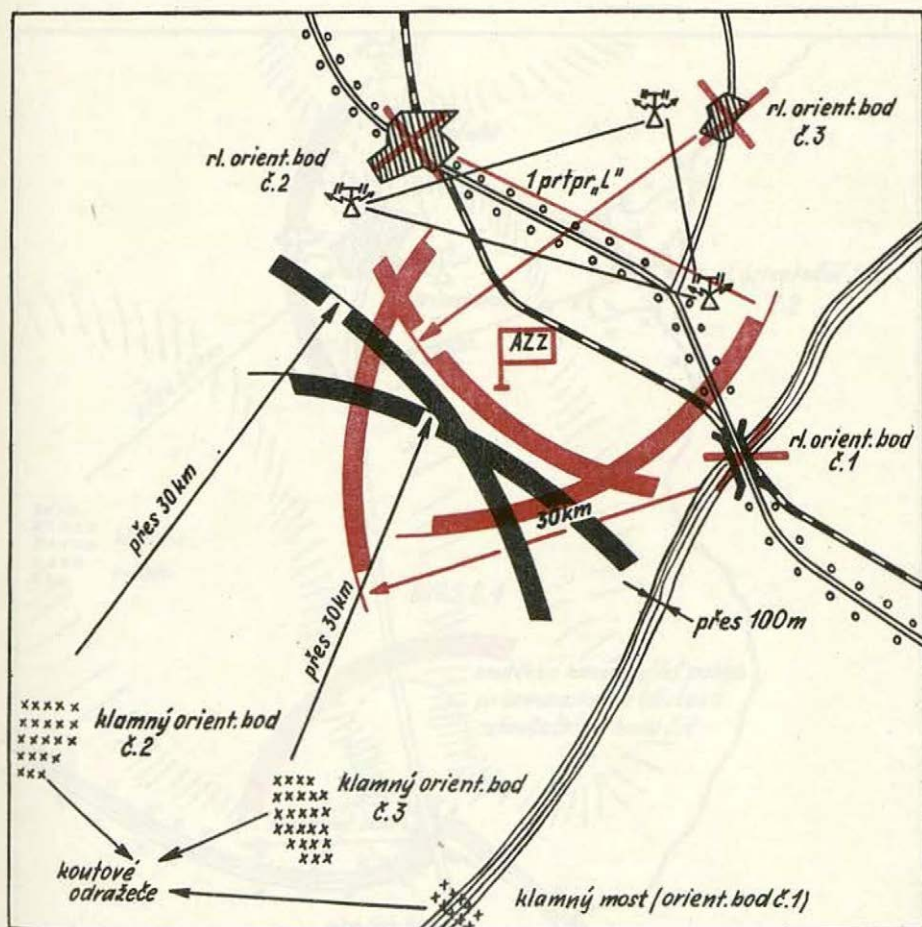
Abychom dosáhli zničení letounu-nosiče atomové pumy, musíme PL baterie umisťovat tak, abychom mohli účinně postřelovat a zničit cíl do odpoutání pumy. Tato vzdálenost však, jak vidíme z několika příkladů, je různá a tak organizovat PLD obranu při nedostatku PL prostředků, hlavně PLdvK ráže 30 mm, je velmi obtížné. Myslím, že by bylo nejvýhodnější organizovat PLD obranu tak, že by PL jednotky ráže 30 i 57 mm zůstaly v palebných postaveních, jak jsme si zdůvodnili v předcházejících státech, neboť tyto baterie budou moci plnit i tento úkol. PL baterie ráže 57 mm, které jsou umisťovány 3—4 km před bráněnými objekty, budou moci účinně ničit letouny provádějící shoz atomových pum pod úhly 40° až 60°. Baterie (čty) 30mm PLdvK, které jsou umístěny v blízkosti bráněných objektů, budou moci účinně ničit letouny provádějící tyto útoky pod úhly 70°—90°.

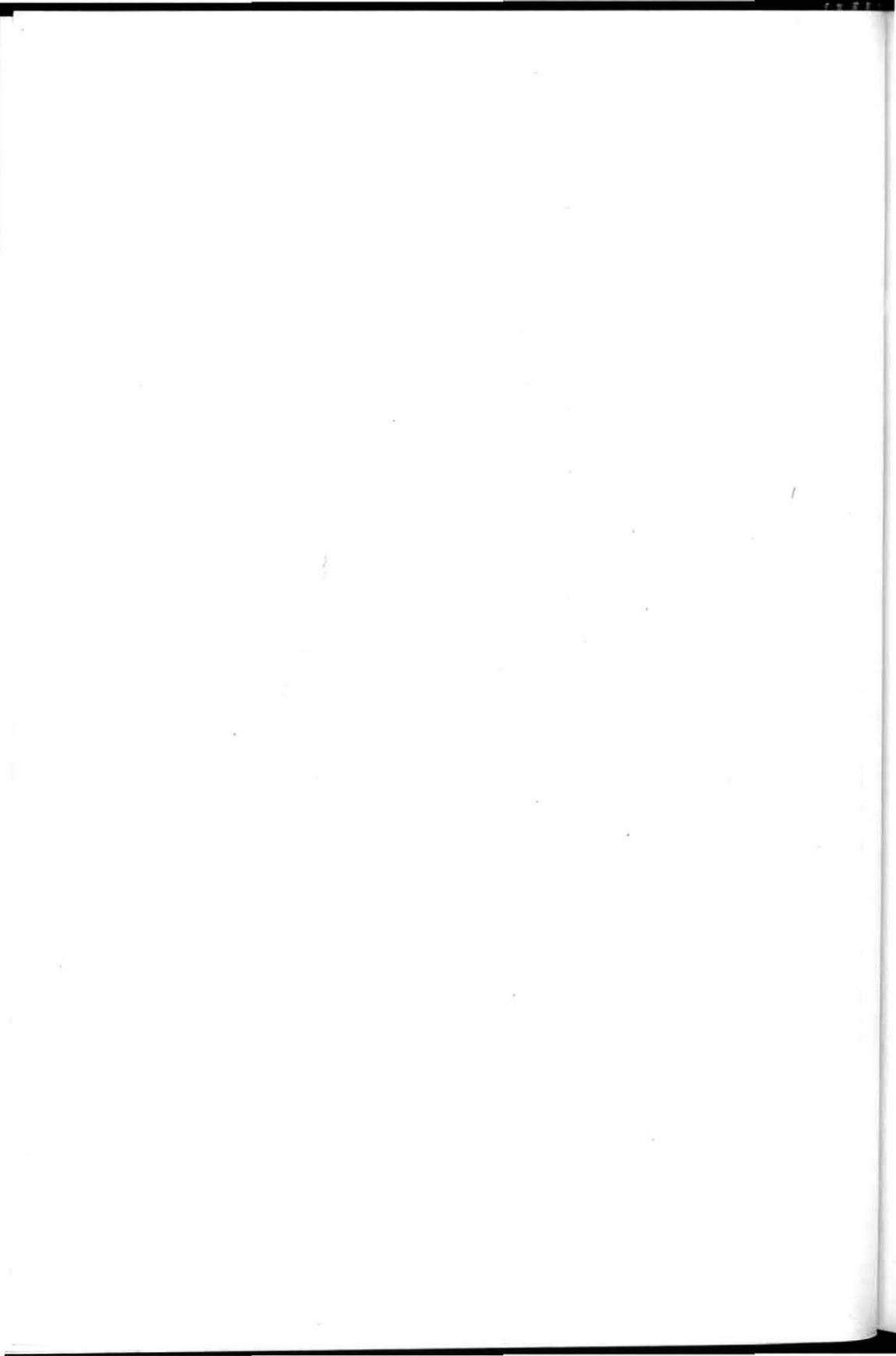
Protivzdušnou obranu AZZ i jiných důležitých objektů armádního týlu musíme též organizovat proti řízeným střelám nepřítele.

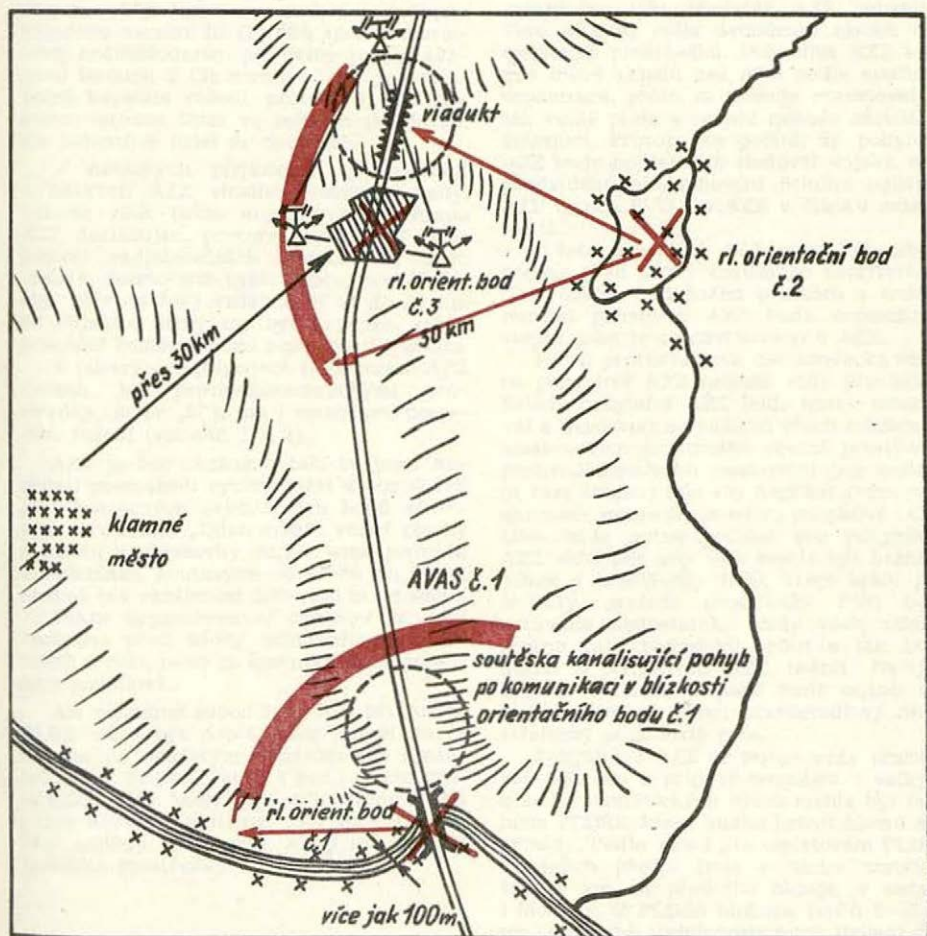
K ničení řízených střel typu Matador můžeme velmi úspěšně použít PLDRS i stíhacího letectva. Obtížnější už bude organizovat PVO s řízenými střelami typu Corporal a Redstone, neboť tyto řízené střely pozemními prostředky PVO ani stíhacím letectvem nemůžeme zatím účinně ničit. Nejúčinnější obrana proti střelám tohoto typu je ničení jejich odpalovacích zařízení bombardovacím letectvem nebo řízenými střelami. Toto při dobře prováděném průzkumu bude možné, protože rozvinutí oddílů (baterie) řízených střel je velmi složité a časově náročné a tak bude vždy odpáleno několik řízených střel z jednoho místa; bude tedy možné palebná postavení řízených střel zjistit a zničit.

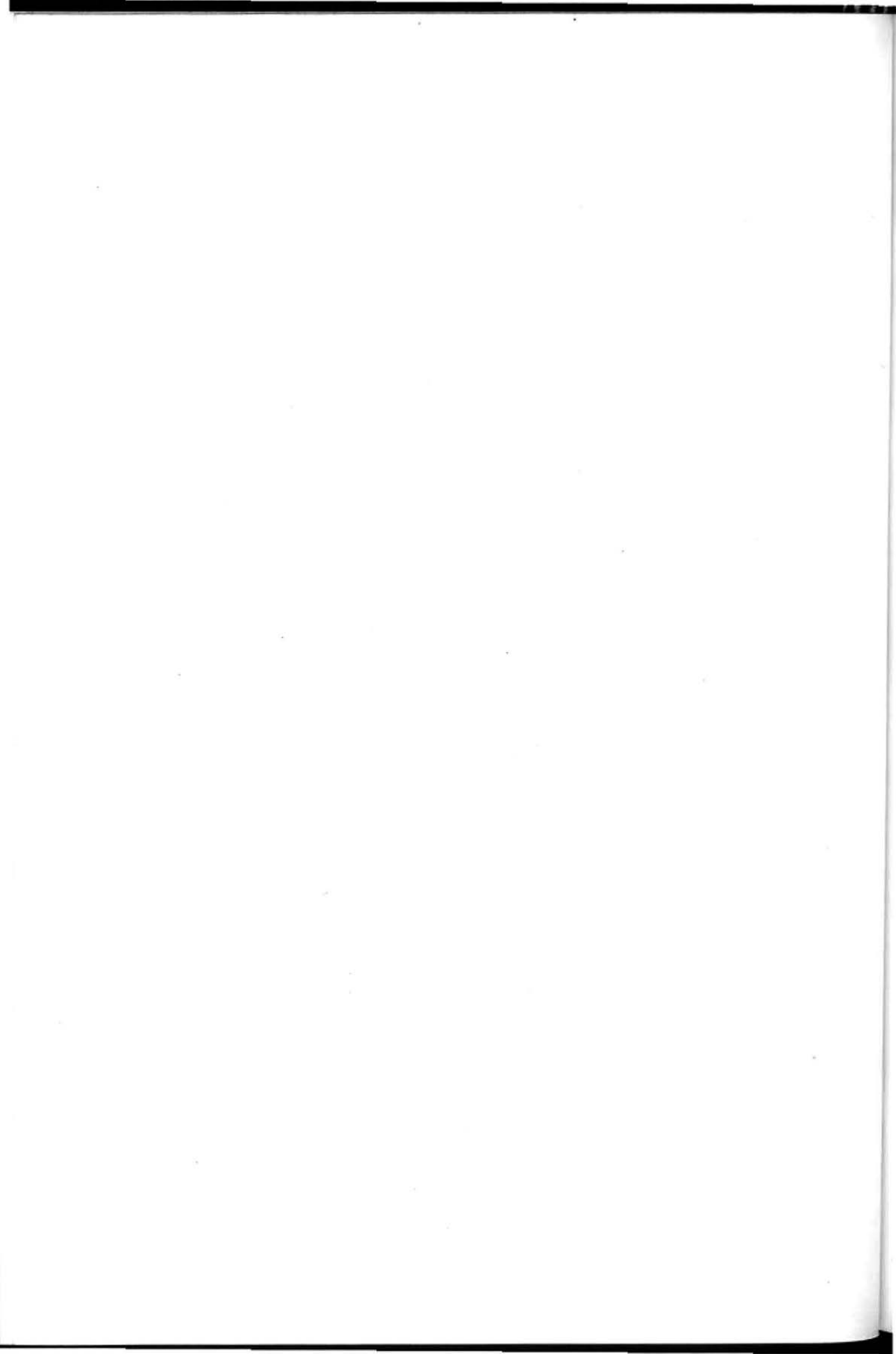
Důležitou úlohu vzhledem k tomu, že maximální činnost v prostoru AZZ, zvláště na zásobovacích stanicích bude v noci, sehraji při organizování PVO protiradiotech-

Obr. 2

nické prostředky PVO, na které se zpravidla při organizování PVO AZZ zapomíná.

V noci bude nepřátelské letectvo k průzkumu i přesnému bombardování používat panoramatických radiolokátorů. Abychom nepříteli ztížili provádění průzkumu v noci a znemožnili mířené bombardování bez vidu pomocí radiolokačního bombardovacího zaměřovače je účelné PVO AZZ zesílit jednotkou rušičů (od protiradiotechnického praporu „L“). Jedna rota rušičů je schopna najednou zarušit 10 (7) cílů (panoramatických radiolokátorů), při délce rušení každého letounu 2 (3) minuty. Toto je dostatečná kapacita rušení, protože v noci nebudou letouny létat ve velkých skupinách, ale jednotlivě nebo ve dvojicích.

V některých případech, tj. budou-li v blízkosti AZZ vhodné orientační body, nebude však takto organizovaná ochrana AZZ dostačující, protože nepřátelský letec pomocí radiolokačních orientačních bodů (město, osamocené vyšší kopce, vodní plochy, zákruty řek) vzdálených až do 30 km od objektu, který má být napaden, může provádět bombardování s přesností ± 200 m.

V takovýchto případech bude nutno AZZ chránit jak protiradiotechnickými prostředky (prapr „L“), tak i metodami pasivního rušení (viz obr. 1 a 2).

AZZ je zde chráněna tak, že jsme nepříteli znemožnili využití měst a ohybů řek jako pomocných orientačních bodů aktivním zarušením. „Odstranění“ vodní plochy a mostu z obrazovky RLBR jsme provedli rozmístěním koutových odražečů na vodní hladině (na vzdálenosti 100–200 m od sebe).

Takto organizovanou obranou je AZZ chráněna před útoky bombardovacích letounů v noci, nebo za špatných povětrnostních podmínek.

Ale nesmíme zapomínat, že i při rušení RLBR může být nepřátelský letoun naveden na cíl některým z naváděcích systémů (např. Shoran, Tacan a pod.). Proto prostředky PVO musí být připraveny rušit i tyto naváděcí systémy, toto však už není úkol armády, ale frontu, který má k tomu potřebné prostředky.

*

K zabezpečení PVO AZZ jeví se účelné (vzhledem k tomu, že PVO AZZ je nutno provádět nepřetržitě) organizovat u pluku obsluhy AZZ jednu protiletadlovou dělostřeleckou baterii o 2–3 čtáčích po 3–4 kanónech ráže 30 mm. Tento požadavek není nový, neboť s podobnou organizací se setkáváme i v organizaci samostatných pra-

covních rot AZZ v rámci jednotlivých sovětských frontů.

Dále bude nutno ještě na PVO AZZ vylčnit část PLD prostředků armády a to nejméně jeden pldp malé ráže a jeden oddíl PLDRS (nebo jeden pldp střední ráže).

V budoucnu se v organizační struktuře armádního týlu předvídá AZZ pohyblivá. Tato AZZ by měla dvoudenní zásobu materiálních prostředků. Pohyblivá AZZ bude mít méně skladů než AZZ podle současné organizace, proto se nebude rozvíjet na tak velké ploše a rovněž nebude závislá na železnici. Protože se počítá, že pohyblivá AZZ bude nepřetržitě sledovat vojska, není předvídáno přesunování čelního oddělení AZZ (proto PVO ČO AZZ v článku nebudou řešit).

I tato pohyblivá AZZ musí být zabezpečena před útoky vzdušného nepřítele.

Průzkum vzdušného prostoru a uvědomování pohyblivé AZZ bude organizován stejně jako je to navrhováno u AZZ.

Přímá protiletadlová dělostřelecká obrana pohyblivé AZZ nebude vždy prováděna. Sklady pohyblivé AZZ bude nutno umisťovat a maskovat s využitím všech moderních maskovacích prostředků včetně prostředků protiradiolokačního maskování (viz poslední část článku) tak, aby nepřítel svým průzkumem nezjistil prostor pohyblivé AZZ. Dále bude nutno prostor pro pohyblivou AZZ volit tak, aby tato mohla být bráněna silami a prostředky PVO, které brání jiné objekty, protože prostředky PVO bude zpravidla nedostatek. Vždy však nebude možno tuto podmínku splnit a tak bude nutno i pohyblivou AZZ bránit. Na její obranu v tomto případě bude nutno vylčnit nejméně jeden protiletadlový dělostřelecký pluk malé ráže.

Pohyblivou AZZ je nutno vždy umisťovat tak, aby v případě napadení z velkých a ze stratosférických výšek mohla být bráněna PLDRS, které budou bránit hlavní síly armády. Podle zásad pro umisťování PLDRS se jejich přední linie v útoku umisťuje 10–15 km od předního okraje, v obraně i hlouběji. Z PLDRS budeme tvořit 2–3 linie, při čemž vzdálenosti mezi liniemi budou nejméně 10 km. Z toho vyplývá, že je nutno umisťovat pohyblivou AZZ v útoku 30–50 km od předního okraje, v obraně 40–60 km, aby mohla být bráněna i před útoky nepřátelských letounů z velkých a stratosférických výšek.

*

Organizováním pohyblivé AZZ se ještě více zvýší ruch na komunikacích. Na jedné AVAS je možno předpokládat pohyb až 2000 automobilů za den. Toto vyžaduje věnovat daleko větší pozornost po stránce PVO důležitým komunikačním objektům (mosty, soutěsky apod.), které pravděpodobně se stanou cílem útoků nepřátelských letounů.

Tyto objekty bude nutno bránit jednak aktivními prostředky PVO, tj. protiletadlovým dělostřelectvem a rotami rušičů SPB-1 (SPB-5), dále pasivními prostředky, jako použitím koutových odražečů.

Příklad použití koutových odražečů a jedné rot rušičů „L“ při ochraně AVAS a důležitých objektů na ní viz obr. čís. 2.

Koutovými odražeči je zde zamaskována řeka (koutové odražeče na obrazovce radiolokačního bombardovacího zaměřovače dají stejný odraz jako okolní terén) a tak nepřítel nebude moci bombardovat pochodové proudy podle RLBZ za přesunu přes most, ale ani pomoci radiolokačního orientačního bodu čís. 1 za přesunu soutěskou. Zarušením radiolokačního orientačního bodu čís. 2 a 3 a „vytvořením“ klamného města znemožníme nepříteli pomocí RLBZ bombardovat město i viadukt.

*

K zabezpečení pohyblivé AZZ při jejím vhodném umístění v sestavě armády s přihlédnutím na možnosti, které bude poskytovat terén pro její skryté umístění bude většinou pohyblivá AZZ bráněna bojovou sestavou PLD a PLDRS, které brání jiné objekty armády. Jen v případě, nebude-li možné takto organizovanou PLD obranu využít k obraně pohyblivé AZZ, protože její PLD obrana by byla nedostatečná, je nutno vyčlenit pro PLD obranu pohyblivé AZZ jeden plp MPLD. V daleko větší míře však budeme muset organizovat PVO důležitých komunikačních objektů, neboť zřízením pohyblivé AZZ se značně zvýší ruch na komunikacích. Proto bude nutno organizovat PVO důležitých komunikačních objektů jak pasivními, tak i aktivními prostředky PVO.

Při organizování PVO armádního týlu nesmíme podceňovat ani pěchotní zbraně. Zkušenosti z posledních válek ukázaly, že palba z těchto zbraní, je-li organizována a správně prováděna, je efektivní co do výsledku a má velký morální účinek. Pěchotní zbraně bude možno úspěšně použít i proti letounům provádějícím útoky systémem

LABS. Pro TK (těžké kulomety) bude nutno zajistit dostatečné množství podstavců a PL zaměřovačů, aby s nimi mohla být prováděna palba i na letouny ve výškách nad 500 m. Palbu z pěchotních zbraní proti vzdušným cílům budou organizovat velitelé týlových útvarů, útstavů a zařízení.

Armádní týl bude chráněn též stíhacím letectvem. Ochranu stíhacím letectvem plánuje front. Stíhací letectvo bude zabezpečovat objekty armádního týlu v rámci PVO příslušné armády. Vzhledem k větší vzdálenosti většiny objektů armádního týlu od předního okraje bude tato ochrana velmi účinná, protože stíhací letectvo bude mít zpravidla dostatek času k provedení startu a k navedení na nepřátelské cíle i v tom případě, že neprovádí přehrazování. Použití stíhacího letectva však musí být plánováno v těsné součinnosti s pozemními prostředky PLD, hlavně s PLDRS.

Vzhledem k tomu, že aktivní pozemní prostředky PVO budou bránit jen nejdůležitější objekty armádního týlu, sehrají při organizování PVO armádního týlu důležitou úlohu opatření na ochranu týlu.

Tato opatření jsou povinni organizovat všichni náčelníci a provádět všichni vojáci. Opatření na ochranu týlu budou sledovat hlavně tyto úkoly:

- ztěžovat činnost nepřátelských vzdušných útočných prostředků,
- zmenšovat účinnost nepřátelských vzdušných úderů,
- zabezpečovat rychlé odstranění následků způsobených vzdušnými údery.

Ztížení činnosti nepřátelských vzdušných útoků dosáhneme dokonalým maskováním objektů armádního týlu. Toto maskování může být jednak prováděno maskovacím praporem, jednak vlastními prostředky. Maskování si musí organizovat náčelníci útvarů, útstavů a zařízení armádního týlu samostatně s využitím všech přirozených i umělých prostředků, které budou mít k dispozici. Tyto způsoby maskování jsou většinou známé, proto v tomto článku se chci pouze zmínit o protiradiolokačním maskování, které bude mít při organizování armádního týlu důležitou úlohu.

Jedním ze způsobů protiradiolokačního maskování je zmenšení radiolokačního „viditelnosti“ cíle (objektu). Tento způsob mas-

kování je velmi důležitý, protože zmenší-li se radiolokační viditelnost objektu 20krát, dosah nepřátelského radiolokátoru (radiolokačního bombardovacího zaměřovače) se

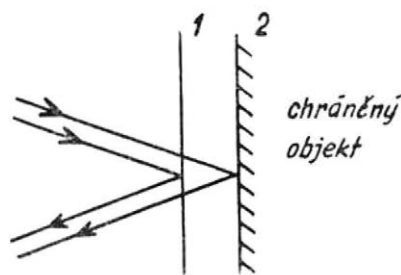
zmenší $\sqrt[4]{20}$, tj. 2,11krát. Zmenšení radiolokační viditelnosti cíle dosáhneme dvěma způsoby.

*

a) Cestou zmenšení efektivní odrazové plochy cíle. Tento způsob využívá několika metod, jako je absorpce celého povrchu objektu nebo určitých jeho částí. Zmíněný způsob předpokládá pokrytí povrchu chráněného objektu speciálním povrchem, který potlačuje odraz elektromagnetických vln. Tento povrch můžeme rozdělit na dva typy:

- interferenční povrch,
- absorpční povrch.

Při použití interferenčního povrchu odraz od vnějšího povrchu 1 (obr. čís. 3) se

Obr. 3

v důsledku interference s vlnou vniknuvší do vrstvy povrchu 2 a vycházející z ní zpět po odrazení, skládá ve výsledný signál rovný nule.

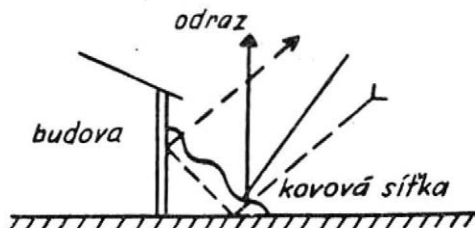
Absorbční povrchy jsou naproti tomu složeny z řady vrstev, jejichž vodivost se zvětšuje s hloubkou. Nedostatkem absorpčních povrchů v srovnání s povrchy interferenčními, je jejich značně velká tloušťka.

U těch objektů armádního týlu, u kterých chceme dosáhnout snížení radiolokační viditelnosti cíle, bude nutno těmito povrchy pokrýt celou plochu. Proti radiolokátorům centimetrového pásma (to je většina panoramatických radiolokátorů) je možné k to-

muto účelu použít i materiálů snadno dostupných, jako je např. tráva, větve, mokrá sláma apod. Pokusy bylo zjištěno, že při 4cm vrstvě těchto prostředků nenastává odraz.

Při stavbě různých objektů armádního týlu je také nutno dbát, aby tyto měly pokud možno sférické tvary. U tohoto způsobu maskování se totiž využívá těch vlast-

Obr. 4

ností elektromagnetických vln, že jejich odraz od objektu závisí na jeho tvaru. Je známo, že čím více se předmět blíží sférickému tvaru, tím menší odraz od něho nastává.

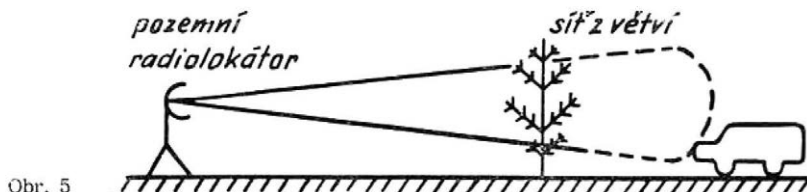
Další způsob, jak dosáhneme snížení viditelnosti cíle, je použití radiokamuflážních sítí. Použití těchto sítí silně snižuje efektivní odrazovou plochu předmětu na příklad odstraněním přirozeného koutového odrazného zjevu nebo změnou tvaru předmětu. Radiokamuflážní sítě, které se používají, jsou buď odrazné z kovové síťoviny, jejichž oka jsou menší než $\lambda/8$, nebo absorpční. Tyto sítě je nutno použít, tak, aby se jimi zakryly přirozené koutové reflektory nejdůležitějších objektů armádního týlu (viz obr. čís. 4).

b) Pohlcením nebo rozptýlením elektromagnetické energie na její cestě při šíření od radiolokační stanice k objektu.

Totoho způsobu je nejvýhodnější použít proti pozemním radiolokátorům, které však pro průzkum objektů armádního týlu (protože tyto jsou většinou ve velké hloubce od předního okraje) nepřicházejí v úvahu. Princip tohoto způsobu radiolokačního maskování spočívá v tom, že do dráhy elektromagnetickým vlnám postavíme pohlcovací sítě, radiokamuflážní sítě a nebudou-li tyto k dispozici můžeme použít na příklad stromu, ovšem tento vydrží jen 1–1½ dne. Účelem tohoto maskování je pohltit vysíla-

nou elektromagnetickou energii a tím zakrýt kovové nebo jiné předměty, které jsou umístovány nebo se pohybují za touto sítí (viz obr. čís. 5).

Nevýhodou koutových odražečů je jejich velká potřeba i velké rozměry. Proto je nutno na vývoj položit požadavky: vyvinout menší nafukovací nebo skládací koutové od-

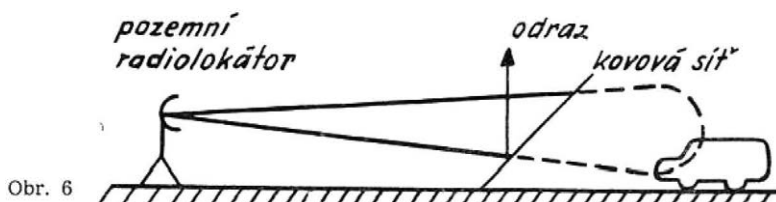

Obr. 5

Jiný způsob, jehož můžeme použít, jsou kovové sítě, které se musí umísťovat pod určitým úhlem (45°). Tyto sítě silně rozptylují dopadající elektromagnetické vlny a tím účinně zmenšují odraz od sítě (viz obr. čís. 6).

rážeče, ale se stejným účinkem jako současné odražeče.

Je pochopitelné, že toto protiradiolokační maskování armádního týlu nemůže organizovat ani provádět náčelník týlu samotný, ale že toto bude řízeno centrálně

Obr. 6

K tomuto účelu je možno použít radiodýmy. Radiodýmy mají tu vlastnost, že elektromagnetickou energii jak pohlcují, tak i rozptylují, takže do radiolokátoru nepřítel přijde velmi zmenšený výkon. Tím se dosahuje toho, že objekty, které jsou nebo se pohybují za clonou těchto dýmů, není možno zjistit. K tomuto účelu se používá icnisovaných prostorů, aerosolů a do vzduchu se silnými pumpami rozptylují drobné kapky vody o určitém průměru, které odpovídají rezonančním podmínkám dopadajících elektromagnetických vln, to znamená, že od těchto kapiček nastává odraz a nepřítel opět nemůže zjistit, co se zde děje.

Důležitou úlohu při radiolokačním maskování sehrávají i koutové odražeče. Tyto mají velmi rozmanité možnosti použití; je možno jimi

- vytvořit klamné cíle (zásobovací stanice, sklady, mosty apod.),
- maskovat (mosty, přehrady, komunikace, vodní toky apod.),
- imitovat pohyb, přesuny, soustřeďování bojové techniky,
- utajit pohyb na silnici, železnici.

štábem armády v souladu s plánem operačního maskování armády (frontu).

Zmenšení účinků nepřátelských vzdušných úderů dosáhneme rozptýlením objektů armádního týlu v terénu, dokonalým využitím všech skrytů, podzemních nebo polopodzemních staveb, dokonalým ženijním vybudováním, využitím prostorů s přirozeným maskováním apod. Při rozmísťování týlových útvarů, útavů a zařízení je nutno vycházet ze základních takticko-technických údajů o účincích atomových zbraní, aby nepřítel nemohl jedním výbuchem zničit veškeré zásoby téhož druhu materiálu dvou nebo více týlových útvarů.

Rychlé odstranění následků, které byly způsobeny vzdušnými údery na objekty armádního týlu dosáhneme včasným organizováním protipožární, zdravotní, chemické a technické služby k uhašení požárů, poskytnutí první pomoci raněným, provádění odmoření osob, materiálu, terénu, k vyproštění zasypaných osob, materiálu, bojové techniky, k odstranění závalů, nevybuchlých pum apod.

Opatření na ochranu vojsk a týlu mají velký význam pro zvýšení odolnosti a aktivity protivzdušné obrany, protože jsou-li pečlivě a správně organizována a prováděna, značně ztlíží činnost nepřátelských vzdušných útočných prostředků, sníží účinky nepřátelských vzdušných úderů a umožní provést včasné odstranění následků způsobených těmito útoky.

Za protivzdušnou obranu armády, tedy i za protivzdušnou obranu armádního týlu je odpovědný náčelník protivzdušné obrany armády. Náčelník PVO je povinen vyčlenit pro protivzdušnou obranu armádního týlu takové množství prostředků, aby tyto byly schopny v součinnosti se stíhacím letectvem a s prostředky PVO frontu (PVOS) bránit nejdůležitější objekty armádního týlu tak, že tyto budou schopny plnit úkoly na ně kladené. Ovšem je bezpodmínečně

nutné, aby tyto aktivní prostředky PVO byly doplněny opatřeními na ochranu týlu, které převážně si budou organizovat útvary, ústavy a zařízení armády samostatně v souladu s plánem operačního maskování armády (frontu).

Při organizování protivzdušné obrany armádního týlu musí náčelník týlu seznámit náčelníka PVO s rozmístěním útvarů, ústavů a zařízení armádního týlu, hlavně s nejdůležitějšími objekty armádního týlu (TVS, AZZ, důležité sklady apod.) a musí na obranu nejdůležitějších objektů klást požadavky a o PVO týlu se zajímat.

Pro PVO armádního týlu není nutno zpracovávat zvláštní dokument. Stačí, když náčelník PVO, který zpracovává Plán PVO, zakreslí do tohoto i nejdůležitější objekty armádního týlu a zakreslí rozmístění prostředků PVO, které provádějí jejich PVO.

Z á v ě r

Pro zabezpečení týlových útvarů, ústavů a zařízení armády před útoky vzdušného nepřítele je nutno (vzhledem k tomu, že prostředků PVO bude zpravidla nedostatek) v maximální míře využívat prostorů, které jsou bráněny silami a prostředky PVO určenými k obraně důležitých objektů armády. Dále je nutno využívat terén, který by umožnil skryté rozmístění a dobré maskování týlových útvarů, ústavů a zařízení armády.

V případech, kdy tyto podmínky pro umístění týlových útvarů, ústavů a zařízení armády není možno splnit, neboť PVO by byla málo účinná, bude nutné, aby náčelník PVO (velitel vojsk PVO) pro PVO nejdůležitějších objektů armádního týlu vyčlenil část prostředků PVO, tj. protiletadlové dělostřelectvo a podle možnosti i protiletadlové řízené střely a jednotky rušičů.

Štáb týlu s náčelníky (veliteli) útvarů, ústavů a zařízení armádního týlu musí organizovat vidový průzkum vzdušného prostoru, palbu z pěchotních zbraní a opatření na ochranu týlu včetně radiolokačního maskování.

Jen komplexně řešená PVO za přímé účasti náčelníka PVO a náčelníka štábu týlu a za aktivní pomoci všech náčelníků (velitelů) útvarů, ústavů a zařízení dává reálné možnosti odrazit útoky nepřátelského letectva a zabezpečit nerušenou činnost týlu.

*

Prameny:

- Časopis Letectvo a PVOS č. 2/1958,
- Přednáška VA AZ: Armádní týl (zpracoval plk. Holan),
- Poznámky z kursu pro učitele protiradiotechnické služby.

Автор исходит из тактики воздушно-наступательных средств противника и решает самую urgentную организацию ПВО тыла армии, организацию разведки воздушного пространства и оповещение частей, институтов и учреждений тыла. Он также проводит анализ принципов организации зенитно-артиллерийской обороны ПАБ и организации противорадиолокационной маскировки объектов тыла армии.

Některé závěry o zabezpečení přesunu tankové divize k rychlému provedení armádní protizteče (protiúderu)

Podplukovník Jaroslav Gottwald a kol.

Článek obsahuje závěry z konference svazku, která se týká otázek organizace přesunu tankové divize a jeho zabezpečení po stránce průzkumu, pořádkové služby, z hlediska jednotlivých druhů vojsk a týlu.

V minulém roce se u našeho svazku konala vojenskovědecká konference, jejímž cílem bylo ujasnit si praktické možnosti použití tankové divize v počátečním období války k uskutečnění rychlého manévru k armádní protizteči (protiúderu) při vzdušné převaze nepřítele a masovém použití ZHN, s důrazem na metodiku rozvíjení sil z chodu.

Konference dospěla k těmto závěrům:

Diskuse potvrdila, že tanková divize v počátečním období války je schopna okamžitě přistoupit k plnění bojových úkolů. Na základě vývinu situace a časových možností buď zaujme nebo nezaujme prostor soustředění.

Aby tanková divize mohla plnit úspěšně úkoly již v prvním nebo druhém dni operace, je zapotřebí, aby byla vyvedena z boje na plných počtech osob a bojové techniky. Pro zabezpečení tohoto požadavku je nutné provést příslušná opatření.

Jedním z hlavních předpokladů pro úspěšné splnění úkolů je jeho přesné a vyčerpávající stanovení velitelem armády veliteli divize a jeho včasné dodání. Zvláště záleží na reálném stanovení střední pochodové rychlosti, která by dávala možnost provádět nezbytně nutné zastávky. Při stanovení úkolu přihlížet k technickým, povětrnostním a terénním podmínkám.

Pro přesun tankové divize vzhledem k jejímu vybavení bojovou technikou, k potřebě rychlého rozvíjení, zasazení do boje a snazšímu velení je třeba stanovit pro divizi tři pochodové osy.

V případě, že tanková divize bude provádět přesun na čáru zasazení k protizteči (protiúderu) zhruba na vzdálenost 200 až

250 km bez zaujetí prostoru soustředění, bude nutno zabezpečit:

- provádění krátkých zastávek tak, aby byly voleny zhruba po 50 km (to je po dvouhodinové jízdě). K těmto čarám provádět zároveň formování útvarů a jednotek;
- volit jednu zastávku v délce 2–3 hodiny pro doplnění PHM, kontrolu bojové techniky a menší opravy tak, aby tanková divize na protizteč (protiúder) vyjela s co největší zásobou PHM;
- pořádkovou službu na stupni divize – pluk organizovat tak, aby divize zásadně zabezpečila pochodové osy od výchozí čáry až po čáru rozčlenění do praporečnických proudů. Pluky zabezpečit pořádkovou službou do výchozího místa a z místa rozčlenění do praporečnických proudů na čáru zasazení.

Při provádění přesunu k protizteči (protiúderu) z prostoru soustředění odpadne zastávka v délce 2–3 hodiny vzhledem k blízkosti (předpokládané) prostoru soustředění od čáry zasazení.

K tomu bude nutno:

- vzhledem k nedostatku sil u pluku uložit úkoly regulace odřadu pro zabezpečení

pohybu a vytvořit k tomu podmínky jeho včasným vysláním a materiálním vybavením. Hlavní pozornost zaměřit na technické vytyčovací prostředky se současným použitím důstojníků štábu pluku a divize;

- vyčlenit u divize pořádkovou rotu v síle asi 80 mužů z motostřelecké rotы motostřeleckého pluku;
- využít všech možností spolupráce s lidovými milicemi, ozbrojenými složkami ministerstva vnitra, Svazarmu apod. (v souladu s plánem armády);
- zabezpečit možnost rychlého přesunu pořádkových jednotek z prvních úseků na další tím, že první dva až tři úseky budou stanoveny kratší (nejvíce 20 km) a další 30 km i více.

K zabezpečení větší pružnosti v prostoru rozčleňování, snížení zranitelnosti bojové sestavy a k dosažení vyšší rychlosti při rozčleňování volit čáru rozčlenění do praporečních proudů ve vzdálenosti asi 15 km, čáru rozčlenění do rotních proudů asi 8 km od čáry zasazení tankové divize. Jednotlivá místa rozčleňování do rotních proudů spojit směrovými nebo linkovými pojítky.

Bojová sestava tankové divize bude zpravidla kromě jiných faktorů ovlivněna i počtem pochodových os pro přesun na čáru zasazení a početními stavy.

V případě, že tanková divize při zasazení v počátečním období války nebude ještě na plných počtech, bude třeba volit tři pluky do prvního sledu k získání patřičné úderné síly. Nebudou-li v tomto případě k dispozici tři pochodové osy, bude nutno vyčlenit jeden pluk jako předsunutý odřad k zabezpečení čáry zasazení tankové divize, který po zabezpečení zasazení prvosledových pluků společně s nimi zahajuje zteč v prvním sledu divize.

V případě, že tanková divize bude na plných počtech a má pro přesun dvě pochodové osy, bude zpravidla útočit dvěma pluky v prvním sledu. V tomto případě bude výhodné vyslat od každého prvosledového pluku předsunutý odřad v síle zesí-

leného praporu. Tyto předsunuté odřady po zabezpečení zasazení svých pluků a po překročení hlavními silami přecházejí do druhého sledu prvosledových pluků.

V každém případě je nutné za předsunuté odřady vyčlenit do čela bojové sestavy veškeré dělostřelectvo, aby bylo s to včas se rozvinout, zaujmout palebná postavení a zabezpečit zasazení tankové divize k protizteči (protiúderu).

Při vyvádění divize na čáru zasazení z prostoru soustředění bude nutno splánovat přesun divize tak, aby druhý sled divize postupoval z prostoru soustředění s dostatečným časovým odstupem za prvním sledem, aby tak nedocházelo k zpomalení postupu druhého sledu nebo k jeho úplnému zastavení v těsné blízkosti za útočícími jednotkami. Velikost časového odstupu vyražení druhého sledu divize z prostoru soustředění bude záviset na

- plánované rychlosti přesunu;
- délce pochodové osy k čáře rozvinutí;
- potřebné době k rozčlenění a rozvinutí;
- předpokládaném tempu útoku v prvním sledu;
- vzdálenosti čáry zasazení druhého sledu od čáry rozvinutí divize.

Při zasazení tankové divize k protizteči (protiúderu) bez zaujetí prostoru soustředění bude nutno zastavit přesun druhého sledu divize mimo dosah taktických prostředků ZHN (minimálně 30 km od čáry zasazení td). Dobu vyražení druhého sledu třeba vykalkulovat obdobným způsobem jako při přesunu td z prostoru soustředění.

Po dosažení čáry zasazení tankové divize prvním sledem se předpokládá, že na stupni rota a četa bude provedeno upřesnění bojového úkolu a krátká organizace součinnosti, pravděpodobně v délce 30 minut, zpravidla v době, kdy vlastní dělostřelectvo bude provádět dělostřelecký palebný přepad.

Ve většině případů bude nutné dát velitelům malých jednotek čas k upřesnění svých rozhodnutí a k provedení krátké organizace součinnosti. Přitom však musí být

maximální snahou tuto dobu zkrátit, aby nebyla nepříteli dána možnost použít ZHN jak letectvem, tak i pozemními palebnými prostředky, zvláště raketami a atomovými kanóny.

Velení je nutno uskutečňovat takovým způsobem, aby bylo podřízeným útvarům a jednotkám poskytnuto maximum času.

K tomu je třeba provést tato opatření:

- plánování bojové činnosti na jednotlivých velitelských stupních provádět souběžně (včetně stupně armáda—divize);
- úkoly útvarům a jednotkám vydávat důsledně v časovém sledu jejich plnění

Pro průzkumové zabezpečení tankové divize je nutné mít zprávy z pásma činnosti tankové divize — to je 10×50 km, překrytého zájmovým prostorem na druhý den boje, to je do hloubky 80—100 km a do šířky 20 km na každou stranu útočného pásma tankové divize. To je celkem 4000 km², což nemohou síly a prostředky průzkumu tankové divize obsáhnout.

Proto je třeba usměrnit vlastní prostředky průzkumu na nejdůležitější cíle v zájmovém prostoru divize a zprávy z překrývacího prostoru získávat od nadřízeného štábu a prvosledových divizí (sousedů). K tomu je výhodné ve zvýšené míře používat směrových a styčných důstojníků.

Vlastními prostředky průzkumu je možno zabezpečit přesun td na čáru zasazení s předstihem 2 až 3 hodin. K zabezpečení úkolů vytvářet jeden, popřípadě dva průzkumné odřady při přesunu tankové divize po třech osách. Druhý průzkumný odřad je možno vytvořit z části průzkumného praporu zesíleného motostřeleckou rotou a četou tanků. Velením druhého průzkumného odřadu pověřit zástupce velitele průzkumného praporu.

Protizteč (protiúder) zabezpečit vysláním dvou až tří průzkumných skupin do sestavy nepřítel před vlastní motostřelecké divize. Z obranného boje vlastních vojsk získávat zprávy pohyblivými průzkumnými hlídkami, vysunutými do sestavy motostřelecké divize. Mohou být až tři, vyslané buď samostatně nebo z počtu průzkumných hlídek průzkumného odřadu.

Čáru zasazení nutno zabezpečit průzkumnými hlídkami, přičemž hlavní síly průzkumného odřadu zůstanou 2—3 km za čarou zasazení tankové divize. Nutno zabezpečit před-sunuté velitelské stanoviště divize jedním průzkumným družstvem na obrněných transportérech (OT). Zálohu (zpravidla v síle do jedné čety OT) mít u velitelského stanoviště.

Průzkumné skupiny tankové divize vysunuté do sestavy prvosledových divizí a překročené nepřitelem se při úspěšném boji tankové divize připojí k vlastním vojskům a jejich funkcí přebírají průzkumné hlídky průzkumného odřadu. Tyto průzkumné skupiny je nutno vyslat ihned po obdržení rozkazu od velitele armády, to je ještě před zpracováním plánu průzkumu a vydáním bojového nařízení pro průzkum.

(nejdříve PzO, OZP, PO, dělostřelectvo atd.);

- neoddalovat velitele od jejich organizátorské—řídící práce a využívat k předávání úkolů ve zvýšené míře styčných důstojníků štábů divize;
- k získání času pro organizaci boje a pro práci velitelů a štábů vysunout PVS divize, velitele pluků s malou operační skupinou a velitele praporu do prostoru nastávající bojové činnosti;
- přesun divize a útvarů řídit určenými zástupci;
- k předávání úkolů v průběhu přesunu plně využít orgánů pořádkové služby a permanentní linkové sítě.

Je nutné zabezpečit štáb tankové divize po stránce průzkumu a velení vrtulníky a využívat je jak pro přepravu průzkumných skupin do týlu nepřítele, tak i při přesunu divize na čáru zasazení.

Vzhledem k tomu, že dělostřelectvo a PL jednotky mají být zařazeny do čela hlavních sil, je nutné vydávat rozkaz dělostřeleckým útvarům pro přesun ve stejné době jako předsunutým odřadům. Dělostřelecké jednotky je třeba zásadně zařazovat na čela hlavních sil za předsunuté odřady. Vlastní PL jednotky používat výhradně k zabezpečení přesunu dělostřelectva, netříštit jejich sílu a nedávat jim jiné speciální úkoly. Jedině tím lze dosáhnout potřebné hustoty palby.

Bude-li se tanková divize přesunovat po třech osách, je nejvýhodnější pro přesun dělostřelectva využít střední osu. Toto místo v sestavě umožňuje a usnadňuje dělostřelectvu manévr do bojových sestav na čáře zasazení divize.

Při zaujímání prostoru soustředění tankovou divizí je výhodné rozmístit dělostřelectvo uprostřed sestavy za prvosledovými pluky, aby mělo možnost výjezdu na předpokládané osy přesunu. Toto rozmístění umožní současně PL dělostřelectvu obranu jak dělostřeleckých jednotek, tak i VS tankové divize a divizních útvarů.

Začleňování dělostřeleckých jednotek za předsunuté odřady při přesunu umožní dělostřelectvu dosáhnout pohotovost k palbě na čáře zasazení při plánované variantě do Č + 60 a při neplánované variantě do Č + 90 minut.

Pro včasné splánování dělostřeleckého zabezpečení zasazení tankové divize je nutné včas předsunout dělostřelecký průzkum na čáru zasazení tak, aby zde pracoval nejméně jednu hodinu před příchodem dělostřeleckých jednotek. Náčelníka průzkumu dělostřelectva současně vyslat do dělostřeleckého štábu toho svazku, který čáru zasazení tankové divize zabezpečuje, s cílem získat podrobné zprávy o protistojícím nepříteli. Stejným způsobem je třeba získat zprávy od posilového dělostřeleckého útvaru, který je na čáře zasazení předáván tankové divizi.

S průzkumnými orgány je třeba vyslat současně skupiny pro průzkum palebných postavení pod velením důstojníka. Činnost skupin řídit důstojníkem velitelství dělostřelectva tankové divize, který současně odpovídá za zavedení dělostřeleckých jednotek do palebných postavení.

Zařazením dělostřelectva za předsunutý odřad tankové divize a získaným předstihem je dělostřelectvo tankové divize schopno zabezpečit rozčleňování divize již od čáry rozčlenění do praporečnických proudů. Při tom však těžiště protibaterijní činnosti bude položeno na armádní prostředky. Vzhledem k časové tísní je nutno pracovat metodou souběžného plánování se štáby skupin. Tím bude zabezpečeno to, že velitelé skupin budou včas připraveni k provedení krátké součinnosti a doplnění palebných úkolů velitelem dělostřelectva tankové divize.

Dělostřelecké zabezpečení zaujetí čáry zasazení tankové divize třeba plánovat formou plánovaných hromadných paleb, které doplnit podle variant použití ZHN. Palby plánovat s důrazem na dělostřelecký přepad; jeho délku stanovit s ohledem na hloubku ohroženého prostoru, které musí útočící jednotky překonat pod přímou palbou nepřítele.

Plánování paleb pro podporu omezit na nejnútnejší míru, jelikož pro předčasnost plánování (nedostatek podkladů) jsou málo reálné; ve zvýšené míře využívat neplánovaných hromadných paleb pomocí pomůcky „ÜDER“.

Při organizaci součinnosti na stupni velitele divize není vždy vyhrazen čas pro součinnost odborných náčelníků. Velitelé dělostřeleckých skupin odcházejí obvykle ihned s veliteli podporovaných jednotek, takže velitel dělostřelectva divize nemá možnost přímo na pozorovatelně upřesnit plánované úkoly a doplnit je podle požadavků vyplývajících ze součinnosti velitele tankové divize. Je proto třeba důsledně procvičovat součinnost mezi veliteli vševojskových a dělostřeleckých jednotek.

Přesun tankové divize musí být zabezpečen na regulačních čarách linkovým a směrovým spojením. PVS zabezpečit v nejnútnejší míře pojítky k zabezpečení velení podřízeným útvarům a to linkovým, směrovým a rádiovým spojením a tak zabezpečit dokonale předávání zpráv a rozkazů.

Rádiové stanice na PVS neumísťovat, ale maximálně využít dálkového ovládání rádiových stanic nebo transistních rádiových směrů. Výjezdy skupiny velitele z VS provádět v nejnútnejším případě.

Z TVS zabezpečit spojení náčelníka týlu divize s náčelníkem týlu armády, se ZVZ útvarů a s divizními sklady.

Ke zlepšení organizace směrového spojení vybavit tankové pluky dvěma směrovými rádiovými stanicemi Rdm-61.

Chemických průzkumných jednotek využít k zajištění průzkumu u VS a na osách pro přesun hlavních sil tankové divize. V případě přímého napadení sestavy divize nebo os přesunu ZHN nepřítele, soustředit chemické jednotky k splnění jednoho úkolu — provedení průzkumu epicentra.

Pro včasné vytyčení zamořených úseků na osách přesunu plně využívat orgánů pořádkové služby, které je třeba cvičit již v míru jako polochemické jednotky a vybavit je potřebnými průzkumnými prostředky (průkazníky, indikátory, rentgenometry).

Signály ZHN dávat v pořadí „WOZDUCH“.

Při přesunu tankové divize po třech osách je vhodné přesunovat chemickou zálohu po střední ose a tím zabezpečit nejkratší čas potřebný k přesunu chemické zálohy k místu zásahů ZHN; nebo je možno předsunout ji před sestavu divize do „vyčkávacích“ postavení v blízkosti nebezpečných prostorů a předběžně připravit místo speciální očištění (MSO), které by se rozvinulo až po napadení.

Závažnou otázkou zůstává při odstraňování následků napadení ZHN doba potřebná pro rozvinutí a vybudování vlastního MSO stávající jednotkou v síle čtyř speciálních očišť. Praktické přezkušování rozvinování MSO a provádění vlastní očišťy ukazuje, že dosud počítané normy neodpovídají skutečným možnostem chemické zálohy tankové divize. K rozvinutí plnohodnotného MSO (upraveného po stránce ženíjního vybudování, maskování, s vybudováním stříkacích místků alespoň 80—100 cm vysokých, se zajištěním úplného odvodnění pracovišť), je třeba počítat s minimální dobou 3—4 hodin. Z těchto důvodů je nutné rozvíjet MSO skutečně jen v nejnútnejší míře a provádět úplnou speciální očišťu jen na přímý rozkaz velitele tankové divize.

V případě hromadného napadení ZHN a se zřetelem na omezenou kapacitu MSO divize využívat k provedení úplné speciální očišťy všech prostředků ženíjních a zdra-

votnických jednotek útvarů (PPS-8, desinfektory, polní lázně apod.) k vybudování improvizovaných MSO útvarů.

Způsob vyvážení materiálu tankové divize a nejučelnější rozčlenění zásob materiálu na jednotlivých stupních je značně obtížné vzhledem k tomu, že k zasazení tankové divize do protizteče (protiúderu) může dojít po dlouhém přesunu bez zaujetí prostoru soustředění. I při zvýšení zásob PHM u pásových vozidel a plným využitím přídavných nádrží, popřípadě i sudů, nelze zabezpečit krycí spotřeby PHM tak, aby bojová vozidla bez předchozího doplnění PHM mohla být zasazena do boje s plnými pohyblivými zásobami. Nejmenší doba potřebná k doplnění PHM, popřípadě i PL municí před zasazením tankové divize bude činit 2 až 3 hodiny i za předpokladu, že část plukovních zásob bude vyčleněna do praporečnických kolon.

Z těchto důvodů se jeví nutným provést doplnění materiálu všeho druhu na pohyblivé zásoby. Za tím účelem je třeba organizovat velkou zastávku v délce 2 až 3 hodin s využitím terénu ve vzdálenosti minimálně 30 km od čáry zasazení.

Při vyvážení materiálu je třeba uplatňovat na všech stupních zásadu přednostního vyvezení munice a PHM. U útvarů je nutno současně vyvézt i základní výbavu ostatního materiálu (proviant, výstroj, ženijní a chemický materiál atd.). U svazku je možné v této situaci snížit vyvážené zásoby těchto druhů materiálu na nezbytné minimum, které sice nemůže krýt dlouhodobou potřebu svazku, ale slouží spíše jako jeho pohyblivá záloha k doplnění nepředvídaných ztrát.

Je nezbytné zvyšovat zásoby materiálu především na stupni nejnižším, to je u vojáků, zbraní a vozidel. Tím zvýšit akceschopnost a soběstačnost tohoto stupně, a na druhé straně dosáhnout tak celkového zvýšení pohyblivých zásob, jejichž množství nebude právě v počátečním období války a zvláště u prvního sledu nikdy dostatečné.

V této souvislosti se navrhuje zvýšit zásoby dělostřelecké a minometné munice vezené na tahači o 0,25 pp a upravit tabulkové počty dopravních vozidel tankového praporu tak, aby se stal zásobovacím článkem nejen v PHM, ale také v munici. Konkrétně jde o tři vozidla, což by představovalo zvýšení pohyblivých zásob u praporu o 0,25 pp, o které by mohla být snížena dosavadní nadměrná zásoba tankové munice v divizním skladu.

K doplnění zásob pluků v prostoru soustředění využít civilních místních zdrojů nebo deposit armády, popřípadě divizních zásob, které opět doplňovat z civilního sektoru.

Kalkulovat s tím, že průměrný akční rádius tanků na jednu náplň činí asi 200 km.

Za přesunu jednotek nutno dodržovat zásadu, aby nedošlo k odtřžení týlu od organických bojových jednotek.

V prostorech soustředění rozmísťovat týly zásadně s využitím sestav bojových útvarů a to podél komunikací nebo v jejich bezprostřední blízkosti.

K omezení častějších přesunů týlu svazku během dne a k vytvoření příznivějších podmínek pro vlastní činnost bude nutno přesunout týl svazku k čáře zasazení td do vzdálenosti 5—10 km a to s časovým zdržením 3—4 hodin, to je v době, kdy prvosledové jednotky zpravidla dosahují již bližšího úkolu divize.

Další přesun týlu svazku plánovat až po splnění dalšího úkolu, přičemž možno v průběhu boje z celkových zásob svazku předsunout část hlavních druhů materiálů (munice, PHM) do prostorů plukovních skladů.

Doporučuje se zrušit u tankové divize (hlavně u tankového pluku) ve výbavě obvazišť stany a nahradit je pojízdnými převazovnými; rovněž tak nahradit zdravotní auta u tankového praporu polopásky.

Zdravotnické etapy za boje rozvinout v blízkosti velitelského stanoviště praporu, shromaždiště porouchaných vozidel (SPV) pluku a SPV divize, vzhledem k požadavkům součinnosti zdravotnické služby s tanko-technickou službou a k možnostem spojení.

Na čáře zasazení využívat zdravotnických etap prvosledových svazků. Pro zabezpečení boje v hloubce je nutno posílit divizi alespoň jednou CHPPN, která zabezpečí boj od čáry zasazení až po následující úkol tankové divize; divizní obvaziště rozvinout až po splnění tohoto úkolu.

V průběhu boje vyřešit trvalé rádiové spojení náčelníka týlu se zástupci velitelů útvarů pro zásobování a to v samostatné síti, což vyžaduje vesměs rádiové stanice střední donosnosti.

Vzhledem k omezeným možnostem týlu tankové divize i tankových pluků při odstraňování následků ZHN je nutno mít neustálý přehled o celkovém rozložení sil a prostředků pro ochranu proti účinkům ZHN, zejména MSO, zásazích a složení zachraňovacího a uvolňovacího odřadu (ZUO). Plánovat jeden ze zásahů ZUO ve prospěch týlu.

Z hlediska tanko-technické služby se ukazuje nutným organizovat krátké zastávky asi po 50 km v trvání 20–30 minut. Bude-li proveden přesun na čáru zasazení tankové divize bez zaujetí prostoru soustředění, provést dlouhou zastávku v délce 2–3 hodin.

Průměrnou pochodovou rychlost stanovit s přihlédnutím k členitosti terénu, denní a roční době. (Den 25 km/hod.; noc 20 km/hod.)

Opravy za přesunu provádět jen prostředky technické opravy pluku a to maximálně do jedné hodiny. Prostředky tankových praporů opravy neprovádět. Prostředky praporu technického zabezpečení provádět opravy maximálně do dvou hodin za podmínky, že ostatní opravy budou předány dílenským prostředkům armády.

Vozidla, která zůstala na ose přesunu v důsledku poruchy a byla opravena, shromáždit a organizovaně přesunout pod velením odpovědného velitele po stanovené pochodové ose na čáru zasazení tankové divize.

Pro zabezpečení těžko sjízdných míst předsunout vyprošťovací vozidla do těchto míst v sestavě jednotek, které zajišťují přesun pluků (divize).

Konference svůj účel v podstatě splnila, přesto, že zkušeností z její přípravy a provedení bylo velmi málo. Ukazuje se nutnost podobné konference provádět každý výcvikový rok. Bylo by však žádoucí, aby se jich zúčastňovalo více autoritativních a zkušených příslušníků vyšších štábů, což by bezesporu přispělo ke zkvalitnění jednání.

Poznámka redakce

Redakce vybízí důstojníky svazků, kteří mají ze cvičení jiné zkušenosti, aby v diskusi zaujali k článku své stanovisko.

Статья содержит выводы по конференции соединения, относившиеся к вопросам организации передвижения танковой дивизии и его обеспечения в отношениях разведки, комендантской службы, отдельных родов войск и тыла.

Možný charakter střetného boje a sražení v počátečním období války

(Úvaha s využitím názorů vojenských odborníků kapitalistických armád)

Cílem této úvahy je rozšířit poznatky o charakteru střetného boje a sražení vojsk při rozpoutání války. Tato úvaha byla zpracována na základě ustanovení Polního řádu armády Spojených států amerických (FM 100-5), názorů vojenských odborníků kapitalistických států a sledování a vyhodnocování operačních cvičení a manévřů spojeneckých armád, uveřejněných ve vojenských odborných časopisech a veřejném tisku.

V této otázce nedospěli vojenští odborníci kapitalistických armád dosud k jednotnému názoru, jak tomu nasvědčuje řada rozporů v jejich rozborech a diskusních příspěvcích, uváděných ve vojenských odborných časopisech.

Na jedné straně někteří vojenští odborníci prohlašují, že velké množství jaderných zbraní může již během několika dnů nebo i hodin způsobit úplný rozklad ozbrojených sil protivníka. Jiní posuzují reálněji vlastní možnosti a docházejí k závěru, že v počátečním období války dojde k velmi těžkým bojům, spojeným s velkými ztrátami na lidech i bojové technice.

Z množství názorů i z poznatků ze cvičení spojeneckých sil je možno vyhodnotit hlavní rysy, jimiž se bude bojová činnost vojsk při rozpoutání války vyznačovat.

Strategické plány velení Severoatlantického paktu jsou založeny na hromadném použití jaderných zbraní, předpokládáné technické převaze a momentu překvapení, které mají v nejkratší době umožnit dosáhnout rozhodného vítězství.*)

Válka má být zahájena současnými nenadálými mohutnými jadernými údery do celé strategické hloubky území protivníka, s cílem ochromit řízení a hospodářství státu, oslabit morální sílu a zlomit obrannou schopnost protivníka.

Těžiště této koncepce spočívá v nadřazenosti vojenských vzdušných sil, zvláště strategického letectva a balistických řízených střel. Tento názor zdůvodňují vojenští odborníci tím, že letectvo a řízené střely jsou schopny provést mohutný a rychlý úder s překvapením bez předchozích, snadno zjištěných příprav.

Dosažení úplného nebo i částečného překvapení a hromadné použití jaderných zbraní má znemožnit protivníkovi provést účinná odvetná protipatření, změnit poměr sil ve svůj prospěch a vytvořit opti-

mální podmínky k rozvinutí operací velkého rozmachu.

Proto se předpokládá, že prvním úderem, provedeným maximem sil a prostředků, se podaří ochromit především prostředky vzdušného a atomového napadení, protivzdušnou obranu a pozemní vojska protivníka, což umožní vybojovat nadvládu ve vzduchu, dosáhnout výhodný poměr sil a zahájit útočné operace pozemních sil.

Činnost pozemních sil v počátečním období války má být závislá na výsledcích prvních úderů zbraněmi hromadného ničení. Jejich úkolem bude rychle využít účinků jaderných zbraní, přenést bojovou činnost vojsk na území protivníka, ovládnout již v prvních dnech války nejdůležitější prostory a objekty a tím zabránit přísunu záloh a provedení mobilizace.

Útočná činnost pozemních sil má být zahájena silami a prostředky, které budou při rozpoutání války na válčišti, tj. vojsky rozmístěnými již v míru na důležitých operačních směrech, nebo silami skrytými zesílenými v rámci dlouhodobých i bezprostředních příprav na válku. První varianta skýtá větší možnost překvapení a proto je ji možno považovat za pravděpodobnější.

*) Military Review duben 1959 (Nukleární zbraně a NATO).

Z kapitalistických armád

U obou variant má být nedostatečný počet pozemních sil kompenzován masovým použitím jaderných zbraní, dosažením maximálního překvapení a nenadálostí úderů.)*

Ze stálých posádek mají být vojska vyvedena krátce před provedením prvních hromadných úderů jaderných zbraní a mají být předsunuta buď do prostorů bojových shromaždišť nebo mají být přímo zasazena i samostatně na hlavních operačních směrech z chodu, bez předchozího soustředění a zaujetí výchozího prostoru.

U druhé varianty se připouští zahájení útočných operací skrytými zesílenými pozemními silami. Nasycení prvního operačního sledu potřebným množstvím svazků a útvarů se předpokládá provést v rámci plánovaných velkých spojeneckých manévrů nebo cvičení s vojsky. K zastření bezprostředních příprav k rozpoutání války mohou být svazky prvního sledu vyvedeny daleko od příhraničního pásma (150 km i více) a druhé sledy a zálohy od stupně armádního sboru nemusí provádět přesuny a přeskupení na jednotlivé směry.

U většiny letectva se plánuje provedení prvních úderů ze stálých letišť, bez předchozího letištního manévru. Rovněž taktické řízení střely a prostředky atomového napadení pozemních sil, jejichž technické vlastnosti dovoluují zúčastnit se prvních úderů, mají být vyváděny jen do blízkosti stálých posádek.

Teprve po provedení prvních úderů má být zahájena mobilizace záloh a současně mají být rozvinuty všechny prostředky psychologické války k vyvolání paniky a podlomení morálky protivníka. Předpokládáné desorientace, způsobené velkými ztrátami obyvatelstva i značnými materiálními škodami, má být bezprostředně využito k vysazení diverzních a záškodnických skupin do předem plánovaných prostorů, důležitých politických, hospodářských nebo komunikačně.**)

K ovládnutí a zabezpečení důležitých pohraničních přechodů, soutěsek, komunikačních uzlů a jiných objektů nebo prostorů, majících zvlášť velký význam pro rychlé rozvinutí operací na území protivníka, se počítá s vysazením taktických a operačních vzdušných výsadků v hodnotě roty až několika svazků.

Činnost pozemních sil v prvních dnech války bude probíhat ve velmi složitých podmínkách a bude charakterizována snahou

*) Army Times 2. 2. 1960 (při cvičení „Wintershield“).

**) Military Review, březen 1959.

využít rychlých obrněných a mechanizovaných svazků a útvarů k proniknutí nesouvislou frontou na samostatných směrech hluboko na území protivníka. Operace na jednotlivých směrech budou mít většinou rychlý spád a budou zabezpečovány silnou palebnou podporou, zejména letectvem a prostředky atomového napadení pozemních sil. Boj bude probíhat ve dne i v noci a další přísunované svazky budou zasazovány do boje z chodu. Bojová činnost bude mít dynamický, vysoce manévrový ráz, charakteristický pro střetný boj a sražení.

Vojenští odborníci se zabývají i variantou ztráty momentu překvapení, umožňující protivníku přejít v zápětí po odvetných atomových úderech do útočné činnosti. V takovém případě se předpokládá přejít do přísunu zmobilizovaných sil do strategické obrany, organizované do značné hloubky. Při této variantě se počítá a četná cvičení spojeneckých sil v západním Německu to potvrzují, že boj bude zahajován na dalekých přístupech zabezpečovacího pásma, s využitím úderů jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a s využitím četných zátarasů. Protivníku mají být způsobeny maximální ztráty a má být zastaven na předem stanovené čáře. Zabezpečovací pásmo může dosahovat značné hloubky. V hloubce 60 až 100 km je pak organizována obrana, na níž jsou uskupeny hlavní síly. Američané spatřují hlavní výhodu tohoto systému obrany v tom, že uskupení hlavních sil je mimo dosah pozemních prostředků atomového napadení protivníka. Úsilí obrany může být soustředěno na prvním nebo druhém pásmu obrany, podle zámyslu operace. Před hlavním pásmem obrany se předpokládá provést atomovou, dělostřeleckou a leteckou protipřípravu, kterou mají být způsobeny prvotní ztráty 30% až 50% ztráty a aktivní činnosti vojsk má být zmařen další útok.

*

Závěrem je možno shrnout názory západních vojenských odborníků na počáteční období války v tom smyslu, že bude maximálním způsobem použito jaderných zbraní a společným úsilím vojenských vzdušných, námořních a pozemních sil bude sledován cíl v nejkratší době rozhodnout o konečném výsledku války. Bojová činnost pozemních vojsk bude vedena s vypětím všech sil, bude mít převážně rychlý, vysoce manévrový ráz charakteristický pro střetný boj a sražení.

Názory na střetný boj a sražení v počátečním období války

Přesto, že vojenští odborníci kapitalistických armád předpokládají, že budou počátečními údery způsobeny protivníku značné ztráty, které umožní proniknout na jeho území, připouštějí, že bude schopen klást účinný odpor nebo provést i odvetná opatření a přejít do útočné činnosti. Proto zdůrazňují nutnost vysoce pohyblivých sil s mohutnou údernou silou.

Předpokládají, že častou formou bojové činnosti bude střetný boj a sražení a to jak při rozpoutání války, tak i v průběhu jejího počátečního období při rozvíjení útočných nebo obranných operací.

Uvádějí, že organizaci a vedení střetného boje a sražení při rozpoutání války ovlivní řada zvláštností. Bude to především skutečnost, že rychlý přesun sil k státním hranicím bude prováděn v širokých pásmech na samostatných směrech nerovnoměrně a za aktivní činnosti letectva a prostředků atomového napadení protivníka. Činnost vojsk bude ztěžovat nedostatek zpráv o protivníku, terénu, rozsahu poškození komunikačních objektů a o prostoru nastávající činnosti. Rychlý spád bojové činnosti může způsobit nejasnosti a překvapení v pozemní situaci. Nedokonalá součinnost a možné velké ztráty, způsobené odvetnými údery protivníka, mohou značně ztížit řízení a velení vojskům.

Zdůrazňují, že při rozpoutání války má být zabezpečena maximální pohyblivost vojsk, neboť úspěchu ve střetném boji a sražení dosáhne ta strana, která bude lépe informována o protivníku a jejíž vojska budou vysoce pohyblivá, budou dobře vycvičená ve vedení manévrového boje a předstihnou protivníka v rozvinutí sestavy a provedení rozhodného úderu atomovými zbraněmi a hlavními silami vojsk.

Přitom musí být zachována zásada, že na úkor rychlosti nesmí dojít k předčasnému rozvinutí hlavních sil a zaujetí neúčelné bojové sestavy. Naproti tomu opožděné rozvinutí sil může způsobit ztrátu iniciativy.

Nezapečení odvetných úderů jadernými zbraněmi bude vyžadovat, aby přesuny byly prováděny na široké frontě, neboť rozptýlení sestavy poskytuje nejlepší ochranu proti zbraním hromadného ničení. Široké pásmo činnosti zároveň umožní silám a prostředkům průzkumu získat více zpráv z rozsáhlého prostoru, což usnadní vyhodnotit síly a zámýsl protivníka. Kromě toho široká sestava umožní zkrátit délku pochodových proudů, vedených na více souběž-

ných komunikacích a usnadní přechod do předbojových sestav. Učlenění sestavy do více proudů vytvoří výhodnější podmínky pro provádění bočních manévru k napadení boků a týlu protivníka.

Přesuny po jednotlivých komunikacích jsou naproti tomu spojeny s nevýhodami; dochází k přílišné délce proudů a vytvářejí se výhodné cíle pro atomové napadení při zhuštění proudů v komunikačních uzlech a soutěškách.

Přitom je však zdůrazňováno, že rozptýlení sestav nesmí být v žádném případě na úkor pohotovosti, možnosti rychlého soustředění sil a prostředků, aby bylo zabezpečeno provedení prudkých úderů k zničení protivníka.

K dosažení vysoké rychlosti vojsk je třeba volit vysoce výkonné komunikace s dostatkem příčných a podélných cest; tyto musí umožňovat rychlý přesun a soustředění sil a prostředků na určený směr nebo při poškození důležitých objektů výhodnou objížďku.

Vojenští odborníci vyžadují, aby k vyloučení překvapení byly přesuny předem plánovány a předvídaný možné čáry střetnutí s jednou až dvěma variantami střetného boje a sražení. Těmto variantám má odpovídat i bojová sestava a složení proudů, palebná podpora, velení a bojové zabezpečení.

Z toho vyplývá, že přesuny v počátečním období války budou zabezpečeny pochodovým zajištěním a průzkumem.

Důležitou skutečností je, že přesuny budou prováděny pod ochranou krycích vojsk, jejichž úkolem bude zmocnit se předem určených pohraničních přechodů, zjistit zprávy o protivníku a vést boj s jeho přisunovanými silami do příchodu hlavních sil.*)

Síla a složení krycích vojsk má odpovídat jejich úkolům, neboť úspěšným bojem mohou vytvořit příznivé podmínky pro rychlé proniknutí na území protivníka. Krycí vojska mají být již v míru trvale umístěna v blízkosti státních hranic a mají být vybavena dostatečným množstvím podpůrných prostředků, zejména tanky, dělostřelectvem a prostředky průzkumu.

Za nejvhodnější útvary, plnící úlohu krycích vojsk, jsou považovány lehké obrněné pluky, které mají poměrně velkou údernou sílu a prostředky pro zjišťování a předávání zpráv.

Krycí vojska již v míru přehrazují nej-

*) S využitím Polního řádu armády USA FM 100-5 a zkušeností ze cvičení.

důležitější směry a hlídkují na široké frontě. Lehký obrněný pluk může vytvořit tři taktická skupení, složená z mechanizované pěchoty, středních a lehkých tanků a z dělostřelectva. Tato skupení mohou vést samostatně boj. Kromě lehkých obrněných pluků se počítá, že jako krycích vojsk může být použito pěchoty, vysazené vrtulníky a letouny pěších divízi.

Jednotlivé pochodové proudy vyšlou vlastní průzkumné jednotky a využijí všech prostředků k získání zpráv o protivníku. Za nejúčinnější prostředek je považován vzdušný průzkum a průzkumné odřady.

Předpokládá se, že vzdušný průzkum vedený do velké hloubky bude vyslán péčí vyššího velitele, zatím co pro bezprostřední potřebu svazků bude vysílána část vlastních organických letounů.

Pozemní průzkumný sled budou zpravidla tvořit organické prostředky průzkumu svazků a bojových skupení. Úkolem průzkumného sledu bude získávat zprávy o protivníku a v krajním případě bude plnit i bojové úkoly, zejména zajišťovat přechody a soutěsky, nebo i zdržovat přítomnost sil protivníka.

Za průzkumným sledem budou pravděpodobně postupovat předsunuté odřady, jejichž počet a složení bude záviset na předpokládaných úkolech a množství pochodových os. U svazku budou zpravidla vytvářeny jeden až dva odřady. Jejich úkolem bude postupně se zmocňovat důležitých čar střetnutí a spolu s krycími vojsky a předvojí je zabezpečovat; v případě střetnutí s protivníkem poutat jeho hlavní síly a tím získat čas pro rozvinutí vlastních hlavních sil.

Hlavní proud se může rovněž členit na několik sledů. V čele bude zpravidla předvoj, jehož síla bude záviset na počtu prvo-sledových os a bojové sestavě. Při přesunu divize po jedné ose, bude předvoj tvořit asi jedno bojové skupení, zesílené dělostřelectvem a tanky.

Hlavní síly v hodnotě tří až čtyř bojových skupení s divizním dělostřelectvem, tanky, ženijními a spojovacími jednotkami divize budou učleněny zpravidla do dvou sledů. V posledním sledu za hlavními silami bude se pravděpodobně přesunovat tyl divize.

Bude-li se přesunovat na jednom samostatném směru armádní sbor, může být zejména v průběhu operace uskupen do dvou sledů, při čemž v prvním sledu bude mít 1 až 2 divize a v druhém sledu další 1 až 2 divize. Jednotlivé svazky budou svojí sestavu členit do hloubky samostatně. Sbo-

rové prostředky budou pravděpodobně mezi prvním a druhým sledem sboru. Při zahájení války bude mít sestavu nejčastěji v jednom sledu.

Vojenští odborníci zdůrazňují, že povaha střetného boje a sražení vyžaduje, aby se velitelé všech stupňů samostatně a rychle rozhodovali a i za nejasné situace přecházeli do rozhodného útoku. Vzhledem k tomu, že bojová činnost bude probíhat většinou na velkých prostorech je vyžadována velká iniciativa všech velitelů, směřující k rychlému proniknutí do sestavy protivníka a kdykoli to situace dovolí i do jeho boku a týlu.

Velitelé svazků mají ve střetném boji provádět údery atomovými zbraněmi o malém ekvivalentu účinnosti, zejména na hlavní uskupení vojsk protivníka, na jeho prostředky atomového napadení, dělostřelectvo a tanky. Atomových prostředků o větší účinnosti, které budou mít k dispozici velitelé armádních sborů a polní armády se předpokládá použít na cíle v hloubce a to k izolaci bojiště, zejména na soustředěné zálohy, odpalovací zařízení atomových zbraní a k ochraně odkrytých křídel.

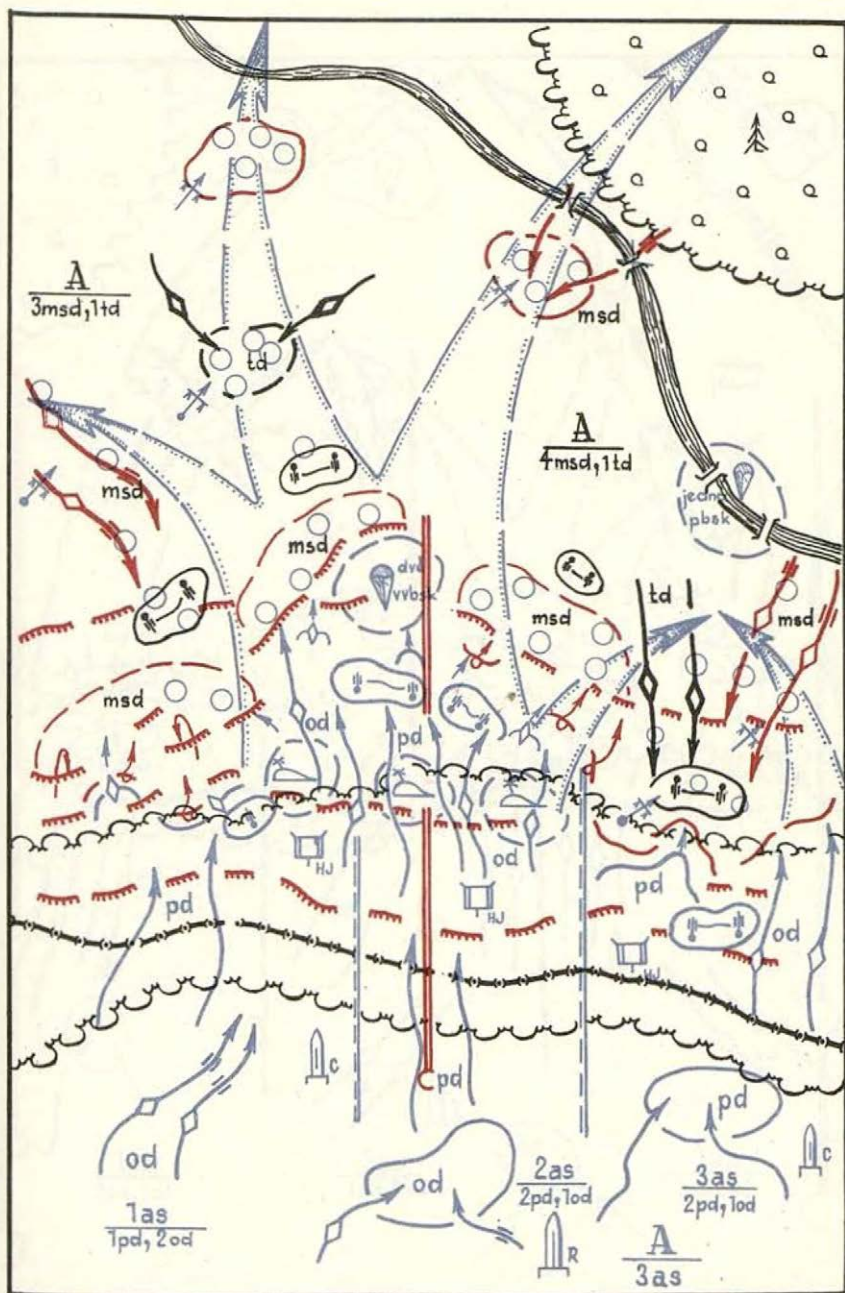
*

Závěrem této stati je nutno zdůraznit, že otázkám manévrové činnosti je v kapitalistických armádách věnována velká pozornost. Velitelé, štáby a vojska jsou velmi často cvičeni ve vedení střetného boje a sražení. Je zejména zdůrazňována nutnost předem plánovat bojovou činnost na všech velitelských stupních a na základě přijatého plánu organizovat bojové sestavy vojsk, jejich palebnou podporu, bojové zabezpečení a velení vojskům. Předpoklad úspěchu střetného boje a sražení je spatřován v tom, aby protivník byl předstížen a včas provedeny atomové údery na jeho rozvíjející se sestavy v součinnosti s údery pozemních sil. Důležitým prvkem je iniciativní rozhodování velitelů, rychlé přizpůsobování se situaci a využívání všech možností k provádění úderů do boků a týlu sestavy protivníka.

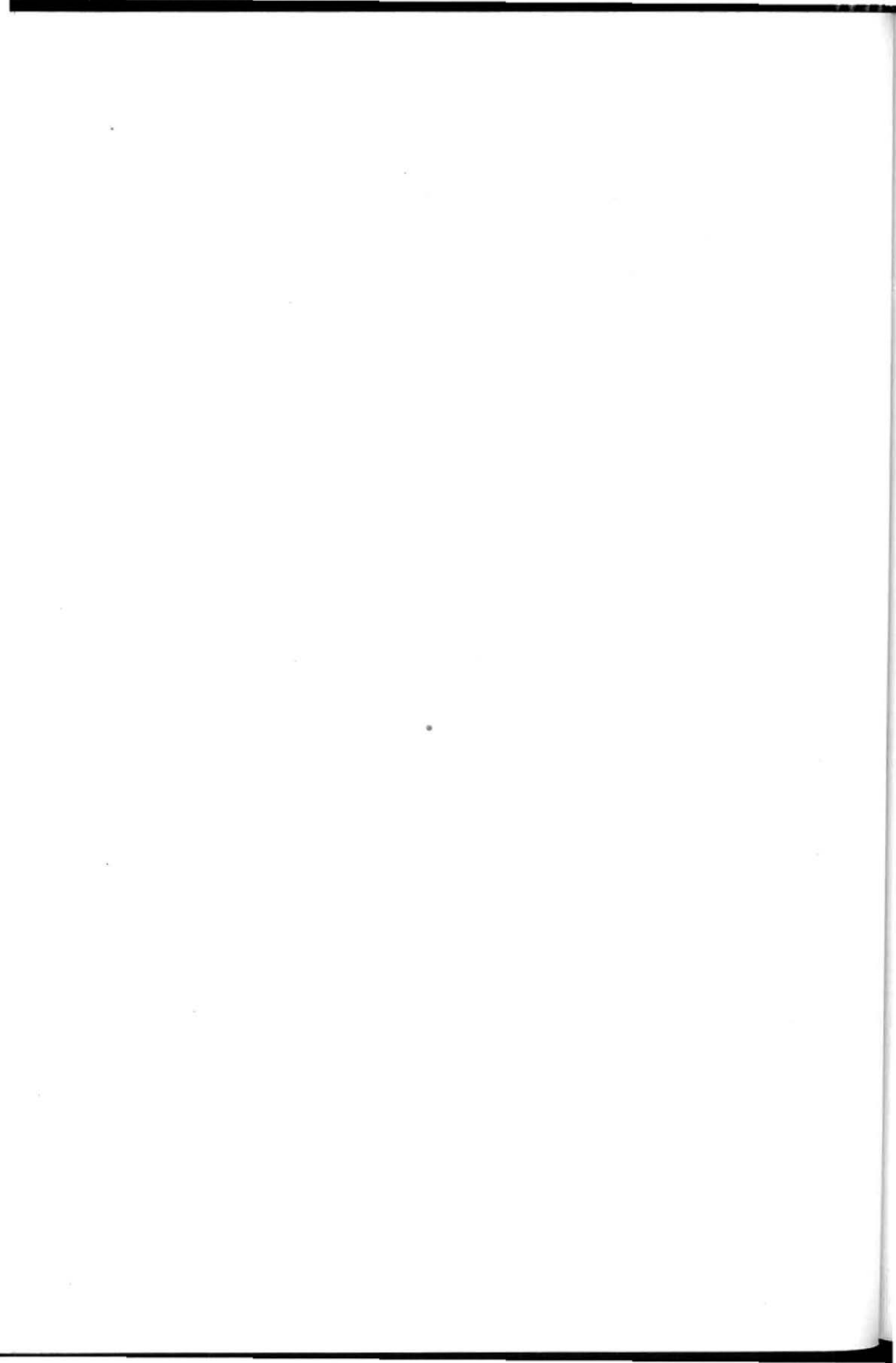

Zvláštnosti střetného boje a sražení při rozpoutání války

Z řady úvah vojenských teoretiků kapitalistických států a rozboru mnoha velitelsko-štabních cvičení a cvičení s vojsky je možno vyvodit dvě nejcharakteris-

(Schéma 1. Možná varianta střetného sražení (útočník pronikl na území protivníka)

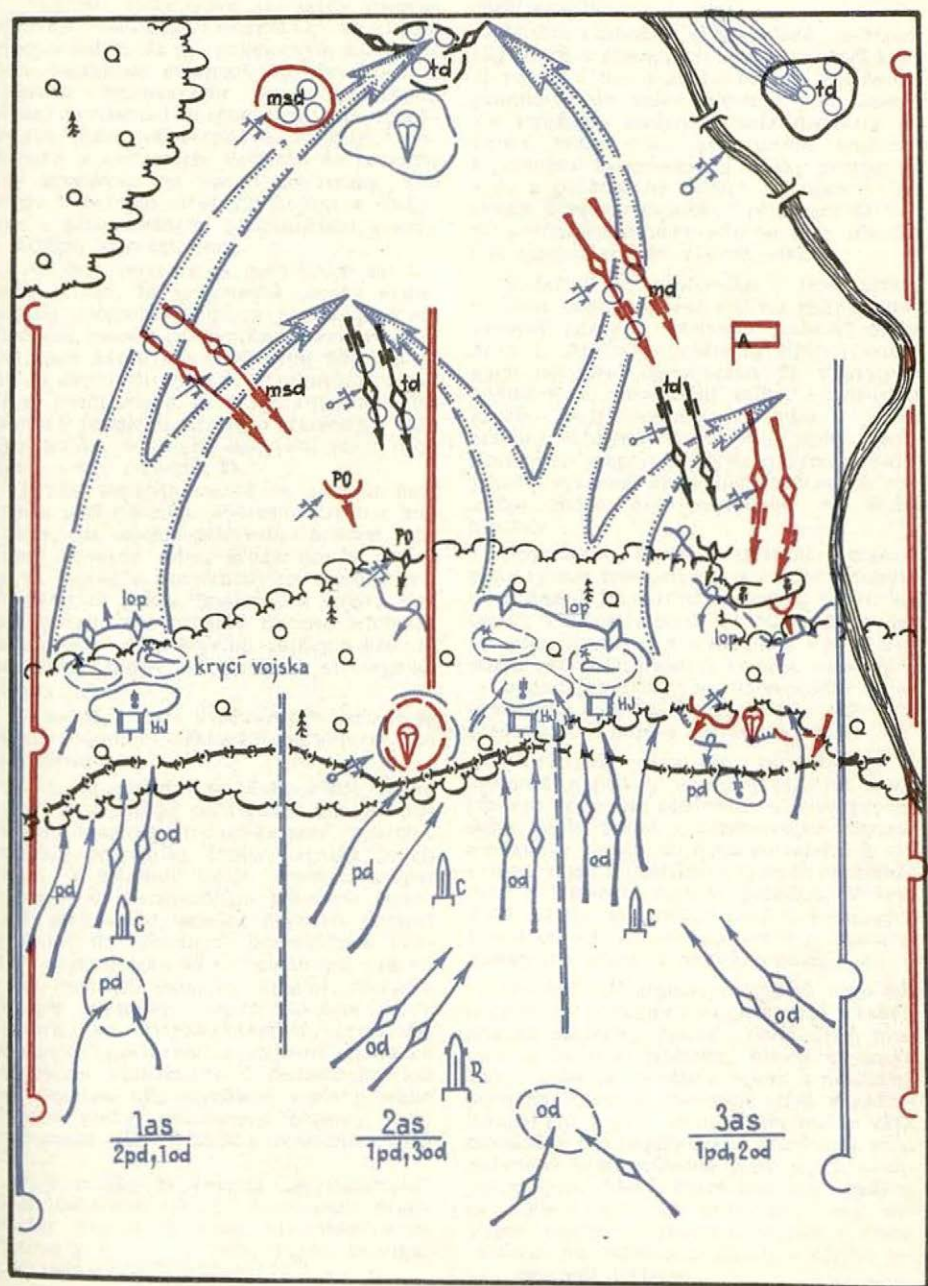
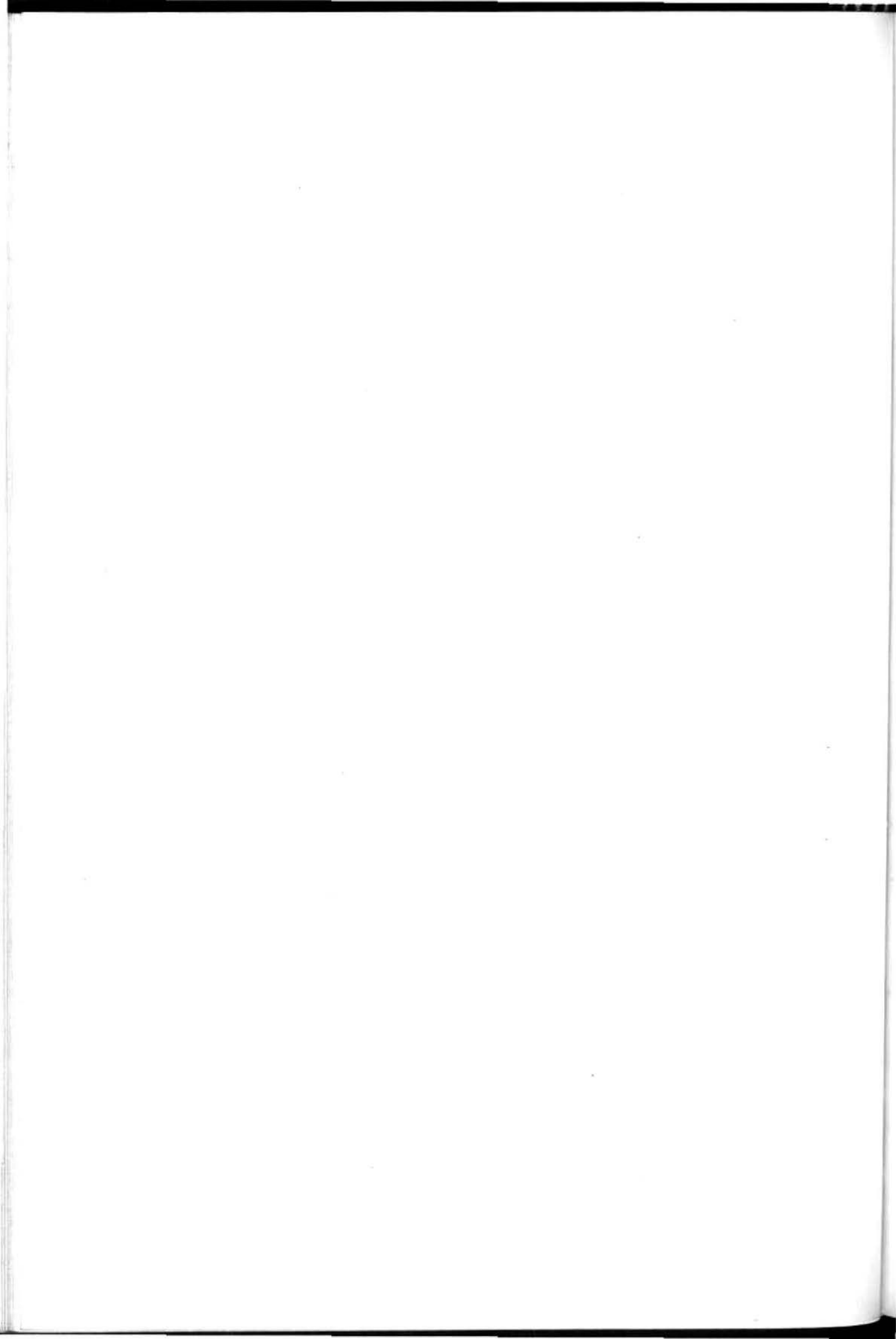

Schéma 2. Typický případ střetného sražení (obě strany přešly do rozhodné útočné činnosti při rozpoutání války)

tičtější varianty této bojové činnosti při rozpoutání války.

Vojenští teoretikové nejčastěji rozpracovávají variantu (schéma 1), ve které předpokládají, že se spojeneckým silám podaří dosáhnout maximálního překvapení a způsobit hromadnými údery jaderných zbraní protivníkovi značné ztráty na ozbrojených silách, obyvatelstvu, důležitých objektech a zařízeních. Počítají, že pozemní síly proniknou na území protivníka, kde dojde k četným střetným bojům a sražením s přisunovanými pohraničními svazky a dalšími jeho zálohami.

Při této variantě se nevylučuje ani takový případ, že spojenecká vojska nedosáhnou počátečními údery plného překvapení, což umožní protivníkovi vyvést svá vojska zpod úderu a s odvetnými údery přejít do útočných operací. V takovém případě se předpokládá, že dojde v pohraničním pásmu k prudkým střetným sražením a těžkým bojům úderných uskupení obou útočících stran (schéma 2).

Druhá varianta počítá se ztrátou momentu překvapení a dočasnou ztrátou iniciativy, což umožní protivníkovi provést mohutný odvetný úder, předstihnout spojenecká vojska a proniknout na území členských států paktu. Spojenecká vojska budou v takovém případě nucena zdržovat postup protivníka krycími vojsky a hlavními silami přejít do dočasné strategické obrany.

U každé z obou uvažovaných variant je možno vyvodit některé charakteristické zvláštnosti.

V první variantě se předpokládá, že se podaří útočnicku již počátečním úderem dosáhnout maximálního překvapení, způsobit vojskům protivníka ztráty, narušit jejich velení, a zabránit jejich organizovanému vyvedení do pohraničních prostorů. Dosažené překvapení umožní dopravit pomocí vrtulníků do výhodných pohraničních prostorů krycí vojska od prvosledových svazků a do operační hloubky vysadit operační vzdušné výsadky. Jejich úkolem bude zmocnit se nejdůležitějších přechodů, obranných postavení a objektů operačně taktického významu.*) K zesílení krycích vojsk mohou být urychleně vyslány lehké obrněné pluky, průzkumné prapory nebo předsunuté odřady divízi a armádních sborů,

rů, které mohou dostat za úkol, aby se v případě zdržení svazků spojily se vzdušnými výsadky.

V této situaci se předpokládá, že hlavní síly divízi a armádních sborů překročí krycí vojska a bez vážného odporu protivníka proniknou do velké hloubky jeho území. Ke střetným sražením bude docházet na široké frontě na jednotlivých směrech s postupně zasazovanými vojsky protivníka a to z počátku na nižších stupních — na stupni útvarů a svazků. S přisunem dalších sil protivníka mohou střetné boje přerůst i ve střetná sražení vyšších svazků.

Podaří-li se protivníkovi i přes ztráty uchovat bojeschopnost vojsk a přejít s odvetnými údery do rozhodné činnosti, může dojít k střetným sražením silných úderných uskupení obou stran již v prvních hodinách po rozpoutání války. Předsunutí krycích vojsk vzdušnou cestou a jejich zesílení lehkými obrněnými pluky, průzkumnými prapory a předsunutými odřady, jakož i vysazení operačních vzdušných výsadků může být provedeno do bližší hloubky.

Podmínkou úspěchu střetného sražení bude rychlé zasazení sil, provedení mohutných úderů jadernými zbraněmi, úderů letectva a dělostřelectva a rozhodná činnost hlavních sil divízi a armádních sborů. Vojenští odborníci uvádějí, že maximální údery budou provedeny na úderný klín vojsk protivníka a to jak na pochodové, tak i na předbojové a bojové sestavy vojsk.

Důležitým rysem této varianty je, že atomové napadení území protivníka bude předem podrobně plánováno a bude provedeno podle jedné z připravených variant v několika vlnách, po dobu potřebnou k vyvedení vojsk z prostorů bojových shromaždišť v blízkosti stálých posádek. V této době má být maximálně použito atomových a vodíkových zbraní letectvem a částečně pozemními silami a námořnictvem.

Prvními cíli atomových úderů mají být odpalovací základny řízených střel a raket, letecké základny, hlavní sklady ZHN, munice a pohonných hmot, hlavní vojenské štáby, důležitá střediska velení a navádění, zejména letectva, řízených střel a radio-lokační sítě a jiné. První údery budou však prováděny bez doplňkového průzkumu, provedeného bezprostředně před jejich zahájením. Další údery, které budou prováděny na základě výsledku průzkumu, mají zejména zasáhnout pozemní vojska s cílem způsobit jim maximální ztráty a zdržet jejich zasazení do boje.

*) Poznatky ze cvičení „Wintershield“ (únor 1960), uveřejněné v časopisech: Frankischer Tag 5. 2. 1960, Mittelbayerische Zeitung 6. a 7. 2. 1960, Tages Anzeiger 6. 2. 1960.

Z kapitalistických armád

Toto napadení je možno charakterizovat jako součást atomové, letecké a dělostřelecké přípravy, během níž je možno počítat s normami použití atomových zbraní v rozsahu 50 až 70 % předpokládaného počtu přidělené atomové munice.

Vzhledem k tomu, že bojová činnost vojsk bude probíhat v ženiijně nevybudovaném terénu a v širokých a hlubokých sestavách, je možno počítat mimo přímý dotyk vojsk s použitím jaderných zbraní větší účinnosti.

Při druhé variantě je uvažováno, že vlastní vojska budou nucena přejít do strategické obrany. V takovém případě dojde v hlubokých zabezpečovacích pásmech ke střetným bojům s krycími vojsky na nižších stupních (útvářů a svazků). K velkým sražením může dojít až po zasazení přísunutých sil a přechodu do protiútoků. Tato varianta je nejčastěji procvičována spojeneckými silami na území západního Německa. Je však nutno si uvědomit, že pro cvičení bývá volena taková výchozí situace, aby bylo dosaženo politických cílů.

*

V závěru této stati je nutno zdůraznit, že i když západní vojenští činitelé mají snahu vytvořit pro zasazované pozemní síly nejvýhodnější podmínky, počítají, že již v prvních hodinách války dojde k střetným bojům a sražením.

Je třeba počítat, že i nadále budou tyto otázky teoreticky i prakticky rozvíjeny, aby byly odstraněny nedostatky, které se při cvičení projeví.

Zvláštnosti střetného boje a sražení v průběhu operací počátečního období války

Kromě variant uvažovaných při rozpoutání války jsou rozpracovávány i operace, které mají následovat v průběhu celého počátečního období. V tomto období se počítá převážně s útočnými operacemi, i když se připouští možnost vedení obranných bojů na širokých frontách nebo na jednotlivých směrech.

Vojenští odborníci uvádějí, že v útočných operacích může dojít ke střetným sražením po průlomu jednotlivých pásem obrany při rozvíjení úspěchu do taktické a operační hloubky. V této situaci nejčastěji dojde ke střetnutí sborových a armádních záloh se zálohami protivníka. Možná varianta střetného sražení je uvedena na schématu 3.

Charakter střetného sražení v průběhu počátečního období bude mít některé odlišné rysy proti střetnému sražení při rozpoutání války.

Především obě strany budou mít více vzájemných poznatků, získaných prostředky průzkumu.

Veškeré výhodné cíle, zejména prostředky atomového napadení, soustředění vojsk, přísun záloh, velitelská stanoviště a jiné důležité objekty a zařízení budou zjišťovány a ničeny údery zbraní hromadného ničení, letectva a dělostřelectva ještě před střetnutím.

Při střetném sražení budou hlavní úderu vedeny na zjištěné rozvíjející se bojové sestavy vojsk, prostředky atomového napadení a velitelská stanoviště protivníka.

K zabezpečení výhodných čar rozvinutí nebo k ovládnutí důležitých prostorů, popřípadě k ochraně odkrytých boků ve větším rozsahu může být použito vzdušných výsadek, jejichž síla se bude řídit úkolem a předpokládanou činností protivníka.

V průběhu střetnutí bude docházet k častým samostatným obklíčovací manévrum v součinnosti se sousedy, popřípadě se vzdušnými výsadek nebo předstutými oddády.

Ke střetnutí bude docházet u vojsk, která se nejvíce odtrhla od bojujících sledů a pronikla nehlouběji do sestavy protivníka. Úspěchů proniknuvších vojsk budou využívat velitelé všech stupňů, takže bude docházet ke střetnutí i značných sil.

Rychlý spád bojové činnosti a neustálé změny v situaci nedovolí vždy správně předvídat možnosti střetného boje a sražení. Velitelé a štáby budou často organizovat tento boj až v jeho průběhu. Proto je přiznáváno vojenským činitelům, že bude docházet i k častým překvapením a že tento boj bude velmi těžký a složitý. V těchto podmínkách se rozvinou formy manévru vojsk typické pro střetný boj a sražení jako je obchvat, obejítí, útok, dočasná obrana i ústup.

V počátečním období dojde též v obranných operacích k řadě střetných sražení a to jak v zabezpečovacím pásmu (na stupni malých jednotek s průzkumnými a předstutnými sledy protivníka), tak i při boji o přední okraj nebo v hloubce obrany. Jedna z možných variant je znázorněna na schématu 4.

Při boji v zabezpečovacím pásmu se předpokládá použít jen omezeného množství jaderných zbraní ve prospěch krycích jednotek. Hlavní úderu mají být vedeny na

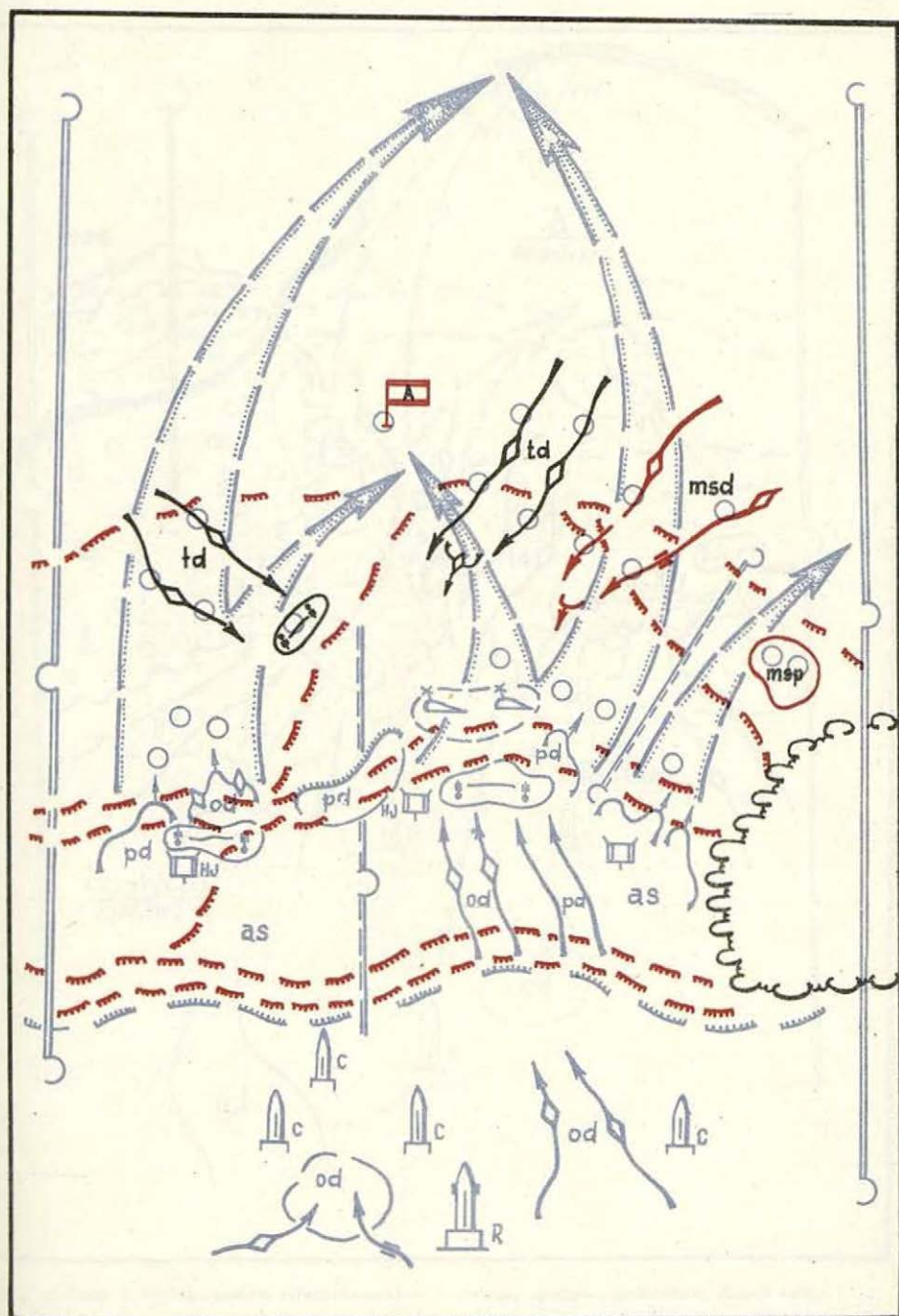
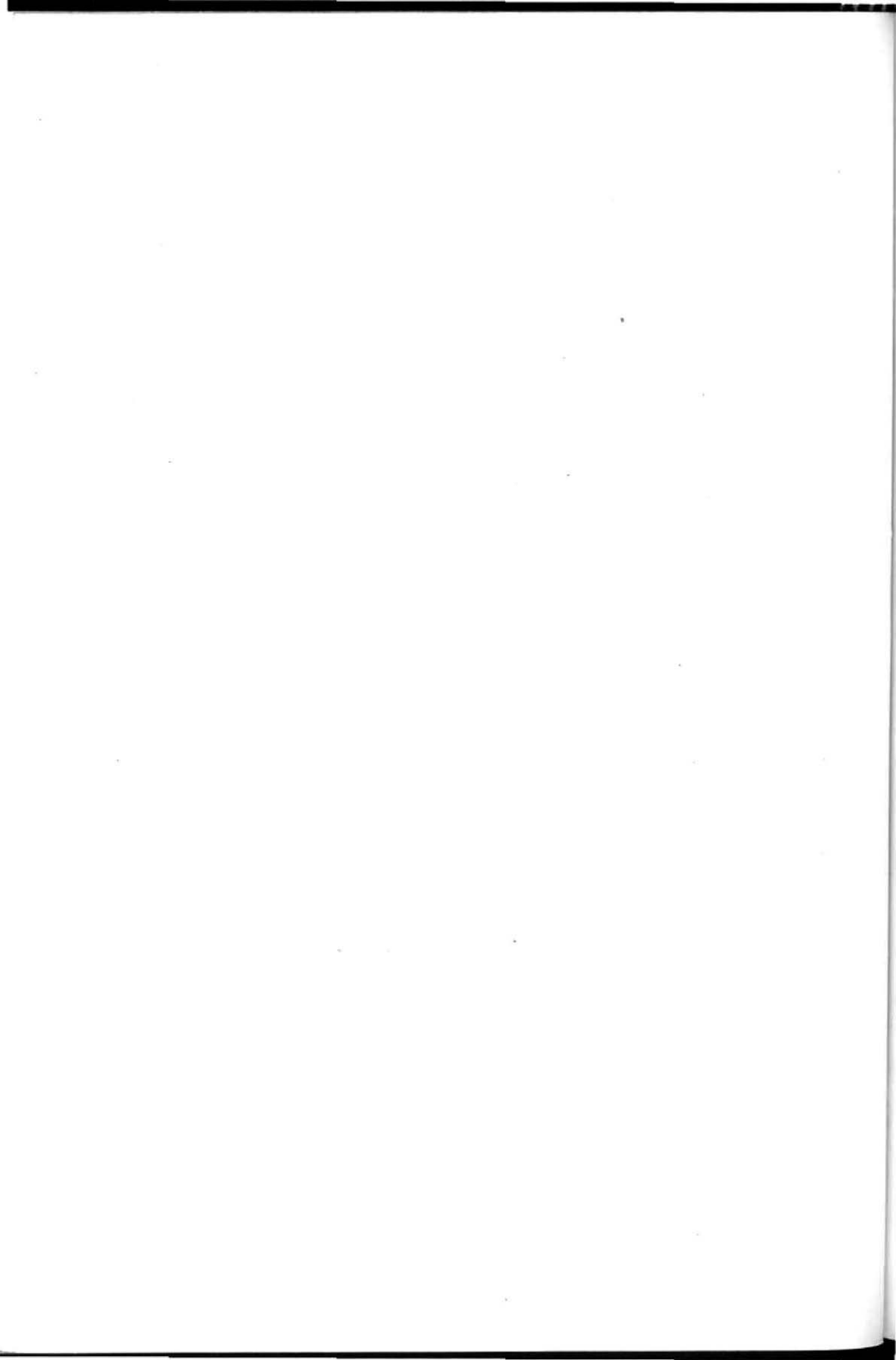

Schéma 3. Možná varianta střetného sražení při rozvíjení útočné operace v počátečném období války

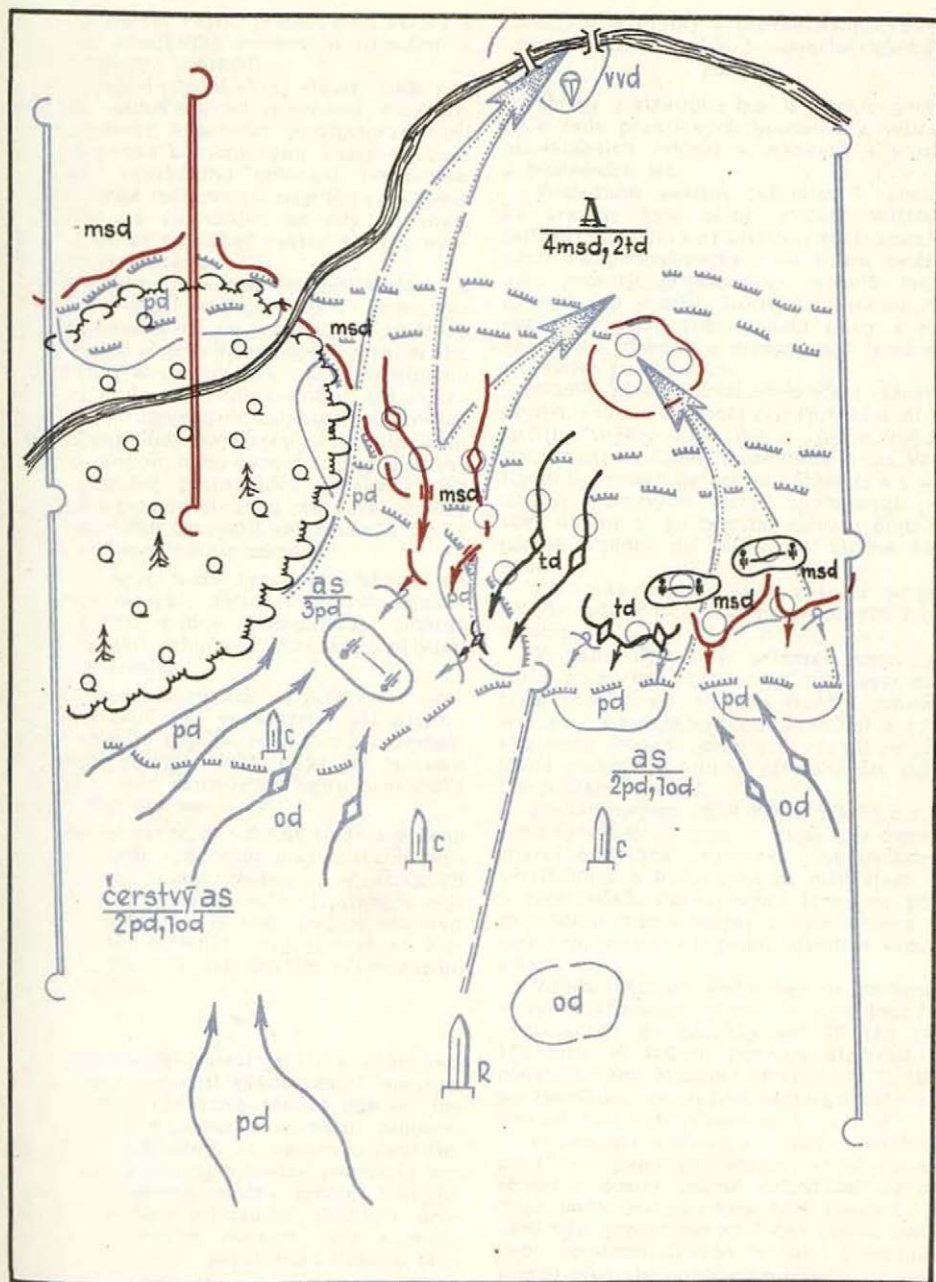
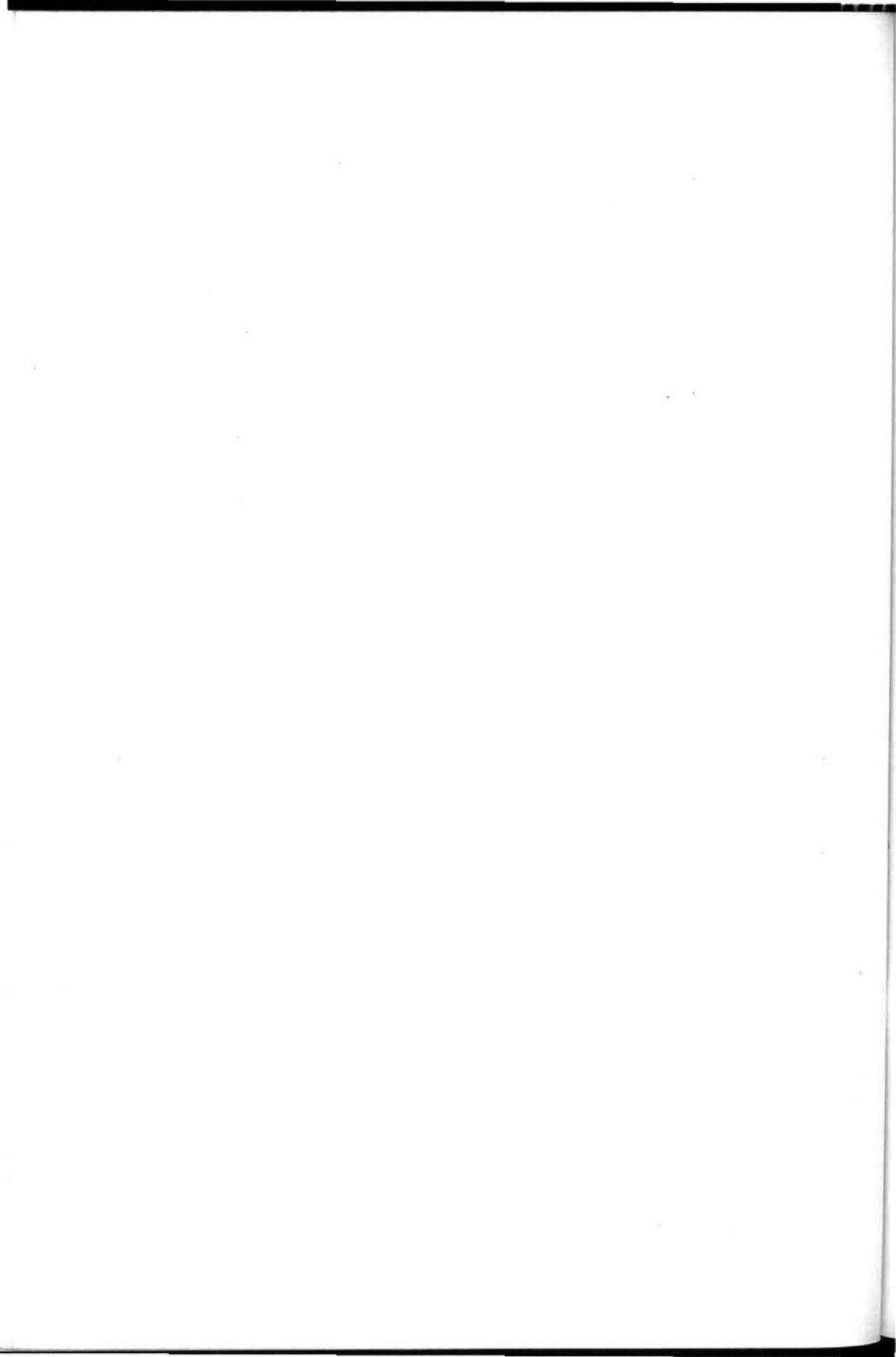

Schéma 4. Možná varianta střetného sražení v obranné operaci v počátečním období války

větší uskupení vojsk, prisunované zálohy a zjištěné prostředky atomového napadení a dělostřelectvo protivníka.

Při boji o přední okraj obrany bude pozornost zaměřena na provedení atomové, dělostřelecké a letecké protipřípravy, při níž se počítá s atomovými údery do celé hloubky operačního uclnění protivníka. Údery velké mohutnosti mají být provedeny zejména na rozvíjející se síly útočníka. Počítá se, že na každý svazek bude provedeno 4 až 6 úderů.

Následuje-li po atomové, dělostřelecké a letecké protipřípravě přechod do útoku, vyrazí druhé sledy na jednotlivých směrech a k nim se připojují i sousední první sledy, které byly až dosud v obraně. K střetnému sražení bude zpravidla docházet při střetnutí s prisunovanými zálohami protivníka.

Manévr bude nejčastěji charakterizován jednostranným nebo dvoustranným obchvatem, přičemž prvosledové svazky budou zpravidla pevnou obranou zdržovat útočný klín úderního uskupení protivníka a druhé sledy budou provádět manévr.

Tiha boje bude spočívat většinou na velitelských svazcích, zatímco velitelé armádních sborů budou koordinovat činnost v rámci sboru a budou zabránovat v přísunu záloh protivníka.

Při zasazení větších sil protivníka přeroste střetný boj ve sražení, při kterém musí zasadit síly velitelé sborů a armád. K takové variantě může dojít při zasazení druhých sledů armády a frontu protivníka v operační hloubce.

Dále se uvádí, že střetná sražení vedená v obranných operacích mají některé výhody proti těmto, vedeným v útočných operacích. Především velitelé, štáby i vojska znají terén a mohou předem připravit více variant střetného boje a sražení. Nemusí docházet k tak častým překvapením jako v útoku.

*

V závěru této stati je třeba zdůraznit, že západní vojenští představitelé spatřují v soudobých operacích těžiště bojové činnosti vojsk zejména v operační hloubce, neboť předpokládají, že masovým použitím ZHN jsou vytvořeny výhodné podmínky pro rychlý a poměrně snadný průlom taktické hloubky obrany protivníka. Složitost problému soudobých operací vidí zejména v boji se silnými operačními zálohami protivníka.

Některé poznatky z prováděných cvičení spojeneckých vojsk Severoatlantického paktu

Úvahy o střetném boji a sražení potvrzuje řada praktických poznatků z velitelsko-štabních cvičení a manévrů s vojsky z posledních let.

Posledním větším cvičením 7. americké armády bylo zimní cvičení WINTER SHIELD, kterého se zúčastnily části amerických a západoněmeckých sil. Cílem cvičení bylo prověřit připravenost velitelů, štábů a vojsk ve vedení útočných a obranných operací v počátečním období války, s důrazem na přesuny a střetný boj (sražení) v zimních podmínkách.

Námět předpokládal překročení státních hranic, vedoucích podél řek DUNAJ a ALT-MÜHL, vojsky útočnicka a jejich rychlé proniknutí na území sousedního státu. Protivník byl nucen bojem na zdrženou a s použitím atomových zbraní zpomalovat postup útočníka; po přísunu záloh z hloubky přešel obránce do všeobecné útočné činnosti.

Ze zpráv uveřejněných v tisku se potvrdila řada dílčích otázek, uvedených v této stati.

V tisku byl např. potvrzen názor, že válka může být rozpoutána i za vyrovnaného poměru sil, jestliže útočník provede mohutný úder jadernými zbraněmi s překvapením. Použití jaderných zbraní se přikládá rozhodující úloha při zahájení války i v průběhu operací.

Podle časopisu NEW YORK TIMES z 2. 2. 1960 byla bojová činnost vojsk při cvičení charakterizována vysokou dynamikou, vertikálním a horizontálním manévrem sil a prostředků, nesouvislými frontami přesahujícími známé normy a byla vedena na směrech, vedoucích podél hlavních komunikací.

Vojska obránce vedla boj na zdrženou v zabezpečovacím pásmu a v obranných postaveních do hloubky asi 70 mil (asi 110 km). K ztížení postupu útočníka se podle časopisu Müncher Merkur z 2. 2. 1960 předpokládalo provedení radioaktivního zamoření hlavních přísunových os.

Pozornosti zasluhuje otázka množství použitých jaderných zbraní, které rovněž přesáhlo dosud známé kalkulační normy. Např. podle časopisu New York Times z 9. 2. 1960 bylo provedeno za 6 dní oběma cvičícími stranami (každá o síle armádního sboru) přes sto atomových úderů.

V průběhu cvičení bylo ve velkém rozsahu použito taktických vzdušných výsadků v síle od čtyř do zesíleného pěšího bojového sku-

Z kapitalistických armád

pení. K jejich přepravě bylo použito celkem přes 300 letounů a vrtulníků, které prováděly vzdušnou přepravu do vzdálenosti 25 mil (40 km). Úkolem vzdušných výsadků bylo zvyšovat tempo útoku, zmocňovat se obranných postavení v hloubce, zabránit odchodu a pomáhat při obklíčování částí sil protivníka. Podle uvedeného časopisu byla vzdušná přeprava vrtulníky prováděna i za velmi špatných povětrnostních podmínek.

Důležitým poznatkem je široké použití speciálních diverzních výsadků, které byly vysazovány do týlu protivníka v civilním oděvu (Army Times 2. 2. 1960). Časopis Müncher Merkur z 2. 2. 1960 uvedl, že tyto diverzní skupiny tvořili příslušníci 10. speciální skupiny zvláštních služeb (VS Bad Tölz), jejíž část tvoří i zločinci a uprchlíci z lidové demokratických zemí. Skupiny měly za úkol provádět teror, diverze a organizování záškodnických skupin na území nepřátelského státu a získávat zprávy o činnosti vojsk protivníka.

Cvičení s vojsky WINTER SHIELD bylo využito též k dosažení politických cílů západoněmeckých militaristů. Zprávy byly zaměřeny na zvýšení zájmu obyvatelstva o potřeby západoněmecké armády a zejména měly dokázat nutnost vyzbrojení armády jadernými zbraněmi.

Závěrem je třeba poukázat na vysokou důležitost, která je přisuzována masovému použití jaderných zbraní a momentu překvapení.

U pozemních sil je vyžadována vysoká horizontální i vertikální pohyblivost i za ztížených povětrnostních podmínek. Ve stále větším rozsahu je používáno vzdušných výsadků a diverzních skupin, dopravovaných letouny a na kratší vzdálenosti vrtulníky.

Z rozboru tohoto cvičení se potvrzuji obě uvažované varianty počátečního období války.

Závěr

Přesto, že názory vojenských odborníků kapitalistických armád na charakter operací a úkolů jednotlivých složek ozbrojených sil v počátečním období války se značně různí, shodují se ve smyslu zásadní koncepce, kterou je rozhodující úloha masového použití jaderných zbraní, předpokládaná technická převaha a dosažení momentu překvapení.

Toto společné stanovisko se odráží ve

všech přípravách na válku, zejména v budování, organizaci a vyzbrojování ozbrojených sil a ve vývoji a výzkumu nové bojové techniky.

U vojskových vzdušných sil, kterým je přisuzována nadřazená úloha, zaujímá vedoucí úlohu strategické letectvo a řízené střely, jejichž technické vlastnosti umožňují provést úder do celé strategické hloubky protivníka. Důležité úkoly má plnit i taktické letectvo a to při vybojování nadvlády ve vzduchu, při izolaci bojiště a letecké podpoře pozemních vojsk. Je však skutečností, že i přes vyspělou bojovou techniku značně zaostává vývoj a výzkum raketové techniky. Přes obrovské výdaje se nepodařilo dosud dokončit vývoj mezikontinentální balistické střely.

U pozemních sil je požadována mohutná palébní a úderná síla, vysoká operační a taktická pohyblivost, pružné velení a nepřetržitá technická a materiální zabezpečení.

V duchu tohoto požadavku byly zavedeny do výzbroje svazků organické prostředky atomového napadení a je přidělováno velitelům od stupně divize velké množství atomových nábojů. Divize a armádní sbory dostávají především atomové zbraně o malém ekvivalentu účinnosti, což jim umožňuje provádět více úderů než dosud. Technické vlastnosti těchto zbraní umožňují velitelům divizí a armádních sborů, aby jich použili v kratší době a zejména v pohybových fázích boje, jako je střetový boj a sražení.

Vzhledem k tomu, že pozemní síly mají poměrně vysoké možnosti provádět úder prostředky atomového napadení do celé taktické i operační hloubky, mění se i dřívější normy letecké podpory. Zvláště výrazně se projevil rozsah letecké podpory na stupni skupiny armád. Zatím co dříve bylo kalkulováno s podporou taktického leteckého velitelství, počítá se nyní s podporou taktické letecké armády. Snížení dosahuje až 50 procent. Rovněž se změnilo kvalitativní složení letectva. Bylo zrušeno lehké bombardovací letectvo, jehož úkoly přejímá taktické stíhací letectvo.

Požadavek mohutné úderné síly a vysoké pohyblivosti vojsk se projevuje v novém kvalitativním složení pozemních sil. Daleko větší úloha je přisuzována cbrněným, mechanizovaným a vzdušným výsadkovým vojskům. Došlo ke změně v použití polního dělostřelectva a jeho složení. Maximum podpory klasického dělostřelectva je nyní soustředěno ve svazcích, zatímco na stupni armádního sboru zůstává jen část

klasického dělostřelectva a převažují prostředky atomového napadení. U polní armády a skupiny armád jsou pouze prostředky atomového napadení, jejichž technické vlastnosti umožňují působit do značné hloubky.

Hromadné použití jaderných zbraní podstatně ovlivnilo i názory na vedení boje a operací a zejména charakter počátečního období války.

Vojenští odborníci uvádějí, že v soudobých podmínkách může být válka rozpoutána maximem atomových a vodíkových zbraní a to jak pilotovanými prostředky, tak i řízenými střelami strategického a taktického letectva a letectva vojenských námořních sil. Úloha a činnost pozemních sil při rozpoutání války se považuje za druhohradou, i když se v této otázce vyskytuje řada rozdílných názorů. Většina odborníků však přiznává, že počáteční operace mohou být zahajovány stejně silnými nebo dokonce i slabšími pozemními silami, než má protivník.

Další zvláštností je, že těžiště útočných

Nakonec je třeba zdůraznit, že otázky počátečního období války jsou považovány vojenskými odborníky kapitalistických armád za prvořadé, což se odráží i v celkovém zaměření operační i bojové přípravy velitelů štábů i vojsk.

Dosud však zůstává mnoho rozporů v názorech na zahájení války a vedení operací v počátečním období a proto je třeba počítat, že může dojít k případným dílčím změnám proti úvahám, které jsou v této stati uvedeny.

operací v počátečním období války nespočívá v průlomu taktické hloubky obrany, ale až v operační hloubce, kde dochází k boji s přísunovanými zálohami protivníka. Předpokládá se, že útočné operace budou zahajovány silami a prostředky, které budou při zahájení války na válčišti, bez druhých sledů a záloh, které mají být vytvořeny až z přísunutých a zmobilizovaných sil.

Tuto skutečnost potvrzuje řada operačních cvičení spojeneckých sil Severoatlantického paktu, provedených v posledních letech.

Operace pozemních sil při rozpoutání války budou mít zvláštní charakter a budou se vyznačovat prosakováním sil obou stran nesouvislou frontou; nejčastějším druhem bojové činnosti bude střetný boj (sražení).

K úspěšnému vedení operace v počátečním období války má být pozemním silám zabezpečena maximální pohyblivost výkonnými dopravními prostředky a vertikální pohyblivost letouny a vrtulníky.

V široké míře má být používáno vzdušných výsadek, diverzantů a průzkumných odřadů k ovládnutí důležitých prostorů a objektů, k narušování pohybu záloh a k získávání zpráv o protivníku.

Цель данного размышления заключается в распространении сведений по характеру встречного боя и сражения войск при развязании войны.

Данное размышление разработано на основании положений Полевого устава США (ФМ 100-5), взглядов военных специалистов капиталистических стран, а также на основании наблюдения и оценки оперативных учений и маневров союзнических армий, опубликованных в военных журналах и печати.

Tendence vývoje obrany

Generálmajor Jan Knotek

Článek je teoretickou studií vlivu nových podmínek operací (boje) na celkové pojetí obrany, na její místo a význam v soudobém vojenském umění. Zabývá se hlavně otázkami vlivu raketových zbraní na další vývoj způsobů obrany v operačním a taktickém měřítku.

V historii vojenského umění můžeme sledovat, jak převažující útočný nebo obranný charakter nové bojové techniky měl rozhodující vliv na jeho vývoj. Je ku příkladu dostatečně známý vliv kulometu na pozičnost první světové války a naopak vliv tanku a letadla na manévrový charakter druhé světové války.

Zkušenosti poslední války i řady tzv. malých válek v období od roku 1945 nás však zároveň poučují o tom, že ani technika a její vlastnosti nejsou rozhodující a všemožnou a že jejich vlivy musí být vždy uvažovány v souvislosti s morálkou lidí, kteří ji obsluhují.

Je ku příkladu velmi markantní a poučný rozdíl mezi vývojem obrany na straně sovětské anebo fašistické armády v poslední válce. Zatím co fašistická armáda v prvním období války nedokázala při převaze sil a prostředků zdolat sovětskou obranu a nakonec se v ní její útok udusil, dokázala Sovětská armáda v podstatě téměř týmiž prostředky, ale kvalitativně rozdílnou morálkou v dalším průběhu války, že při operačním a taktickém mistrovství přestala prakticky existovat obrana, kterou by sovětská vojska nezdolala.

Celý tento komplex bohatých zkušeností Sovětské armády musíme mít stále na paměti, chceme-li správně určit možný další vývoj jednotlivých druhů boje v podmínkách masového použití nových prostředků, zejména raketových zbraní.

Každá kvalitativně nová bojová technika se vlivem dialektické jednoty jednotlivých oblastí vojenského umění projeví nejen ve všech jeho oblastech, ale současně ovlivní i v různé míře jednotlivé druhy boje.

Předmětem článku je studium vlivu raketových zbraní na pojetí a způsoby obrany.

K celkovému pojetí obrany

Atomové zbraně, ihned po svém zavedení, průkazně odhalily důsledky předstihu útočných prostředků nad obrannými, který se projevil určitým zpožděním vývoje obrany za novými požadavky a prokázaly neudržitelnost pozičního, lineárního a do značné míry šablonovitého systému obrany.

Vojenské umění se začalo otázkami obrany zabývat. Nemůžeme tvrdit, že všechny problémy vyvolané v obraně atomovými zbraněmi, byly uspokojivě dořešeny. A do tohoto období, které v podstatě trvalo do dneška, přichází zcela nové vlivy raketových zbraní, u kterých je nutné předpokládat rychlý další vývoj. Podstata tkví v kvalitativně novém charakteru raketových zbraní, vzniklých spojením vlastností raket a nukleárních náplní. Vlastnosti těchto nových zbraní, které jednotlivě i v souhrnu mají vysoce aktivní charakter, nám vlastně všechny ty dosavadní obtíže a nedostatky obrany nejen násobí, ale namnoze, zejména pro nedalekou perspektivu, ukazují ve zcela novém světle.

Socialistická i buržoazní vojenská věda se v podstatě shodují v tom, že hlavním druhem boje je útok a že obrana je druh boje, kterým nelze dosáhnout vítězství. Je

tedy obrana ve všech soudobých armádách považována za nutné zlo a druh boje, který může být okolnostmi vynucen. Protože nemůže být rozhodnutí, nemůže být trvalého, ale jen dočasněho charakteru, zejména v podmínkách stále narůstající rozhodnosti cílů operací (boje).

Přitom však žádná vojenská věda nemůže obranu, jako druh boje, likvidovat nebo ignorovat. Čím nabývá soudobý boj dynamičtějšího charakteru a přináší rychlejší změny situací a poměru sil na bojišti, tím je důležitější, aby vojska dovedla rychle a efektivně přecházet od jednoho druhu bojové činnosti k druhému a vytvářet si podmínky ke konečnému vítězství.

Na vývoj našeho vojenského umění má mimo jiné vliv i vývoj taktiky nepřítel.

Vývoj bojové techniky v celosvětovém měřítku je tak rychlý a úspěšný, že i při bezesporu a značné převaze sovětské bojové techniky, zejména raketových zbraní, musíme i u nepřítel počítat s novými, značně účinnými bojovými prostředky. Dále musíme správně vidět, v které oblasti vojenského umění je současný vliv nových bojových prostředků nejdůležitější a rozhodující. V současné době kupř. sovětské mezikontinentální balistické rakety a rakety dalekého dosahu dávají celému táboru socialismu obrovskou převahu v palebné síle nad nepřitelem; o tom dnes nepochybuje nikdo už ani na západě. To však neznamená, že se nepříteli nemůže podařit v operačním měřítku dosáhnout vlastními prostředky místní převahy a že nemůže na určité směry nebo v určitém prostoru vnutit, třeba dočasně, našim jednotkám boj v podmínkách pro ně nevýhodných. Musíme se vystříhat mechanického přenášení správných závěrů ze strategie do operačního umění a taktiky, kde jejich platnost může být omezena. I v dnešních podmínkách a možná právě v nich by bylo nerozumné, nedialektické a nebezpečné, podceňovat možnosti a sílu nepřítel. Stačí poukázat na to, že dnešní americká polní armáda v NSR má ve svém bojovém složení kolem 100 odpalovacích zařízení pro atomové náboje.

Socialistické vojenské umění proto nepřehlíží žádný druh bojové činnosti a v současných podmínkách za jeden z charakteristických rysů soudobého boje považuje dovedné a rychlé střídání jednotlivých druhů bojové činnosti, zejména v taktickém měřítku.

Uvažujeme-li o důsledcích vlivu raketových zbraní na jednotlivé druhy boje, zejména v perspektivě, dojdeme k závěru,

že si pravděpodobně postupně vynutí podstatnější změny v obraně než v útoku. To je zcela logický důsledek převažujícího útočného charakteru raketových zbraní, ve spojení s dosavadními druhy bojové techniky, zejména tanky, letectvem a výsady, s kterými nepřítel počítá.

Zdá se, že si raketové zbraně postupně vynutí nejen nové pojetí obrany, ale i nový její systém.

Pokusím se to zdůvodnit.

Zavedením raketových zbraní nabývá rozhodujícího významu a dostává nový charakter palebná síla. Zatím je to plně uplatněno v oblasti strategie a to vlivem mezikontinentálních a dálkových balistických raket. Tyto nové rysy palebné síly a její možnosti budou v důsledku dalšího rozvoje raketové i ostatní techniky postupně víc a víc pronikat do operačního umění i taktiky. Musíme předpokládat další, rychlý vývoj raketových zbraní operačně taktického významu, kterým budou zdokonaleny zejména dostřel, přesnost zásahu a doba potřebná k dosažení pohotovosti k palbě.

Zdokonalené vlastnosti raketových zbraní operačně taktického významu podstatně změní i systém palebné podpory vojsk.

Dosavadní systém palebné podpory vojsk v obraně a tím i celý její systém se vyvíjel v přímé závislosti zejména na vlastnostech tanků a dělostřelectva. Výsledkem závislosti obrany na vlivech dělostřelectva jsou i dosavadní vzdálenosti jednotlivých pásem obrany, volených tak, aby útočník byl vždy nucen přemisťovat svou základnu palebné síly – dělostřelectvo. Narůstající účinky dělostřeleckých granátů si postupně vynucovaly hlubší zapouštění obrany do země. Tím se zvětšoval rozsah prací a časová náročnost obrany. Výsledkem vlivu tanků na systém obrany je její protitankovost a hloubka. Atomové zbraně, jejichž hlavním prostředkem dopravy na cíl bylo letectvo, si vynutily větší rozptýlenost prostředků obrany do šířky i do hloubky, znásobily náročnost obrany na její úpravy v celé její hloubce.

Vcelku však v systému obrany a jejím pojetí nedošlo k takovým kvalitativním změnám, které by odpovídaly změnám ve vlastnostech techniky. Obrana byla atomovým zbraním jen více méně úspěšně působena.

Obrana byla vlastně jen zbavena lineárnosti a šablonovitosti. Snaha ztížit nepříteli volbu cílů pro atomové údery a donutit ho k jejich neefektivnímu použití vedla nakonec k často problematickému tzv. proti-

atomovému manévru a k přenášení úsilí obrany v operačně taktickém měřítku na první nebo druhé pásmo obrany.

Všechny tyto v podstatě správné snahy vedly vždy k zostřování rozporů v obraně, zejména rozporů mezi časem, který byl k dispozici, a délkou doby potřebné k vybudování požadovaného systému obrany; tento rozpor se nepodařilo vyrovnat ani mechanizací obranných prací. Protiatomový manévr se dostával často do rozporu s požadavkem nejsilnější obranné sestavy, odpovídající zámyslu obrany, protože při všech těchto změnách terén zůstával neměnný. Přitom za všech okolností si narůstající nasycenost vojsk nepříteli tanky vynucovala, aby protitanková obrana, rovněž silně ovlivněná terénem, se stala základem a kostrou obrany za všech okolností.

V podstatě se nám nepodařilo a ani nemohlo podařit tyto rozpory v obraně vyřešit. Příčina všech potíží tkví v tom, že obrana jako druh boje, jejíž dosavadní systém byl vytvořen v podstatě vlivy konvenčních prostředků, čím dále tím méně odpovídá vlastnostem nové bojové techniky a novému charakteru boje.

Proto také postupně, jak budou raketové zbraně nahrazovat dosavadní bojové prostředky (zejména dělostřelectvo a letectvo) u nepříteli i u nás, bude stávající pojetí obrany a její systém ztrácet své odůvodnění.

Už v posledních letech vlivem vlastností atomových zbraní jsme mohli sledovat markantní růst požadavků aktivnosti a manévrovosti obrany, které jsou vlastně jediným prostředkem, jak přivést obranu v soulad s vlastnostmi nových bojových prostředků.

Tento proces změn v systému obrany neprobíhá jen v socialistické vojenské vědě. Stejně intenzivně probíhá i v buržoazní vojenské vědě, kde jak známe vedl kupř. v armádě USA k známé „manévrové obraně“. Proces dále pokračuje a kupříkladu v západoněmeckém bundeswehru se intenzivně studuje nová varianta tzv. „pružné obrany“.

Smysl všech těchto změn a snah je stejný. Zkvalitňující se vlastnosti bojových prostředků a zejména raketové zbraně, které se postupně stanou hlavním prostředkem dopravy atomových nábojů na cíl, od-suzují k porážce jakýkoli projev pasivity a nehybnosti v boji. Nové prostředky jsou nejdůležitější právě proti pevným a trpným cílům.

Požadavek pohybu a aktivnosti se tak stává velmi naléhavým ve všech druzích

boje, navzájem je k sobě přibližuje a postupně bude stírat mezi nimi rozdíly. Stále výraznějším základem každého boje se stává aktivní činnost. Ostatní druhy boje se postupně stanou ve větší nebo menší míře jen výrazem větší nebo menší aktivity boje, jeho většího nebo menšího úspěchu nebo neúspěchu.

Pojetí obrany v nových podmínkách

Všechny naše řády považovaly vždy a považují útok za hlavní druh boje. O obraně jsme ale dosud předpokládali, že co do rozsahu a účasti vojsk v ní, může být obrana rovnocenná útoku. Předpokládali jsme možnost strategické obrany s obrannými formami boje, mluvili jsme o obranné operaci frontů a armád. Přitom jsme předpokládali, že kupříkladu ve frontové obranné operaci ponese bojová činnost celé operační sestavy obranný charakter a proto jsme pro obrannou operaci v kterémkoli měřítku předpokládali zvláštní obrannou sestavu vojsk, která se podstatně lišila od sestavy útočné.

Přitom jsme v teoretických úvahách a v zámýslech nejrůznějších cvičení i operačních zpravidla předpokládali, že pro jednu stranu je charakteristický útok a pro druhou stranu obrana.

Je tedy základní otázkou, zda toto pojetí obrany, jako zvláštního druhu boje, bude platit pro celý rozsah vojenského umění, i v nových podmínkách.

Domnívám se, že ne a že do pojetí obrany v nových podmínkách je třeba vnést některé korektury a že obraně, jako zvláštnímu druhu boje, je třeba vymezit nové místo v ozbrojeném zápasu jako celku i v jednotlivých jeho formách.

Musíme především vycházet ze závěrů, ku kterým došlo vojenské umění při stanovení obecných rysů ozbrojeného zápasu jako celku i jeho jednotlivých forem.

Jedním z takových podstatných závěrů je ten, že rysy případného příštího zápasu budou ovlivněny především rozhodností jeho cílů. Třídní podstata ozbrojeného zápasu, jeho rozsah, obrovská náročnost na morálku, ekonomiku, zálohy živé síly a materiálu všeho druhu povede bezesporu obě válčící strany ke snaze rozhodnout ozbrojený zápas ve svůj prospěch v době co nejkratší. I když západní teorii bleskové války považujeme právem za extrém, musíme předpokládat, že možnosti a vlastnosti nových bojových prostředků vedou ke zkracování doby tažení na jednotlivých válčících a

tím i ke zkracování doby potřebné k jednotlivým operacím.

Vzhledem k rozhodnosti cílů ozbrojeného zápasu, nebylo by reálné očekávat, že ozbrojená sražení na počátku války — tedy první operace — budou zahájeny v podmínkách obrany na jedné a útoku na straně druhé. O tom v soudobých podmínkách nelze uvažovat. Naopak je nutné očekávat vysokou aktivní činnost pozemních sil obou stran od samého začátku. Teprve důsledkem převahy a iniciativy jedné nebo druhé strany bude vynucený přechod některé z nich k obraně nebo jiné formě boje na tom kterém směru.

Tyto operace budou probíhat velmi dynamicky na širokých a nesouvislých frontách. O jejich výsledku se bude rozhodovat především v hloubce území a pak na jednotlivých směrech, které mohou být od sebe značně vzdáleny a izolovány a na kterých boj může probíhat nejen v různých podmínkách, ale i v různé hloubce. Za takových podmínek těžko lze hovořit o nějaké linii fronty v dosavadním pojetí a v měřítku větším než operačně taktickém.

Kupříkladu front bude mít v prvním sledu několik armád a každá z nich povede boj nejméně na dvou směrech. Pásmo činnosti fronty bude několik set kilometrů široké. Při dynamickém charakteru boje bude vývoj situace na jednotlivých směrech velmi rozdílný.

Došlo-li by k tomu, že by front v důsledku vývinu situace dostal obranný úkol, nelze mluvit o nějaké obranné operaci fronty v dosavadním pojetí. Vezmeme-li přitom v úvahu nový charakter palebné síly a ty možnosti, které mají raketové zbraně pokud jde o její rychlý přenos na různé směry a do různých prostorů válčiště, dospějeme k závěru, že v rámci fronty nelze mluvit o obraně jako o zvláštním druhu boje, který by byl charakteristickým pro celou operační sestavu.

To ovšem neznamená, že front nemůže dostat obranný úkol. Za určitých podmínek to nemusí být ani zvláštností. Ale způsob plnění tohoto úkolu se v žádném případě nebude podobat dosavadní obranné operaci fronty. Bojová činnost vojsk na jednotlivých směrech bude ve stejné době velmi rozdílná.

Proto se domnívám, že v soudobých podmínkách v operačním měřítku nemůžeme mluvit o obraně jako o zvláštním druhu boje, charakteristickém pro celou operační sestavu fronty. Front bude jakýkoli operační úkol řešit v pásmu své činnosti kombinací útočných a obranných operací (bojů)

na jednotlivých směrech. Aktivnost činnosti vojsk na jednotlivých směrech bude pak závislá na výsledcích boje o nadvládu v palebné síle a na jejich účincích na daném směru.

O obraně, jako o zvláštním druhu boje celé operační (bojové) sestavy, můžeme mluvit maximálně v operačně taktickém měřítku a hlavně v taktickém měřítku. Ale i obrana v tomto měřítku dostane zcela novou náplň a charakter.

Až dosud jsme kupříkladu vycházeli z toho, že je podstatný rozdíl mezi obranou budovanou v dotyku s nepřitelem a obranou budovanou mimo dotyk s nepřitelem v hloubce. I když tyto způsoby obrany nelze v operačně taktickém měřítku vyloučit ani v soudobých podmínkách, je třeba vzít v úvahu změněné podmínky budování obrany v hloubce. Raketové zbraně svými vlastnostmi (a zejména tím, že postupně do hloubky nepřátelského území budou používány prostorově účinnější náboje) do určité míry stírají rozdíl mezi podmínkami budování obrany, zejména vezmeme-li v úvahu možnost regulovat i dobu zamoření určených prostorů prováděním výbuchu v různé výšce. Přitom už samotný fakt vzrůstajícího tempa útoku a hloubek úkolů ukazuje na to, že čas k budování obrany i v hloubce se podstatně zkracuje. Každý útočník bude vždy a všemi prostředky zbavovat nepřítele možnosti v hloubce budovat a zaujímat předem obranu. Raketové zbraně pro to vytvářejí velmi výhodné podmínky.

Proto pro další vývoj obrany můžeme právem předpokládat, že obrana v podmínkách masového použití raketových zbraní bude mít převážně charakter obrany spěšně zaujaté a že proto také normálním způsobem zdolávání obrany bude útok z chodu. Útok se zaujetím výchozího prostoru může být jen výjimkou a v žádném případě neponeše ten charakter průlomových operací, jak je známe z poslední války.

Tolik k otázce celkového pojetí obrany a k jejímu místu v operačním umění.

Nás ovšem hlavně zajímá vývoj obrany v měřítku operačně taktickém a taktickém.

Obrana v operačně taktickém měřítku

Došli jsme k závěru, že obrana jako zvláštní druh boje bude mít místo jen v operačně taktickém a taktickém měřítku, tedy asi do vševojskové armády včetně.

Vlivem raketových zbraní nemůže ale

zůstat beze změn ani obrana v operačně taktickém měřítku.

Už v podmínkách použití atomových zbraní jsme došli k požadavku, aby obrana byla jen dočasným a vynuceným druhem boje. Proto bylo správně požadováno, aby každá obrana měla možnost vytvářet výhodné podmínky k rychlému přechodu vojsk do útoku.

Všechny tyto požadavky zůstávají i nadále v plné platnosti a raketové zbraně jejich naléhavost ještě více zdůrazňují.

Atomové zbraně vnesly do obrany možnost ničit nebo aspoň podstatně oslabit nepřátelská úderná uskupení ještě před zahájením jejich útoku. Tuto možnost budou raketové zbraně, jako hlavní prostředek dopravy atomových nábojů na cíl, postupně stupňovat.

Proto postupně, jak raketové zbraně budou nabývat i v operačně taktickém měřítku převahu nad konvenčními zbraněmi, bude se stávat požadavek znemožnit útok nepříteli hlavním článkem obranného úkolu a teprve na druhém místě bude úkol obrany „odrazit útok nepříteli“. V plnění tohoto úkolu přirozeně sehraji významnou roli i raketové prostředky operačního a strategického významu. Právě jejich narůstající účinnost do hloubky území nepříteli bude splnění tohoto úkolu dělat reálnějším než tomu bylo dosud.

Boj se povede na nesouvislých frontách a na směrech. Útočník nemůže mít na všech směrech stejnou převahu sil a raketové zbraně dovolují i obránci rychle soustředit palebnou sílu na nejohroženější směr.

Charakter obrany v operačně taktickém měřítku

Vycházíme z předpokladu, že obranný boj bude na jednotlivých směrech bojové činnosti vojsk důsledkem nevýhodného poměru v palebné síle, takže vojska byla přinucena dočasně přejít do obrany.

Úkolem obrany bude znemožnit nepříteli útok všemi prostředky; dojde-li k jeho zahájení, tento odrazit, nepřátelská uskupení maximálně oslabit a vytvořit si podmínky k opětovnému přechodu do útoku.

Na obranný boj v soudobých podmínkách je třeba se dívat jako na vynucenou kratší nebo delší přestávku v útoku, vyplněnou úporným bojem s nepřitelem, který je v převaze a úsilím o opětovné získání převahy v palebné síle a tím iniciativy.

Tento proces střídání jednotlivých dru-

hů bojové činnosti na jednotlivých směrech nebude ani v rámci vševojskové armády žádnou zvláštností, ale spíše pravidlem. Rozhodně bude častějším zjevem, než současný přechod celé operační sestavy armády do obrany, ačkoli ani ten nemůžeme vylučovat, zejména při případném zaujímání obrany v hloubce nebo na pasivních směrech.

Nebýlo by dost reálné počítat s tím, že ta část sil armády, která byla přinucena nepřitelem k obraně, bude vždy schopna vzhledem k předpokládaným ztrátám vybojovat si opět iniciativu jen svými prostředky. Zpravidla k tomu bude nezbytný soustředěný zásah prostředků armády nebo úspěšný vývoj situace na ostatních směrech, který umožní případný manévr palebnou a údernou silou ve prospěch tohoto směru.

Bude tedy k obraně docházet zpravidla pod přímým tlakem převahy nepřátelských sil nebo v důsledku úspěšných úderů jeho raketových zbraní a letectva, které provedl v rámci izolace bojiště a kterými byly vlastní síly na daném směru podstatně oslabeny.

Nemůžeme proto předpokládat, že v takových podmínkách, kdy v podstatě půjde o spěšné zaujímání obrany, budou mít vojska dost času na rozsáhlé budování systému obrany, jak o něm ještě často uvažujeme. Proto systém obrany musí především do maxima využít všech výhod terénu, rozptýlu sil a prostředků a nových vlastností palebné síly. Budování obrany bude nutné omezit v takových případech na nezbytné nutné minimum zákopů a úkrytů.

Už bylo uvedeno, že dosavadní vzdálenosti postavení a pásem obrany, stejně jako přenášení úsilí obrany na druhé pásmo bude postupně ztrácet v nových podmínkách mnoho ze svého významu. Pro raketové zbraně a letectvo nebudou tyto vzdálenosti závazné. Domnívám se proto, že v budoucnu budou tyto vzdálenosti velmi různé a budou diktovány především požadavky rozptýlení sil a prostředků před předpokládanými účinky atomových zbraní nepříteli a se zřetelem na vlastnosti terénu.

Myslím, že obrana v taktickém i operačně taktickém měřítku ztratí charakter souvislých a markantních pásem obrany a postavení. Zákopový systém ztratí nejen dosavadní lineárnost, ale i vzájemnou souvislost mezi jednotlivými uzly obrany.

Snaha maximálně omezit účinky nepřátelských atomových zbraní povede k tomu, že základem obrany se stanou rotní uzly obrany.

Dá se očekávat, že hloubka obrany na jednotlivých směrech bude narůstat jak z důvodů rozptýlení vojsk, tak z důvodů hloubky protitankové obrany. Hloubka obrany však pravděpodobně ztratí charakter ničím neodůvodněných, pravidelně od sebe vzdálených pásem obrany a postupně s převahou raketových zbraní nabude rázu jednotlivých uzlů obrany rozmístěných prostorově do hloubky k zajištění nepřetržitého odporu, orientovaného po směrech předpokládaných útoků nepřítele. Hloubka prostoru se bude řídit především požadavky rozptýlení, důležitostí směru, velikostí jednotky a vlastnostmi terénu. Mezery mezi jednotlivými uzly obrany budou zachovány a chráněny tak jako dosud.

Předpokládaný vývoj raketových zbraní operačně taktického dosahu nepřítele i vlastních, povede postupně ke změnám v obsahu pojmu úsilí obrany.

Úsilí obrany nebude vyjadřováno nasyceností obrany živou silou a prostředky, ale palebnou silou raketových zbraní. Raketové zbraně dávají možnost soustředěným úderem udělat nejsilnější místo obrany i z prostoru, který je živou silou a prostředky slabě obsazen, protože tyto prostředky v daném prostoru nemusí být. Úlohu ničení úderných uskupení nepřítele budou postupně na sebe přebírat raketové zbraně. K tomu ovšem musí systém obrany vytvářet podmínky.

Základem obrany i nadále zůstane obrana protitanková. Avšak základem organizace palby v obraně se postupně musí stát předvídané a připravené soustředěné úder raketových zbraní do prostorů, kde vlivem úpornosti obrany jednotek v dotyku dojde k nahuštění útočných sestav nepřítele a jejich prostorovému ohrazení. Musíme vycházet z toho, že před účinky nepřátelských atomových úderů budou vlastně nejbezpečnější jednotky v dotyku. Zámyslem vedení obranného boje pro případ, že se nepříteli podaří zahájit útok a vlomit se do naší obrany, musí být jako dosud — nedovolit nepříteli rozvinout síly do šířky a hloubky. To ovšem nedosáhneme jen úpornou obranou na místě. K tomu musí vydatně přispět aktivní činnost jednotek z hloubky, zejména na bocích vlonu.

Bylo proto podle mého názoru pochybné tvrzení, že v nových podmínkách obrany klesá význam protiztečí. Je třeba vidět, že postupně, jak budou raketové zbraně přebírat na sebe úkol ničit úderná uskupení nepřítele, že v téže míře se bude měnit i náplň úkolů protiztečí a protiúderů. Obsah úkolů protiztečí a protiúderů může být

podle konkrétní situace velmi různý. Tam, kde z jakýchkoli důvodů nebude možné ničit úderné uskupení nepřítele palebnou silou, tam budou mít zejména protiúderové dosavadní úkoly a tam význam protiztečí menších jednotek může být pochybný. Tam, kde může být úderné uskupení nepřítele ničeno hlavně palebnou silou, tam směle protizteče zejména tankových jednotek mohou významně přispět k prostorovému omezení vlonu a k vytvoření výhodných podmínek pro provedení soustředěného úderu raketových zbraní. Po provedení úderu bude hlavním úkolem protiztečí využít jeho účinku nejen k obnovení původní obrany, ale k útočné akci třeba dílčího významu do sestavy nepřítele.

Proto i obrana v operačně taktickém měřítku bude v nových podmínkách velmi často směsí obranných a útočných akcí různých rozměrů, podle konkrétních podmínek na jednotlivých směrech.

Aktivnost a manévrovost obrany

Praktické projevy aktivity a manévrovosti obrany a jejich sladení s požadavkem úpornosti obrany jsou vlastně jejím nejsložitějším problémem. Bylo by omylem se domnívat, že soudobá obrana nemusí být úporná, zejména v taktickém měřítku a v protitankovém směru.

Jednotlivé požadavky na obranu jako celek nemohou být ve stejné míře uplatňovány v pluku jako v armádě. Každý z požadavků na obranu má totiž svoje těžiště na jiném velitelenském stupni. Tak jako nemohu chtít od vševojskové armády v dnešních podmínkách poziční obranu na místě, tak nemohu chtít od rotý nebo praporu široký manévr v obraně.

Obrana rotý, praporu, pluku musí být v první řadě úporná, protože právě úpornost obrany provosledových jednotek vytváří podmínky k vysoké aktivitě a manévrovosti obrany v rámci svazku a armády.

Tím se dostáváme k další základní otázce, zda i v dalším vývoji obrany zůstane oprávněná dosavadní zásada, že v obraně budeme udržovat většinu sil a prostředků v zálohách a druhých sledech, zatím co první sledy budou slabší. Jedná se tedy o otázku operační (bojové) sestavy vojsk v obraně.

Myslím, že tato zásada je i v dalším vývoji obrany zcela zdůvodněná a že právě ona vytváří podmínky k aktivitě a manévrovosti obrany. Nesmíme ji ale mecha-

nicky uplatňovat na všech stupních velení. Co je správné pro armádu, bylo by chybné pro prvosledový pluk.

Operační (bojová) sestava vojsk v obraně dozná postupně některých změn. V celkovém vývoji útoku a obrany můžeme pozorovat tendenci postupného stírání rozdílů mezi nimi, i když to nelze vzít doslovně.

Avšak už dnes docházíme k závěru, že šířky útočných a obranných pásem zůstávají stejné, v podstatě se nemění ani posilovací prostředky atd. Tato tendence se bude stupňovat, protože to vyžaduje charakter soudobého boje s nutností rychlých přechodů od jednoho druhu bojové činnosti k druhému. Z toho vyplývá i narůstající význam požadavku, aby nebylo podstatných rozdílů ani mezi útočnými a obrannými sestavami vojsk. Tento požadavek, který je odůvodněný charakterem boje i jeho podmínkami, má ale značně omezené možnosti realizace.

Vojska budou přecházet do obrany zpravidla v průběhu útočné operace (boje), tedy v útočných sestavách. Systém palebné podpory vojsk za útoku soustředěnými údery, povede postupně k tomu, že často většina sil a prostředků a zejména tankových jednotek za útoku bude v prvních sledech útočných sestav. Naproti tomu požadavek aktivity a manévrovosti obrany vyžaduje, mít v obranné sestavě v hloubce především tankové jednotky.

Proto v závislosti od podmínek vzniku obrany, jejího zámyslu a úkolu bude často nutné dotovat hloubku obrany, zejména na bocích předpokládaného směru hlavního úderu nepřítele tankovými jednotkami i za cenu jejich vyvedení z prvních sledů.

Pro přechod armády z obrany do útoku jsme dosud předpokládali, že budou v hloubce operačního učenění armády vytvářena úderná uskupení, zejména z tankových svazků, která přejdou do útoku zpravidla po úspěšném protiúderu. To ovšem je do značné míry vázáno na předpoklad více méně souvislého obranného pásma armády, zvláštní obranné sestavy vojsk a podmínky, v nichž úkolem protiúderu bude obklíčení a zničení úderného uskupení nepřítele, které se vlomilo do obrany a využití výsledků protiúderu k všeobecnému přechodu do útoku.

V perspektivě je třeba počítat s tím, že se podmínky přechodu z obrany do útoku budou postupně měnit. Armádní obranné pásmo bude zpravidla nesouvislé, se značnými výkyvy linie fronty do hloubky na

jednotlivých směrech; v řadě případů při přechodu z útoku do obrany nebude ani možné, ani účelné vytahovat z prvních sledů do záloh a druhých sledů většinu sil, zejména tankových. Rovněž vzhledem na možnosti raketových zbraní se budou měnit úkoly protiúderu, zejména v těch případech, kdy raketové zbraně budou schopny převzít na sebe hlavní část úkolu zničit úderné uskupení nepřítele.

Proto způsob přechodu armády z obrany do útoku bude v každém konkrétním případě jiný. V řadě případů, zejména tehdy, kdy období obranného boje bude kratší a kdy front bude mít možnost svými prostředky rychle vytvořit armádě podmínky k přechodu do útoku, bude armáda znovu přecházet do útoku i svazky prvního sledu. Naopak v těch případech, kdy období obrany bude delší, kdy se obranná sestava vojsk bude více lišit od útočné, nebo kdy pro přechod do útoku bude armáda posílena novými svazky z hloubky, bude do útoku přecházet údernými uskupeními vytvořenými v hloubce. Pro přechod armády do útoku nebude vždy rozhodující otázka protiúderu. Armáda podle konkrétních podmínek může dovedně kombinovat využití palebné a úderné síly tak, že zatím co těžiště palebné síly položí na jednom směru k likvidaci nepřátelského vlonu, může za výhodných podmínek současně využít úderné síly zejména tankových jednotek na druhém směru k přechodu do útoku.

V závislosti od charakteru terénu a jeho pokrytosti, se může často ukázat nutným nebo účelným, aby se protiúderné uskupení vyhnulo prostoru soustředěného úderu raketových zbraní, kde mohou vzniknout rozsáhlé požáry a závaly, brzdící tempo útoku.

Musíme očekávat, že průběh obranného boje v nových podmínkách bude velmi rozmanitý a pestrý a že stejně rozmanitě budou i podmínky přechodu vojsk armády z obrany do útoku na jednotlivých směrech. Nelze proto paušálně říci, že vývoj povede k setřetí rozdílů mezi útočnými a obrannými sestavami vojsk. To bude vždy záviset od podmínek vzniku a úkolu obrany, které budou velmi rozmanité.

Konkrétní projevy aktivity a manévrovosti obrany

se musí projevit v první řadě v jejím zámyslu.

Přinutí-li kupříkladu nepřítel k obraně jen část sil armády na některém směru,

pak to pro velitele armády ještě neznamená obrannou operaci. V takovém případě armáda i nadále plní útočný úkol, protože takové změny situací budou v nových podmínkách útočných operací zcela běžné a charakteristické. To budou právě ty typické vynucené a dočasné přestávky v útoku, které velitel armády bude řešit jednak dovedným využitím soustředěných úderů raketových zbraní a jednak manévrem údernou silou, zejména tanků. V takovém případě bude otázkou obrany se souhlasem velitele armády řešit maximálně velitel svazku na daném směru.

O obranné operaci armády bude možné mluvit jen v tom případě, kdy na základě rozkazu velitele frontu obdrží armáda jako celek obranný úkol, ať už jde o armádu prvosledovou nebo druhosledovou, která může dostat úkol zaujmout obranu určitého směru v hloubce.

Z celkového pojetí obrany vyplývá, že v žádném případě nesmí být zámysl obrany motivován jen úkolem udržet zaujatá postavení, ale především vytvořením podmínek k opětovnému přechodu do útoku.

Ani v podmínkách, kdy armáda bude zaujímat obranu v hloubce, nemůžeme očekávat, že by vytvářela nějakou souvislou obranu v celé šířce pásma. I tato obrana musí být přizpůsobena útoku nepřítele na směrech.

Vlastnosti a možnosti nových bojových prostředků, zejména dovedná kombinace vlastností raketových zbraní s možnostmi tankových a výsadkových vojsk vytvářejí předpoklady k tomu, aby v řadě případů i obranná operace armády měla charakter současných nebo střídavých útočných i obranných bojů vedených na jednotlivých směrech.

Z charakteru boje vyplývá, že kromě případu zaujímání obrany v hloubce druhosledovou armádou, budou v celku řídké případy, kdy armáda bude naráz přecházet do obrany celou svou sestavou. Velitel frontu nedá prvosledové armádě souhlas k přechodu do obrany, dokud nebyly vyčerpány všechny možnosti armády i frontu k pokračování v útoku. V takových podmínkách můžeme předpokládat, že obrana vševojskové armády se bude vyvíjet postupně na jednotlivých směrech. Za takové situace, kdy i pak dojde k obraně v rámci armády, lze těžko předpokládat, že bude v silách armády zabránit útoku nepřítele. Těžiště zámyslu obrany v takových podmínkách pak bude zpravidla spočívat v úkolu odrazit útok nepřítele, sílu nepřá-

telských úderných uskupení maximálně oslabit a vytvořit si podmínky k přechodu do útoku.

Protivzdušná obrana

Nepřítel si bude na zvolených směrech vytvářet podmínky k útoku především raketovými zbraněmi a letectvem. K tomu účelu má dnešní polní americká armáda asi 100 odpalovacích zařízení různého typu a pro každou skupinu armád se na západě počítá nově s podporou taktické letecké armády.

Američtí vojenští teoretikové vedou právě o otázkách budoucnosti raket názorové boje, v nichž přirozeně hraje významnou roli otázka získu leteckých továrn. Vcelku ale počítají mezikontinentální balistickou raketu za zbraň schopnou zabezpečit vítězství v příští válce. V protivzdušné obraně připouštějí nahrazení letectva raketami asi z 90 %, nahrazení strategického bombardovacího letectva raketami asi z 60 % a taktických vzdušných sil asi ze 40—50 %.

Do taktického letectva NATO se zavádí víceúčelové nadzvukové taktické stíhače letouny, vyzbrojené buď řízenými střelami nebo atomovými pumami. Západní teoretikové počítají s tím, že vývoj raketové techniky a letecké techniky bude pokračovat ještě mnoho let souběžně, protože pro celou řadu úkolů nelze zatím člověka nahradit raketou.

Reorganizací taktické podpory pozemních sil se vcelku snižuje dosavadní průměrná hustota letounů na jednu divizi pozemních vojsk z 70—100 letounů na 30—40. To vyjadřuje jasně tendenci přechodu podpory pozemních vojsk z letectva na rakety. Přitom v zásadách použití taktického letectva v armádách NATO se projevuje, že úkol letecké podpory pozemních vojsk svým významem ustupuje úkolu izolace prostoru bojové činnosti; tento má za cíl ničit zálohy vojsk nepřítele, jeho bojové techniky a materiálu dříve, než mohou být použity pro boj a zabránit tak nepříteli v operačním manévru. Vlastnosti raket operačního dosahu nepřítele umožňují tuto izolaci bojiště provádět do hloubky zhruba 1000 km.

Přitom s přímou leteckou podporou pozemních vojsk se počítá asi od 20—30 km do hloubky 160 km, tedy do hloubky, za kterou je po všech stránkách plně odpověden velitel polní armády. V organizaci palebné podpory vojsk můžeme v západních armádách sledovat výraznou tendenci rážování prostorové odpovědnosti za řízení

veškeré bojové činnosti na jednotlivé stupně.

Z celkového úsilí taktického letectva se počítá s využitím asi

50 % pro boj o nadvládu ve vzduchu,

40 % pro izolaci bojiště,

10 % pro přímou podporu pozemních vojsk.

Tyto hrubé zásady nepříteli pro použití taktického letectva je třeba znát při úvahách o tendencích vývoje vlastní PVO. Z nich nejdůležitější je tendence snižování přímé podpory vojsk taktickým letectvem, její přenášení na raketové zbraně a důležitost, která je přikládána otázkám izolace bojiště v hloubce, kde je tedy třeba čekat nejintenzivnější činnost letectva, protože pro ni se vyhrazuje kromě strategického letectva 40 % sil taktického letectva.

Pro naši vojskovou PVO z toho tedy vyplývá závěr, že její těžiště musí ležet v hloubce vlastní operační sestavy s úkolem zabezpečit vojskům volnost manévru silami a prostředky a to zejména na těch směrech, kde se vojska budou bránit a kde iniciativa ve vzduchu bude v rukou nepříteli.

Dalším závěrem, který z toho vyplývá, je ten, že do hloubky 160 km vlastní sestavy je třeba počítat především s prostředky polních armád nepříteli.

Boj s letectvem na zemi bude postupně přecházet z bombardovacího letectva na raketové zbraně a boj s letectvem ve vzduchu bude záležitostí hlavně PL řízených střel. Musíme předpokládat další zkvalitňování PL řízených střel proto, že na západě se nadále vyvíjejí nové typy letounů, které mají údajně dosahovat rychlostí kolem M3 (asi 3000 km/hod.).

Čím dále, tím obtížnějším problémem protivzdušné obrany bude boj s raketovými zbraněmi. Boj s nimi ve vzduchu není dosud vyřešen a i pro bližší perspektivu je třeba počítat s tím, že hlavním prostředkem zůstane jejich ničení na zemi. Protože raketové zbraně, jak nasvědčují dosavadní tendence, se stanou i u nepříteli v operačně taktickém měřítku hlavním zdrojem palebné síly, musí se stát jedním z hlavních úkolů protivzdušné obrany vyhledávání a ničení raketových zbraní nepříteli, zatím na zemi, dokud nebude vyřešena otázka boje s nimi ve vzduchu.

A to je právě nejsložitější úkol soudobého boje, protože zahrnuje především problémy průzkumu a pak problémy neefektivnějších a nejrychlejších způsobů ničení raketových zbraní nepříteli, včetně pomocných a naváděcích systémů.

Přesto, že tento úkol je vlastně v otázkách protivzdušné obrany hlavním a v soudobých podmínkách typickým pro PVO, vidíme, že vojska PVO nemají k jeho plnění prakticky žádné prostředky a že na jeho plnění se musí podílet zejména průzkumné jednotky, radiotechnické vojsko, raketové zbraně, dělostřelectvo, letectvo, výsadkové vojsko atd.

Jsme tedy v situaci, kdy vojska PVO nemají prostředky pro plnění svého hlavního úkolu. Tím také PVO do značné míry ztrácí charakter speciálního druhu bojového zabezpečení a stává se víc trvalým úkolem všech příslušných druhů vojsk.

Dá se očekávat, že složitost tohoto úkolu a jeho úspěšné plnění si velmi brzy vynutí některé podstatné změny zejména v organizaci průzkumu. Zdá se ku příkladu nemyslitelné, aby soudobá vševojsková armáda při dnešním charakteru boje a tím více v budoucnu neměla vlastní prostředky vzdušného průzkumu a byla odkázána na front. Při ničení raketových zbraní budou rozhodovat minuty a každé zdržení může mít katastrofální následky. Myslím proto, že dnes, kdy není vyřešen boj s raketami ve vzduchu a kdy jejich ničení na zemi je tak roztrženo na nejrůznější druhy vojsk a prostředky, je zcela oprávněný požadavek, aby každý velitelský stupeň byl vybaven takovými prostředky průzkumu, které mu dovoli zjišťovat ve svém zájmovém prostoru cíle, které může ničit vlastními prostředky. Časová náročnost soudobého boje totiž vyžaduje, aby průzkumné prostředky a prostředky ničení byly organizovány a řízeny podle stejných zásad. Centralizace prostředků průzkumu a decentralizace prostředků ničení, může vést jenom k prodloužení doby zásahu.

To ovšem není jediný problém boje s raketovými prostředky nepříteli — těch je celá řada. Prostředky k ničení raketových zbraní nepříteli mají v podstatě vojska počínaje svazkem. Koordinace použití těchto prostředků, zejména při současném stavu průzkumu, je velmi složitá a zdoluhavá. Domnívám se, že správnou cestou k odstranění stávajících potíží je prostorové ražonování zájmů a odpovědnosti za ničení raketových zbraní nepříteli, vymezené podle reálných možností prostředků ničení na tom kterém velitelském stupni.

Dalším takovým požadavkem je, aby cesta zprávy kteréhokoli prostředku průzkumu šla přímo na ten stupeň velení, v jehož zájmovém prostoru se zjištěný cíl nachází.

Protitanková obrana

vzhledem k narůstajícím počtům tanků v pozemních silách **zůstane i nadále základem obrany**. Význam klasického protitankového dělostřelectva bude postupně doznívat, protože neodpovídá požadavkům manévrovosti. Proto vývoj protitankového dělostřelectva jde po linii lehkých bezzákluzových děl a hlavně protitankových raket, které zatím trpí nedokonalostí navádění a malým dostřelem.

Raketové zbraně umožňují i přes odolnost tanků daleko účinněji než dříve ničit tanková uskupení nepřítele na značné vzdálenosti. Tento moment se stává čím dále tím důležitějším prvkem protitankové obrany. Proto i z hlediska protitankové obrany **narůstá význam úkolu „znemožnit útok nepřítele“**, vyhledávat a na každou vzdálenost

ničit všemi prostředky zejména tanková uskupení nepřítele.

Dosavadní vlastnosti protitankových prostředků v operačně taktickém měřítku ani nedovolují nějaké podstatné změny v dosavadní organizaci protitankové obrany. **Boj s tanky nepřítele i nadále ponese charakter boje na krátké vzdálenosti**. Právě tento boj, zejména v taktickém měřítku, bude konkrétním projevem úpornosti obrany. Při předpokládaném charakteru obrany a podmínkách jejího vzniku bude vcelku častým zjevem, že zejména při častých střetných bojích, které ji mohou předcházet, budou v prvních sledech útočnicka i obránce tankové jednotky. **Tanky tedy budou častěji než dříve plnit protitankové úkoly**. Boj tanků s tanky nebude v soudobých podmínkách žádnou zvláštností.

Závěr

Shrneme-li hlavní myšlenky článku, které tvoří podstatu pojetí obrany v jejím dalším vývoji, dojdeme k těmto hlavním závěrům:

- V podmínkách masového použití raketových zbraní bude obrana i v operačně taktickém měřítku zpravidla vznikat na jednotlivých směrech a to až v průběhu útočných operací, vedených z obou stran s velmi rozhodnými cíli.

- Obrana bude proto jen vynuceným a dočasným druhem boje.

V operačním měřítku přestane být obrana postupně zvláštním druhem boje, charakteristickým pro celou operační sestavu operačního svazu na všech směrech jeho bojové činnosti. V tomto měřítku budou obranné úkoly plněny kombinací útočných a obranných bojů, popřípadě operací na jednotlivých směrech.

V operačně taktickém měřítku (vševojsková armáda) může v určitých podmínkách být obrana zvláštním druhem boje armády jako celku. Přitom plnění obranného úkolu armádou nevylučuje různé druhy bojové činnosti vojsk armády na jednotlivých směrech.

Obrana zůstane typickým zvláštním druhem boje hlavně v taktickém měřítku.

- Rozhodující úlohu v obraně sehraje palebná síla raketových zbraní, jejíž vlastnosti podstatně ovlivní systém obrany.

- Dosavadní systém obrany, organizované souvisle do šířky a členěné do hloubky na jednotlivá pásma v pravidelných vzdálenostech, ztratí postupně, jak bude klasické dělostřelectvo nahrazováno raketovými zbraněmi, své odůvodnění. Obrana bude pak

nabývat charakteru do šířky nesouvislého a na jednotlivé směry omezeného a do hloubky prostorově souvislého systému obrany, jehož základem se stanou rotní uzly obrany.

- Na každém velitelském stupni budou požadavky na obranu různé:
v taktickém měřítku bude převládat požadavek úpornosti a protitankovosti;
v operačně taktickém měřítku požadavek aktivity a manévrovosti a
v operačním měřítku požadavek účinnosti.

- Soudobá obrana bude zpravidla obranou spěšně zaujatou, pod tlakem převahy sil a prostředků nepřítele. Počínaje vševojskovou armádou bude obrana více méně kombinací útočných a obranných bojů vedených na jednotlivých směrech. Způsoby opětovného přechodu vojsk do útoku budou se zřetelem na konkrétní podmínky velmi rozdílné. Náplň a úkoly protiztečí a protiúderů budou v závislosti od možností a stavu raketových zbraní rovněž velmi rozdílné. Přechod armády do útoku nemusí být vázán ani časově ani prostorově protiúderem, jestliže jeho hlavní silou budou raketové zbraně.

To jsou zhruba ty hlavní závěry, které mohou postupně s narůstající převahou raketových zbraní ovlivňovat další vývoj obrany.

Článek může vzbudit dojem jednostranného přecenění možností raketových zbraní. Z hlediska jejich dnešního stavu u nás by to byl závěr vcelku oprávněný. Připomínám však, že cílem článku bylo naznačit možné tendence vývoje obrany. Závěry, ke kterým jsem při studiu otázek dalšího vývoje obrany dospěl, jsou přirozeně diskusního charakteru a proto je také k diskusi předkládám.

Vycházím totiž z dosavadních zkušeností z našich cvičení i z výsledků vojensko-vědecké práce, které potvrzují, že dnešní pojetí a systém obrany už plně neodpovídá ani dnešním podmínkám. Rychlý vývoj bojové techniky před nás staví úkol nenechat se překvapit. To vyžaduje, abychom si v první řadě vyjasnili možné tendence vývoje.

Nebude přirozeně lehké zbavit se dosavadních, silně vžitých představ o obraně souvislé v celém obranném pásmu, členěné pravidelně do hloubky na jednotlivá pásma, s plánovanými protiztečemi a protiúderem z příček proti souvislým a více méně pravidelným vlnám atd. Jsem přesvědčen, že tak by obrana už ani dnes nevypadala, natož v budoucnu.

Správně stanovit tendence vývoje obrany jako zvláštního druhu boje je velmi obtížný úkol vojenskovo-vědecké práce, který bude vyžadovat široké kolektivní účasti všech velitelských stupňů.

Proto hlavním cílem článku je vyvolat k některým základním problémům obrany širokou diskusi.

Статья представляет собой очерк влияния новых условий операций (войн) на общее понимание обороны, на место и значение ее в современном военном искусстве. Автор рассматривает главным образом вопросы воздействия ракетного оружия на дальнейшее развитие способов обороны в оперативном и тактическом масштабах.

Názory na budování obrany motostřelecké divize

Generálmajor Ladislav Jílma

Na budování obrany, jak z hlediska operačně taktického, tak i ženíjního, byly při každém význačném zavedení nové bojové techniky do výzbroje armád různé názory. Tak tomu zákonitě bylo i po zavedení zbraní hromadného ničení. V průběhu několika posledních let jsme z typické klasické obrany přešli přes systém obrany o více postaveních k dnešnímu systému, vyznačujícímu se různorodostí a nepravidelností po všech stránkách.

Soudruh ministr národní obrany ve svém rozkaze pro přípravu vojsk ve výcvikovém roce 1960, pokud se týče opatření k zvládnutí obranného boje, mimo jiné ukládá: „Pokračovat ve zdokonalování pevné, na neúčelnějším využití ZHN a ochranných vlastností terénu založené, hluboce členěné aktivní obrany s nepravidelným systémem zákopů, opěrných bodů, postavení a pásem. Důraz položit na stálou součinnost druhů vojsk, na skloubení protitankových paleb všech druhů s protitankovými zátarasy, na PVO a OPZHN.“

Podle návrhu nového polního řádu musí být uspořádání obrany co nejrozmanitější, nesmí být schematické, šablonovité a lineární.

Ženíjní úprava obranného pásma musí odpovídat účelům bojové sestavy jednotek a rázu nastávajícího boje; musí zabezpečovat odolnost bránících se jednotek, jejich skryté rozmístění a uvádět nepřítele v omyl o skutečném rozmístění bojové sestavy.

Z toho pro nás vyplývá, že soudobá obrana musí mít nejrozmanitější charakter, aby nepřítel nemohl zjistit systém obrany a dělostřeleckou a leteckou přípravou zničit anebo podstatně zeslabit bránící se naše vojska. To znamená, že nebudeme se striktně držet ani klasické ani jiné typové obrany, ale podle bojové situace, terénních vlastností, počtu a druhů jednotek a jiných ukazatelů budeme volit takový systém obrany, který je v daných podmínkách nejvýhodnější.

V dalším chci ukázat zásady pro budování obrany divize v normálních terénních podmínkách západoevropského válčiště.

Divize organizuje obranu zpravidla na hloubku jednoho pásma obrany. K oklamání nepřítele je nutno se vyhnout šabloně a volit počet obranných postavení, jejich hloubku, průběh předního okraje, stupeň vybudování i vybavení v každém konkrétním případě jiné a to podle bojové situace, vlastností terénu, zámyslu boje a času.

Průběh obranných postavení volit s ohledem na tvářnost terénu tak, aby bylo co nejvíce využito přirozených PT překážek a ochranných vlastností terénu proti účinkům ZHN a tím snížen rozsah ženíjních úprav.

Vzdálenost mezi obrannými postaveními bude závislá na charakteru terénu, možnostech organizace systému palby, hlavně spojení palbou dvou sousedních postavení se zřetelem na to, aby výbuchem jednoho atomového náboje střední ráže nebyla současně zasažena vojska, rozmístěná na dvou za sebou položených obranných postaveních.

Základním prvkem obranného postavení zůstávají praporeční a v některých případech i rotní rajóny obrany, budované s ohledem na možnost vedení úporné kruhové obrany a spojené mezi sebou zákopy, spojovacími a klamnými zákopy.

Rajón obrany je tvořen systémem zákopů, spojovacích zákopů, palebných stanišť pro děla a zakopaně tanky, úkrytů a různých zařízení nutných pro zabezpečení boje a života.

Abychom snížili účinky napadení ZHN na nejmenší míru, budujeme tyto rajóny podle povahy terénu na vzdálenost do 2 km i více od sebe.

Mezery mezi rajóny obrany musí být zajištěny palbou krajních jednotek obou sousedních rajónů obrany i palbou z hloubky a střezeny malými jednotkami, rozmístěnými v zákopech nebo okopech, palebnými prostředky řízenými na dálku, výbušnými a nevybušnými zátarasy. K dezorientaci nepřítele umísťujeme v nich různé klamné objekty.

Vzdálenost mezi zákopy jednoho postavení není určována požadavky palebného postavení pěchotních zbraní, i když jejich význam nelze podceňovat, nýbrž možnostmi vedení účinných paleb protitankových zbraní a kulometů, určených pro podporu

boje jednotek rozmístěných vpředu a může se pohybovat od 500 do 1200 m.

Počet zákopů v obranném postavení bude taktéž různý v závislosti na zámyslu velitele, vlastnostech terénu, hustotě jednotek a zbraní a pohybuje se od 2 do 4.

Je-li v divizi hlavní úsilí obrany položeno na udržení prvního obranného postavení je výhodné, dovolí-li to bojová situace a terén, vybudovat před předním okrajem na jednotlivých směrech předsunuté postavení s cílem oklamat nepřítele, uchránit jednotky na prvním obranném postavení od hlavního nepřátelského úderu při dělostřelecké a letecké přípravě a přinutit ho k předčasnému rozvinutí sil a ztrátě tempa.

Skládá se zpravidla z řady opěrných bodů, rozmístěných v celkovém zákopovém systému, doplněných klamnými objekty, aby i při použití soudobých průzkumných prostředků vznikl obraz skutečného obranného postavení.

Záložní prostory pro obranné rajóny, palebná postavení, místa velení apod., umísťujeme s ohledem na převládající směr větru tak, aby při pozemních výbuších atomových nábojů na markantní a klamné objekty nebyly zamořeny radioaktivním oblakem prachu. Úkryty v místech velení a na obvažích je výhodné budovat jako štolové, poněvadž se dají použít již v průběhu jejich budování, skýtají nejlepší ochranu a umožňují rozmístění štábu na menší ploše, čímž se podstatně zlepši spolupráce uvnitř štábu.

Ženíjní i chemické zátarasy budujeme podle předem projednaného plánu v souladu s dělostřeleckou palbou a plánem boje tak, aby nebrzdily aktivní vedení boje vlastních vojsk.

Tyto zátarasy nemají souvislý ráz, nýbrž jsou zřizovány na jednotlivých nebezpečných tankových směrech. Na směrech plánovaného manévru a protitěči zřizujeme řízené výbušné zátarasy, aby neomezovaly pohyb vlastních jednotek.

U této otázky bych chtěl vyvolat diskusi k dosavadní praxi v zatarasování, jak ji provádíme v duchu předpisu Oper-1-5. Jako střední orientační hustotu zátarasů v prvním pásmu obrany, je-li na něj položeno těžiště obrany, kalkulujeme ve středně členitém a zalesněném terénu pro

- PT minové pole 2,5—3,5,
- PP minové pole 0,8—1,
- dřevozemní zátarasy 0,5—1,
- drátěné zátarasy 0,7—1.

Na hlavních tankových směrech, kde je největší pravděpodobnost použití atomových zbraní, hustota zátarasů se ještě zvětšuje na vrub podružných směrů.

Mně osobně se tyto hustoty v soudobých bojových podmínkách zdají být velké a neekonomické. Při šířce pásma divize na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele okolo 15 km tato hustota představuje 36—50 tisíc PT min, jejichž dovoz si vyžádá potřebu okolo 100—140 3t nákladních aut. To je u jedné divize, při čemž v tomto počtu není zahrnuta potřebná záloha zatarasovacího materiálu. Vezmeme-li šířku pásma obrany armády a střední operační hustotu zátarasů až 7, dostaneme závratná čísla, která nám zatíží transport i válečný průmysl a upoutají značnou část ženíjních sil. Přitom jejich pravděpodobný efekt při použití ZHN i s přihlédnutím k systému min s protitlakovým zařízením je poměrně malý. Domnívám se, že v soudobých podmínkách vedení boje za použití ZHN by bylo účelné uvažovat o větší zámeně statických minových polí manévrovými zásahy ženíjních jednotek.

Ve Velké vlastenecké válce, kdy minování se provádělo převážně ručním kladením min, byl poměr statických zátarasů k manévrovým přibližně 10 : 1. S vývojem zatarasovací techniky se tento poměr změnil ve prospěch manévrových zátarasů a dnes se pohybuje okolo 2—3 : 1, čili statické zátarasy stále převládají.

Vezmeme-li v úvahu skutečnost, že nepřítel si bude razit cestu naší obranou atomovými výbuchy na směru svého hlavního úderu a že v prostoru výbuchu budou z převážné části v zemi položené miny zničeny, vystupuje do popředí otázka, zda je účelné minové zátarasy předem vůbec zřizovat. Na předním okraji obrany a v bližší taktické hloubce beze sporu je nutné položit statické minové zátarasy. V hloubce obrany však bych dal přednost manévrovým zátarasům. My již počítáme se zásahem POZ k přehrazení mezer, vzniklých v naší obraně po nepřátelském úderu ZHN, tato činnost však je pouze doplňující k již dříve položeným minovým zátarasům.

Při vysoce výkonné zatarasovací technice, již ženíjní vojsko je a v budoucnosti ještě více bude vybaveno, se domnívám, že v hloubce obrany by těžiště zatarasování mělo být přeneseno na POZy. Tím by se v přípravném období obrany uvolnila značná ženíjní síla na budování obranných objektů. Při zahájení útočné činnosti nepřítel mlt organizován větší počet silných POZů a použit jich k přehrazování směrů,

kde se již projevil nepřátelský útok. Při tomto způsobu zatarasování bychom vedle úspory min a s ní související výroby a dopravy, řešili i otázku manévru vlastních vojsk, jimž by nestály v cestě dříve položené vlastní minové záтары.

Domnívám se, že by bylo možno uvádět pouze střední hustotu záтары na směrech (ne jako dosud v pásmu) a přitom kalkulovat s poměrem statických minových polí k manévrovým 1:2—3 ve prospěch manévrových.

Pořadí ženijních prací při budování pásma obrany i lhůty jejich vyplnění určuje velitel svazku v závislosti na současné i předpokládané bojové situaci, časové dispozi, vlastnostech terénu, ročním obdobím, množství speciálních jednotek, techniky a materiálu. Doba budování obrany snažíme se snížit na minimum a počítáme s provedením prací 1. pořadí za 3—5 dní, 2. pořadí 5—7 dní, 3. pořadí 7—10 dní.

Posloupnost ženijních prací může být následující:

v 1. pořadí — obranná postavení z okopů a nejnutnějších zákopů, vybavená nejnutnějším počtem lehkých úkrytů, chránících vojska před účinky ZHN malé ráže na vzdálenost 1200—800 m od epicentra výbuchu; palebná postavení dělostřelce; okopy a úkryty pro základní místa velení a obvyklé; výbušné záтары před předním okrajem obrany a na hlavních nebezpečných směrech v hloubce obrany; vytyčení a nejnutnější úprava cest pro zabezpečení manévru.

Práce 1. pořadí představuje komplex ženijních opatření nutných k zapuštění sestavy do země, tj. zabezpečujících skrytí živé síly proti střepinám klasických zbraní, umožňujících vedení pěchotních a dělostřeleckých paleb z krytých stanišť, práci štábů, provedení přeskupení a manévru vojsk. Z hlediska OPZHN není možné vyřazení dvou sousedních praporek rájů obrany jedním výchem atomového náboje střední ráže. V případě, že by nepřítel přešel nečekaně do útoku, jsou v cestě jeho tankům postaveny účinné překážky jak pasivní, tak i aktivní protitankové obrany.

Stručně řečeno, práce 1. pořadí odpovídá pojmu spěšně vybudovaná obrana.

Ve 2. pořadí — rozšíření a prohloubení zákopového systému a dokončení budování úkrytů na odolnost 800—500 m od epicentra výbuchu; zakrytá palebná stanoviště a okopy pro bojovou techniku; přičná

a mezilehlá postavení; čáry rozvinutí pro protizteče; rozšíření sítě záтары; rozvinutí komunikační sítě.

Práce 2. pořadí představují komplex ženijních opatření, směřujících k zesílení ochrany živé síly a bojové techniky proti ZHN, k zlepšení PTO a k zabezpečení manévru vlastních vojsk. Z hlediska OPZHN jsou vybudovány záložní prostory v takovém množství, že je možno provádět protiatomový manévr v plném rozsahu. Při výbuchu atomového náboje malé a střední ráže zůstává část sil praporek rájů obrany bojeschopná. Klamná a maskovací opatření co do kvantity a kvality, při udržení maskovací kázně podstatně ztěžují nepříteli zjištění naší sestavy a výběr vhodných cílů pro ZHN. Místa velení jsou vybudována v rozsahu zabezpečujícím nepřetržitost velení i když je některé z nich zničeno ZHN.

Pro celkovou představu možno říci, že po zakončení prací 2. pořadí je z hlediska ženijního obrana tak odolná, že útočník je nucen provést solidní přípravu zteče.

Ve 3. pořadí — rozšíření a dokončení ženijních úprav a dosažení odolnosti na 500—300 m od epicentra výbuchu.

V komplexu opatření v tomto pořadí jsou myšleny práce, směřující na vylepšení vnitřních zařízení opevňovacích objektů, prohlubování a obkládání zákopů a palebných stanovišť, rozšíření sítě záтары, zřizování řízených minových polí apod.

Osobně se domnívám, že v případné budoucí válce, kdy bude mezi oběma válčícími stranami závod o čas, bude možnost zakončení prací 3. pořadí v počátečním období války výjimečná a že bychom se s ním mohli setkat až v průběhu války na vedlejších směrech.

Práce jednotlivých pořadí se budou prolínat, takže nikdy nevznikne markantní rozhraní mezi nimi.

Kritérium mezi jednotlivými pořadími může být požadovaný stupeň ochrany vojsk před účinky ZHN.

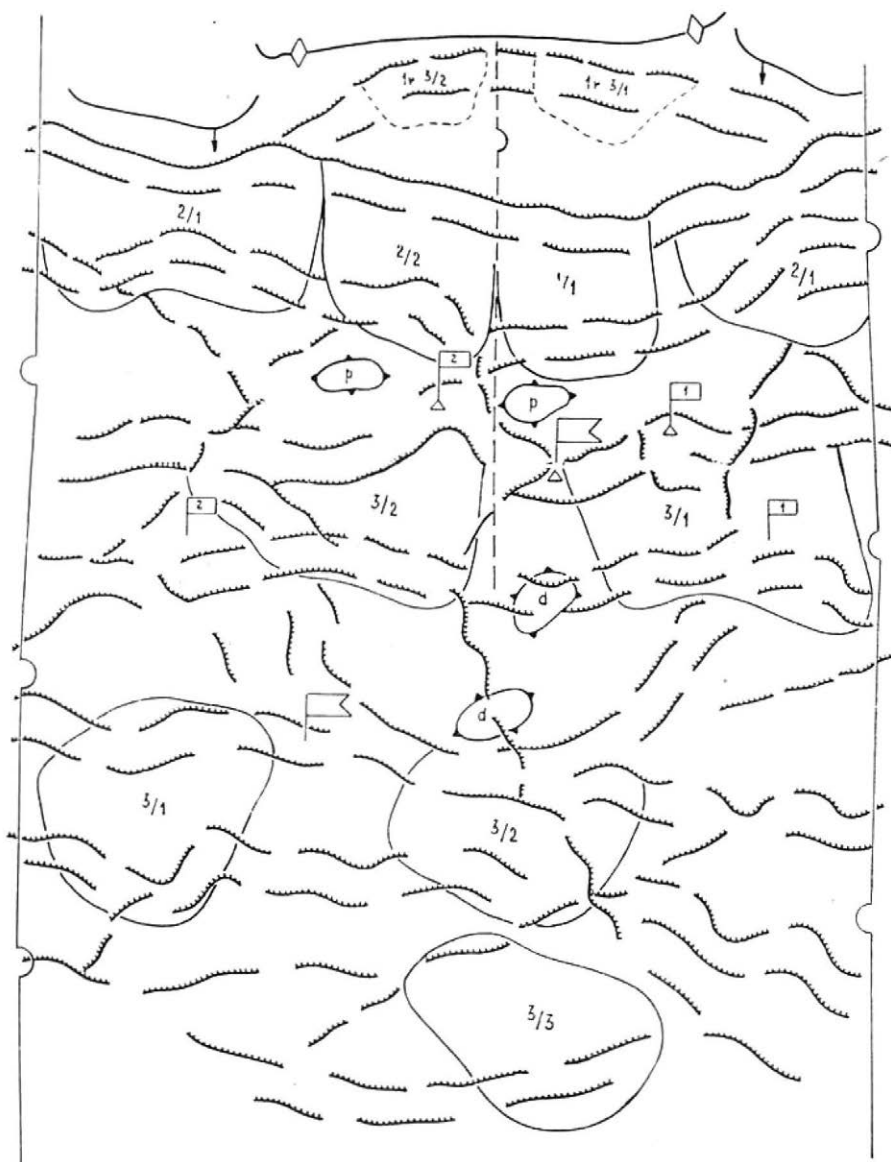
Je jasné, že v budování obrany nemůže být šablony nejen co do uspořádání obranného systému, ale i co do způsobu a pracovního postupu.

Doby jednotlivých pořadí budou závislé na mnoha činitelích, z nichž rozhodujícími budou bojová situace, geologický charakter půdy, síly a prostředky.

Ženijní práce provádíme zpravidla v celé hloubce a šířce pásma obrany současně, čímž znemožníme nepříteli zjištění bojové sestavy vojsk. Při tom kvalita a rozsah prací v jednotlivých místech pásma obrany

Schéma ženíjního budování obrany msd
s dvojjákovým systémem obran. postavení.

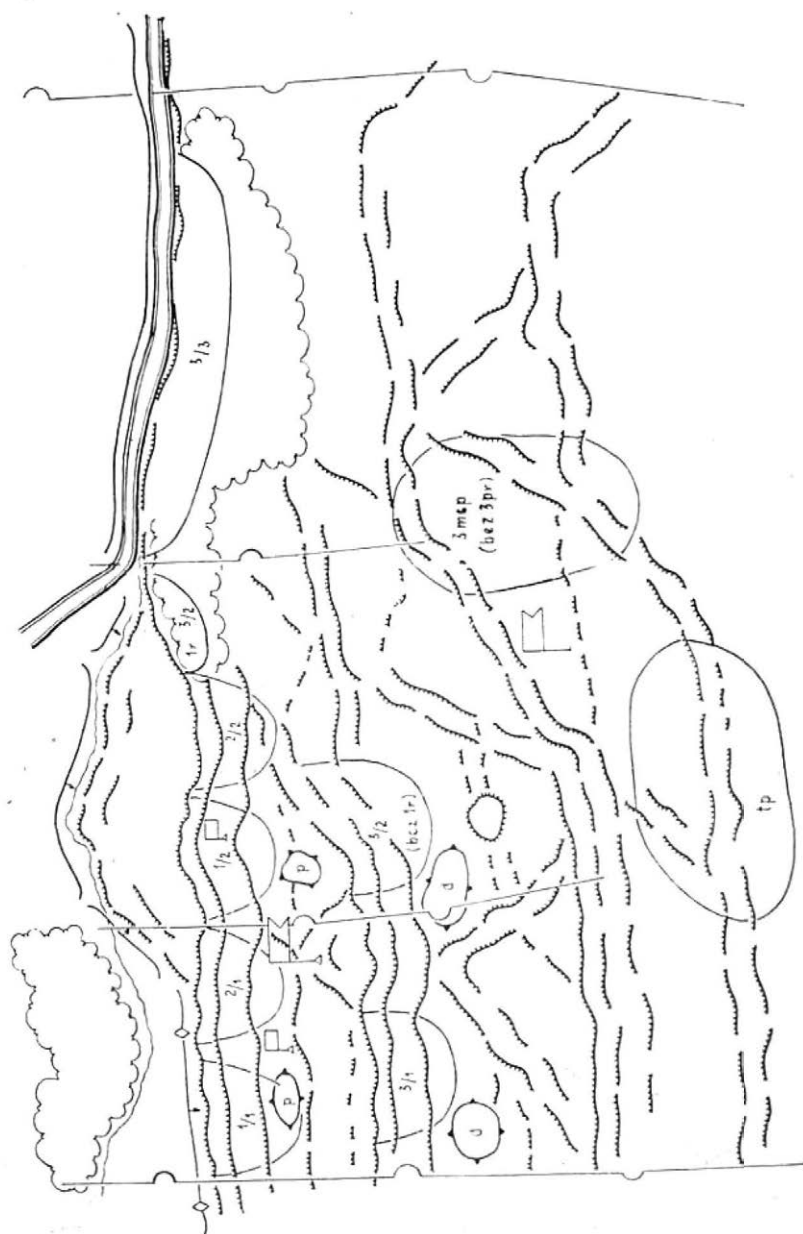
(alternativa)

Kombinace různých zákopových systémů obran postavení

obr 3

(alternativa)

budou určovány plánem vedení obranného boje tak, aby byla zabezpečena stálá pohotovost vojsk k odrazení útoku nepřítel. Vzhledem k tomu, že je nutno zkrátit lhůty provádění ženijních úprav terénu na minimum a přitom zvyšovat odolnost obranných objektů, je bezpodmínečně nutné využít co nejvíce bojové ženijní techniky a zlepšit ženijní výcvik všech druhů vojsk.

Zvláštní důraz věnovat otázce maskování ženijních prací a činnosti vojsk v celku. V pásmu obrany divize provádíme různá klamná opatření jako budování klamných zákopů, opěrných bodů a rajónů obrany, palebných postavení, míst velení a podobně. Počet různých objektů může dosáhnout na hlavních směrech až 50 % počtu skutečných objektů.

Shrneme-li všechny úvahy a zásady pro organizaci a ženijní budování obrany, dojdeme k závěru, že pro soudobé podmínky vedení obranného boje nemůže být šablony.

Z toho důvodu také se již v nových předpisech nesetkáváme s přesně stanovenými vzdálenostmi mezi jednotlivými obrannými zařízeními.

Na schématech ukazují jeden z možných případů organizace obrany, kde jak do hloubky, tak i šířky pásma obrany je nejrozumnější systém postavení, rajónů, zákopů a jiných objektů.

Bude záležet na velitelích svazků a útvarů, aby na základě zhodnocení situace volili takový systém obrany, který zaručuje co největší odolnost obrany a bojeschopnost vojsk.

Přitom je třeba si uvědomit, že provedením prací 3. pořadí vybudování obrany není možno považovat za ukončené. Nezhájí-li do této doby nepřítel aktivní útočnou činnost, pokračujeme v zdokonalování obranných zařízení podle doplňkových plánů. Při zahájení nepřátelského útoku obnovujeme poškozená obranná zařízení a budujeme nové objekty na směrech jeho pronikání do hloubky naší obrany.

Účelem tohoto příspěvku nebylo podat ucelený obraz o budování obrany v soudobých podmínkách, nýbrž poukázat na některé problémy, které je podle mého názoru nutno dále řešit.

Soudobý manévr, jeho obsah a význam v boji

Kroužek dopisovatelů štábu V2.VO

K článku gen. Knotka na téma „Soudobý manévr, jeho obsah a význam v boji“ máme některé diskusní připomínky:

Je možno vcelku souhlasit s autorem v tom, že použití balistických raket ve strategickém měřítku bude mít zásadní vliv i na řešení celé řady otázek vojenského významu, které dosud plnilo časově i prostorově operační umění a taktika, bude moci plnit strategie přímo, právě těmito svými novými prostředky.

K tomu je ovšem nutno dodat, aby nenastal mylný názor na vzájemný poměr strategie, operačního umění a taktiky, že i nadále budou dokončovat splnění strategických úkolů ji podřízené operační umění a taktika.

Autor dále uvádí, že: „Palebná síla vojsk, která v procesu vývoje z oblasti původně taktického stupně, přerůstala do oblasti operační, se dnes stala jedním z rozhod-

ujících prvků strategického významu.“ Z tohoto by mohl být přijímán závěr, že tato palebná síla již nezůstane rozhodujícím prvkem v oblasti operační, s čímž není možno tak jednoznačně souhlasit již z toho důvodu, že není možno vidět význam nových balistických raket v tom, že úplně nahradí i ostatní zbraně, které tuto palebnou sílu tvoří.

Autor hledá nový pohled ve vedení války za současných podmínek použití raketových a nukleárních zbraní v tom, že těžiště soudobé války se do značné míry přesunuje z fronty do týlu. K tomu je ovšem třeba podotknout, že začátek soudobé války nutno vidět především v týlu bojujících zemí, jak to uvádí s. Chruščov. Další průběh vedení války bude sice z velké části ovlivněn stavem ekonomiky státu nebo celého bloku, celé koalice států, avšak rozhodná střetnutí stran se mohou řešit zase jen na frontě,

jejíž pevnost bude ovšem závislá ještě více jako dosud na pevnosti zápolí. K tomu ještě k dovršení úplného vítězství nad nepřítelem bude třeba provádět i nadále manévry vojsky i bojovou technikou.

Z článku by snad mohl vzniknout mylný názor v otázce organizace vojsk, a to, že raketové zbraně nahradí jiné druhy vojsk, jako například dělostřelectvo a letectvo. Myslíme, že správný názor na tuto otázku je možno chápat tak, že raketové zbraně budou postupně přebírat úkoly, které dosud v operaci (boji) tyto zbraně plnily.

Do jaké míry však, to zatím není možno dosud v celé šíři posoudit. Přesto však myslíme, že i nadále budou hrát svou úlohu, hlavně v taktickém a operačním rámci všechny druhy vojsk, jistěže však kvantitativně i kvalitativně v jiném složení a organizaci. I nadále je třeba vidět, že každý druh vojska i v novém pojetí bude mít své místo v ozbrojeném zápase.

Přeceňování jednoho druhu vojsk na úkor druhých by mohlo vést k vážnému narušení jejich vzájemného poměru. Je třeba vidět jejich úkoly a místo v ozbrojeném střetnutí stran.

Zvláštního významu bude nabývat zejména vojsko, které bude plnit hlavní úkol v provádění mechanizačních prací, budování úkrytů a jiných objektů pro ukrytí živé síly i techniky s využitím nejnovějších poznatků vědy a techniky.

Výrazně se tyto změny budou týkat hlavně letectva, protože raketové zbraně je svými vlastnostmi daleko předčí.

Uvedeme jen několik příkladů:

- při přibližně stejných výrobních nákladech má použití raketových zbraní daleko efektivnější účinek;
- údery mohou být prováděny na velké vzdálenosti bez nutného manévru s těmito prostředky;

- obrana proti raketám není dosud vyřešena, což znamená, že plánovaný účinek nemůže být zásahem nepřítele snížen;
- základny raketových zbraní potřebují menší prostor, nežli letiště a tím je dána i větší možnost jejich obrany a maskování před průzkumem nepřítele;
- rakety působí bez lidských posádek a nepotřebují ochranu stíhacího letectva.

Tyto některé důvody hovoří jasně ve prospěch raket před letectvem.

Přesto však bude letectvo postupně přecházet k plnění úkolů průzkumu, přepravy vojsk, zásobování, spojení atd.

Všechny tyto změny a rozvoj veškeré techniky, nejen raketové, si zákonitě vyžadují, aby všeobecné a technické znalosti příslušníků velitelského sboru byly neustále zvyšovány úměrně s rozvojem techniky a tato byla včas zvládnuta.

Tento úkol je také stanoven v rozkazu ministra národní obrany pro bojovou a politickou přípravu vojsk a nutnost jeho plnění je třeba vidět i z těchto nových pohledů.

Z á v ě r

Článek bude jistě podnětem k široké diskusi nejen svými novými pohledy, ale i nutností tyto nové problémy řešit v celé své problematice. Bude třeba otázky podobného zaměření hluboce rozebírat a více konkrétně aplikovat v operačním umění a taktice, aby se tyto myšlenky staly majetkem širokého kolektivu a ne jen několika teoretiků, kteří by navzájem polemisovali o tom či onom pojmu. Jen v tom případě články s nejnovější tematikou a dosud neřešenými problémy přinesou svůj efektivní účinek.

Několik poznatků k otázkám velení

Major Vladimír Polcar

Ustanovení Polního řádu vneslo jasno do otázek organizace míst velení a jejich funkce. Vzhledem k těmto novým pohledům, směřujícím k zabezpečení nepřetržitosti velení vojskům, je třeba, aby naše štáby hledaly nejvýhodnější formy a metody práce a tak zabezpečily požadavky, které si funkce jednotlivých míst velení vyžadují.

Přestože jsou Polním řádem jasně stanoveny funkce jednotlivých míst velení, přesto je ponechána značná volnost velitelům a štábům při praktickém uskutečňování velení, ovšem s plným souhlasem s potřebami konkrétní situace.

I když každý vyšší štáb může podle Polního řádu řešit otázku personálního a materiálního obsazení jednotlivých míst velení podle konkrétních vlastních podmínek, musí plně zabezpečovat plnění funkce těchto míst velení.

Vzhledem k tomu, že praktických zkušeností v organizaci míst velení na stupni armáda je málo a že je třeba tyto otázky neustále rozvíjet, rozhodl jsem se některé získané praktické poznatky z velitelsko-štabního cvičení v terénu s pojítky, které bylo provedeno v lednu t. r., v tomto článku rozebrat a vyvolat k němu diskusi.

Organizace předsunutého velitelského stanoviště (PVS) armády, úkoly a materiální vybavení

Podle ustanovení Polního řádu se PVS organizuje vždy tak, aby velitel byl blíže u vojsk, mohl rychle ovlivňovat průběh bojové činnosti a podle možností pozorovat činnost vojsk. PVS musí být vysoce pohyblivý a mít malý počet osob, který se mění podle situace. Na PVS je s velitelem jen nejnutnější počet důstojníků a pojiťek potřebných pro organizaci bojové činnosti a velení vojskům. Potud ustanovení Polního řádu.

Vycházíme-li z ustanovení, že hlavním místem velení je velitelské stanoviště (VS), které musí zabezpečovat možnost nepřetržitě velení vojskům, skrytého rozmístění osob a prostředků velení, vidíme, že velitel armády může svá zásadní rozhodnutí (na noc a druhý den operace, k odrazení protiúderu atd.) vydávat z takového místa velení, které mu zabezpečí jak svým personálním obsazením, tak hlavně systémem spojení rychlé proniknutí jeho rozhodnutí do vojsk.

K tomuto účelu může sloužit velitelské stanoviště, které však podle situace může být ve vzdálenosti 30–50 km od linie fronty, nebo PVS, které ovšem dočasně musí být dotováno jak personálně, tak i prostředky velení tak, aby mohlo být rozhodnutí velitele co nejrychleji doručeno do vojsk. V této situaci se však PVS stává málo pohyblivým a dosti značně rozvinutým místem velení, což je v rozporu s ustanovením Polního řádu o organizaci míst velení.

Tento rozpor byl řešen při velitelsko-štabním cvičení následovně:

Předsunuté velitelské stanoviště

1. varianta

Jde o pevné PVS, které je organizováno v průběhu celé operace tak, aby bylo co nejbližší vojskům bojujícím na hlavním

směru. (Velitel armády velí v této variantě z VS.)

Úkoly tohoto místa velení:

- mít stálý přehled o situaci vojsk bojujících na hlavním směru,
- organizovat z VS vzájemnou informaci o situaci na frontě,
- připravovat veliteli armády podklady k ovlivňování průběhu bojové činnosti prvosledových svazků a útvarů,
- hlásit přemístění PVS nadřazenému veliteli,
- v případě vyřazení VS převzít velení vojskům.

Personální obsazení

- zástupce velitele armády,
- zástupce náčelníka operačního oddělení,
- 2 důstojníci operačního oddělení,
- 1 důstojník oddělení průzkumu,
- 1 důstojník 6. oddělení,
- 2 důstojníci PVO s plánětem a obsluhou 1 + 4 mužstva,
- 1 důstojník velitelské dělostřelectva,
- 1 důstojník ženijního vojska,
- 1 důstojník chemického vojska,
- 1 důstojník spojovacího oddělení.

Celkem 12 důstojníků.

Pojítka

a) pro spojení s PVS svazků — rádiové (radiodálnopisné) spojení,

b) pro spojení s VS: telefonní nebo směrové — 4 kanály, z toho:

- 1 pro přímé spojení operační skupiny PVS a informační skupiny VS,
- 1 pro přímé spojení zástupce velitele s velitelem (náčelníkem štábu) na VS,
- 2 k využití příslušníků druhů vojsk pro spojení se svými náčelníky na VS.

2. varianta

Pevné PVS je doplněno velitelem armády a jeho operační skupinou v situaci, kdy je třeba upřesňovat činnost vojsk na hlavním směru. V této situaci může být pevné PVS přechodně doplněno následujícími funkcemi:

- velitel armády,
- 2 důstojníci operačního oddělení,

Přehled počtů osob a prostředků na pevném PVS

Skupina	Důst.	Podd. a muž.	Dopravní prostředky					Elek- tro- centr.	Rá- diové stan.	Pozn.
			osob. ter.	štábní auto- bus	št. aut. skříň.	nákl.	mo- toc.			
operační	12	13	3	4	1	—	—	—	—	
hospodářské družstvo	—	8	—	—	1	2	—	1/15 kW	—	
strážní a regulační četa	1	20	—	—	—	1	2	—	—	
spojovací jednotka	1	10	—	—	—	1	—	—	—	
Celkem	14	51	3	4	2	4	2	1	—	

— náčelník průzkumu,
— náčelník PVO,
— velitel dělostřelectva,
— 2 důstojníci velitelství dělostřelectva,
— 1 důstojník spojovací baterie velitelství
dělostřelectva,
— náčelník ženijního vojska,
— náčelník chemického vojska,

— náčelník spojovacího oddělení,
— 1 důstojník spojovacího oddělení.
Celkem 13 důstojníků.

K tomuto počtu přistupují ještě pře-
pravní a spojovací prostředky, takže pře-
hled počtů na PVS v této variantě může
být následující:

Skupina	Důst.	Podd. a muž.	Dopravní prostředky					Elek- tro- centr.	Rá- diové sta- nice	Pozn.
			osob. ter.	štábní auto- bus	št. aut. skříň.	nákl.	mo- toc.			
operační	27	19	7	6	1	—	—	—	—	
hospodářské družstvo	—	8	—	—	1	2	—	1/15 kW	—	
strážní a regulační četa	1	20	—	—	—	1	2	—	—	
spojovací jednotka	1	26	—	—	—	1	—	—	5*)	
Celkem	29	73	7	6	2	4	2	1	5	

*) 1 osobní velitele
1 směrová
3 od spoj. bat. VD

Příprava zásadních rozhodnutí velitele armády

V soudobých podmínkách vedení útočných operací, kdy vojska mohou dosahovat hloubky 60–100 km za 24 hod., zvyšuje se značně požadavek na včasnou přípravu všech podkladů pro rozhodnutí velitele a hlavně na jeho rychlé dovedení do vojsk.

Vycházíme-li z požadavku, že hlavním místem velení je velitelské stanoviště, které je možno podle situace přemísťovat 1–2krát za 24 hod. operace (boje), vidíme, že příprava podkladů pro rozhodnutí velitele armády by se měla provádět na VS a na něm by se mělo i vydávat a zabezpečovat jeho proniknutí do vojsk.

Na druhé straně však musíme brát v úvahu, že předpusuté velitelské stanoviště, má-li být co nejbližší vojskům útočícím na hlavním směru, bude se pohybovat od VS ve vzdálenosti 20–40 km. Přitom víme, že velitel armády bude se v zásadních momentech vedení operace zdržovat na PVS, aby odtud mohl lépe a bezprostředně ovlivňovat boj prvosledových svazků a útvarů.

K tomu, aby mohly být zachovány všechny požadavky velení vojskům a dodrženy zásady organizace míst velení (PVS a VS), bude třeba řešit nejvýhodnější způsob organizace práce na obou místech velení. Vystupuje zde proto do popředí otázka, zda velitel armády a hlavní funkcionáři mají být v době vydávání rozhodnutí na PVS nebo VS.

Myslím, že se na tuto otázku nedá určit nějaká šablona a že hlavním faktorem zde bude konkrétní situace vojsk na frontě. Přesto však bylo by možno uvažovat, což také potvrdila praxe, o třech možných variantách přípravy a vydání rozhodnutí velitele armády v průběhu vedení útočné operace.

1. varianta

Velitel armády se zdržuje na PVS a náčelník štábu s nejnutnějším počtem spolupracovníků vyjede z VS s připraveným návrhem na rozhodnutí a s potřebnými kalkulacemi a propočty. Po vydání rozhodnutí

a zabezpečení jeho proniknutí do vojsk (náčelníky směrů) vrací se náčelník štábu se svou skupinou zpět na VS, protože nejsou dosud vytvořeny podmínky k přemístění VS.

Výhodu má tato varianta v tom, že je možno poměrně v krátké době doručit rozhodnutí do vojsk (velitelům divizí). Nevýhoda je zase v té skutečnosti, že VS v této době ztrácí přechodně charakter hlavního místa velení, protože s náčelníkem štábu musela být přesunuta na PVS i část pojítek (hlavně rádiových) z VS.

2. varianta

Je obdobná jako první s tím rozdílem, že daná situace dovoluje, aby po vydání rozhodnutí velitele armády mohlo být VS přemístěno blíže k vojskům. V tom případě je možno využít k rozvinutí VS dosavadního prostoru PVS (nebo poblíž) a náčelník štábu se svou skupinou již zůstává v novém prostoru i s velitelem armády a náčelníky druhých vojsk.

PVS po přemístění blíže k vojskům plní pak úkoly, jak bylo uvedeno již v první části.

3. varianta

Velitel armády se svou operační skupinou se přesune v době, kdy se vytváří situace k vydání rozhodnutí na VS, kde jsou mu připravovány podklady. Velitelova účast na PVS po vydání rozhodnutí není bezprostředně nutná, nevyžaduje-li to konkrétní situace.

Tato varianta může nastat v situaci, kdy velitel armády upřesňuje rozhodnutí na noc a příští den operace, rozhodnutí pro odražení protiúderu a podobně.

Uvedl jsem jen tři charakteristické varianty vydávání rozhodnutí a jeho dovedení do vojsk z PVS nebo VS. Je však si třeba uvědomit, že způsob činnosti míst velení bude vždy ovlivňován situací vojsk na frontě a že bude záležet hlavně na pružném a operativním přístupu k využití všech možností velení. V každé variantě však musí být jen jeden cíl — zabezpečit proniknutí rozhodnutí co nejdříve k jeho vykonavatelům, vojskům.

Závěr

Tento příspěvek v otázkách velení a práce štábu armády zahrnuje jen některé otázky z celé jeho široké problematiky a sice organizaci a činnost předpusutého velitelského stanoviště armády v útočné operaci.

Cílem příspěvku bylo rozebrat některé poznatky a zkušenosti ze zaměstnání štábu armády a ukázat na otázky, které byly v praxi ověřeny jako možné.

Vhodnost některých návrhů bude třeba dále prověřovat v praxi a hledat i jiné cesty k jejich vyřešení.

Některé poznatky a zkušenosti v otázkách velení a práce štábu v soudobém boji a operaci

Podplukovník Zdeněk Hradecký

Autoři uvádějí v článku (VM č. 1/60) své praktické zkušenosti z velení na stupni štábu vševojskové armády a rozebírají výhody a nevýhody systému velení ze tří míst velení. Hlavní pozornost přitom věnují obsazení a vybavení míst velení a způsobům jejich nahrazování v případě vyřazení. V závěru se jen velmi stručně zmiňují o zpracování dokumentace a materiálně technickém zabezpečení.

I když jde o praktické zkušenosti autorů, domnívám se, že nebude k neprospěchu věci, jestliže k některým uváděným závěrům, ke kterým došli autoři, zaujme své stanovisko širší kolektiv. Předpokládám, že autoři zveřejněním svých zkušeností sledují sil ověřit si správnost svých závěrů.

I když zveřejněný článek není svým způsobem diskusního charakteru, ale značně strohým vyjmenováním skutečností, nelze podle mého názoru se všemi závěry zcela souhlasit. I za předpokladu, že některé uváděné skutečnosti byly přezkoušeny na komplexním štábním nácviku, nelze je brát za všeobecně platné a jedině správné, protože jsou brány z úzkého hlediska jednoho štábního nácviku při určité konkrétní situaci.

Vzhledem k tomu, že v minulém roce proběhla široká diskuse k otázkám velení a vojenskovevdecká konference generálního štábu v říjnu 1959 zaujala k mnohým otázkám zásadní stanovisko, je podle mého názoru třeba ze závěrů uvedené konference vycházet a snažit se systém velení přiblížit požadavkům soudobého boje a operace.

Celý článek trpí jedním nedostatkem, že totiž obsah článku ve své podstatě neodpovídá názvu článku. Název sice uvádí, že jde o poznatky a zkušenosti v otázkách velení a práce štábu v soudobém boji a operaci, ale obsah článku je zaměřen k jednomu konkrétnímu případu — komplexnímu štábnímu nácviku štábu armády a svazků pravděpodobně s tematikou obranné operace (boje), jak jen nezřetelně vysvitá z úvodu ke statí „Organizace uspořádání míst velení a řešení členění štábu na sledy velení“.

I když se autoři v dalších statích nezmínují o tom, že by šlo o zkušenosti z těchto zaměstnání, přesto se snaží zevšeobecnovat zkušenosti právě s jednostranným zaměřením na jedno zaměstnání a to v podmínkách obranného boje.

A právě proto, že autoři zevšeobecnují zásady velení z obrany a neberou v úvahu, že velení v soudobých podmínkách musí být beze zbytku založeno na systému, který v první řadě odpovídá útočnému charakteru boje, pramení mnohé nejasnosti. Tyto nejasnosti by mohly mnohé čtenáře, kteří by si tuto v článku ne dosti výrazně vyjádřenou skutečnost nevědomili, svést k nesprávným názorům na systém velení v soudobém boji a operaci. Bylo by jistě bývalo vhodnější, kdyby autoři uvedli svůj článek jako poznatky a zkušenosti z velení v obranné operaci armády, získané při komplexním štábním nácviku, při čemž by v hrubých rysech uvedli alespoň hlavní myšlenku výchozí situace, ze které cvičení vycházelo.

Jistě by autoři mohli mít námitku, že je třeba hledat a uplatňovat v podstatě jeden systém velení, který by byl všeobecně platný pro všechny základní druhy bojové činnosti. To je v zásadě správné, ale domnívám se, že právě v současné době, kdy se nutně musí ve vojenském umění odrazit vliv raketových zbraní s jadernou náloží jakožto typicky útočného prostředku s kvalitativně novými vlastnostmi a kdy obrana zvláště v operačním měřítku se bude muset beze zbytku oprostit od posledních znaků pozicičnosti, je třeba hledat základ veškeré činnosti v útoku; tedy i základ systému velení bude třeba hledat v útoku. Proto je třeba přezkoušovat takové způsoby velení, které by odpovídaly v první řadě dynamice boje v útočné operaci.

Ve stati organizace uspořádání míst velení a členění štábu armády na sledy velení autoři uvádějí: „... příslušníci jednotlivých oddělení štábu na velitelském stanovišti armády a na předsunutém velitelském stanovišti byli rozděleni tak, aby z předsunutého velitelského stanoviště bylo zabezpečeno velení vševojskovým svazkům prvního sledu armády. Ostatním svazkům a zálohám se velelo z velitelského stanoviště... Každé stanoviště velení bylo vybaveno samostatnou hospodářskou částí a pomocnými jednotkami... Takto složené velitelské stanoviště mělo celkem 288 osob a 60 vozidel, předsunuté velitelské stanoviště 179 osob a 38 vozidel, týlové velitelské stanoviště 258 osob a 43 vozidel.“ Závěrem se pak uvádí: „... v průběhu cvičení se ukázalo, že velení v armádě tímto způsobem lze zabezpečit. Rovněž se ukázalo, že hlavním místem velení musí trvale zůstat velitelské stanoviště...“

Tato fakta jistě stojí za povšimnutí. Závěr autorů z průběhu cvičení, které ukázalo, že velení v armádě za podmínek rozdělení štábu na VS, PVS a TVS lze zabezpečit, je jistě správný. Že „lze při cvičení zabezpečit velení armády“ je nepopíratelné — to lze téměř vždy zabezpečit a odvažují se tvrdit, že i při zcela odlišném uspořádání míst velení než jak uvádějí autoři. Ovšem systém velení nelze posuzovat jen podle toho, zda dává možnost zabezpečit velení či nikoli. V první řadě je třeba si ujasnit, zda systém velení odpovídá soudobým podmínkám vedení boje a operace. Autoři uváděný způsob organizace míst velení v zásadě odpovídá soudobým názorům a nutnost vytváření tří míst velení byla již dostatečně zdůvodněna. Domnívám se však, že autoři ne zcela správně pochopili smysl a úkol jednotlivých míst velení, zvláště předsunutého velitelského stanoviště (PVS) a velitelského stanoviště (VS).

Rozdělením štábu armády na VS a PVS v poměru 288 osob a 60 vozidel — 179 osob a 38 vozidel a stejně tak téměř šablonovitým rozdělením úkolů těmto dvěma místům velení (PVS velí prvnímu sledu a VS druhému a zálohám) byl sice „ideálně“ vyřešen problém nahraditelnosti, eventuelně zaměnitelnosti míst velení v případě vyřazení jednoho z nich, ale byl zcela setřen význam a podstata předsunutého velitelského stanoviště. Štáb armády v tomto případě jistě využil výhody plynoucí ze zaměnitelnosti míst velení a nepřipravoval pro VS záměnná stanoviště, kterých by nepravdělně využíval v případě nutnosti, ale na druhé straně

zavrhil všechny výhody spojené s možností velet z jednoho hlavního místa velení (VS).

Jestliže z PVS bylo vytvořeno místo velení čítající 179 osob a 38 vozidel, pak jistě nebylo možné hovořit o tom, že by splňovalo základní podmínku — mobilnost.

Je vcelku logické, že v obraně (zde se právě objevuje nejjasnost v tom, že autoři nezdůrazňují, že jde o obranu) budou v určitých detailech možné a často i nutné odchylky. Ale jistě je možno pochybovat o tom, zda je správně vytvářet z PVS takový kolos (kde by se dokonce, jak autoři uvádějí, stavěly i stany apod.), o jehož pohyblivosti je jistě možné nanejvýš pochybovat.

Stejně tak je problematické, jak chápou autoři skutečnost, že VS musí být hlavním místem velení, když jsou přesvědčeni o tom, že PVS je třeba mít trvale obsazené uvedeným počtem osob a že toto má velet celému prvnímu sledu a má být umístěno, jak sami uvádějí, ve vzdálenosti zhruba 25–30 km od předního okraje obrany.

Domnívám se, že v otázce organizace a uspořádání míst velení nebyl autorů pochopen hlavní smysl a podstata velení z jednoho hlavního místa velení (VS) za současného vytváření předsunutého velitelského stanoviště (PVS) a týlového velitelského stanoviště (TVS).

Myslím, že brát si vzor z těchto i když praktických zkušeností a poznatků by nebylo zcela na místě. Podobným způsobem bylo velení uskutečňováno v nedávné minulosti, kdy se začalo kromě VS řížovat tak zvané VPS — velitelsko-pozorovací stanoviště. Tento způsob však byl již odsouzen a zavržen jako zcela nevyhovující.

Pokud autoři hovoří o tom, že bude třeba zabezpečit nepřetržitou vzájemnou informovanost mezi VS a PVS, je s nimi třeba v plné míře souhlasit. Přitom však i tato vzájemná informovanost musí být výrazem toho, že hlavním místem velení je stále VS. A tam, kde se hovoří o tom, že bude třeba na PVS omezit počet stanů, domnívám se, že stany na PVS nemají ani při cvičení co dělat a že jejich využívání i když jako nouzového prostředku, je proti veškerým zásadám organizace a vybavení míst velení.

Tam, kde autoři rozebírají způsob velení ze tří míst velení na stupni svazku, uvádějí, že bude třeba mezi VS a PVS zabezpečit trvalé spojení směrovými pojítky vzhledem k tomu, že rádiové spojení při dodržování zásad utajení velení umožňuje předávat jen kusé a neúplné zprávy, které nemohou zabezpečit plnou a nepřetržitou in-

formovanost. Požadavek na spojení směrovými pojítky je jistě správný, ale nelze v tom vidět možnost mluvit otevřenou řečí bez dodržování zásad utajení velení. Vždyť jednak umístování PVS blízko čáry dotyku (za útoku 2—4 km) a skutečnost, že PVS a VS budou zpravidla na spojnici, která bude kolmo k frontě, budou dávat možnost nepříteli nejen rušit, ale i odposlouchávat korespondenci na směrových pojítkách při provozu mezi VS a PVS.

Pokud autoři kladou požadavek, aby spojení zabezpečovalo možnost velet všem útvarům jak z velitelského stanoviště, tak z předem určeného velitelského stanoviště, je třeba, aby brali v úvahu možnosti využití systému spojení založeného na základě pomocných spojovacích uzlů, čímž se v podstatě zjednodušuje problematika spojení i v případě vyřazení jednoho z míst velení.

Vzhledem k tomu, že štáb se člení na tři místa velení, docházejí autoři k závěru, že je třeba též rozdělit úkoly na tato místa velení. Přitom obrací pozornost k VS a PVS. V podstatě je jistě správné, aby velitel armády včas rozhodl, kterým svazkům chce velet on přímo z PVS a kterým bude velet VS. Ovšem nelze zapomínat na to, že velení v pravém slova smyslu neznámá jen přijímat hlášení podřízených velitelů a naopak předávat rozkazy velitele armády podřízeným velitelům svazků. Pokud by takto bylo chápáno velení, pak je možné v plné míře souhlasit s tím, že lze prostě „předat velení některým svazkům předem určenému velitelskému stanovišti“. Ale pod pojmem velení je třeba též vidět složitou problematiku spojenou s organizací, plánováním a řízením přesunů, regulační a pořádkové služby, doplňováním, perspektivním plánováním a v neposlední řadě celý komplex otázek souvisejících s řízením operačního a bojového zabezpečení ve všech jeho prvcích a druzích. Tyto úkoly vzhledem k tomu, že musí být v rámci armády centrálně řízeny a vyžadují nutnost časté koordinace při rychlých změnách situací v rámci celého štábu a všech svazků a útvarů, nelze rozdělit na jednotlivá místa velení, ale bude nutné je řídit z jednoho — hlavního místa velení a to je VS. A je otázka, zda úkoly budou podřízeným svazkům, kterým velí v té době PVS, předávány prostřednictvím PVS nebo v případě naléhavosti přímo. Je proto třeba reálně vidět, že PVS sice velí svazkům na hlavním směru, ale že to není co do obsahu velení v pravém a úplném slova smyslu.

Z těchto důvodů není též podle mého názoru možno mít na PVS zvláštní dokumenty pro velení, ale budou to zpravidla

jen předem připravené pracovní mapy velitele a těch příslušníků štábu, kteří jsou s velitelem na PVS.

Domnívám se, že jeden z důvodů, proč narostl autorům natolik počet osob a prostředků na PVS armády, je i právě v tom, že chápali velení svazků na hlavním směru z PVS v tom plném slova smyslu, včetně těch úkolů, které nutně musí centrálně řídit jádro štábu — velitelské stanoviště v čele s náčelníkem štábu.

Se šablonovitým rozdělením úkolů mezi PVS a VS „z důvodu operativnosti“, jak uvádějí autoři, jistě nelze za žádných okolností souhlasit, protože je třeba vidět, že PVS nebude místem, kde se trvale bude zdržovat velitel. Velitel armády bude kupř. na PVS jen v nejdůležitějších okamžicích v průběhu boje, kdy jeho přítomnost v blízkosti podřízených velitelů svazků na hlavním směru bude nutná. Je možné reálně počítat s tím, že bude se svými hlavními funkcionáři více na tom místě, které je střediskem zpráv a kde je jeho orgán velení — štáb — a tím místem je bezesporu velitelské stanoviště. Vždyť ani přítomnost velitele armády na PVS jej nezbavuje odpovědnosti za velení celé armády.

Závěrem k otázce uspořádání míst velení a členění štábu na tato místa je třeba podotknout, že by bylo bývalo účelnější, kdyby autoři vyšli z určujícího faktoru, který odůvodňuje obsazení míst velení a rozdělení štábu — z metody a stylu práce štábu armády při vedení boje. Bez objasnění této základní otázky nelze správně chodnotit reálnost názorů ověřených třeba praxí štábního nácviku.

K problematice nahrazování vyřazených míst velení

Autoři správně uvádějí, že způsob nahrazení vyřazeného místa velení bude vždy záležet na posouzení všech konkrétních okolností, které velmi těžko lze předem předvídat. Proti oběma způsobům, které autoři uvádějí, nelze jistě v zásadě nic namítat, i když se zdá přece jen vhodnější způsob nahrazování vyřazeného místa velení systémem „shora-dolů“, tj. péčí nadřízeného velitele. Chtěl bych však k této otázce dodat, že nejkritičtější situace je v současné době u pluku, kde je jednak poměrně malý štáb a existuje i ta okolnost, že pluk vytváří v podstatě jen dvě místa velení (VS a TVS). I když autoři uvádějí jako výhodnější způsob nahrazení zničeného VS pluku využitím štábu některého praporu, je třeba reálně vidět, co je v současné době štáb

praporu. Přitom nelze zapomínat na tu skutečnost, že VS pluku bude ve většině případů téměř v bezprostřední blízkosti VS praporu na hlavním směru a dá se vcelku reálně předpokládat, že bude-li VS pluku vyřazeno atomovým úderem, že pravděpodobně bude z větší části vyřazeno i VS jednoho z praporů. Stejně tak rozsah škod a ztrát na spojovacím materiálu pluku bude pravděpodobně tak velký, že bude téměř vždy třeba pomoci od nadřízeného — od divize. Zdá se proto vcelku logičtější, aby nahrazení zničeného VS pluku bylo v první řadě úkolem velitele a štábu divize, i když nelze vyloučit, že by nebylo použito některých funkcionářů od praporů.

Na ostatních stupních (divize, armáda) nutno vidět, že současná organizace a členění míst velení dává ty nejzákladnější předpoklady pro zabezpečení nepřetržitosti velení v případě vyřazení jednoho z nich. Jistěže bude snaha vždy co nejdříve nahradit vyřazené místo velení, ale nelze počítat s tím, že to bude vždy záležitost jen několika hodin. Často veškeré připravené varianty budou překáženy neočekávaným zásahem nepřítele, který vytvoří tu variantu, kterou nikdo nepředpokládal.

Myslím, že je třeba autory článku v tomto smyslu doplnit tím, že i když samotná otázka nahrazování vyřazených míst velení je jistě velmi důležitá, že nepřetržitost velení nutno však právě pro tyto kritické okamžiky zabezpečit již předem. Jedním z nutných opatření tohoto druhu je větší perspektivnost při určování úkolů podřízeným, která dává všem podřízeným velitelům možnost iniciativní a samostatné činnosti i při dočasné ztrátě velení, dojde-li k vyřazení některého místa velení.

Plně nutno souhlasit s autory článku v tom, když uvádí, že k důkladnějšímu prověření této otázky a k získání dalších poznatků právě v otázkách nahrazování vyřazených míst velení je třeba tomuto problému věnovat větší pozornost. Přitom je jistě žádoucí, aby nebyly podmínky nikterak zlehčovány a aby se i při cvičení vždy počítalo s reálnými možnostmi, které mohou nastat v boji.

Ve stati, kterou autoři nazvali „Systém práce velitelů a štábů při vedení boje“, se autoři zabývají jen dvěma otázkami a to operačním sálem a využitím dispečinku. Názor, že operační sál i ve štábu armády je v současné době určitým „přežitkem“, je zcela správný a nutno s ním plně sou-

hlasit. Charakter soudobého boje i operaci při dosavadních tempech, která se pravděpodobně budou zvětšovat vzhledem k nutnosti využití účinků raketových zbraní s jadernou náloží, bude nutně i nadále vyžadovat vysokou mobilitu štábů a velení za pohybu (myšleno ne v pravém slova smyslu, ale z krátkých zastávek). A tomuto způsobu velení může odpovídat jediné účelné a efektivní využití dispečinku s těmi vlastnostmi, jak uvádějí autoři ve svém článku.

Tam, kde autoři mluví o nutnosti vytvoření tak zvaného SOZ (střediska odesílání zpráv), mají pravděpodobně na mysli zřízení „jednotné výpravny“, kteroužto se spojovací vojsko již zabývá. Její zřízení by jistě značně pomohlo zlepšit organizaci práce štábu.

Směrové důstojníky, jejichž činnost autoři rozebírají, si v současné době praxe a systém velení přímo vynucují. Pokud však autoři uvádějí povinnosti směrového důstojníka v poli, je třeba se pozastavit nad úkolem „neustále znát vzdušnou situaci a úkoly letectva v prostoru činnosti svého svazku“. Tento úkol směrový důstojník nebude s to plnit, protože by mu asi nebylo zcela jasné jak ho má plnit a co vlastně je od něho žádáno.

V článku používají autoři názvu „náčelník směru“. Tento název pro směrového důstojníka byl na konferenci GŠ/OS v říjnu 1959 zamítnut, vzhledem k tomu, že je shodný s názvem důstojníka — spojaře — náčelníka směru (spojovacího). Bylo by proto účelné užívat jednotného názvosloví — „směrový důstojník“ a pomocníci směrového důstojníka.

Autoři stručně rozebírají otázku zpracování bojové dokumentace. Uvádějí, že jednou z překážek zavedení mechanizace jsou přemrštěné požadavky na štábní kulturu dokumentace. Mám za to, že v současné době obsahem štábní kultury nemůže být jen estetičnost, úplnost a dokonalá forma, ale hlavně stručná a nezbytný rozsah vyčerpávající jednoduchost a názornost. Přitom však je podle mého názoru takováto štábní kultura daleko náročnější na štáb a obtížnější.

Nesporným faktem je, že se v armádě nevyužívá těch technicky velmi jednoduchých zařízení k mechanizaci štábních prací, které jsou již vyvinuty v civilním sektoru. Na příklad v civilním sektoru velmi běžně používaný „Tempocop“ pro rozmno-

žování dokumentace není v armádě vůbec využíván. Tempocop je systém pořizování kopií fotografickou cestou. Dokument, který má být rozmnožen, se přiblíží na citlivou vrstvu negativního papíru a osvětlí se. Pak se negativ sejme a přiloží se k pozitivnímu papíru a „protáhne“ se vývojkou. Poté se nechá krátce oschnout a negativ se oddělí od pozitivu. Celý proces pořizování jedné kopie trvá méně než jednu minutu. Tímto způsobem lze pořizovat kopie textů psaných strojem, perem nebo tužkou, kopie schémat kreslených na oleátech, čistém papíru nebo na mapách. Formát nerozhoduje a přístroj sám o sobě je velmi jednoduchý a laciný a lze jej v plné míře využít pro

práci v poli. A podobných příkladů by bylo možné uvést několik.

Je však třeba, aby právě štáby svazků a armád využívaly při své běžné praxi těchto prostředků mechanizace a své zkušenosti si předávaly. Myslím, že ve štábní dokumentaci nelze dát jednotný vzor, který by se hodil pro všechny případy. Aktuální otázku nutnosti a účelnosti stávajícího rozsahu a obsahu štábní dokumentace je třeba podle mého názoru podřídit zásadě, že včas doručený bojový úkol naznačený popřípadě jen čarou na mapě a časovým údajem a jinak třeba neúplný, má v soudobém boji daleko větší cenu, než o hodinu později doručený vzorně vypracovaný rozkaz.

Závěrem svého diskusního příspěvku bych chtěl podotknout, že mým cílem není vyvracet poznatky a zkušenosti autorů článku, ale vyjádřit svůj názor k některým závěrům, které vyplynuly ze zevšeobecnění zkušeností autorů uváděných a se kterými podle mého názoru nelze v plné míře souhlasit. I když diskuse k otázkám systému velení byla v podstatě loňským rokem uzavřena, přesto se domnívám, že jak je z článku patrné, je ještě mnoho nedořešených otázek, které potřebují hlubšího vyjasnění a názorového ujednání; a tento cíl sleduje též můj diskusní příspěvek.

Požární ochrana vojsk v poli

(VM čís. 1/1960)

Plukovník Václav Deyl

Je jistě nepochybné, že v příští válce budou hrát požáry větší úlohu než dosud. Bude tomu jednak proto, že je vyvinuto více zápalných prostředků, a také, že použití atomových pum způsobí požáry na velkých plochách.

Myslím, že k tomu, abychom mohli posoudit otázku protipožární ochrany, nutno především rozebrat možné taktické a operační použití požárů. Uvedený článek se této otázky dotýká jen letmo, přesto je z něho patrné, že snahou nepřítel bude používat zápalné prostředky v masovém měřítku. S tímto závěrem lze jistě souhlasit.

Za jakým účelem a kde může nepřítel použít hromadných požárů? Bude to především:

- v prostorech soustředění svazků druhých sledů s cílem způsobit ztráty a desorganizaci u svazků a tím oddálit čas možného zasazení do boje;

- na cestách přesunů svazků druhých sledů k ztížení postupu a časovému oddálení jejich zasazení do boje;
- v prostorech obranných pásů a postavení, probíhajících lesními masivy s cílem přinutit obránce, aby tyto prostory vyklidil a vytvořit tak mezery v souvislé obraně;
- v prostorech zásobovacích základů způsobit značné ztráty materiálu a ztížit zásobování bojujících vojsk;
- v místech s velkou hustotou obyvatelstva spolu s atomovými údery s cílem podlomit u obyvatelstva vůli k odporu.

Jistě, že není vyloučen i případ, který uvádí článek, to je použití zápalných prostředků v kombinaci s atomovými údery tak, aby protivník byl donucen odejít z prostorů poskytujících ochranu, do terénu s menšími ochrannými vlastnostmi a pak jej napadnout zbraněmi hromadného

ničení. Tento případ však pokládám za méně pravděpodobný, protože jednotky soustředěné v lese musí mít připraveny záložní prostory a opuštění lesa většími jednotkami bude prováděno na všechny strany, což bude mít za následek větší rozptýlení a menší zranitelnost. Útočník by si tím tedy v mnoha případech neprospl.

Jak je z těchto možných cílů použití zápalných prostředků patrné, má smysl jedině použití hromadné. Použití zápalných prostředků jednotlivě nebo místně, nemůže splnit ani jeden z uvedených cílů. Tím se nám plně potvrzuje závěr o masovosti použití zápalných prostředků.

Z toho, co bylo řečeno, však vyplývají i další závěry: Především ta skutečnost, že protipožární ochrana musí mít za cíl zabránit splnění nepřátelského zámyslu a nikoli likvidaci nebo omezení požáru. Jestliže nepřítel používá požárů, aby zabránil nebo oddálil bojovou činnost jednotek a svazků, pak přednostní povinností napadeného bude plnit úkoly bojové a o omezení požáru se starat z hlediska toho, aby nebyl ohrožován bojový úkol.

Další závěr nutno učinit z masovosti použití zápalných prostředků. Budou-li hromadně nasazeny — a z předchozího vyplývá, že je to nejvýš pravděpodobné — pak i k likvidaci požárů by bylo třeba hromadného nasazení hasicích prostředků. Vyzbrojit jednotky velkým množstvím této techniky znamená, dotovat je většinou jednoúčelovou technikou a tím ztížit jejich manévrovost. Dále je pochybné, zda by tyto prostředky mohly být vůbec masově nasazeny, protože většinou bude nedostatek vody.

Z toho vyplývá, že takovéto řešení patrně není vhodné. Dá se z toho soudit, že v poli bude hašení (likvidace) požárů spíše zjevem řídkým (nepůjde-li o jednotlivě zapálené objekty) a že je nutno soustředit úsilí na omezení požárů. K tomu ovšem není třeba prostředků hasicích, nýbrž taková

technika, která může vytvořit nebo zdokonalit připravené protipožární pruhy. Budou to trhaviny, buldozery, traktory apod. Tedy technika víceúčelová, kterou potřebujeme pro plnění i jiných bojových úkolů, např. pro vybudování zařízení k ukrývání živé síly a bojové techniky před atomovými úderými atd. Zvyšováním počtů této techniky také ovšem ztěžujeme manévrovost jednotek, ale proto, že tuto techniku můžeme s výhodou použít ve všech fázích boje a operace, musíme se s jejími nevýhodami smířit.

Z uvedených důvodů nepovažuji za nutné ani za potřebné, aby odřady k zabezpečení pohybu byly vybavovány protipožárními prostředky. Hoří-li na plánované cestě přesunu les, který znemožňuje pohyb po uvedené ose, pak nebude odřad pro zabezpečení pohybu les hasit, nýbrž musí nalézt objíždku. Z toho vyplývá, že jde-li např. o zasazení svazku druhého sledu, musí být již v rozkaze pro svazek pamatováno na možné objíždky. Obejetí bude snadnější a rychlejší než hašení a svazek se dostane s nejmenší časovou ztrátou na místo plnění bojového úkolu.

Jestliže les bude zapálen v průběhu přesunu svazku, pak je pravděpodobné, že to bude v okamžiku, až jím budou procházet hlavní síly a nikoli odřad pro zabezpečení pohybu. Pak musí svazek rychle opustit hořící prostor a pokračovat v přesunu, protože splnění úkolu přesunu bude pro napadený svazek ve většině případů nejdůležitější. Jestliže bude osa přesunu jen zřídka požárem ohrožena, pak rovněž OZP hasit nebude, ale bude požár omezovat, aby se k ohrožené ose nedostal. Při rozsáhlém požáru musí být na pomoc vyčleněna další jednotka. Je-li však i v tomto případě obejetí možné a rychle uskutečnitelné, bude jistě spíše použito než boj s požárem. K omezení požáru mohou být potom použity jiné jednotky, nacházející se poblíž ohroženého prostoru.

Pokud jde o technická opatření k omezení požárů, ať již preventivní nebo použitá při požáru, jsou v článku dostatečně podrobně popsána.

Závěrem bych chtěl znovu zdůraznit, že podle mého mínění je třeba činit zásadní rozdíl mezi likvidací (hašením) a omezením požárů v poli. Domnívám se, že v budoucí válce především půjde o omezení požárů. A dále, že první a hlavní úkol jednotek a svazků je úkol bojový, který bude mít vždy přednost před hašením nebo omezením požáru. Podle toho je třeba vybavovat jednotky především víceúčelovou technikou, která umožňuje nejen omezování požárů, ale je vhodná i pro jiné úkoly.

Požární ochrana vojsk v poli

(VM čís. 1/1960)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Autoři se ve svém článku podrobně zabývají otázkami zdrojů požárů, opatřeními proti požárům a organizací požární ochrany. Názory autorů jsou správné, je však nutno se zamyslet nad možností realizace některých opatření se zřetelem na soudobé bojové podmínky, kdy hlavní podmínkou úspěšné činnosti vojsk je jejich vysoká manévrovost, podmíněná jejich maximálním odlehčením. Zaměřím se pouze na rozbor té části článku, kde se autoři zmiňují o účasti ženijního vojska při likvidaci požárů.

Při volbě prostředku vhodného k likvidaci požáru a způsobu likvidace požáru je nutno vycházet vždy z konkrétních údajů pokud jde o zápalný prostředek a o rozsah prostoru zachváceného požárem. Znalost rozsahu požáru ovlivní rozhodnutí, zda stávajícími prostředky lze požár likvidovat, či bude účelnější ohrožené jednotky a útvary z prostoru zachváceného požárem vyvést.

Bylo by nesprávné pokoušet se za každou cenu požár likvidovat, poněvadž by to mohlo mít pro vojska škodlivé následky. Jsou známy zkušenosti z války v Koreji, kde bylo používáno zápalných prostředků v masovém měřítku a kde docházelo se zřetelem na masové použití napalmu k tzv. ohnivým smrštím, které měly za následek značné ztráty na živé síle, ale i dokonce tavení bojové techniky.

Zjištění druhu zápalného prostředku ovlivňuje pak způsob a prostředky likvidace ohniska požáru. Poněvadž požár, zvláště při silnějším větru, se může korunami stromů šířit rychlostí 2200—4800 km/hod., je nutno co nejdříve získat patřičné údaje o požáru, aby účinná opatření nebyla zanedbána. Že údaje nebude možno získávat pozemním průzkumem pro jeho pomalost, je jasné. Bude hlavně úkolem průzkumného letectva sledovat požární situaci v prostoru činnosti vojsk a podávat o ní neustále hlášení příslušným vševojskovým velitelům.

Požární průzkum bude možno spojit s průzkumem radiacním. Se zřetelem na rychlost šíření se požárů, bude nutno vést přehled prostorů zachvácených požárem, obdobně jako u radiacní situace.

Ženijní jednotky se mohou účastnit likvidace požáru pomocí ženijní techniky a použitím trhavin, jak uvádějí autoři ve svém článku. Se zřetelem na poměrně krátkou dobu, po kterou se vojska budou zdržovat v prostorech soustředění, bude použití ženijní techniky značně problema-

tické, poněvadž tato technika bude rozptýlena v bojových sestavách útvarů a svazků na poměrně značném prostoru. Rovněž použití buldozerů pro likvidaci požáru je problematické. Seřezávače křovin nejsou ve výzbroji ženijního vojska zavedeny a ani se s jejich zavedením nepočítá. Další technikou, kterou lze použít, jsou zákopové pluhy. Pomocí jich lze zřizovat ochranné rýhy. Tyto rýhy mohou však zabránit pouze šíření se požáru spodem, to je při prohořívání vrstvy ztelleho listí či jehličí. Rýhy však do značné míry demaskují prostor rozmístění vlastní vojsk a provádět je předem, tak jako i jiná demaskující opatření, nebude vhodné. Poměrně vhodnější se jeví použití trhavin. Použití trhavin ke kácení autoři rozebrali poměrně podrobně.

Chtěl bych se však zaměřit na jiné způsoby použití trhavin při likvidaci požárů. Jedním takovým způsobem je vytváření ochranných pásem vyhozením zeměiny na lesní porost, kdy vlivem poprášení porostu minerálními látkami dochází k útlumu požáru a k jeho případnému uhašení.

Směr pásem a jejich vzdálenost od místa požáru bude záviset hlavně na rychlosti a směru větru a dále na hustotě lesního porostu. V ose určeného pásma se hloubí vývrty na hloubku zhruba 0,4 m, při vzdálenosti mezi jednotlivými vývrty zhruba 2,5 m. Místo vývrů mohou se zřizovat jednoduché studně pomocí ženijního nářadí. Taková jednoduchá studně může být vytvořena během pěti minut v závislosti na tvrdosti horniny.

Při odpálení náloží vznikají nálevky a vyhozená hornina se ukládá oboustranně osy pásma na lesní porost v síle 10—15 mm na šířku 4—9 m. Velikost nálože se volí se zřetelem na druh půdy a vzdálenost jednotlivých vrů od sebe. Tak např. v písčitých půdách se volí mezi jednotlivými vrty vzdálenost 2,5 m, přičemž do každého vý-

vrtu se vkládá 250 g trhaviny. V půdách hlinitých se vzdálenosti mezi vývrty volí 1,5–2 m v závislosti na tvrdosti půdy a jejím druhu (u půd se značným procentem jílu se vzdálenosti zkracují). Váha nálože ve vývrty do 300 g.

V půdách s vysokým procentem jílu je tento způsob lokalizace požáru nevhodný, poněvadž nedochází k rozprášení odstřelené horniny se zřetelem na plasticnost jílu. Bezprostředně podél osy v pásmu o šířce 1 až 2 m je při výbuchu zbaven okolní porost listů, což rovněž snižuje šíření požáru.

U jehličnatých stromů je ztráta jehličí výbuchem poměrně malá. Při dostatku času a při možnosti zřizování vývrťů ve vzdálenosti do 1 m od sebe, se po odpálení vytváří souvislá rýha s šířkou u povrchu zhruba 1 m. Vytvořením takové rýhy se současně zabráňuje šíření požáru spodem. Na tento způsob možno nahlížet jako na jeden ze způsobů lokalizace požáru, který se šíří od ohniska požáru.

Příprava vývrťů může být na směrech převládajících větrů provedena předem, aniž by bylo nějak narušeno maskování soustředěných vojsk nebo až v průběhu prací spojených s lokalizací požáru na směru jeho šíření.

Pro tento způsob lokalizace může být použito zeměvrtných souprav, nárazových vrtáků i ženijního nářadí s dlouhou násadou. Na ženijní nářadí, které má k dispozici prakticky každé vozidlo, se při organizaci prací často zapomíná. Otázka lokalizace a likvidace požárů musí být záležitostí všech druhů vojsk a hlavně jednotek motostřeleckých, jako nejpočetnějších.

Při lokalizaci lesního požáru výše uvedeným způsobem se práce organizuje tak, že se jednotky roztáhnou v ose ochranného pásma. Pro každého jednotlivce se určuje úsek 10–15 m a pomocí ženijního nářadí se vyhloubí potřebné studny. Tyto studny mohou být ve střední půdě vyhloubeny za 30–45 minut. Současně s hloubením studní se organizuje příprava náloží. Do rozbůšek uložených v náložích se vkládají odnože bleskovic. Takto připravené nálože se ukládají do připravených studní a těsní zeminou. Jakmile jsou všechny nálože zapuštěny a utěsněny, protáhne se průběžná bleskovic, ke které se připojí jednotlivé odnože. Při použití ženijního nářadí s dlouhou násadou a pomocí trhavin mohou být vytvořeny ochranné pásy v průběhu 60 minut.

Při použití zeměvrtných souprav a nárazových vrtáků, lze vzdálenost osy ochranného pásma zkrátit od ohniska požáru až na polovic. Vzdálenost osy ochranného pás-

ma od ohniska požáru bude také závislá na počtu pracovníků, ženijního nářadí a počtu ženijní techniky. Tento způsob lokalizace požáru si vyžadá na 1 km ochranného pásma zhruba 1–1,5 t trhaviny a asi 100 pracovníků.

Porovnáme-li nyní způsob lokalizace lesního požáru kácením stromů pomocí trhaviny, tak jak jej uvádějí autoři ve svém článku, kdy k vytvoření průseku o délce 1 km a šířce kolem 30 m je zhruba zapotřebí 800 kg trhaviny, jedné ženijní čety v síle 20 lidí po dobu zhruba 40 minut, s uvedeným způsobem, pak vidíme, že je rychlejší. Je však nutno si všimnout i jiných stránek u obou způsobů. Kácení sice přispívá k lokalizaci požáru, ale porušuje maskování vojsk a nezabraňuje šíření požáru prohoříváním vrstev půdy, tvořených zetlelým listím či jehličí.

Bude proto nutno vždy zvážit, který způsob lokalizace bude za dané situace výhodnější. V některých případech bude vhodně provádět kombinaci obou způsobů, při využití všech prostředků, které jednotky mají k dispozici. Bude to hlavně ženijní nářadí s dlouhou násadou a z ženijní techniky hlavně motorové jednomužné pily.

Poněvadž ženijního vojska v poměru k ostatním druhům vojsk je málo, musí být i ostatní druhy vojsk cvičeny v jednoduché manipulaci s trhavinami, aby byly schopny samy za řízení svých velitelů provádět i protipožární opatření s využitím trhaviny.

Velmi závažnou otázkou zůstává lokalizace a likvidace lesních požárů při vyvádění vojsk z ohrožených prostorů a zvláště pak v průběhu útoku, kdy hlavním požadavkem bude dosažení a zachování vysokého tempa 80–100 km i více za den.

Při vyvádění vojsk z ohroženého prostoru bude nutno vynaložit všechno úsilí k tomu, aby byly udrženy v provozu všechny cesty určené k vyvedení vojsk. Vyváděná vojska budou ohrožována nejen kyslíkem uhlíkatým, ale i vysokým zářím a nebezpečím vznícení se pohonných hmot. S těmito podmínkami setkají se i útočící vojska, která se bude obránce snažit zastavit vytvářením ohnivých bariér na směrech jejich postupu.

Pozemní vojska nebudou schopna svými prostředky provádět lokalizaci, poněvadž jejich možnosti jsou značně omezené.

V takových případech bude nutno po-

užít letectva, které by pomocí chemických prostředků vytvářelo bezpečnostní pásma podél určených cest. Ve zvláště nebezpečných případech, kdy došlo k vytvoření ohnivé smršťe, bude nutno provádět i evakuaci ohrožených vojsk z daného prostoru pomocí letectva, hlavně pak pomocí vrtulníků.

Z uvedeného vyplývá velký význam letectva při lokalizaci i při případné likvidaci požárů.

Z těchto hledisek je nutno posuzovat všechna protipožární opatření a nezatěžovat vojska takovými prostředky, které by vyžadovaly speciální výcvik nebo byly pouze prostředkem jednostranného využití.

Rozptýlené protipožární prostředky při lokalizaci a likvidaci požárů nemají praktického významu. Má-li být dosaženo klad-

ných výsledků, je nezbytná jejich centralizace. Autoři se sice zmiňují o organizaci požárních skupin, které by byly snad vhodné v prostorech soustředění při delším pobytu vojsk. Soudobé bojové podmínky, které vyžadují vysokou aktivitu a pohyblivost vojsk, neumožní však zpravidla vojskům zdržet se v těchto prostorech déle jak dva dny. Zde musí být již technika začleňována do bojových sestav, poněvadž za přesunu na čáru zasazení to zpravidla nebude již možné. Útvary a svazky, které budou prakticky stále v pohybu, se lokalizací a likvidací požárů nemohou zvláště dlouhou dobu zabývat.

Ke splnění úkolů spojených s lokalizací a likvidací požárů bude nutno organizovat protipožární základny v součinnosti s orgány ministerstva vnitra (CO), které by byly vedle ostatních prostředků vybaveny hlavně prostředky letectva, aby byly schopny uskutečnit zásahy s požadovanou rychlostí na určeném směru.

Ústřední zpravodajská služba a Národní bezpečnost

(Central Intelligence and National Security)

(Recenze stejnojmenné knihy Harry Howe Ransoma z r. 1958)

Kniha H. H. Ransoma umožňuje bedlivému čtenáři alespoň částečně nahlédnout do zákulisí, kde se připravují podklady pro řízení a usměrňování vnitřní a hlavně zahraniční politické, hospodářské i vojenské činnosti, do zákulisí, kde se připravují podklady pro vedení „studené války“.

Tímto zákulisím je široce rozvětvený systém amerických špiónážních organizací, které získáváním zpráv z cizích států a jejich vyhodnocováním připravují podklady pro rozhodování odpovědných vládních orgánů.

Obsah knihy není však zajímavý jen po této stránce. Jeho význam spočívá především v tom, že zcela otevřeně odhaluje agresivní zaměření špiónážní činnosti proti zemím tábora socialismu, i když autor nepopírá, že i ostatní kapitalistické státy jsou předmětem amerického zájmu. Z obsahu knihy vyplývá, že činnost amerických špiónážních organizací zahrnující špiónáž, diverzi a psychologickou válku je postavena na úrovni vládní, oficiální politiky. Podle názoru autora význam špiónáže neklesá ani při mírovém soužití, neboť: „... úspěch Spojených států ve hře konkurenčního soužití bude do velké míry záviset na kvalitě zpravodajství.“¹⁾ Význam špiónáže narůstá zejména ve studené válce, kdy „... v diplomacii, ve vojenských ozbrojených silách, v hospodářském nátlaku, v propagandě, psychologické válce nebo při jejich kombinaci, je přesná špiónáž klíčem k úspěchu...“²⁾

Autor se přiklání k těm ideologům, kteří vynakládají značné úsilí na obhajobu studené války a jiné podvratné činnosti. Provádění špiónáže obhajuje silnými slovy o „národní katastrofě“ apod., při čemž nechtěně dokumentuje široký rozsah americké špiónáže. Uvádí: „... Bezpečnou cestou jak přivodit národní katastrofu je zůstávat v současné době (rozuměj ve studené válce) v nevědomosti o současném stavu, kapacitě nebo pravděpodobných záměrech cizích států, zvláště o mocných protivnících, ale

i o spojencích nebo neutrálech. Aby se takové katastrofě zabránilo, pracuje rozsáhlý aparát americké špiónážní služby po celém světě, aby opatřil vládu USA potřebné informace. Na špiónážním procesu se zúčastňuje při nejmenším dvanáct hlavních ministerstev (departementů) a agentur, vedle dalších asi deseti organizací, které se rovněž podílejí na některé z forem špiónážní práce. Na vrcholku této struktury stojí Ústřední zpravodajská služba (Central Intelligence Agency — CIA), která řídí a kontroluje společnou špiónážní činnost.“³⁾

Špiónáž prováděnou těmito orgány rozděluje autor na strategickou a taktickou (operační).

Strategická špiónáž má nejširší rozsah. Zahrnuje informace týkající se možnosti, zranitelnosti a záměrů cizích států. Tato znalost je nutná pro zpracovávání správných základů pro státní politiku a pro plánování vojenských operací ve válce.

Taktická (operační) špiónáž je nazývána též bojovým zpravodajstvím, protože se zabývá především zprávami, které potřebuje velitel v průběhu bojové činnosti.⁴⁾

Autor ve své knize dále uvádí dosti podrobně celkové organizační složení americké špiónáže a úkoly jednotlivých špiónážních složek. Pro ilustraci rozsahu špiónážní činnosti však postačí, bude-li poukázáno jen na základní špiónážní organizace.

V čele špiónážních organizací stojí Ústřední zpravodajská služba (CIA), založená v r. 1947. Počítá se, že počet zaměstnanců této organizace dosahuje asi 10 000 osob, kromě několika tisíc agentů v zahraničí. Celkový počet osob pracujících v rámci americké špiónáže je však mnohem vyšší a dosahuje asi 30 000 osob.⁵⁾ Desítky tisíc ji-

1) H. H. Ransom: Central Intelligence and National Security, str. 5.

2) Tamtéž, str. 5.

3) H. H. Ransom: Central Intelligence and National Security, str. 5.

4) Tamtéž, str. 12.

5) Tamtéž, str. 81, 82.

ných osob jsou však přítom podle autora používány ke špionáži nepřímě, takže celkový počet je mnohem vyšší.

Při rozboru místa a úlohy CIA mezi ostatními vládními úřady a organizacemi autor zdůrazňuje její výsadní postavení. Tak např. podle zákona z r. 1949 je CIA vyjmuta z ustanovení kteréhokoli zákona vyžadujícího zveřejňování a odhalování organizací, funkcí, jmen, oficiálních titulů, platů nebo počtu personálu, který je u ní zaměstnán. Vedoucí CIA může vydávat peníze ze svých mnohamilionových fondů na svoje osobní potvrzení.⁶⁾

Kromě CIA provádějí ve prospěch Spojených států špionáž i různé vojenské špiónážní organizace. Tyto vojenské špiónážní organizace zaujímají podle autora v celém komplexu špiónážních organizací důležité místo nejen svými úkoly, ale i v důsledku svých gigantických rozměrů. Tak např. každá ze složek ozbrojených sil (pozemní síly, vojenské námořní a vojenské vzdušné síly) mají své vlastní orgány, shromažďující a vyhodnocující špiónážní údaje z cizích států.

Ve prospěch pozemních sil pracuje např. vojenská zpravodajská služba (Military Intelligence Service — MIS), představující velmi rozšířený aparát, na jehož činnost bylo v r. 1958 plánováno celkem 125 milionů dolarů.⁷⁾ Do organizace vojenské zpravodajské služby pozemních sil patří též Counter Intelligence Corps — CIC (orgán obranného zpravodajství), orgány pro mapování cizího území, různé školy, střediska pro vyhodnocování leteckých snímků apod.⁸⁾

Ve prospěch vojenských námořních sil pracuje zpravodajská služba vojenských námořních sil (Navy Intelligence Service — NIS). Je zaměřena především na získávání zpráv o vojenských námořních silách protivníka, o přístavech a pobřeží.⁹⁾

Ve prospěch vojenských vzdušných sil pracuje zpravodajská služba vojenských vzdušných sil (Air Intelligence Service — AIS). Její činnost zdůvodňuje autor knihy tím, že „... úkolem vojenských vzdušných sil je v den D provádět vzdušné údery daleko v zápolí protivníka. Proto znalost vojenských vzdušných sil protivníka a nejdůležitějších cílů na jeho území je základem pro jakoukoli činnost...“¹⁰⁾

⁶⁾ H. H. Ransom: Central Intelligence and National Security, str. 81.

⁷⁾ Tamtéž, str. 99.

⁸⁾ Tamtéž, str. 101.

⁹⁾ Tamtéž, str. 109.

¹⁰⁾ Tamtéž, str. 111.

Vojenská špiónážní organizace spolupracuje těsně s CIA. O této součinnosti autor uvádí citát gen. R. H. Wienecka: „... úkol CIA je poněkud odlišný od úkolů vojenské špiónáže. CIA se více zajímá o politické, ekonomické a jiné podobné otázky, zatím co vojenská špiónáž se zabývá hlavně vojenskými otázkami. To však nevylučuje, aby obě složky pracovaly v těsné součinnosti.“¹¹⁾

Značnou pozornost věnuje autor též úloze ministerstva zahraničních věcí. Zdůvodňuje, že ministerstvo zahraničních věcí musí být informováno o všem, co se děje v zemi protivníka, neutrála i spojence a proto musí mít těsné spojení se špiónážními organizacemi a musí jim napomáhat shromažďováním a tříděním politických, hospodářských, kulturních a společenských zpráv.¹²⁾

Autor zdůrazňuje, že americká špiónáž zajímá prakticky všechno, počínaje zásadními vojenskými plány a konče bezvýznamnými maličkostmi. Píše: „Pro špiónážní agenty na celém světě mají význam zprávy o pohybu nákladních vozů, objevení nového naftového pole nebo vývoj a použití nové průmyslové metody, stejně tak je tomu s vědeckými, technickými, vojenskými i jinými údaji, ať již jsou získávány americkým letounem B-29 letícím podél hranic východního Německa a vybaveným dálkovou kamerou nebo z rozhovoru s utečenci nebo politickými odpadlíky ze zemi za železnou oponou nebo od špiónů pracujících tajně nebo otevřeně...“¹³⁾

Zdroje získávání těchto zpráv jsou různé. Autor seřadil jednotlivé zdroje do tabulky a uvedl k nim průměrné procento z celkového počtu získaných zpráv. Tak např.: — 20 % zpráv je získáváno tajnými operacemi, tajnými prameny a agenty; — 25 % zpráv je získáváno z tisku, rozhlasu, z ostatních veřejných pramenů a turisty; — 25 % zpráv je získáváno různými ministerstvy a vládními orgány v zahraničí. — 30 % zpráv je získáváno vojenskými přidělenci.¹⁴⁾

Z tohoto srovnání je zřejmé, že např. i turistik, která je u nás chápána jako prostředek k osvěžení a odpočinku a po-

¹¹⁾ H. H. Ransom: Central Intelligence and National Security, str. 91.

¹²⁾ Tamtéž, str. 118.

¹³⁾ Tamtéž, str. 16.

¹⁴⁾ Tamtéž, str. 18.

znání cizích národů, je používána k podvrtné činnosti.

Podle uvedené tabulky vidíme, že „zájmy USA“ je nutí vysílat agenty do všech koutů světa. Tito agenti podle slov autora knihy vydávají každodenně velké částky peněz na koupi malého počtu informací od zahraničních informátorů a na jinou činnost, známou jen malému počtu amerických funkcionářů.

Kromě využívání agentů je přikládána velká pozornost využívání tisku a rozhlasu, kde se zkoumají i v celku zdánlivě nepodstatné zprávy, jako např. stavba železnic, cest, přehrad apod. Např. je-li budována železnice do nového prostoru, zkoumá se (získávají se zprávy o tom), nejsou-li v prostoru, kam vede železnice, letiště, nové zbrojní sklady či továrny, naleziště uranu apod. Velký pohyb nákladních aut, zjištění nových nalezišť nafty nebo zřízení nových průmyslových závodů je předmětem zájmu agentů na celém světě. Zjištění těchto údajů může mít velký význam, zvláště pro vojenské plánování. K zabezpečení získání zpráv z tisku je odbírán všechen důležitý světový tisk a odposloucháváno denně asi 5 milionů rozhlasového vysílání cizích států.¹⁵⁾

Tradičním zdrojem americké špionáže zůstává podle autora aparát vojenských přídelců, rozmístěných v 69 různých státech. Všechny zprávy vojenských přídelců jsou předávány do vojenské zpravodajské ústředny, kde jsou vyhodnocovány a zpracovávány.

Autor odhaluje ve své knize též otázku používání vzdušných špionážních balónů. Uvádí, že vypouštěné balóny nesly speciální fotokamery k fotografování terénu. Obdobně odhaluje význam tzv. „náhodných přeletů“ hranic států socialistického tábora americkými letadly. Poznamenává, že cílem těchto provokací je získat údaje o rázu vojenské obrany, komunikacích, tajných kódech apod.

Činnost amerických špionážních organizací na cizím území se však neomezuje jen na získávání zpráv. Podle autora má americká špionáž široké pole působnosti především v podvrtné činnosti. Shromažďují utečence, financují a usměrňují jejich činnost proti svým národům. Autor přímo uvádí, že „...protikomunističtí političtí činitelé, duchovenstvo a jiní nacházejí v CIA podporu ve svém boji za udržení nebo obnovení demokracie...“.

¹⁵⁾ H. H. Ransom: Central Intelligence and National Security, str. 29.

Snahu o podvrtnou činnost dokazuje též rozhovor, vedený šéfem CIA Dullesem s jedním redaktorem.¹⁶⁾

O t á z k a: Často se v novinách píše, že vysíláte provokatéry, aby podněcovali revoluci v socialistických státech. Co je na tom pravdy?

D u l l e s: Já si jenom přeji, abychom byli dokázali vše, co je nám připisováno.

O t á z k a: Je to součástí vaší funkce — podněcovat revoluce v těchto zemích?

D u l l e s: Byli bychom blázni, kdybychom nespoupracovali s našimi přáteli v zahraničí, kdybychom jim nepomohli udělat všechno, co je v jejich silách k boji proti komunistickému hnutí.

Z uvedeného je zřejmé, že CIA a ostatní špionážní organizace se nevyhýbají vměšování se do vnitřních věcí jiných států a potvrzuje též oficiálně zjištěné poznatky, že maďarský puč v r. 1956 byl řízen zvenčí, silami provádějícími tzv. politiku „pláště a dýky“.

V závěru je nutno říci, že cílem této i jiných knih podobného rázu a obsahu, vydávaných v USA v hojném počtu, není jen sensace a uspokojení poptávky po dobrodružnosti. Hlavním cílem je vytvořit ovzduší výhodné pro další zbrojení, obhájit militarizaci hospodářství, získat podporu široké veřejnosti a získat zájem mládeže o špionážní práci.

V důsledku dosavadních neúspěchů v podvrtné činnosti proti socialistickému táboru jsou totiž americké špionážní organizace nuceny neustále rozšiřovat svůj aparát a k tomu potřebují získat dostatečný počet mladých zájemců a vyšší finanční podporu. Své neúspěchy v podvrtné činnosti nemohou zamlčovat, protože jsou zcela zjevné. Uznává to i sám autor, který navíc uvádí citát J. W. Dullese z r. 1954 o tom, že obstarávání dobrých informací ze zemí za železnou oponou je nejobtížnějším úkolem postaveným před špionážní službu.

Autor na obhajobu neúspěchu k tomuto hodnocení dodává, že socialistické státy mají bdělé kontrarozvědné orgány a systém, který působí s úžasnou účinností v míru i ve válce.

Při rozboru neúspěšné činnosti špionážních organizací autor dochází k neřešitelným rozporům. V důsledku nesmírných finančních nákladů vynaložených na podvrtnou činnost se opoždí za táborem socia-

¹⁶⁾ Tamtéž, str. 87.

lismu celkový růst tempa vědy a kultury. To má přirozeně zpětný negativní vliv na provádění špionáže a podvratné činnosti a působí paniku ve vládnoucích kruzích. Úžasné vědecké pokroky tábora socialismu a zvláště SSSR v průzkumu kosmického pro-

storu, jeho sputniky a luniky, mezikontinentální řízené střely, úspěchy v atomovém mírovém bádání jsou pro americké vládnoucí kruhy vždy neočekávané a způsobují ztrátu důvěry ve vlastní špiónážní služby.

S rostoucí silou tábora socialismu se rozpory mezi přáními a možnostmi americké podvratné činnosti budou neustále prohlubovat. Napomáhá tomu i vysoká politická bdělost a ostrážitost pracujícího lidu národů tábora socialismu.

(Zpracoval major Milan Maryška)

Raketové zbraně („Guided Weapons“)

V posledních letech bylo v USA napsáno mnoho literárních prací, které pojednávají o otázkách raketové techniky a jejího využití k vojenským účelům, které se zabývají otázkami raketových zbraní. Je to výrazem toho, že americké militaristické kruhy se neobyčejně zajímaly a dosud zajímají o vývoj a konstrukci raketových zbraní. Velká pozornost imperialistů věnovaná raketovým zbraním není náhodná. Jejich zvláštní zájem o tyto zbraně se dá pravděpodobně vysvětlit tím, že raketové zbraně svými takticko-technickými vlastnostmi představují nový druh výzbroje v armádě a že nesporně překonávají dosavadní klasické druhy výzbroje.

Technická literatura všech imperialistických zemích přihlíží ve stále větší míře k agresivním cílům imperialistů. Z tohoto hlediska je třeba pohlížet i na knihu „Guided Weapons“ (Raketové zbraně), vydanou v r. 1957 v Londýně, kterou napsal nikoli neznámý americký raketový specialista Eric Burgess, spolupracovník amerického raketového pokusného střediska v Los Angeles. Je autorem řady podobných knih a článků, jako např. „K hranicím prostoru“. Jeho politická koncepce vyjádřená v knize „Raketové zbraně“ se shoduje s koncepcí nejagresivnějších vládnoucích kruhů v USA, zejména pokud jde o význam, úlohu a úkoly raketových zbraní v příští válce.

Politická tvář autora se výrazně projevuje již v první kapitole knihy. Autor například zdůvodňuje nutnost rychlého vývoje a zdokonalování dalekonosných raket tím, že se tyto zbraně musí stát „nejúčinnějším faktorem obrany země“, a že tyto zbraně jakožto „prostředek vyhrožování a okamžité odplaty“ mohou zabránit agresii. V tom se zcela shoduje s názory nejagresivnějších kruhů amerického imperialismu,

které nepotřebují dálkové rakety na obranu země, ale k násilnému prosazování svých politických cílů. Otřepaná téze „obraný“, které imperialisté používají, slouží pouze k tomu, aby zastřeli své agresivní cíle před vlastním lidem. Každý myslící člověk se přece musí ptát, proti komu se chtějí bránit vzhledem k mírové politice Sovětského svazu a celého socialistického tábora! Nebo: Z které strany očekávají agresii, že potřebují prostředek vyhrožování a odplaty? V této souvislosti také není těžké uhádnout, proč autor s takovým zanícením píše o možnostech použití raket jako nosičů nukleárních nábojů.

Vcelku je kniha zajímavá hlavně z technického hlediska. Autor se zabývá nejen vývojem raketových zbraní v průběhu druhé světové války, nýbrž ukazuje současný stav raketové techniky a s tím spojený vývoj raketových zbraní v USA a v ostatních imperialistických zemích.

Cílem této recenze je vyličit vojensko-politické a technické názory autora a zmínit se o některých technických problémech, které jsou vcelku zajímavé, a nezacházet přitom příliš do technických podrobností.

V první kapitole se Burgess zabývá otázkou použití raketových zbraní v systému obrany. Autor vychází z předpokladu, že budoucí válka bude válkou světovou. Dochází k názoru, že existence jakékoli země je zabezpečena proti napadení ze vzduchu jen tehdy, když se napadené země podaří zasáhnout všechna nepřátelská letadla a rakety a zničit je. Stíhací letectvo a PL dělostřelectvo už nejsou schopny řešit tyto úkoly a proto je nutno hledat jiné

řešení těchto problémů. Částečným řešením by bylo použití raket v systému obrany. Autor je toho názoru, že se nedá mluvit o protivzdušné obraně státu, nevezmou-li se v úvahu následující faktory:

- radiolokační rozpoznávací systém;
- radiolokační systém hlásné služby;
- vnější obranné pásmo se základnami raketových stíhačů, které jsou vyzbrojeny raketami typu „vzduch—vzduch“;
- vnitřní síť radiolokátorů, která je spojena se systémem raketových základen typu „země—vzduch“.

Dále se autor rozepisuje o tom, co si imperialisté představují pod pojmem „obrana“. Je toho názoru, že protiletadlové rakety nemohou být jediným prostředkem protivzdušné obrany státu. Bylo by však nesprávné ignorovat potenciální možnosti výroby protiletadlových raket pro obranu státu. Proto se musí zaměřit pozornost zejména na vytvoření jakési „maginottovy linie“ z odpalovacích základen protiletadlových raket. Obrana státu proti mezikontinentálním balistickým střelám s nukleární náplní by však neměla smysl, kdyby vedle „pozitivního systému obrany“ nebyl co nejdříve vybudován i „negativní systém obrany“. Pod pojmem „negativní systém obrany“ autor rozumí balistické rakety s nukleární náplní, které mají tak velký dosah, aby mohly ničit objekty v zápolí nepřítelů — tedy vysloveně útočné zbraně.

Autor je toho názoru, že „negativní systém obrany“ je jediným spolehlivým systémem obrany. Zdůvodňuje svůj názor tím, že soudobá válka by začala hromadným úderem ze vzduchu, který by měl za cíl určitou zemi nebo prostor na zeměkouli zpustošit. V současné situaci se však nedá předvídat, jakými prostředky bude tento první úder veden — zda obyčejnými letadly nebo balistickými raketami. Musí být proto zaměřena pozornost v obou směrech. Raketové zbraně „negativního systému obrany“ musí mít schopnost zasáhnout během 30 minut každou libovolnou zemi na světě. Od „pozitivního systému obrany“ vyžaduje Burgess takové vlastnosti, aby mohl být zničen jakýkoli vzdušný nepřítel. Dochází však k závěru, že dnešní americké protiletadlové rakety jsou dosud nedostatečně vyvinuty, aby mohly tento úkol splnit. Je proto prvořadým úkolem sestavit takové protiletadlové rakety, které by byly s to zasáhnout jakýkoli počet nalétávajících bombardovacích letounů a raket a zničit je.

Autor se dále zabývá podmínkami protivzdušné obrany Anglie a Ameriky. Je toho názoru, že podmínky protivzdušné obrany

Anglie se podstatně liší od podmínek protivzdušné obrany USA. Britské ostrovy představují rozvinuté průmyslové centrum se silnou koncentrací výroby. Se zřetelem na skutečnost, že dnešní raketová technika umožňuje odpálení raket z ponorek pod vodou je nutno v případě války počítat s účinným raketovým napadením britských ostrovů. Proto má anglické loďstvo významnou úlohu v obraně proti nepřátelským ponorkám, které jsou vyzbrojeny raketovými zbraněmi. Námořní síly musí zjišťovat na velkou vzdálenost od britského pobřeží ponorky vyzbrojené raketovými zbraněmi a napadat je. Tato vzdálenost musí být tak velká, aby protivzdušná obrana mohla rakety odpálené z ponorek ještě před pobřežím zasáhnout a zničit.

Anglie musí být chráněna zejména ze strany kontinentu, protože leží v dosahu nepřátelských raketových odpalovacích základen, které tam jsou. Je proto pro Anglii nutné, aby vyráběla především raketové zbraně typu „vzduch—vzduch“ pro přepadové stíhače. Na druhém místě je výroba raket typu „země—vzduch“, které musí být s to zničit letadla a rakety, které létají rychlostí třikrát větší než je rychlost zvuku, a to dříve, než tyto dosáhnou anglického pobřeží.

Konečně by bylo třeba vyvíjet rakety typu „země—vzduch“, určené pro odpalovací základny vnitřního pásma obrany, aby ničily letadla nebo rakety, které pronikly vnějším pásmem obrany. Nelze zapomenout, že mají být rovněž prostředkem pro „negativní systém obrany“.

Burgess sice nepopírá, že severní Ameriku mohou právě mezikontinentální rakety zasáhnout, pokouší se však utěšit tím, že tyto rakety musí překonávat velkou vzdálenost a že tedy americká protivzdušná obrana má dostatek času k nasazení svých prostředků.

*

Ve své první kapitole dochází Burgess k následujícím závěrům:

- určujícím prvkem obrany země jsou rakety;
- druhým prvkem by byly radiolokátory. V této souvislosti autor zdůrazňuje, že je nezbytné mít rozsáhlou síť taktických vyhledávacích radiolokátorů, které musí pracovat v určitém sektoru a nepřetržitě podávat přesná hlášení o vzdušné situaci. Každý sektor musí být nepřetržitě a bedlivě pozorován a kontrolován, protože na práci radiolokátorů závisí nasazení třetího prvku obrany země;

— třetím prvkem obrany jsou nej-různější přepadové prostředky PVO.

K protivzdušné obraně patří rovněž systém rozdělování cílů, který musí být automatizován; zatím však tento úkol plní lidé.

Hlavním problémem je vyvinout systém řízení raket, který by reagoval 10 000krát rychleji než lidský mozek.

Je dále třeba věnovat větší pozornost výchově technických kádru a zařadit do výzkumných prací více nových a mladých lidí. Měly by být však překonány v nejrůznějších oborech podmínky utajování.

Pokusy by se měly provádět za okolností, při kterých by se příprava a provedení startu raket konala za jakýchkoli meteorologických podmínek a za účasti příslušníků armády.

*

V druhé kapitole své knihy se Burgess zabývá hnacím ústrojím a palivem raket. Autor rozebírá vlastnosti některých známých amerických typů motorů a druhů raketového paliva. Z množství technických úvah si všimneme jen některých vcelku zajímavých názorů autora.

Burgess vychází ze skutečností, že všechny typy raket jsou uváděny do pohybu hnacím ústrojím a dělí je na 2 velké skupiny. Do první skupiny počítá všechna hnací ústrojí, která si pro spalování raketového paliva potřebný kyslík berou z ovzduší; patří k nim tyto proudové motory:

- pulsační,
- turbokompresorové a
- náporové.

Do druhé skupiny podle Burgesse patří všechna hnací ústrojí, která nejsou závislá na kyslíku z ovzduší, tj.

- raketové motory na pevné palivo,
- raketové motory na tekuté palivo.

Velká nevýhoda pulsačních motorů proti ostatním typům hnacích ústrojí spočívá v tom, že mají omezenou možnost využití, protože mohou vyvinout jen poměrně nepatrnou rychlost letu raket při velmi vysoké spotřebě paliva. Měly by být proto v USA používány jen pro tzv. vzdušné terče (v letounech-terčích k výcviku ve střelbě na vzdušné cíle), pro něž postačí poměrně malá rychlost letu.

Burgess hodnotí turbokompresorové proudové motory a konstatuje, že jsou používány v řadě typů raket, jejichž rychlost letu dosahuje rychlosti zvuku.

Specifická spotřeba paliva u těchto motorů činí zpravidla 1 kg/kg hod. Proto rakety vybavené turbokompresorovými mo-

tory mají značný dolet. Autor vyslovuje názor, že v důsledku vzrůstajících rychlostí a výšky letu proudových letounů musí být na systém protivzdušné obrany kladen stále náročnější požadavek. Aby mohla být přezkoušena účinnost prostředků protivzdušné obrany v boji se soudobými vzdušnými cíli, bylo by třeba vytvořit podmínky odpovídající bojové situaci. Z těchto úvah vyplývá, že by Američané měli vyvinout letadlo-cíl, vybavené turbokompresorovým proudovým motorem.

U náporových motorů zachází Burgess do větších podrobností. Rakety vybavené těmito motory dosahují velké rychlosti a výšky letu; mohou úspěšně pracovat i při nadzvukových rychlostech. Jsou však závislé na kyslíku z ovzduší a proto jsou v USA vyvinuty konstrukce, vybavené kyslíkovou nádrží; záložní kyslík se začne dodávat tehdy, jakmile kyslík přiváděný pro spalovací proces z ovzduší už nestačí.

Autor uvádí, že účinnost zařízení pro stlačování vzduchu je závislá na hustotě prostředí a značnou měrou ovlivňuje rychlost letu. Proto motory tohoto typu při neměnném uspořádání vstupní trysky mohou pracovat jen v omezeném rozsahu rychlostí a výšek letu. Aby se však zvětšil rozsah jejich použití, byl v USA vyvinut regulační systém, který je velmi citlivý na tlak vzduchu a podle hustoty vzduchu reguluje přívod paliva. Uspokojivé vyřešení stejnoměrného a stálého hoření je důležité právě proto, že nerovnoměrné spalování vede k opalování vstříkovacích trysek a usměrňovačů.

Autor dochází k závěru, že náporové motory jsou ideální pohonné jednotky pro rakety dalekého a středního doletu. Zdůvodňuje svůj závěr tím, že při nadzvukových rychlostech mají tyto motory poměrně nepatrnou specifickou spotřebu paliva při příznivém tahu a výkonu. Ztlacení může činit 40 : 1 a to zejména tehdy, bude-li tato otáčka paliva řešena využitím některých lehkých kovů. Tím by se sice dosáhlo značného zvětšení tahu, naopak by se však zvýšila teplota hoření a bylo by proto třeba vyřešit speciální kovové slitiny pro spalovací komoru a hnací trysku.

Značnou část druhé kapitoly zaujímá rozbor raketových motorů. V raketových zbraních se používá takových hnacích jednotek, které vyvinou nadzvukovou rychlost a mohou pracovat i ve velkých výškách. Pro práci raketového motoru má značný význam teplota ve spalovací komoře a specifická váha výtokových plynů; je to důležité pro využití raketového paliva a touto ces-

tou je možno dosáhnout snížení váhy rakety.

Raketové motory na tuhé palivo jsou konstruktivně nejjednodušší. Autor rozlišuje 2 základní typy těchto motorů: s neomezenou a omezenou intenzitou hoření.

V raketových motorech na tuhé palivo se zpravidla používají lisované prachové trubky nebo lisované prachové kostky, jejichž forma a rozměry určují charakter spalovacího procesu. U motorů s neomezenou intenzitou hoření probíhá spalovací proces na celém povrchu pevného paliva. U motorů s omezeným hořením jsou povrchy pevného paliva pokryty speciální ochrannou vrstvou, takže hoření probíhá rovnoměrně od jednoho konce ke druhému. Byly provedeny pokusy s trubkami lisovaného prachu o délce 122 cm a průměru 60 cm, přičemž se dosáhlo hnacího impulsu asi 227 000 kg/s. U většiny amerických raketových motorů na pevná paliva se podle Burgess používá palivové směsi složené z nitroglycerinového prachu, nitrocelulózového prachu a prachového stabilizátoru v poměru asi 50 : 41 : 9. Autor dochází k závěru, že velká přednost raketových motorů na pevné palivo spočívá v tom, že vyvinou velmi vysoký specifický impuls a spolehlivě pracují.

Burgess rozebírá vlastnosti raketových motorů na tekuté palivo a uvádí, že se v posledních 20 letech neustále vyvíjely a dnes se uplatňují zejména při konstrukci raketových zbraní. V současné době se u těchto raketových motorů na tekuté palivo používá pro přívod paliva především čerpacího systému, protože motor vyjde lehčí, než kdyby byl vybaven tlakovým zařízením se stlačeným vzduchem nebo nějakým plynem. Všeobecně lze tyto motory používat v raketách dalekého doletu.

Je zajímavé, že Burgess přikládá velký význam konstrukci čerpacího systému. Je tomu tak proto, že při pokusech se opakovaly případy, kdy část čerpacího systému vysadila; třením došlo k vzniku tak vysokých teplot, že se palivo samo vznítilo a raketa explodovala. Mimořádnou důležitost přikládá autor také spalovacím komorám. Poukazuje na to, že nejdůležitějšími problémy, které je třeba při konstrukci spalovacích komor sledovat a zdokonalovat, jsou zpožděné zapalování paliva, silné přenašení tepla do stěny spalovací komory a problém rovnoměrného a stabilního spalování. Spolehlivá práce motoru na tekuté palivo závisí ve značné míře na správné funkci systému vstřikování paliva, protože se tím zabezpečí stabilní spalovací proces.

Ve třetí kapitole autor uvažuje o problému řízení a ovládání raket. Autor vychází z úlohy těchto systémů a uvádí, že přitom musí být řešeny dva problémy: ovládání polohy rakety v prostoru a řízení rakety na dráze letu. Řešení prvního problému zaručuje normální letovou polohu rakety v prostoru a na vyřešení druhého problému je závislý zásah cíle.

Autor rozděluje proces navádění a řízení na 3 etapy:

- první etapa: řídicí a naváděcí systém se využívá k opravě počáteční úchytky rakety a k jejímu navedení na stanovenou dráhu letu;
- druhá etapa: řídicí a naváděcí systém zabezpečuje, aby raketa byla pokud možno nejpřesněji řízena na cíl;
- třetí etapa: řídicí a naváděcí systém musí zaručit přímé navedení rakety do cíle.

Burgess se zabývá řadou známých způsobů řízení a navádění raket a dochází k závěru, že všechny dosud známé systémy jsou zastaralé a mají příliš mnoho nedostatků. Většina upotřebitelných řídicích a naváděcích systémů používaných v současné době je však udržována v tajnosti. Jediný netajný systém, který by pracoval bez vnějších vlivů a rušení, by byl setrvačnickový systém. U tohoto systému jsou všechny navigační aparatury a elektronická zařízení umístěny na palubě rakety. Burgess v této kapitole se podrobně zabývá konstrukčními podmínkami palubní aparatury a principy spolehlivé funkce řídicích a naváděcích systémů. Ličí technologické procesy, s nimiž je spojena výroba přístrojů těchto řídicích a naváděcích systémů.

*

Čtvrtá kapitola pojednává o pokusech s raketovými zbraněmi a o technickém vybavení pokusných středisek. Autor si všímá zkušební metody v aerobalistických komorách a větrných kanálech. Popisuje provádění zkoušek spolehlivosti u jednotlivých přístrojů a aparatur.

Nejdůležitější úlohu přikládá Burgess jednotlivým zkouškám s vypouštěním raketových zbraní na pokusné střelnici. Klade přitom hlavní důraz na optické a radiotechnické pozorování a na rychlé vyhodnocování všech výsledků pokusů pomocí nejrozmanitějších počítačích strojů.

V dalších třech kapitolách uvádí autor klasifikaci a krátký popis čtyř základních typů raketových zbraní: typu „země—

vzduch", „vzduch—země“, „vzduch—vzduch“ a „země—země“. Burgess soudí, že v poválečných letech se nejrychleji vyvíjely protiletadlové rakety. Domnívá se, že raketové zbraně typu „vzduch—země“ jsou dnes s to proletět samy pásmem protivzdušné obrany. To znamená, že tyto raketové zbraně mohou být vypouštěny z letounů v obrovské výšce a ve značné vzdálenosti od cíle, takže letouny-nosiče raketových zbraní nemusí nalétávat do pásma protivzdušné obrany. Při popisu raketových zbraní typu „země—země“, zabývá se autor zejména známými typy raket „Matador“ a „Regulus“. Rakety „Matador“, které jsou taktickými zbraněmi amerických pozemních sil a „Regulus“, jako zbraň amerických námořních sil, jsou od konce r. 1955 ve výzbroji armády a osvědčily se již při mnoha cvičných startech.

*

V poslední kapitole své knihy Burgess zkoumá některé problémy, které souvisí s vývojem a konstrukcí raketových zbraní. Největší obtíž vidí Burgess v tom, aby se dosáhlo spolehlivého provozu všech přístrojů a zařízení. V této souvislosti nabývá zvláštního významu systém řízení a navádění raket. Aby se dosáhlo větší spolehlivosti, muselo by se lépe využít možnosti

kontroly funkce těchto přístrojů; to by však vyžadovalo speciální kontrolní aparatury. V souvislosti s problémy konstrukce raketových zbraní doporučuje autor, aby se při výrobě raket využívalo plastických hmot, jakožto materiálu budoucnosti.

*

V závěru je nutno ještě jednou zdůraznit, že kniha je důkazem toho, v jakém měřítku je technická literatura imperialistického světa poplatná agresivním cílům imperialismu. Všeobecné výklady o technických problémech ukazují však zcela jasně, jak daleko už zůstala americká raketová technika pozadu za sovětskou. Co Burgess ve své knize líčí jako obtíže a problémy, to už sovětská věda, inženýři a odborníci znamenitým způsobem vyřešili.

S ohledem na úspěšné vypuštění „Luniku III“ je v této souvislosti každý komentář zcela zbytečný. Rozdíl mezi sovětskou a americkou raketovou technikou se bude den ode dne zvětšovat. To není náhodné, ale spočívá to v podstatě socialistického společenského řádu. V důsledku toho také se zároveň bude měnit poměr sil mezi socialistickým a kapitalistickým táborem neustále ve prospěch socialismu.

(Militärwesen čis. 2/60)

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu

„Vojennaja mysl“

Číslo 1/1960

Vojenské rady v Sovětských ozbrojených silách. — O úloze polního hlavního dělostřelectva v soudobé válce. — Přenesení hlavního úsilí vojsk na jiný směr v průběhu útočné operace. — Některé otázky vývoje automatizace ve vojenství. — K otázce charakteru a předmětu sovětské vojenské vědy. — O vojenské teorii letectva. — O organizaci a vedení obrany sovětskými vojsky v letech Veliké vlastenecké války. — O některých zvláštnostech vojenské doktriny USA. — Tendence rozvoje vojenských spojovacích prostředků v USA. — K vydání 14. díla vybraných spisů K. Marxe a B. Engelse. — Biologická válka.

Číslo 2/1960

Rozhodnutí historického významu. — Význačný vojenský činitel socialistického státu. — Boj o komunikace — součást ozbrojeného zápasu. — Kybernetika ve vojenství. — Otázky ekonomiky ve vojenské vědě. — Tankové armády v útočných a obranných operacích Veliké vlastenecké války. — Tendence vývoje pozemních vojsk USA. — Organizace součinnosti taktického letectva s pozemními vojsky. — Literatura o vojenské činnosti V. I. Lenina.

„Vojennyj zarubežnik“

Číslo 1/1960

Bojové skupení v útoku. — Organizace spojení v pěším bojovém skupení. — Ponorková válka proti obchodnímu loďstvu. — Příprava velitelů tanků záložních jednotek. — Nová organizace námořní pěchoty USA. — Vyrovnaná podpora vojsk. — Rozvoj systému materiálního a technického zabezpečení vojenských vzdušných sil USA. — Kde uzavřít smlouvy s vojenskými vzdušnými silami? — Vyplnění mezer v naší první obranné linii. — Automatický systém uskutečňuje zásobování útvarů i jednotek řízených střel. — Konference svazu obrněných vojsk armády USA. — Pohyblivost obrněných vojsk — výzva průmyslu. — Vojenské reaktivní střely a meziplanetární technika. — Taktické letecké velení vojenských vzdušných sil USA. — Letadlová loď nebo ponorka? — Zpráva náčelníka štábu armády USA gen. Taylora za období od 1. července 1957 do 30. června 1959. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Číslo 2/1960

42 roků na stráž míru a bezpečnosti socialistické vlasti. — Síly působící v týlu protivníka — skrytá záloha velitele. — Vliv jaderných zbraní na útočnou a obrannou taktiku. — Rychlost vzdušné přepravy a zásobování ve vzduchu. — Obrněné jednotky divize z r. 1959, jejich úkoly a zásady bojového použití. — Pohyblivé týlové zabezpečení vojenského námořnictva v budoucnosti. — Letoun S-133 A překonává těžkosti pokusného charakteru. — Systém troposférického a ionosférického spojení na velmi krátkých vlnách. — Hydroakustické prostředky amerických a anglických ponorek. — Taktické elektronické cvičné zařízení vojenského námořnictva USA a Velké Británie. — Japonský radioelektronický průmysl a jeho místo v plánech obnovení japonského militarismu. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Informace o obsahu německého vojenského odborného časopisu

„Militärwesen“

Číslo 1/1960

Vyšší úkoly v politické práci ve výcvikovém roce 1960. — Vývoj vojensko-politické situace v roce 1959. — Zostření reakčního kursu ve spolkové západoněmecké armádě (bundeswehru). — Postoj komunistické strany Německa k říšské branné moci v době po VI. světovém kongresu Komunistické internacionály. — Místo a úkoly týlové služby ve vojenském umění. — O charakteru, předmětu a obsahu sovětské vojenské vědy. — Námořní letectvo a jeho použití v moderní válce. — O prodloužení doby využití tanků. — Nej důležitější odmořovací prostředky pro chemickou ochranu. — Západoněmecký vojenský rozpočet — důkaz agresivity klerikálně militaristického systému. — Události v Laosu. — Obrněná vojska bundeswehru. — Malé bojové prostředky a jejich význam pro námořní válku. — Nové knihy k dějinám občanské války v SSSR a o vývoji sovětských ozbrojených sil. — Podstata a mythus války. — Knižní řada „Bojující umění“ v rukou každého vojáka. — Bundeswehr — nástroj agrese západoněmeckého militarismu (výběrová bibliografie). — Vojenská lékařská konference Národní lidové armády. — I. vojenskovo vědecká konference vojenské akademie „Bedřich Engels“. — Výstava standardizace v Lipsku. — Naším čtenářům. — K článku „Pozadí puče v Mosulu“.

Číslo 2/1960

Národní lidová armáda ke svému 4. výročí trvání. — Rozhodující úloha SSSR a sovětských ozbrojených sil při rozdrčení německého imperialismu. — O vlivu ekonomického činitele v soudobé válce. — Pronásledování v soudobých podmínkách. — Maskování jako prostředek válečné lsti. — Význam zátarasů. — Vliv radiotechniky na bojovou činnost. — Rozrušující vliv mořské vody a mořského ovzduší a ochrana proti korosi na moři. — Účelné druhy stavebních strojů v ženijní činnosti. — Význam vrtulníků ve vojenských námořních silách. — Vývoj bundeswehru k atomové armádě v roce 1959. — Úkoly a výstavba americké tajné služby. — Úvahy o dělostřelectvu v pozemních silách (bundeswehru). — K otázce jaderných zbraní o malých tritolových ekvivalentech. — Kissinger a teorie omezené atomové války. — Raketové zbraně. — Navigace na jednosedadlovém letounu. — Radiolokátorová technika v armádě. — Lodní dělostřelectvo. — Ekonomická příprava války německým imperialismem. — O zpracování dějin druhé světové války v několikadvazkovém díle v SSSR. — Zprávy pro naše čtenáře. — Charakter a zvláštnosti dnešního německého militarismu (teze). — Použití ženijního vojska v útoku v horském a zalesněném terénu. — Všestranná zvýšená pohyblivost jednotek je žádoucí.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu

„Mysl wojskowa“

Číslo 1/1960

Nový výcvikový rok rokem vítězství nových zásad. — O rozptylování vojsk v soudobé bojové činnosti. — Některé problémy obrany mořského pobřeží taktickými svazky v počátečním období války. — Z otázek překonávání vodních překážek z prostorů umístěných v hloubce. — Součinnost mezi civilní a vojenskou zdravotnickou službou v míru i ve válce. — Filosofické aspekty leninské teorie války. — Nezapomenutelné dni (Vzpomínky z obranných bojů 62. armády ve Stalingradu). — Od Varšavy do Berlína (Vzpomínky velitele 1. polské armády). — Organizace a příprava amerického intervenčního sboru (STARC) k „omezené válce“. — Militarismus NSR. — Raketové zbraně. (Recenze knihy: „Die unheimliche Waffen. Atomraketen über uns.“) — Metody výzkumu operací (Překlad z anglického originálu stejného znění).

Číslo 2/1960

O sovětsko-polském bratrství ve zbraní. — Některé otázky válečné ekonomiky. — Problémy organizace a vedení nepřetržité bojové činnosti. — Ještě k otázce boje na zdrženou. — Zvláštnosti použití dělostřelectva taktických jednotek při odchodu. — Logika ve vojenském vzdělání. — Vývoj ponorek. — Od Varšavy do Berlína (Vzpomínky velitele 1. polské armády). — Sovětské letectvo v bitvě u Kurska. — Vojenský rozpočet a ozbrojené síly USA v r. 1959. — Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států. — Proti falšovateli historie druhé světové války. (Recenze sborníku článků: „Protiv falsifikatorov istorii vtoroj mirovoj vojny.“) — Vojenská literatura podle osobních zážitků. — Vojenská tematika v dílech „Bolšaja Sovetskaja Enciklopedija“ díl 47, 48, 49, 50 a 51.

Informace o obsahu maďarského vojenského odborného časopisu

„Honvédelem“

Číslo 6/1959

Reorganizace pozemních sil v Západním Německu. — O soudobé armádě. — Některé otázky boje se vzdušnými výsadbami v obraně. — Některé otázky organizace protitankové obrany v soudobém obranném boji. — Zvláštnosti práce velitelů a štábů při plánování

a organizaci operace (boje) ve zkrácené době. — Zkušenost v řízení palby několika dělostřeleckých skupin divize. — Odmořování bojových otravných látek. — Vliv půdy na použití atomových zbraní. — Některé otázky organizace ochrany vojsk proti prostředkům hromadného ničení protivníka. — Vojsko-politické doktriny a cíle horthyovského fašismu ve druhé světové válce. Charakter fašistického německo-maďarského spojení. — Některé otázky velení vojskům v útočné operaci. — Principy soustřeďování sil v operačním umění. — Vojskové využití televize. — Razin: Historie vojenského umění — díl I. — Výběr prací Aurela Stromfelda.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu

„Vojenna misl“

Číslo 8/1959

Leninské normy stranického života a zásady stranického vedení a práce velitelů a politických pracovníků v Bulharské národní armádě. — Vzdušné výsadky v soudobé útočné operaci. — Útok vojsk v horském a zalesněném terénu v noci. — Řízení hromadné palby dělostřelectva. — Úloha a místo malých oprav výzbroje a techniky v polních podmínkách při zvyšování bojeschopnosti vojsk. — Použití americké obrněné divize v základních druzích boje. — „Stručná historie vlastenecké války.“ — Vojenskovědecká konference u MNO a vojenskovědecké diskuse ve Vojenské akademii R. S. Rakovského.

Dne 12. dubna t. r. se konala ve VPA čtenářská konference ke knize „Vývoj tak-
tiky Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války 1941—1945“, kterou zorganiz-
ovala redakce časopisu „Vojenství“ spolu s redakcí vojenských odborných časopisů.

Cílem této konference bylo zdůraznit význam pomoci a využívání zkušeností So-
větské armády při budování Československé lidové armády a aplikovat některé zásady
vývoje sovětského vojenského umění, zejména pak taktiky ve Velké vlastenecké válce
v našich konkrétních podmínkách, za současného stavu a tendence vývoje vědy a techniky.

Konferenci zahájil náčelník Redakce vo-
jenských odborných časopisů pplk. Jan
Sýkora, který označil jednání konfe-
rence za významnou akci v rámci oslav 15.
výročí osvobození ČSR Sovětskou armádou;

zmínil se o charakteru příští války a o dů-
ležitosti správného hodnocení techniky a
morálně politického činitele v soudobé
válce.

První základní referát přednesl generál-

poručík Jaroslav Dočkal na téma „Význam tvůrčího využívání sovětských zkušeností pro budování Čs. lidové armády“. Ve svém referátu vzpomněl obětí, které byly přineseny v druhé světové válce především Sovětským svazem, proto, aby byl rozdrčen fašismus; v této souvislosti poukázal pak na opětné vyzbrojování bundeswehru k agresivním cílům imperialistů. Dále stručně nastínil historii vytvoření vojenské jednotky na území SSSR, její boje zejména u Sokolova a zdůraznil vedoucí úlohu komunistické strany při jejím budování. V závěru svého referátu pak rozebral podíl Sovětského svazu na vítězství ve druhé světové válce a na našem osvobození a zdůraznil význam tvůrčího využívání sovětských zkušeností při budování Čs. lidové armády.

Druhý základní referát přednesl generálmajor Jan Knotek. Ve svém vystoupení se zabýval otázkami dalšího pravděpodobného vývoje operačního umění a taktiky, které nám naznačují některé závěry a zkušenosti z Velké vlastenecké války a poválečné úspěchy sovětské vědy, techniky a průmyslu.

Uvedl, že kniha výrazně ukazuje dialektickou souvislost jednotlivých částí vojenského umění. Zdůraznil, že pokud jde o zkušenosti z minulé války, nutno k nim přistupovat tvůrčím způsobem. Generálmajor Knotek v další části referátu ukázal na vzájemné působení taktik obou bojujících stran ve válce a na odlišný směr jejich vývoje, přes určité shodné rysy. V převážné části svého referátu se zabýval otázkami vlivu raketových zbraní na charakter soudobé války a zvláště pak tím, jak se jejich vliv projeví v jednotlivých oblastech vojenského umění.

Třetí základní referát přednesl major Svatoslav Gosman na téma „Vztah rozvoje vojenského umění, stranickopolitické práce a morálně politického činitele“. Uvedl, že taktika — výrazně v období Velké vlas-

tenecké války — byla tou nejmasovější základnou, ze které nejen do jisté míry vyrůstalo vojenské umění, ale kde se i vliv politiky, přes politickomorálního činitele, projevoval nejbezprostředněji. Dále se zabýval stručně tím, jak se projevuje politika ve strategii, operačním umění a taktice a konstatoval, že taktika bojujících stran ve Velké vlastenecké válce se při vcelku stejné technice vyvíjela u bojujících stran různě, a to v důsledku odlišných politických aspektů.

V druhé části konference pak následovala diskuse, v níž vystoupila řada důstojníků s velmi hodnotnými příspěvky, jako např. generálmajor Josef Slabý, plukovník Ludvík Varvařovský, kapitán Miroslav Půkrábek a další. Diskutující se jednak zabývali zkušenostmi z bojů naší čs. zahraniční jednotky v SSSR, jednak aplikací zkušeností Sovětské armády na současné podmínky vývoje vědy a techniky.

Na závěr konference promluvil podplukovník Ladislav Soukal; ve svém projevu se vyjádřil ke všem hlavním problémům, které se na konferenci projednávaly. Zdůraznil význam rozvoje vojenské teorie pro další vývoj vojenského umění a význam studia marxistické filosofie pro teoretické myšlení a bádání; v této souvislosti pak ukázal i na úlohu a místo vojenského tisku v rozvoji vojenskoteoretického myšlení a v zevšeobecňování zkušeností z výcviku a výchovy vojsk.

*

Kladem této konference byla nejen dokonale příprava a zájem účastníků o projednávání otázky, ale především ta skutečnost, že jednání konference se neomezovalo pouze na historickou stránku věci, ale že středem zájmu účastníků konference byly právě otázky vývoje taktiky a ostatních součástí vojenského umění v aplikaci na konkrétní současný stav a perspektivu vývoje bojových prostředků.

Redakce upozorňuje, že materiály z této konference (referáty a podstatné části diskusních příspěvků) budou uveřejněny ve zvláštním čísle „Vojenství“, které vyjde v měsíci červnu t. r.

UPOZORNĚNÍ

Redakce upozorňuje své čtenáře, že 2. číslo časopisu „Vojenství“ vyšlo s tímto obsahem:

Úvodník: **Socialistická ústava a obrana socialismu**

VOJENSKÁ IDEOLOGIE A VOJENSKÁ VĚDA

Podplukovník Dr. Jaromír Navrátil: **Komunistická strana, armáda a volby.** — Generálmajor Jan Knotek: **Raketové zbraně a vojenské umění.** — Podplukovník Otomar Červenka: **Jde pouze o bundeswehr?** — Ing. Bedřich Nový: **Mechanizace evidenčních a výpočtových prací v armádě.** — Major Jan Šumavský: **Co ukázala účast jednotek bundeswehru na manévrech „Winterschild“.** — Major Miroslav Buzek: **Podvratná činnost záp. Německa proti ČSR.**

3. PĚTILETÝ PLÁN ČSR

Major Jaroslav Hanč: **Rozvoj čs. průmyslu ve 3. pětiletce a obranyschopnost.**

HISTORIE

Kapitán Zdeněk Konšelík: **Vojenský odkaz V. I. Lenina.** — Major Dr. Zdeněk Procházka: **Ekonomické postavení země Varšavské smlouvy.** — Maršál SSSR Ivan S. Koněv: **15. výročí Viselsko-Oderské útočné operace.**

PEDAGOGIKA A PSYCHOLOGIE

Akademik I. K. Kairov: **Perspektivy vývoje pedagogické vědy.**

AKTUÁLNÍ VOJENSKOPOLITICKÉ OTÁZKY

Plukovník Václav Vedral: **Manévry imperialistů v odzbrojení.**

INFORMACE

Akademik Arnošt Kolman: **Za spolupráci přírodovědců a filosofů.** — Vojenskovědecká konference Akademie „Bedřicha Engelse“.

SOCIALISTICKÝ VOJENSKÝ TISK

Plukovník M. Garejev: **O charakteru sovětské vojenské vědy, jejím předmětu a obsahu.** — Vývoj bundeswehru v roce 1959.

RECENSE

Podplukovník František Dobiáš: **Současné problémy západoněmeckého militarismu.** — Kapitán Jiří Vlček: **Clausewitz o válce.** — Kapitán Emil Klesl: **Cesta ke hvězdám.**

VOJENSKÁ MYSL — vojenský teoretický časopis. Vychází šestkrát ročně. Vydává MNO-Redakce vojenských odborných časopisů ve Vydavatelství časopisů MNO.

Rídí Jan Sýkora. Redaktor časopisu Alois Chládek.

Redakční rada: Václav Vitánský (předseda), Pavel Derbal, Ladislav Hálek, Josef Jindra, Zdeněk Kamenický, Jiří Kavena, Ladislav Kováč, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Genadij Sázavský, Josef Slabý, Ladislav Soukal.

Technický redaktor Vladimír Kafka. Redakce a administrace Praha 2, Vladislavova 26. Telefon 091-2293; 2611; 234356-8. Tiskne Naše vojsko, n. p., Praha.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

- Полковник Лудвик Варваржовски:
● **Некоторые новые взгляды по пониманию маневра в современном бою и опе-
рация** 3
- Подполковник Зденек Градецки:
● **Организация и ведение встречного боя** 11
- Полковник Иосеф Пруша:
● **Встречный бой и встречное сражение** 23
- Капитан Франтишек Кантор:
● **Проблемы организации взаимодействия зенитной артиллерии с истребитель-
ной авиацией в современном бою** 37
- Кандидат военных наук подполковник Збынек Шванделик:
● **К некоторым вопросам инженерного обеспечения встречного боя** 46
- Подполковник Иосеф Блага:
● **Некоторые взгляды по оценке действий атомного оружия** 52
- Майор Милослав Пех:
● **Организация связи во время встречного сражения** 63
- Капитан Милослав Зелничек:
● **Некоторые проблемы противовоздушной обороны по организации тыла
армии** 67

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

- Подполковник Ярослав Готвальд и др.:
● **Некоторые выводы по обеспечению передвижения танковой дивизии для
быстрой контратаки (контрудара) армии** 76

ПО КАПИТАЛИСТИЧЕСКИМ АРМИЯМ

- **Возможный характер встречного боя и сражения в начальный период войны** 83

ДИСКУССИЯ

- **«Тенденция развития обороны» (генерал-майор Ян Кнотек)** 92
- **«Взгляды по оборудованию обороны мотострелковой дивизии» (генерал-майор
Л. Ильма)** 103
- **«Современный маневр, его содержание и значение в бою» (кружок военков
штаба командования войсками 2-го военного округа)** 109
- **«Несколько сведений по вопросам управления» (майор Вл. Польсар)** 110
- **«Некоторые сведения и опыт по вопросам управления и работы штаба в совре-
менном бою и операции» (подполковник Зденек Градецки)** 114
- **«Противопожарная охрана войск в поле» (полковник В. Дэйл)** 118
- **«Противопожарная охрана войск в поле» (подполковник И. Шебек)** 120

РЕЦЕНЗИЯ И БИБЛИОГРАФИЯ

- **«Центрально-разведывательная служба и национальная безопасность» (рецен-
зия книги)** 123
- **«Ракетное оружие» (рецензия книги «Гвидид Увинн»)** 126
- **«Информация о содержании иностранных военных журналов»** 130

